BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
8/17
26 G
28

VI 4 86 f 30

8.26.G.28

CHRISTIANA
INSTITVTIO

Virtutum, & vitiorum, sacri uerbi Dei declamatoribus admodum vtilis, & necessaria,

PER FRATREM SEBASTIA-num Ammianum Fanestrem, ordinis Eremitarum Sancti Augu-stini inuulgata.

CVM PRIVILEGIO.

HAC AQVA, NON SI-

QVI BIBERIT EX

TIET IN ETERNVM.

VENETIIS, Apud Andream Arriuabenum. M D LXVII.

491-15

Doctores.

Gregorius.
Hieronymus.
Ambrosius.
Augustinus.
Cyprianus.
Chrisostomus.
Basilius.
Isydorus.
Bernardus.
Casiodorus.
Xistus.
Beda.
Petrus. Rauennas.
Effren.
Remigius.
Prosperus.
Boetius.
Galienus.
Seneca.
Aristoteles.
Cicero.
Cato.
Nonnulli quoque Poetæ.

Præter ueteris, & noui testamenti senté-
tiarum, auctoritatumq́ copiam.

ILLVSTRISSIMO AC Reueren. D.D. Hieronymo Seripando Sanctę Romanæ Ecclesiæ Cardinali titul. Sanctæ Susannæ, Archiepiscopo Salernitano, & sacrosancti Concilij Tridentini Legato.

CVM bonis artibus omni studio, ac diligentia Papiæ operam darem ad manus meas casu uetustißimum hoc opusculum peruenit, cuius utilitatem, ac breuitatem, dicendorumq; ordinem conspiciens, cum plus ocii nactus essem, in lucem ad publicam piarum mentium commoditatem, præsertim concionatorum, ne diutius in tenebris maneret, edere statui, ne uno mihi, sed cunctis bonarum litterarum studiosis prodeßet. At cum in lucem emittere proposuissem, nemo Illustrissime ac Reuerend. D. cui hoc de uirtutibus & uitiis opus dedicare, quàm tu, mihi occurit, qui uirtutibus omnibus splendes, uniuersaq; uitia abhominaris. Accipe igitur Illustrissime ac Reuerendissime D. de uirtutibus & uitiis opuscu

lum hoc, non qđ ex eo doctrinæ ac uirtu ti tuæ aliquid accessurum existimem, sed ut ipsum existimationem, auctoritatẽq; sibi comparet, atq; mei erga te amoris, ac reuerentiæ signum existat. Vale semper. Patauii. Die x. Octobris. 1562

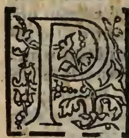
Humiliss. seruus

F. Sebastianus Ammianus Fanestris Eremita Augustinianus.

INDEX OMNIVM capitulorum, quæ in libro hoc continentur.

FINIS.

Abstinentiæ species sunt quatuor.

RIMA est à malo, uel peccato. unde Esaias dicit. Esa. 1.
Quiescite agere puersè, discite benefacere. Dauid. Psa. 33.
quoque aiebat.
Diuerte à malo, & fac bonum. Quæ quidem abstinentia summè necessaria est, & sine ea cæteræ non ualenti abstinētiæ. Vnde apud Deū tunc præclara est abstinentia corporis; quando animus à uitiis ieiunat. Quid nāq; prodest corpus inedia attenuari, cum animus intumescit superbia? Vnde Isydorus dicebat. Isydo.
Qui à cibis abstinent, & mala agūt, dæmones imitantur, quibus semper esca abest, & culpa semper adest. Secunda species est, abstinerea bono, quod habet speciem mali. Vnde Paulus dicebat. Ab omni 1. Th. 5
specie mala abstinete uos &c. A qua duabus rationibus abstinendum est. Prima est, ne proximus scandalizetur, quemadmodum Paul. de se ipso loquens dicebat. Si esca scanda 1. Co. 8
lizat fratrem meum, non māduca-

bo carnem in æternum. Secunda est, ne fama imminuatur. propterea apud Ecclesiasticum scriptum legimus. Curam habe de bono nomine, Quia melius est nomen qo num, quam diuitiæ multe. Qui famam suam (inquit Augustinus) negligit, crudelis est. Omnes suspiciones fugere debemus, & quicquid etiam fingi potest, priusquam fingatur, deuitemus. Tertia est, abstinere â bono, quod mali occasio quandoque esse potest, ut in exemplo dicere possemus, à uino forti, ac fumoso, à familiaritate, aut consortio, uel à loco suspecto. Sic dôctor aureus admonebat uirum christianum, Fuge personas in quibus potest malæ conuersationis esse suspicio, quia qui familiaritatem, & consortium non uult euitare suspectum, citò labitur in ruinam. Sequitur. Fæminam, quam uideris bene côuersantem mente dilige, sed corporali non frequêtes accessu, quia per asiduitatem, ac frequentiam cito peccat homo. Nam sæpe quos uoluntas non potuit uincere, asiduitas superauit. Vnde remouendæ sunt omnes occasiones. Tolle occasionem peccandi si uis â fornicatione, & à cæteris sceleribus esse

Ecc.41 Pr.22. Augû. Chris.

tutus. Quarta species est, abstinere ab illis bonis, quæ maiora bona impediunt. Hoc nanque modo abstinent uiri sancti. Vnde dicebat hoc proprium esse uirorum sanctorum, Beatus Gregorius; Semper ab illicitis longè esse; & plerunque etiam â se licita abscindere. Greg.

Abstinendum est à carnalibus desideriis propter quinque.

PRimum est, quia positi sumus in mundo isto, non ad ociosè uiuendum, sed ad laborandũ, non ad delicatè uiuendum, sed ad pænitentiam agendam. Homo (inquit patientissimus Iob) nascatur ad laborem. Vnde si laborem refugit, non facit id ad quod natus est. Iob.5. Ad quid ergo uenit in mundum? Quid respondebit ei, qui misit eũ? qui instituit ut laboret? Non enim ad hoc nos de paradiso uoluptatis eiecit, ut alterum sibi hic paradisum adinuentio humana pararet; sed ut manibus laboret suis, ut in sudore suo uescat pane, ut côditori suo placeat, & ut deo suo seruiat. Cui apertè non patet, ꝙ in ultimo

Mat.12 huius seculi die, unusquis iuxta uerbum domini de ociositate redditurus est rationem: hac in re ociosi in præsenti uita arguuntur, & in uineam ad laborandum mittuntur,
Matt. 20. ut cũ tempus quietis aduenerit, laboris mercedem recipiant operarij. Secundum est, quia ad locum delicatum, ac delicijs plenũ tendimus, scilicet ad cælum, ubi delicijs abũdè, copioseq; satiabimur, prout
Psal.16. Psaltes diuinus testatur inquiens.
Augu. Satiabor cũ apparuerit gloria tua. Vnde Augustinus ad Deum cõuersus, sic meditabatur. Fac me dulcissime domine amore, & desiderio tuo, deponere põdus carnaliũ desideriorũ, grauissimã sarcinã, quæ impugnant, & impediũt miseras animas. Tertiũ est, q̃a ea quæ caro desiderat, ualde noxia sũt animæ. Vnde Paulus ad Gallatas dicebat. Caro
Gall.5. cõcupiscit aduersus spiritũ, & spiritus aduersus carnem. Ad Romanos
Ro. 8. quoque dicebat. Debitores sumus nõ carni, ut secundũ carnem uiuamus &c. Quartum est, quia deliciæ huius seculi citô transeunt. Sic dicebat Diuus Hieronymus. Deliciæ
Hiero. quidem uelut umbra transeunt, & uelociter fugiunt, pœnæ uerô per-

petuæ manent. Si quã enim est iucunditas in hoc mundo, præterit non reditura, manet attamẽ anxietas non relictura. Cur itaque amatur quod relinquitur, & id quo peruenitur negligitur. unde in inferno dicturi sunt plurimi, quid nobis superbia profuit, aut quid diuitiarum iactantia contulit nobis? optime igitur fari Ioannẽ cõspicimus transit, inquit, mundus & concupiscentia eius. Pulcrhê etiã Paulus alloquitur nos dicens. Præterit figura huius mundi. Et quæ sunt mundi non sapere., sed quæ sunt Dei. Quintũ est, quia desideria carnalia ad ęternum dolorem perducũt dicebat Christus, prout Lucas scribit. Væ uobis qui nunc ridetis, quoniã flebitis. Quibus uerbis illecebrarum huius mundi amatores rerum insinuare uidetur, quorũ risibus fletus pręparatur, & consolationi æternũ supplicium, ceu alijs uerbis minabatur dicens, Væ uobis diuitibus, qui habetis consolationem huius mundi. Dulcedo nãque huius seculi ad tempus fauces obdulcescit, sed in magnam amaritudinem postea conuertetur. Fatui igitur sunt, qui per breuem delectationem tam carè emunt.

i.Io.2.
i Co.8
Col.3.
Luc.8.
Ibidẽ

Accelerationem pænitentiæ impediunt.

Prou.1 PRimum est prosperitas temporalis. Vnde primo prouerbiorum dicitur, prosperitas stultorum perdet illos. Quia prosperitas obscurat hominis mentem, ut ipsum nequaquam de sua conuersione cogitare sinat. Vnde Regius
Psa. 73 Psaltes aduersus hos dicebat. Repleti sunt qui obscurati sunt. Defluxi
Augu. (ait Augustinus) ad temporalia, & obscuratus sum. Nullum nanque signum maius reprobationis in homine intueri potest, quam rerum continuus successus temporalium, is longè profecto à Deo existit, nec ullo pacto in Deo delectari potest, dum in mundanarum rerum amore de-
Mat. 6. figi operam impendit. Duobus etenim dominis, Deo, & mamonæ seruiræ, fieri nequit, seruatore asserente. Secundum est, procrastinatio: unde apud Sophoniā legitur. vox cantantis in fenestra, & coruus in
Soph. superliminari. Vox, idest Christus clamat ad cor hominis, quemadmodum ipse dicit. Ego sto ad
Apo. 3 ostium, & pulso &c. Coruus uero

Diabolus est, qui procrastinatusque ad mortem producendo, promittendo longam uitam, De qua pro missione dicit Ecclesiast. Repromis- Ec.29.
sio nequam multos perdidit. Est enim hæc repromisio nequam, ne quior & nequissima, sicut legitur in tractatu de auaritia.

Ad accelerationem pœnitentiæ incitant quatuor.

PRimum est scriptura, ut apud Ecclesiasticum peccator con- Ecc.5.
uerti ad dominum admonetur hoc pacto, Non tardes conuerti ad dominum, nec differas de die in diem &c. In eodem quoque legitur, Fili peccasti, nō adiicias ultra, Ecc.21
sed de pristinis deprecare &c. Secundum est mortis incertitudo, quemadmodum Seruator noster pruden ter nos uigilare admonebat dicens, Et uos estote parati, quia qua ho- Luc.12
ra nō putatis filius hominis ueniet Itidem dicebat, Veniet Dominus serui illius in die qua non sperat, & hora qua ignorat. Coarguens quo- Mat. 24.
que diuitem illum, qui dicebat Anima, habes multa bona posita in annos plurimos, requiesce, comede,

Lu. 12 bibe, epulare. Dixit, stulte, hæc no
ĉte animam tuam repetũt à te, quę
autem parasti cuius erunt? talis ad
uentus domini, aduentus est mor-
tis, quæ mors certissima est eius
uero aduentus, & in quo loco, in-
certissimus est. Quando, uel quo
modo, aut ubi moriemur, nesci-
mus, quoniam mors ubique nos ex
pectat, ubique nos aggreditur, inua
ditq;. propterea in omni loco eam
expectare debemus, & nos paratos
esse conuenit, ut cum corpus de
hoc ergastulo exiens, ad terram re
uertitur, de qua sumptum est, iuxta
Gen. 3. Domini testamentum, memento
homo, quia cinis es, & in cinerē re-
uerteris, spiritus saltem post tot
ærumnas ad dominum qui condi-
dit illum redeat. Quartum est bonū
Trē. 3. quod inde prouenit. Bonum est
(legimus) uiro cum portauerit iu-
gum domini à iuuentute sua, sede
bit solitarius, &c. Sub quo iugo qua
tuor consequuntur bona. Primum
est, quia homo securus uiuit, dum
ante mortem pietate, ac sanctimo-
nia uitam consumens, secure cor-
Pro. 15 poris reliquam partem dei expe-
ctat. Secura mens (prouerbialiter
dicitur) quasi iuge conuiuium. Se-
cundum est, bona animę suę factio

Ado-

Adolescens, uigesimo secundo Proverbiorum dicitur, iuxta uiam suã etiam cum senuerit, no recedat ab ea. tertium est, quòd gratius est seruitium eorum domino, qui cito cõuertuntur. Dant enim de puro, & optimo, & non de fece. Vnde Ecclesias, adhortabatur sic inquiens. Fili si habes, benefac tecum, & dignas deo oblationes offer. Apud etiam Malachiam legimus. Maledictus dolosus, qui habet in grege masculum, & uotum faciens imolat debile deo. Placet etiam summopere deo seruitium iuuenũ cor de simplicium, sicut uideri potest apud Matthæum quando Christus dicebat. Sinite paruulos uenite ad me, talium est enim regni cælorũ. & in Ecclesiastico dicitur de istis, in persona unius iusti. Potuit transgredi & non est transgressus, facere malum & nõ facit. Quartum est, quia homo moritur certus certitudine spei. Ideo qui cupit certus esse in morte de indulgentia, sanus pæniteat, perpetrata facinora deleat. Vnde Augustinus dicebat. vis quod incertum est euadere, age pæniten tiam dum sanus es, si sic agis, dico tibi, qui securus es, quia pęnitentiam egisti, eo tempore quo pecca-

Pr. 22. Ecc. 14. Mal. 1. Mat. 19. Ecc. 31. Augu.

re potuisti, si autem uis agere pæni tentiam quando iam peccare non potes, peccata dimiserunt te, non tu illa. E contrario incertus moritur, qui in fine pænitet, Vnde idem Pater Augustinus ait. Siquis positus in ultima necessitate uoluerit accipere pænitentiam, & accipit, & hinc uadit, nũquid dico damnabitur. Sed nec dico liberabitur.

Augu.

Quintum est, mala quæ ex dilatione proueniunt, quæ sunt quatuor Primum est, praua consuetudo. Quia prauus usus uix aboleri potest, & assidua consuetudo in naturam uertitur. Vnde ad hoc dicitur sicut supra; Adolescens iuxta uiam suam, etiam senuerit, non recedet ab ea. Secundum est, quia conuersio dilata difficilior est. Diabolus enim quanto diutius possedit, tanto difficilius dimittit, & quanto citius, tanto facilius Diaboli dominium euitatur. Non debet peccator in peccatis senescere, sed ipsis perpetratis, mox per contritionem, confessionem, & satisfationem de lere, & lacrymis conscientiam abstergere, quia si moram traxerit, animus deinceps sceleribus astrictus, ab eis diuelli uix potest. Tertium est, quia quanto homo plus ui

Pro. 22.

uit, tanto plus peccat, & quanto est uita longior, tanto culpa est maior. Cur ergo uitam istam tandiu desideramus, in qua quanto plus uiuimus, tanto plus peccamus. Quartum est, quia quanto plus expectabuntur: tanto plus cruciabuntur, ideo Deus ut conuertamur diu tolerat, quia si non conuertimur durius postea damnat.

Accidiam dissuadent nobis nouem.

PRimum est natura. Homo enim (ut dicit beatus Iob) naturaliter factus est, & nascitur ad laborandum. de hoc dictum est satis supra, quod positi sumus in hoc mūdo non ad ociositatem, sed ad laborandum. Secundum est Scriptura. Iob. 5.
Ante obitū tuū (ait Ecclesiasticus) operare iustitiam, quia nō est apud inferos inuenire cibum. Ecclesiasticus etiam dicit: Quicquid potest manus tua, instāter operare. Et Paulus quoque ait, Bonum autem facientes non deficiamus &c. Tertium est, omnis creatura, quæ deū operis sui bonitate collaudat. Sed primo sumamus exemplum ab his, Ecc. 14 Eccl. 9. Gal. 6.

quæ sunt in cælis, uide solem, lunam, & stellas, instanter seruiunt ei. Sol nunquam præterit præceptum sibi factum, quātum laboret in uno die, quam tempestiue surgat in alio, cum tamen non expectet talem remunerationem sui laboris, uel talem pœnam sue negligentiæ, qualem homo. Vnde D. Hieronymus dicebat: Vides cælum, uides solem, uides luuam, uides stellas? hæc ædificant te, debes igitur cogitare & dicere, Si sol, & luna, & stellæ, & cælum deo seruiunt, quare ergo non seruio? Secundo ab eis quę ex terra nascuntur, ut herbæ, & arbores, quæ habent tot aduersantia sibi, ut hiemem, & aliam intemperiem aeris, & singulis annis auferuntur eis labores sui, & tameu opportunitate inuente operandi, operantur. Non debet igitur pigritari homo, nec diffidere, etiam si aliquem defectū bonorum in se uideat, uel si aliqua sibi resistat. Vnde dicebat D. Hieronymos, Omnia seruiunt ei, cælum seruit, terra seruit, & infelix ego homo non seruio. cuncta enim suis institutis seruiunt, solum homo deo non seruit. Tertio exemplo utitur Salomon, pigros ad for-

Hiero.

Hiero.

micam dirigentes,cum dicit in pro- Pro. 6
uerbijs. Vade ad formicam piger, & disce sapientiam, quæ cum non habeat &c. In quibus uerbis quatuor possunt notari. Primo paruitas formicæ,quam Salomon proponit homini quasi magistrā,nec pudere debet homo ab exiguis animalibus trahere mores,quin potius cō fundi habet, ꝙ a tam paruo animali tantum potest haurire scientiam. Secundò,attendendum est, ꝙ dicit considera uias eius, & non uiam, pluries enim discurrunt in die ad quærendum cibum. unde possunt erubescere qui semel in septimana grauentur ire ad ecclesiam. Tertio quia formica non in opere suo ducem cuius exemplum sequatur,nec præceptorem cuius uerbo ad hoc doceatur,nec principem a quo puniatur eius negligentia, homo tum omnia ista habet. Quarto ꝙ adeo se onerat,ut quandoque minor uideatur suo onere. dicebat doctor quidam, Respice formicam, uide corpus, & inquire sapientiam.Formicæ cogitant hiemem esse uenturam,& christianus non cogitat iudicium esse uenturum. Illæ cogitant, quantum à fame periclitari possent,si non laborauerint in æsta-

te, unde uiuant in hieme, & nos non cogitamus quia si non fecerimus hic bona opera, torquebimur in gehenna. Quartum habemus ab amatoribus mundi. Si enim respicimus quot, & quantis cruciatibus, & laboribus homo homini seruit pro temporali lucro, satis poterimus confundi, quod adeò pigri, & inertes sumus pro regno æterno laborare. ô utinam ita seruirent homines pro deo, pro cælorum regno, sicut hominibus pro beneficio terreno, seruiunt. Si respicimus quoque quot, & quantis cruciatibus, & laboribus lucrum acquirat temporale, uincat inimicum, placeat mũdo, satis poterimus confundi, quod
Luc.16 adeò lenti segnes, & insipientes sumus, ut uitã ęternã acquiramus. Vnde penes Lucam dicitur. Filij huius seculi prudentiores filijs lucis in generatione sua sunt. Cum in tẽpore passionis Christi apostoli dormirẽt Iudas ad interritũ æternũ solicitus erat. Quàm igitur pudẽdum ac dolẽdum est? quia diu delectat labor ut fera capiatur, ut pila iaciatur, ut sacculus impleat, attamen ut deus acquiratur nequaquam delectat. Quin
Heb.12 tũ est exẽplum Christi, & sanctorũ omniũ. Vnde dicebat Paulus, Reco

gitate eũ;qui talem sustinuit pœnã Petrus etiam dicebat. Christus passus est pro nobis, uobis relinquens exẽplũ ut sequamini uestigia eius. 1.Pet.2. Quid itaque homo pro se pati dicitur, si Deus pro hominibus tanta pertulit? Vnde Augustinus dicit. Si unicum sine peccato flagellauit, & pro uobis, & pro nobis omnibus tradidit eum, quomodo debemus nos flagellari, qui fecimus quare flagellemur? Augu. Sextum exemplum sanctorum, unde Iacobus ultimo dicit. Exemplum accipite fratres, exitus mali, Prophetas, qui locuti sunt in nomine Domini. Iacob. ultim. debemus imitari bonos, æmulare sãctos, & habere ante oculos exempla sanctorũ. Septimum est necessitas operandi. Non coronabitur quis, nisi legitime certauerit. Difficile nãque imò impossibile est, ut præsentibus & futuris quis fruatur bonis, ũt de deliciis transeat ad delicias, & ut in cælo & in terra appareat gloriosus. Si uolumus itaque coronari, opus est ut operemur. Octauum est, quia hoc uitiũ accidiæ summopere deo displicet. Apo.3. Vnde in Apocalipsi dicebat. Vtinam esses frigidus aut calidus, sed quia tepidus, ideo incipiam te euomere ex ore meo, idest

Mat.12 huius seculi die, unusquis iuxta uerbum domini de ociositate redditurus est rationem? hac in re ociosi in præsenti uita arguuntur, & in ui-
Matt. 20. neam ad laborandum mittuntur, ut cũ tempus quietis aduenerit, laboris mercedem recipiant operarij. Secundum est, quia ad locum delicatum, ac delicijs plenũ tendimus, scilicet ad cælum, ubi delicijs abũdè, copioseq; satiabimur, prout
Psal.16. Psaltes diuinus testatur inquiens.
Augu. Satiabor cũ apparuerit gloria tua. Vnde Augustinus ad Deum cõuersus, sic meditabatur. Fac me dulcissime domine amore, & desiderio tuo, deponere podus carnaliũ desideriorũ, grauissimã sarcinã, quæ impugnant, & impediũt miseras animas. Tertiũ est, qa ea quæ caro desiderat, ualde noxia sũt animæ. Vn-
Gall.5. de Paulus ad Gallatas dicebat. Caro cõcupiscit aduersus spiritũ, & spiritus aduersus carnem Ad Romanos
Ro.8. quoque dicebat. Debitores sumus nõ carni, ut secundũ carnem uiuamus &c. Quartum est, quia deliciæ huius seculi citò transeunt. Sic dicebat Diuus Hieronymus. Deliciæ
Hiero. quidem uelut umbra transeunt, & celociter fugiunt, pœnæ uerò per-

petuæ manent Si qua enim est iucunditas in hoc mundo, præterit non reditura, manet attamē anxietas non relictura. Cur itaque amatur quod relinquitur, & id quo peruenitur negligitur unde in inferno dicturi sunt plurimi; quid nobis superbia profuit, aut quid diuitiarum iactantia contulit nobis? optime igitur fari Ioannē cōspicimus transit, inquit, mundus & concupiscentia eius. Pulcrhê etiā Paulus alloquitur nos dicens. Præterit figura huius mundi. Et quæ sunt mundi non sapere., sed quæ sunt Dei. Quintū est, quia desideria carnalia ad æternum dolorem perducūt dicebat Christus; prout Lucas scribit. Væ uobis qui nunc ridetis, quoniā flebitis. Quibus uerbis illecebrarum huius mundi amatores rarum insinuare uidetur, quorū risibus flectus præparatur, & consolationi æternū supplicium; ceu aliis uerbis minabatur dicens, Væ uobis diuitibus, qui habetis consolationem huius mundi. Dulcedo nāque huius seculi ad tempus fauces obdulcescit, sed in magnam amaritudinem postea conuertetur. Fatui igitur sunt, qui per breuem delectationem tam carè emunt.

i. Io. 2.
i Co. 8
Col. 3.
Luc. 8.
Ibidē.

Accelerationem pænitentiæ impediunt.

Prou.i PRimum eſt proſperitas tempo
ralis. Vnde primo prouerbio
rum dicitur, proſperitas ſtul-
torum perdet illos. Quia proſperi-
tas obſcurat hominis mentem, ut
ipſum nequaquam de ſua conuer-
Pſa: 73 ſione cogitare ſinat. Vnde Regius
Pſaltes aduerſus hos dicebat. Reple
Augu. ti ſunt qui obſcurati ſunt. Defluxi
(ait Auguſtinus) ad temporalia, &
obſcuratus ſum. Nullum nanque ſi
gnum maius reprobationis in ho-
mine intueri poteſt, ꝙ rerum conti
nuus ſucceſſus temporalium, is lon
gê profecto â Deo exiſtit, nec ullo
pacto in Deo delectari poteſt, dum
in mundanarum rerum amore de-
Mat.6. figi operam impendit. Duobus ete-
nim dominis, Deo, & mamonæ ſer-
uiræ, fieri nequit, ſeruatore aſſeren
te. Secundum eſt, procraſtinatio:
unde apud Sophoniā legitur. vox
cantantis in feneſtra, & coruus in
ſoph. ſuperliminari. Vox, ideſt Chri-
ſtus clamat ad cor hominis, quem
Apo.3 admodum ipſe dicit. Ego ſto ad
oſtium, & pulſo &c. Coruus uero

Diabolus est, qui procrastinatusque ad mortem producendo, promittendo longam uitam, De qua pro missione dicit Ecclesiast. Repromissio nequam multos perdidit. Est enim hæc repromissio nequam, nequior & nequissima, sicut legitur in tractatu de auaritia. Ec. 29.

Ad accelerationem pænitentiæ incitant quatuor.

PRimum est scriptura, ut apud Ecclesiasticum peccator con/uerti ad dominum admonetur hoc pacto. Non tardes conuerti ad dominum, nec differas de die in diem &c. In eodem quoque legitur, Fili peccasti, nō adiicias ultra, sed de pristinis deprecare &c. Secundum est mortis incertitudo, quemadmodum Seruator noster pruden ter nos uigilare admonebat dicens, Et uos estote parati, quia qua hora nō putatis filius hominis ueniet Itidem dicebat, Veniet Dominus serui illius in die qua non sperat, & hora qua ignorat. Coarguens quoque diuitem illum, qui dicebat. Anima, habes multa bona posita in annos plurimos, requiesce, comede, Ecc. 5. Ecc. 21 Luc. 12 Mat. 24.

Lu. 12 bibe, epulare. Dixit, stulte, hæc no
cte animam tuam repetũt à te, quę
autem parasti cuius erunt? talis ad
uentus domini, aduentus est mor-
tis, quæ mors certissima est eius
uero aduentus, & in quo loco, in-
certissimus est. Quando, uel quo
modo, aut ubi moriemur, nesci-
mus, quoniam mors ubique nos ex
pectat, ubique nos aggreditur, inua
ditq́. propterea in omni loco eam
expectare debemus, & nos paratos
esse conuenit, ut cum corpus de
hoc ergastulo exiens, ad terram re
uertitur, de qua sumptum est, iuxta
Gen. 3. Domini testamentum, memento
homo, quia cinis es, & in cinerē re-
uerteris, spiritus saltem post tot
ærumnas ad dominum qui condi-
dit illum redeat. Quartum est bonũ
Trē. 3. quod inde prouenit. Bonum est
(legimus) uiro cum portauerit iu-
gum domini à iuuentute suá, sede
bit solitarius, &c. Sub quo iugo quâ
tuor consequuntur bona. Primum
est, quia homo securus uiuit, dum
ante mortem pietate, ac sanctimo-
nia uitam consumens, secure cor-
Pro. 15 poris reliquam partem dei expe-
ctat. Secura mens (prouerbialiter
dicitur) quasi iuge conuiuium. Se-
cundum est, bona animę suę factio

Ado-

Adolescens, uigesimo secundo Pro- Pr. 22.
uerbiorum dicitur, iuxta uiam suã
etiam cum senuerit, no recedat ab
ea. tertium est, quòd gratius est ser
uitium eorum domino, qui citò cõ
uertuntur. Dant enim de puro, &
optimo, & non de fece. Vnde Ec/
clesias, adhortabatur sic inquiens.
Fili si habes, benefac tecum, & di- Ecc.14.
gnas deo oblationes offer. Apud
etiam Malachiam legimus. Maledi-
ctus dolosus, qui habet in grege Mal.1.
masculum, & uotum faciens imo-
lat debile deo. Placet etiam sum-
mopere deo seruitium iuuenũ cor
de simplicium, sicut uideri potest
apud Matthæum quando Christus
dicebat. Sinite paruulos uenite ad
me, talium est enim regni cælorũ. Mat.21.
& in Ecclesiastico dicitur de istis, in
persona unius iusti. Potuit trans/
gredi & non est transgressus, face- Ecc.31.
re malum & nõ facit. Quartum est,
quia homo moritur certus certitu-
dine spei. Ideo qui cupit certus esse
in morte de indulgentia, sanus pæ
niteat, perpetrata facinora deleat.
Vnde Augustinus dicebat. vis quod
incertum est euadere, age pæniten
tiam dum sanus es, si sic agis, dico Augu.
tibi, qui securus es, quia pęniten-
tiam egisti, eo tempore quo pecca-

re potuisti, si autem uis agere pæni tentiam quando iam peccare non potes, peccata dimiserunt te, non tu illa. E contrario incertus moritur, qui in fine pænitet, Vnde idem Pater Augustinus ait. Siquis positus in ultima necessitate uoluerit accipere pænitentiam, & accipit, & hinc uadit, nũquid dico damnabitur. Sed nec dico liberabitur.

Augu.

Quintum est, mala quæ ex dilatione proueniunt, quæ sunt quatuor Primum est, praua consuetudo. Quia prauus usus uix aboleri potest, & assidua consuetudo in naturam uertitur. Vnde ad hoc dicitur sicut supra, Adolescens iuxta uiam suam, etiam senuerit, non recedet ab ea. Secundum est, quia conuersio dilata difficilior est. Diabolus enim quanto diutius possedit, tanto difficilius dimittit, & quanto citius, tanto facilius Diaboli dominium euitatur. Non debet peccator in peccatis senescere, sed ipsis perpetratis, mox per contritionem, confessionem, & satisfationem delere, & lacrymis conscientiam abstergere, quia si moram traxerit, animus deinceps sceleribus astrictus, ab eis diuelli uix potest. Tertium est, quia quanto homo plus ui

Pro. 22.

uit, tanto plus peccat, & quanto est uita longior, tanto culpa est maior. Cur ergo uitam istam tandiu desideramus, in qua quanto plus uiuimus, tanto plus peccamus.

Quartum est, quia quanto plus expectabuntur: tanto plus cruciabuntur, ideo Deus ut conuertamur diu tolerat, quia si non conuertimur durius postea damnat.

Accidiam dissuadent nobis nouem.

1 PRimum est natura. Homo enim (ut dicit beatus Iob) naturaliter factus est, & nascitur ad laborandum. de hoc dictum est satis supra, q̃ positi sumus in hoc mũdo non ad ociositatem, sed ad laborandum. Iob. 5. Secundum est Scriptura. Ante obitũ tuũ (ait Ecclesiasticus) operare iustitiam, quia nõ est apud inferos inuenire cibum. Ecc. 14 Ecclesiasticus etiam dicit: Quicquid potest manus tua, instãter operare. Eccl. 9. Et Paulus quoque ait, Bonum autem facientes non deficiamus &c. Gal. 6. Tertium est, omnis creatura, quæ deũ operis sui bonitate collaudat. Sed primo sumamus exemplum ab his,

quæ sunt in cælis, uide solem, lunam, & stellas, instanter seruiunt ei. Sol nunquam præterit præceptum sibi factum, quantum laboret in uno die, quam tempestiue surgat in alio, cum tamen non expectet talem remunerationem sui laboris, uel talem pœnam sue negligentiæ, qualem homo. Vnde D.
Hiero. Hieronymus dicebat. Vides cælum, uides solem, uides luuam, uides stellas ? hæc ædificant te, debes igitur cogitare & dicere, Si sol, & luna, & stellæ, & cælum deo seruiunt, quare ergo non seruio ? Secundo ab eis quę ex terra nascuntur, ut herbæ, & arbores, quæ habent tot aduersantia sibi, ut hiemem, & aliam intemperiem aeris, & singulis annis auferuntur eis labores sui, & tameu opportunitate inuente operandi, operantur. Non debet igitur pigritari homo, nec diffidere, etiam si aliquem defectũ bonorum in se uideat, uel si aliqua
Hiero. sibi resistat. Vnde dicebat D. Hieronymos, Omnia seruiunt ei, cælum seruit, terra seruit, & infelix ego homo non seruio. cuncta enim suis institutis seruiunt, solum homo deo non seruit. Tertio exemplo utitur Salomon, pigros ad for-

micam dirigentes, cum dicit in prouerbijs. Vade ad formicam piger, & disce sapientiam, quæ cum non habeat &c In quibus uerbis quatuor possunt notari. Primo paruitas formicæ, quam Salomon proponit homini quasi magistrã, neo pudere debet homo ab exiguis animalibus trahere mores, quin potius cõfundi habet, ꝙ a tam paruo animali tantum potest haurire scientiam. Secundo, attendendum est, ꝙ dicit considera uias eius, & non uiam, pluries enim discurrunt in die ad quærendum cibum.. unde possunt erubescere qui semel in septima gratientur ire ad ecclesiam. Tertio quia formica non in opere suo ducem cuius exemplum sequatur, nec præceptorem cuius uerbo ad hoc doceatur, nec principem a quo puniatur eius negligentia, homo tum omnia istà habet. Quarto ꝙ adeo se onerat, ut quandoque minor uideatur suo onere: dicebat doctor quidam; Respice formicam, uide corpus, & inquire sapientiam. Formicæ cogitant hiemem esse uenturam, & christianus non cogitat iudicium esse uenturum. Illæ cogitant, quantum a fame periclitari possent, si non laborauerint in æsta- Pro. 6

gitate eũ;qui talem sustinuit pœnã
Petrus etiam dicebat.Christus passus est pro nobis, uobis relinquens exéplũ ut sequamini uestigia eius. 1.Pet.2.
Quid itaque homo pro se pati dicitur, si Deus pro hominibus tanta pertulit? Vnde Augustinus dicit, Augu.
Si unicum sine peccato flagellauit, & pro nobis, & pro nobis omnibũs tradidit eum, quomodo debemus nos flagellari, qui fecimus quare flagellemur? Sextum exemplum sanctorum, unde Iacobus ultimo Iacob. ultim.
dicit. Exemplum accipite fratres, exitus mali, Prophetas, qui locuti sunt in nomine Domini. debemus imitari bonos,æmulare sãctos, & habere ante oculos exempla sanctorũ.Septimum est necessitas operandi. Non coronabitur quis, nisi legitimè certauerit. Difficile nãque imò impossibile est,ut præsentibus &futuris quis fruatur bonis,ũt de deliciis transeat ad delicias,& ut in cælo & in terra appareat glnriosus Si uolumus itaque coronari, opus est ut operemur.Octauum est,quia hoc uitiũ accidiæ summopere deo Apo.3.
displicet. Vnde in Apocalipsi dicebat.Vtinam esses frigidus aut calidus, sed quia tepidus, ideo incipiam te euomere ex ore meo, idest

de consortio sanctorum mouere. Dicitur enim ꝙ maior spes est de frigidis, quàm de tepidis. Sola namque tepiditas est, quæ solet deo uomitum prouocare. in cuius figura dicitur de ficulnea Succide eam ut

Luc.13. quid terram occupat? Item. Omnis arbor, quæ non facit fructum bo-

Mat.3. num excidetur, & in ignem mittetur. Nonum, quia diabolo placet

Iob.40 accidia. Vnde Iob ait. In secreto calami dormit. Calamus qui est uacuus, significat hominem uaccũ, ociosum, ac uacantem, in quo diabolus quiescit, ac dormit. Cuius natura est, assidua tentatione tentare, ut saltem hominẽ tędio uincat, sicut est uidere in uerbis Domini dicentis. Cum spiritus im-

Mat.12 mundus exierit ab homine ambulans per loca arida, & inaquosa quę rens requiem, & non inuenit, tũc

Mat 8. dicit, reuertar in domum meam unde exiui &c. Dicebant etiam spiritus immundi ad Christum illos expellentem; Si eiicis nos hinc, mitte nos in gregem porcorum. Porci enim sunt, qui nil faciunt, nisi ꝙ uoluptati corporis deseruiunt. Vn-

Greg. de Gregorius dicebat. Nisi quis more porcorum uixerit, Diabolus eius potestatem non accipit.

Accidiæ mala sunt quatuor.

PRimum est, quia aufert homini bona naturæ, silicet, naturale ingenium, & cætera bona natnralia. Vnde legimus de seruo pigro exprobrato apud Mat. Tollite ab eo talentum, & date illi qui decẽ talenta. Omni enim habẽti habitur, & abundabit, & qui non habet studium, uel uolũtatem operandi, etiam ꝙ uideatur habere, auferetur ab eo, silicet facultas operandi. Iusto enim iudicio fit, ut ille, qui non uult bene operari, cum posit, postea non posit cum uelit. Matt. 25.

Secundum, quia aufert ei bona gratiæ, quod potest ostendi per hoc, ꝙ gratia spiritus sancti sicut ignis est, qui non potest esse ociosus, unde desinit non esse, si desinat non agere. Amor dei (inquit Gregorius) nulquam est occiosus, operatur n. magna si est, si autem operari renuit, amor non est. Vnde Diuus Bernardus dicebat. O bone Iesu non est amor tuus ociosus, qui te diligunt non tepescunt. Ob hoc Paulus dicebat. Gratia dei in me uacua non fuit. Nec solum gratiam Greg. Bern. 1. Cor. 15.

perdit, sed & fructum amittit, quia gratia deberet præcedere, & sic aufert totam huius uitę utilitatem. Vita nãque hęc sine fructu grauior mors est, qui duplex malum ligno infructuoso paratur, silicet securis, & ignis. Tertium quia aufert bona gloriæ. Vnde Ecclesiasticus inquit. Qui operatur terram suam satiabitur panibus; qui autem sectatur ocium, replebitur egestate. Bona gloriæ dantur solis strenuis, & laborantibus. Vnde in Matthæo dicitur. Regnum cælorum uim patitur, & uiolenti rapiunt illud. Grãdis enim uiolentia est, in terra nasci, & cælum capere, & quod per naturam nequimus, per uirtutem habemus. Vnde uerisimile est, quod [illegible] qui lentè incedit, [illegible] locum in cælo perdat. Nemo igitur in hoc itinere torpescere debet, ut ignauiter in patria locum amittat. Vnde Augustinus, ait, Iustus ut cælestia capiat, caueat ne inanis ab opere dies eat. Quartum est, quia facit hominem non proficere, maximè religiosum, quia quanto magis soli iustitiæ appropinquare homines uidentur, tãto frigidiores, & inferuentiores fiunt, Vnde quanto deberent progredi,

Ecc. 28

Mat. ii.

Augu.

regrediuntur, quemadmodum Diuus inquit Bernardus. In uia uitæ nō progredi, regredi est, & quanto appropinquare deberent terræ promissionis, ab ea magis elongantur, sicut accidit filijs Israel in deserto. Vnde Regius cantor ait. Errauerūt in solitudine, in inaquoso uiam ciuitatis habitabilis non inuenerūt. Ad dicta etiam accedit. Quòd facit tempus amittere. quod quidem maximum damnum est. Sed de hoc clarius in capite de tempore uidebit.

Bern.

Ps. 106

Accidiæ remedia sunt quinque.

Primum est diuersitas occupationum. Semper aliquid boni operis facere debemus, ne diabolus nos occupatos esse uidés, ociosos nos inueniat, & sic non habebit ubi posit esse. Quia dum res aliqua perfectè occupata fuerit, alterius rei capax esse minime potest. Secundum est consideratio pœnæ ęternæ, quæ pigro & ocioso paratur. Vnde de seruo inutili apud Matthæum legitur. Eiicite eum in tenebras exteriores. Tertium est

Matt. 25.

consideratio premij, quod solis la-
borantibus datur. Vnde si nos fer
ret labor, merces tamen infinita in
Gē.15. uitet. Sic dicebat Abraam Deus. Ego
protector tuus, & merces tua ma-
Ambr. gnanimis. Vnde dicebat Ambro-
sius. Discute corporis inertiam, sem
perq́ memento, quia regnum cælo-
rum, non tepidi sed uioléti, uimq́
sibi facientes deripiunt. Quar-
tum est consideratio periculorum
mundi in quo sumus, quia sicut
Greg. dicit Gregorius. Quid enim sit ho-
die aspicimus, sed quid cras futu-
rum sit unusquisque nescimus. &
in hoc est periculum magnū, quia
homo nunquam in uno statu per-
manet, qui hodie lætus & cras tri-
stis, hodie bonus & cras malus, ho-
die uiuus & cras mortuus. Omnis
nanque uita præsens suppliciū est,
in hoc profundo inquietoq́ mari
nunquam stabili consistimus loco,
nullus portus nisi mortis est. Quin-
tum est oportunitas operandi, pro
pterea dicebat Christus. Ambulate
Ioā.12. dum lucem habetis &c. Et Paulus
Gal.6. etiam inquit. Dum tempus habe-
mus operemur bonum ad omnes,
maximê auté ad domesticos fidei.

Ad amorem, qui est inter uirum, & uxorem, incitant tria.

PRimum est scriptura, sicut Paulus uiros adhortatur dicens: Viri diligite uxores uestras, & nolite amari esse. Secundum est, quia multum deo placet. Vnde Ecclesiasticus dicebat In tribus beneplacitũ est spiritui meo, quæ sunt probata coram deo, & hominibus; cõcordia fratrum, amor proximorũ, uir & mulier bene sibi consentientes. Vnde Ambrosius super hoc dicit. Hæc est enim pax domestica, & cohabitantium ordinata à deo concordia. Quod autem deo placeat, tribus rationibus ostenditur. Prima est, quia de costa uiri formauit mulierem, sicuti Moyses diuinus historicus hoc testatur inquiẽs, Immisit ergo Dominus soporem in Adam, cumq; obdormisset tulit unã de costis eius, & repleuit carnem pro ea. Et ædificauit Dominus Deus costam, quam tulerat de Adam in mulierem. Noluit dominus formare eam de limo sicut uirum, imo de carne, & osse uiri, &

Coll. 4 Ec. 25. Ambr. Gen. 2

hoc ut eam tanquam seipsum amaret, eo ꝙ de ipso facta esset. Vnde
Gen.2. Adam à somno excitatus dixit. Hoc nunc eo ex ossibus meis, & caro de carne mea &c. Propterea dicebat Paulus, Viri debent diligere
Eph.5. uxores suas ut corpus suum. Secũda, quia noluit eam formare de pede, ne à uiro contemneretur, sed de costa, ut sciret eam sibi esse so-
Can.2. ciam. Vnde Dominus deus dixit, Non est bonum hominem esse solum, faciamus eis adiutorium simile sibi. Et nota (et est tertia ratio) ꝙ non de capite eam formauit, ne
Hiero. dominaretur uiro. Vnde Hieronymus ait. Dominus non de pede, sed de costa formauit mulierem, ne à uiro contemneretur, non de capite ne nimis uellet dominari. Quartum, quare uiri debet diligere uxores suas, quia uxor patrem, & matrem, & alios propinquos suos propter uirum suum relinquit. Vnde infideliter agit, si hanc mulierem non amet.

Aduentus Christi quadruplex.

PRimus est in carne, quem Christus nobis declarans dicebat. Exiui á patre, et ueni in mun-
Ioã.16. dum. Quod expresſius Ioannes

ponens, attestatus est ueritatē hanc quando dixit. Et uerbum caro factum est, & habitauit in nobis. cuius cōuersationē Propheta Baruch nobis declarans inquit, Post hoc in terra uisus est & cum hominibus conuersatus est. Secundus est in mē te. Vnde dicebat Christus. Si quis diligit me, sermonem meum seruabit, & pater meus diliget eum, & ad eum ueniemus & mansionem apud eum faciemus. Et apud Reuelationes Ioānis legimus. Ego sto ad ostium & pulso &c. Tertius est in morte, de quo dicitur in Matthæo. Vigilate quia nescitis qua hora Dominus uester uenturus sit. Apud Apocalipsim quoque dicitur Si ergo non uigilaueris, ueniam tanquam fur, & nescies qua hora ueniam ad te. Quartus in iudicio. Sicut dicebat Esaias. Dominus ad iudicandū uenerit cū senatoribus populi sui Et Malachias quoq; dicebat. Accedam ad uos in iudicio, & ero testis uelox &c. Et ipsemet seruator sic loquebatur. Cum uenerit filius hominis in sede maiestatis suæ, & omnes angeli eius cum eo &c.

Io.
Baru
Ioā. 14
Apo. 3.
Mat. 24
Apo. 3.
Esa. 3.
Mal. 3.
Mat. 24.

Aduentus Christi præparatio triplex.

PRima est, ut fideles audientes Dominum prope esse, honestius se habent, sic enim solent dicere ministri domus, uel subditi, Dominus, uel prior uenit, tenete uos in pace, & uere iustum est, ut in tanta solemnitate, & etiam circa alias, honestius se habeant, & in aduẽtu tanti domini à malo cessẽt. Idcirco admonebat Esaias dicens. Esa. 1. Quiescite agere peruerse, discite benefacere. Tali tempore repræsentat ecclesia quod filius Dei reliquit pro nobis tot, et tanta bona. Hier. 12 Vnde Hieremias dicebat. Relinqui domum meam, dimisi hęreditatem meam, &c. Bene iustum est, ut tali tempore saltem peccata relinquamus Secunda est, ut audientes tantum dominum prope esse solicitè præparent, quæ præparanda sunt. Et nota, quod hæc pręparatio in tribus consistit. Primo in hospitii mũdatione. Esa. 1. Vnde Esaias dicebat. Lauamini, mundi estote. Mundissimo nanque domino mũda debetur habitatio. Est enim candor lucis æternæ,

næ, & candidæ oportet esse animã in qua ipse sedere elegerit. Secundo in uestium pulcritudine. ut Esaias adhortatur inquiens. Induere uestimentis gloriæ tuæ Hierusalem ciuitas sancta. Baruch quoque ait, Exue te Hierusalem stolam luctus, & uexationis tuæ, & induere decorem, & honorem eius, quæ à deo tibi est in sempiterna gloria. Tertio in epularum delectabilitate. Sunt etenim delicię bona opera pura intentione facta, bona uerò opera possumus intelligere opera septem misericordiæ, de quibus in persona pauperis loquitur Christus quando dicebat. Esuriui, & dedistis mihi manducare, sitiui &c. Tertia est, ut intelligentes deum esse prope, exeant obuiam ei. Ecce sponsus uenit, exite obuiam ei. Legitur apud Matthæum.

Esa. 52
Baru. 5
Ma. 25.
Mat. 25

Aduentus Christi bona fuerunt septem.

PRimus fuit mundi illuminatio. Vnde Io. dicebat. Erat lux uera quæ illuminat omnẽ hominem uenientem in hunc mundum. Item dicebat. Ego sum lux

Ioan. 1
Io. 8.

Ose. 14. mundi. Secundum Inferni expolia tio. Vnde Osea dicebat in persona Zac. 9. 20 Christi. O mors ero mors tua, mor sus tuus ero inferne. Zacharia quo que hanc ueritatem fatebatur in- quiēs. Tu eduxisti in sanguine tuo uinctos de lacu, in quo nō est aqua. Eph. 1 Tertium, reparatio cœli. In quo (inquit Paulus) posuit restaurare, uniuersa. Quartum diaboli supe- Heb. 5 ratio. Vnde Paulus ad Hebræos di- cebat. Vt destrueret eum, qui ha- bebat mortis imperium. Ad hoc nanque Deus factus est homo, ut perditum hominē de potestate dæ monum erueret. Quid prodesset, dicit Bernardus, diabolum à Deo uinci, nobis manentibus superbis? Quintum fuit, peccati destructio. Ro. 5. Ob hoc Paulus dicebat. Vetus ho- mo noster simul crucifixus est, ut destruatur corpus peccati. Vnde Greg. Gregorius dicit. Magnum pecca- tum superbiæ, Deus humilis uenit, iste ingens morbus animarum, om nipotentem medicum de cælo ad- duxit, usque ad formam serui hu- milia ut contumelis egit, ligno su- spendit, ut salute tantæ medicinæ Augu. curaretur hic tumor Et D. Augu- stinus dicit. Propter nos, & nostrā salutem uenit pius Deus, quærere,

& saluum facere quod perierat. Sex
tum hominis cum Deo reconcilia-
tio. Vnde Paulus dicebat ad Roma Ro.5.
nos scribens. Reconciliari sumus
Deo per mortem filii eius. Augu- Aug.
stinus etiā in meditationibus suis
dicit. Desperare iam non audeo, Cap.
quia cum inimici essemus, reconci- 14.
liati sumus per mortē filii tui; quā
to magis reconciliati, salui facti su
mus per eum. Septimum hominis
beatificatio. Vnde Ioannes dicit.
Sic Deus dilexit mundum ut filiū Ioā.3.
suum unigenitum daret, ut omnis
qui credit in illum non pereat, sed
habeat uitam æternam. Sequitur.
Qui credit in eū habeat uitā æter-
nam. Propter hæc bona clamant Ioā.6.
sancti patres dicentes. Vtinam dis-
rumperes cælos, & descenderes.
Se his septem loquitur Esaias di Es.64.
cens. Spiritus domini super me ad e.61.
annunciandū mansuetis misit me;
Ecce mundi illuminatio, prædican
do enim mundum illuminauit. Vt
mederer contritos corde, ecce pec-
cati destructio. Prædicantem capti
uis indulgentiam, ecce inferni ex-
poliatio. clausis aperitionem, ecce
cæli restauratio. Vt prædicarem an
num placabilem, ecce hominis cū
deo reconciliatio. Diem ultionis,

ecce diaboli destructio, sicut enim fecit ultionem de omnibus iniuriis quas faciebat diabolus sanctis. Dare coronam, ecce hominem beatificatio, quæ in nouissimo die tam corporis, quàm animæ simul erit.

Aduersarij nostri sunt quatuor.

Primus est mundus. Quem
1.Io.5 debemus uincere per fidem, sicut dicit Io. Hæc est uictoria quæ uincit mundum fides nostra, & huic uincenti debetur palma ui-
Apo.4 ctoriæ. Sicut dicitur in Apoc. Vincenti dabo manna absc͠oditum. Secundus est diabolus, qui crudelis
1.Pet.3 est aduersarius, de quo dicebat Petrus. Sobrii estote, & uigilate quia aduersarius uidetur diabolus tanq̃ leo rugiens &c. Hunc aduersarium debemus uincere per pietatem proximi sicut Christus, sicuti docemur
Apo.3 in Apoc. Vicit leo de tribu iuda Radix Dauid, idest Christus qui mortem nostrã moriendo destruxit, & uitam resurgẽdo reparauit. De nulla nanque re sic uincitur, sicut de misericordia. Huic debetur palma,
Apo.4 sicut legimus. Qui uincit faciam

illum columnam in templo. &c.
Tertius est caro, quam debemus
uincere per continentiam. Sicut le-
gimus apud Ioannem. Ecce equus Ap. 16
albus, & qui sedebat super eum uo
cabatur fidelis. Equus est corpus
mũdum. Vnde in euangelio admõ- Lu. 12
nit sumus. Sint lumbi uestri præ/
cincti &c. Et huic debetur palma, Apo. 3
sicut reperitur. Qui uincit sic, ue
stietur uestibus albis. Quartus est
inobedientia, quem debemus uin-
cere per obedientiam. Vnde pro/
uerbiorum 21. dicitur. Vir obe/ Pro. 21
diens loquetur uictoriam. Huic de
betur uictoria, sicuti in Apocalipsi
habemus. Qui uicerit dabo ei po- Apo. 3
testatem super gentes, & reget eas
in uirga ferrea.

Adulatio uitanda est ratio-nibus quatuor.

PRima est, quia docet hoc scri-
ptura, ut in prouerbiis scri-
ptum reperimus. Ne lactes
quemquàm labis tuis. &c In Pro- Pro. 24
uerb. quoque dicitur. Ante mior/ Pro. 24
tem ne lactes quemquam. Et Pau-
lus adulationẽ abhorrens, ad Thes
salonicenses uiros dicebat, Neque 1. Th. 2

aliquod fuimus in sermone adulationis. Secunda est, quia multum deo displicet. Vnde apud Salomonis Prouerbia scriptum legimus.
Pro. 17 Qui iustificat impium, & qui con
Augu. demnat iustum, abominabilis est uterque apud dominũ. Magna (inquit Augustinus) ira dei est; ut desit correptio, & adsit adulatio. Tertia est, quia diabolo multum placet, quod tribus rationibus ostendi potest. Prima est; quia cum non possit hominẽ tribulationibus, uel aduersitatibus, siue tentationibus deiicere, eum oprimit adulationibus. talis nanq; naturæ est aduersarius & antiquus hostis, ut quod se propriis uiribus haud proficere cõspicit, per linguas nobis adulantium seuire incipiat. Quæ quidem lingue animas alligant in peccatis. Vnde Augustinus ait. Sæpe enim
Augu. plus nocet lingua adulatoris, quã manus persecutoris. Secunda, quia adulatores homicidę sunt, & proditores, qui sub specie osculi, sicut Iudas, hominem diabolo tradũt, & sub specie amicitiæ eum interficiunt, qui bene per Ioab significan-
2. Reg. tur. Qui dicens ad Amasam, salue
20. mi frater, percussit eum gladio in latere, & effudit intestina eius in

terram. Vnde Augustinus dicit. Sæpe enim adulatores blanda facie decipiunt animas audientium se, & perpetua morte interimunt. Adulatores igitur (dicit Diuus Hieronymus) ut inimicos caue. Tertia est, quia adulatores, Ioculatores diaboli sunt, nō permittentes eum in aliquo contristari. Vnde in Osea legimus per similitudinem. In malitia sua lætificauerunt regem; & immundiciis suis principes. Sed reuertatur ad quartam principalem rationem, uitanda est adulatio, quia homini multum nocet. Duo nanq; mala facit. Primo quia odiū hominum incurrit. Vnde legitur in Prouerbiis Qui dicit impio iustus es, malidicent eum populi, & detestabuntur eum tribus. Secundo, quia maledictionē etiam acquirit. Sic legimus apud Esaiam. Væ qui bonum dicunt malum, & malū bonum. Item legitur. Erunt qui beatificant populum istū seducentes, & qui beatificantur præcipitati. Vnde Hieronymus dicit. Benedictio adulatoris maledictionem infert.

Augu.
Hiero.
Osee.7
Pro.24
Esa. 5.
Esa.19
Hiero.

Adulationis remedia sunt duo.

PRimum est quando uetus adu lationis flat, ad terram descendat, uidens sui infirma, dicat cum Dauide. Quoniam iniquitatem meam ego cognosco, & peccatum meum contra me est semper.
Psa. 50 In omni enim quod de nobis dicitur, semper tacitè recurrere ad mētem debemus, interiorem testem, & iudicem quærere. Quid nanque prodest si omnes laudent eum, & conscientia postea accuset? aut quid poterit obesse, si omnes nobis derogent, & sola nos conscientia defendat? Vnde Cato ille dicebat.
Cato. Cum te aliquis laudat, iudex tuus esse memento. Plus aliis de te, quā tu tibi credere noli Secundum est, tu homo insinuat per signum adulatorē esse, sicut Socrates cuidam
Socra. sibi adulanti, dixit. Nihil proficis adulator, cum te intelligam. Alio quin eris cupiens laudem. Vnde quidam Doctor Gentilis inquit. Si inuenerimus qui beatos uiros dicat, qui prudentes, qui sanctos ignosci mus, non sumus modica laude contempti

tempti Idcirco dicit D. Hieronymus Adulatores deuita, sitque tibi tā triste laudari a turpibus, quam si lauderis ob turpia. Hiero.

Adulatio fit tribus modis.

PRimo modo, tribuendo alicui bonum quod non habet, & hoc est uensale. Secundo modo, super extollendo bonum quod habet. Tertio modo, approbando malum quod habet, & hoc est peccatum mortale.

Amabilem reddunt homines quatuor.

PRimum est modestia in sermone. Vnde in Ecclesiastico dicitur Sapiens in uerbis amabilem se facit, gratiæ autem fatuorum effundentur. Secundum est mansuetudo. Dicebat Ecclesiasticus. Fili in māsuetudine opera tua perfice, & super gloriam hominum diligeris. Tertium est fidelitas. Vnde Ecclesiasticus dicebat. Si est tibi seruus fidelis, sit tibi quasi anima

Ecc.20 Eccl.3. Ecc.33

tua, quasi fratrem tuũ sic eum tra cta, quoniam in sanguine animæ comparasti illum. Quartum est, ob sequia ignis amoris lignis benefi. ciorum debet nutriri. Vnde Paulus
Ro.12 dicebat. Si esurierit inimicus tuus ciba illum &c. Nulla est enim ma ior ad amorem inuitatio, quàm pre uenire amando, & nimis durus est animus, qui dilectionem non uult
Sene. impendere. Vnde Seneca dicebat. Vt ametis, amabilis esto.

Ambulandum est cautè propter tria.

PRimo, quia ambulamus in medio laqueorum. Vnde dicebat
Eccl.9 Ecclesiasticus. Scito quoniam in medio laqueorum ingredieris. Om
Hiero. nia (inquit D. Hieronymus retibus plena sunt, diabolus laqueis cuncta compleuit. Secunda quia ambu lamus in medio latronum. Vnde Iob dicebat. Simul uenerunt latro
Iob.19 nes eius, & fecerunt uiam pro me, & obsederunt in giro tabernaculum meum. Tertio quia ambula-
Esa. mus in medio fouearum Vnde Esa ias dicebat, Formido, & fouea, & laqueus super te qui habitatores terræ.

Ambulare debemus tribus modis.

PRimo cautè, ut Paulus admonet nos inquiens. Videte quò modo cautè ambuletis &c. Secundo directè. Paratè (dicit Esaias) uiam domini rectas facite semitas eius. Rectam etenim semitam facere, est pura intentione Christo seruire. Tertio solicitè, quemadmodum Micheas dicebat. Indicabo tibi ò homo quid sit bonū, & quid requirat Dominus à te, utiq; diligere misericordiam, & iudicium, & sollicitum ambulare cum deo tuo. Vnde in Deuteronomio legitur. Custodi igitur temetipsum & animā suam solicitè. Bernardus quoque aiebat. quid ergo à te quærit, qui in tāta solicitudine requisiuit, nisi te solicitum ambulare cum Deo tuo? Ambulandum est igitur rectè bona intentione, solicitè Deum sequēdo, cautè propter inimicos nostros.

Eph. 5
Esa.
Mich.
Deut.
Bern.

Ambulatio quadruplex.

PRima est naturæ, secundum quam ambulat homo, ad mor-
Iob. 16 tem properando. Vnde Iob dicebat Et semitam per quam non reuertar ambulo. Propterea seque-
Iob. 10 batur alio in loco. Dimitte ergo me ut plāgam paululum dolorem meum, antequam uadam ad terram tenebrosam &c. Secunda ambulatio est culpæ, secundum quam homo ambulat de malo, in malum transeundo, prout Regius Psaltes declarat dicens. In circuitu impij ambulant &c. Tertia ambulatio est gratiæ, secundum quam homo ambulat de bono, in melius proficiendo.
Gē. 16 Secundum quem modum Deus docebat ambulare inquiens. Ambula coram me & esto perfectus &c.
Gen. 6 Hoc pacto de Noe legimus, Cum Deo ambulauit Noe. Quarta ambulatio est gloriæ, secundum quam ambulāt sancti post Christum eū-do. de qua ambulatione in reuela-
Apo. 3 tionibus sancti Ioānis legitur. Ambulabūt mecū in albis. Prima ambulatio est sustinēda, secūda fugiēda, tertia faciēda, quarta desiderāda.

Amandi

Amandi Deum modus triplex.

QVamuis Beatus Bernardus dicat, in Christi dilectione, modus amoris nullus esse debet sine modo te dilexit, sine modo eum diligere debes, modum dilectionis excessit te diligendo, pro te moriendo, tu quantum debes eum diligere non potes. Et Augustinus dicit, Immensus es domine, & sine mẽsura amari debes ab his, quos prætioso tuo sanguine redemisti Attamen Beatus Matthæus triplicem modum ponit, silicet, ex toto corde, ex tota anima, & ex tota mẽte. Ex toto corde deum diligere est nil aliud præter ipsum amare; Vnde Gregorius dicit, Si in aliquo amor cordis tui fuerit occupatus, iam ex toto corde deum non amas Idem quoque ait; Si quis aliquem amat, si propter deum non amat, caritatem non habet, sed se putat habere. Augustinus etiam dicit, Domine minus te amat, qui tecũ aliud amat perfectus enim seruus Christi nihil propter Christum habet, aut si aliud habet, perfectus nõ est

Bern.

Augu.

Matt.

Grego.

Idem.

Augu.

Augu. Vnde Augustinus dicebat. Dulcis Christe Iesu, bone Deus meus, accende me totum igne tuo, amore tuo, suauitate tua, & dilectione tua ut te diligā Deum meū ex toto corde meo, ut habeā te in corde meo, in ore meo & præoculis meis sēper. Ex tota anima deū diligere est, omnes affectiones in deum retorquere, sicut Pater inquit Augustinus,
Augu. Amo enim te Deus meus, & magis, magisque te amare concupisco. Tu enim melle dulcior, lacte ac niue candidior, nectare suauior, gemmis & auro preciosior, cunctisque terrarum diuitiis, & honoribus michi carior. Et D. Bernardus de Iesu
Bern. loquens ait de Iesus mel in ore, melos in aure, iubilus in corde. Augustinus item dicebat. Nihil mihi
Augu. tam dulce, quàm cum deo meo esse, & omnis copia, quæ deus meus non est, mihi egestas est. Ex tota mente, idest memoriter sine obliuione. Vnde in canticis cāticorum
Cāt. 8. legitur. Pone me ut signaculum supra cor tuum, & ut signaculum super brachium tuum. Et Augu-
Augu. stinus dicit. Semper sit tibi fixus in corde, qui pro te fuit fixus in cruce. Vnde sic meditabatur. O bone Iesu memoria tua super

mel dulcis, meditatio de te cibus suauis, de te loqui bona refectio est, te nosse optima consolatio est, tibi adherere uita æterna, à te separari mors perpetua. Idcirco sequitur alibi. Munda cordis intuitum, ac tuæ mentis intellectum accende celesti igne animum, ut te semper cogitem, semper amem, semper habeam in corde & in ore. Ecce igitur quòd tribus modis deum diligere debemus, ex toto (uidelicet) corde, ex tota anima, & ex tota mente. Et hoc est primum mandatum in lege, sicut docet Christus.

Amandi proximum modus triplex.

PRimus modus est, quo Christus amauit nos, sicut apud Ioannem docebat nos ipse inquiens. Hoc est præceptum meum ut diligatis inuicem, sicut dilexi uos. Amauit nos Christus quatuor modis. Primo modo amauit nos amore recto, quia non propter utilitatē suam, sed propter nostram. Vnde Iob dicebat. Quid prodest

Ioā.15.

Iob.22

deo si iustus fueris, aut si immaculata uita tua fuerit? quasi dicat non ei proficit, sed tibi, sicut dicit D. Ambrosius. Quicquid à te procedit, in te recurrit, & quicquid fueris tibi proficit. Vnde in prouerbiis

Pro. 9 dicitur. Si sapiens fueris, tibi metipsi eris, si autem illusor, solus portabis malum. Item, non ut à nobis acciperet, sed ut nobis daret, quia bonorum nostrorum non indiget.

Augu. Vnde Augustinus dicit. Nos egemus tui, non tu nostri, quia si non essemus omnino, nihil tibi deesset ad bonum quod tu es. Omne enim bonum nostrum aut ipse est, aut ab ipso. Ab ipso nanque tria habemus silicet, sua, idest temporalia, suos idest apostolos, & se ipsum. Secundo amore discreto, silicet personas amãdo, & uitia increpando, sicuti

Mat. 3. apud Mattheum legimus: Genimina uiperarum quis demõstrabit uobis fugere à uentura ira? Vnde Au-

Augu. gustinus dicit.. Sic diligendi sunt

Isyd. homines, ut errores eorum nõ diligantur? Idcirco Isidorus aiebat, Non homines, sed uitia odio habenda sunt. Tertio amore fructuoso, non uocali tantum. Quemadmodum Ioannes in suis canoni-

1. Io. 3 cis, adhortatur inquiens. Filiole.

non diligamus uerbo, neque lingua, sed operet ueritate. Dilectio enim materia (inquit Gregorius) semper exhibenda est, ueneratione sermonis, & ministerio largitatis. Quoniam sicut ait Augustinus, Non est fraternus amor, nisi mutuis se præueniat obsequiis. Quarto amore perseueranti uelut dicit Ioannes. Cum dilexisset suos, qui erant in mundo, in fine dilexit eos. Vnde in prouerbiis legimus. Omni tempore diligit, qui amicus est. Sic amare debemus proximum, silicet in prosperitate, & in aduersitate, sed quidam ab eo, felicitate recedente, recedunt. De his dicit Seneca. Amicus qui utilitatis causa, tandiu placebit, quandiu utilis erit. Hi secundum ueritatem amicum non amant. Vnde Augustinus ait. Ficta caritas est, quæ deserit in aduersitate. Et Gregorius. Cum quis positus in prosperitate diligitur, incertum est, utrum prosperitas, an persona diligatur. Non est ergo uere amicus ille, qui fortunæ particeps non est. Secundus modus amandi est, quo nos metipsos amamus. De quo modo apud Lucam sic habetur. Diliges proximum tuum sicut teipsum. Quod sa

Greg. Augu. Ioan. 3 Pro. 1 Seneca. Augu. Greg. Luc 10 Mat. 12

ae uerbum dupliciter potest intelli gi, uno modo. Sicut teipsum, idest, ad quod te ipsum, silicet ad gratiam in præsenti, & ad gloriam in futuro. Alio modo, sicut te ipsum, idest, in quo te ipsum, silicet in deo, uel propter deum. Vnde Augustinus dicit. Proximum autem tunc diligimus sicut nos, si nō propter aliquas nostras utilitates, non propter spectanda beneficia, uel accepta; non propter affinitates, uel consanguinitates, sed propter hoc tantum, ꝙ est naturæ particeps, diligamus, uel secundum illud Matthæi. Quæcunque uultis ut faciant uobis homines, & uos facite illis, & ė conuerso. Ab alio expectes (ait Seneca) quæ alteri feceris. Tertius modus amandi est, quo habēt membra eiusdem corporis ad inuicem. Quem modum posuit Paulus scribens ad Romanos, cum diceret. Sicut in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent, ita multi unū corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra &c. Et animaduertendum est, ꝙ nouem sunt, in quibus amor, qui est respectu proximi, inuitare debet amorem mem-

Augu.

Mat. 7.

Sene.

Ro. 12.
1. Co. 12.

brorum eiusdem corporis. Primū est, quòd unum membrum non inuidet alteri, licet non habeat officium quod illud habet. Vnde Paulus dicebat. Si totum corpus oculus, ubi auditus? si totum auditus, ubi odoratus? Nunc autem posuit deus membra, & unū quodque eorū in corpore, sicut uoluit. Ideo non debet aliquis inuidere proximo suo habenti gratiam, quā ipse non habet. Vnde Augustinus ait. Auertat deus pestem inuidiæ ab animis omnium hominum. diabolicum enim uitium est. Secundum est, quia unum membrum ab alio læsum, se non uendicat. Sic etiam debet esse inter membra Ecclesiæ, sicut admonet Paulus Romanis dicens. Nulli malum pro malo reddentes. Tertium est, quia unum membrū non despicitur ab alio, etiam si infirmum, ac debile existat. Sic & nos non debemus despicere eos, qui infirmi ac debiles in aliqua parte uidentur in Ecclesia, sed potius compati, & condolere. Vnde Paulus ad Corinthios dicebat. Si quid patitur unū membrum, compatiuntur omnia membra. Super quibus uerbis Ambrosius ait; Sic & nos debemus condolere/

1. Co 12.

Augu.

Ro. 12

1. Cor. 12.

Anbr

fere fratribus nostris, si quid ad/
uersitatis emerserit, uel sicut nō de
bemus despicere eos, qui despecti
aut infirmitate, aut deformitate,
aut paupertate, aut scientia, aut
alicuius gratię inter nos sunt, sicut
in membris esse uidentur. Vnde
Ibidē. Paulus dicebat. Quę putamus igno
biliora membra esse corporis, his
honorem abundatiorem circunda
mus. Sæpe etenim contingit, de
spectos utiliores, & acceptiores
deo esse. Non potest (ait Paulus)
Ibidē. dicere oculus manui, opera tua
non indigeo, aut iterum caput pe/
dibus nō estis mihi necessarij. Sed
multo magis quæ uidentur mem-
bra corporis infirmiora esse, neces-
saria sunt. Et quę inhonesta sunt
nostra, abundantiorē honestatem
Ambr. habent. Quæ uerba D. Ambrosius
exponens dicit: Per inhonesta
membra, quidam fratrum intelli
guntur, qui cum sint inhonesti ę/
tate & habitu, habent tamen a/
bundantiorem honorē; qa scilicet
sunt aliquando uitæ mundioris.
Quartum est, quia unum membrū
sibi reputat fieri, quod fit alio, siue
bonum, siue malū. Si lędatur pes,
os conqueritur, & sic de ceteris
membris. Si lauentur pedes, os gra
tias

tias agit, ueluti ex uerbis domini Luc. 8
hoc patere potest, quando dixit. In
traui in domum tuam, aquã pedi/ Mat. 15
bus meis non dedisti. Et apud Mat/
thæum quoque dicitur. Quod uni
ex minimis meis fecistis, mihi feci/
stis. Quintum est, quia unum mem
brum pro alio lesioni se exponit,
ut manus pro oculo. Sic unusquis
que proximo suo facere debet, non
considerans pecuniæ, siue corpo/
ris damnum. unde in prouerbiis
dicitur. Qui negligit damnum pro Pro. 12
pter amicum, iustus est. Et Ioan/ 1. Io. 3.
nes de Christo loquens dicit. Ille
animam suam pro nobis posuit, &
nos debemus pro fratribus animã
ponere. Sic proximum amare debe
mus, ut quæ ipsius sunt, amemus.
Vnde in Deuteronomio legimus. Deu.
Non uidebis bouem, & ouem fra/ 22.
tris tui errantem, & præteribis, sed
reduces fratri tuo. Sextum est, quia
nullum membrum offitium suum
sibi appropriat, sed communicat
cum aliis, sicut oculus est oculus
omnibus membris, & sic de cete/
ris. Sic debet unusquisque com/
municare gratiam quam habet cũ
proximo suo, sicut dicit D. Petrus.
Vnusquisque sicut accepit gratiam
in alterutrum illũ administrantes,
sicut

ſicut boni diſpenſatores multiformis gratiæ Dei. Septimum eſt, quia unum membrum cibum ſuſceptū omnibus membris cōmunicat. Sic fidelis unuſquiſq; alteri bona ſua communicare debet Vnde Paulus

Ro.12 dicebat. Neceſſitatibus ſanctorum communicantes. D. quoque Hiero

Hier. nymus inquit. Grandis culpa, ſi ſciente te fidelis egeat, ſi ſcias eum ſine ſumptu eſſe, famem tolerare, erumnā pati, qui præſertim egere erubeſcat, nam ſi omnibus debetur miſericordia, multo amplius iuſto. Octauū eſt, quia membrum unum nihil tantū timet, quàm ab alijs ſeparari, ſi enim ſeparatum ſit, inutile eſt, non uiuit, non ſentit, non uiuificatur, etiam à ſpiritu à quo cetera membra. Vnde Augu-

Augu. ſtinus ait. Nil ſic deberet formidare chriſtianus quàm ſeparari à corpore Chriſti. Nonum eſt, qui totum corpus tremit, cum unius mē bri ſeparationem præuidet, Sic debet timere corpus Eccleſię, cum aliquem fidelem à ſe reparari uidet, uel per mortem, uel per excommunicationem, uel quocunque alio modo.

Amicitia uera in octo cognoscitur.

PRimo in uoluntatum identitate. Vnde Isydorus dicebat. Amicitia est animorum societas, cuius officium est idem uelle, & idem nolle, secreto admonere, & palam laudare. Secundo in communicatione rerum. Quod Ioannes Euangelista ostendebat, cum diceret. Non diligamus uerbo & lingua, sed opere & ueritate. In amore nostro erga proximum plus bona operatio, & rerum communicatio loqui debet, quam lingua solum, ut in ipso bono opere proximus noster se amari uideat, sicut D. dicebat Gregorius. Probatio dilectionis est exhibitio operis. Tertio, in secreta admonitione, id est, amicum secretò corripere, neque palam; idcirco Gregorius dicebat. Illum solum amicum meum existimo, per cuius linguam ante aduentum districti iudicis maculas mentis meæ abstergo. Et Isydorus ait. Amicum meum non amo nisi illũ offendam, dum peccauerit. Quarto in consiliorum communicatio-

Isyd.
1. Io. 3
Greg. Ecc. 19
Greg.
Isyd.

ne. Causam tuam, in prouerbiis
Pro.20 legimus, tracta cum amico tuo.
Quinto in peccati absconsione. Qui
cælat delictum quærit amicitias, in
Pro.17 prouerbiis dicitur. Et etiam. Qui
ambulat fraudolenter, reuelat ar-
Pro.11 chana. Qui autem fidelis est, cæ-
lat amici commissum. Sexto, ut uti
lia eis magis quàm placentia dican-
tur. Vnde in prouerbiis dicitur.
Ibidē. Simulator ore, decipit amicum
suum. In eisdem quoque pulcre le-
Pro.29 gimus: Qui blandis, fictisque ser-
monibus loquitur amico suo, rete
expandit gressibus suis. Septimo
ut in omni fortuna diligat, sicuti
dicitur in prouerbiis. Omni tem-
Pro.17 pore diligit, qui amicus est. Vera
& certa amicitia nulla ui excludi
potest, neque ullo tempore abole
ri, quocunque enim se uertit tem-
pus, semper illa firma est. Octauo,
Nec turpia rogare, nec ad præces
turpia facere, alioquin uera non es-
set amicitia. quoniam in rebus tan-
tum bonis amicitia habenda est.
Nam qui ea in malo utuntur, non
sunt amici, sed pro inimicis haben-
di sunt. Vnde Philosophus dicebat.
Hæc in amicitia res sanciatur, ut
neque rogemus res turpes, neque
faciamus rogati, ut amicis honesta
petamus

petamus,& amicorum causa honesta faciamus. Vnde in ecclesiastico dicitur; Noli fieri pro amico inimicus proximo. Et Seneca quoque ille ait. Nulla est excusatio, si amici causa peccamus, &c. Ecc. 7 senec.

Amicitia dissoluunt tria.

PRimum est conuicium. Conuicium dicitur aliquod uerecundum, ut cum obijcitur amico: quod sit leprosus, uel seruus, & aliquid simile. Vnde in ecclesiastico dicitur. Mittens lapidem in uolatilia deijciet illa, idest disperget. Sic qui conuiciatur amico suo dissoluit amicitiam, Secundum est, improperium. Improperium est, ut cum amico obijcitur, quod sit latro, uel tale simile. Vnde in Prouerbiis legitur. Quæ uiderunt oculi tui ne proferas in iurgio citò, ne postea emendare possis; cum dehonestaueris amicum tuum. Tertiũ est, archanorum reuelatio. Vnde in Ecclesiastico scriptum traditur. Qui denudat arcana amici, fidem perdidit. &c. Eccle. 22. Prou. 25. Ecc. 7

Amici Dei tripliciter dicuntur esse in eo.

Sap. 3. IN manu. Dicitur de iustis in Sapientia. Iustorum animæ in manu Dei sunt. Et apud Dauidem legimus.
Ps. 36 Cum ceciderit iustus non collidetur, quia Dominus supponit manum suam &c. In sinu. Augustinus dicit. Quid times hominem, homo in sinu Dei positus? In
Phili. visceribus. Vnde Apostolus dicebat. Testis est enim mihi Deus, quomodo cupiam uos in uisceribus Iesu Christi. Quanta ergo securitas amicorum Dei? Quid enim potest nocere eis, qui in uisceribus Christi sunt? Illi qui habent Christū in suis uisceribus, meritò sunt in uisceribus Christi. Vnde Christus
Io. 16 dicebat. Manete in me, & ego in uobis. Et quid etiam timere debet Christianus si in manu Dei est?
Io. 10 Quis potest rapere nos de manu Dei? Nemo, dicebat Seruator noster, rapiet eas de manu mea. Ideo
Ro. 8. Paulus concludebat. Neque mors, neque uita, &c.

Amor

Amor mundi fugiendus est propter quinque.

PRimo, Quia amor mundi est fons & origo omnium malorum, & uitiorum. Vnde sicut dilectio dei est fons omnium uirtutum, ita dilectio mundi est fons omnium uitiorum. Secundo quia amor mundi amatores suos Dei inimicus facit, quemadmodum D. dicebat Iacobus. Adulteri, nescitis quia amicitia huius mundi inimica est deo? quisquis ergo huius mundi amicus effici uoluerit, Dei inimicus constituetur. Idcirco Ioannes nos admonet ne mundum hunc diligamus inquiens. Nolite eligere mundum neque ea, quæ sunt in mundo. Si quis diligit mundum non est charitas patris in eo. Vnde Augustinus ait. Si mundi amor habitat in te, non est quo amor Dei intret. Cum exhauseris cor tuum amore terreno: hauries amorem diuinum. Tertio, quia amor mundi est proditor. Quod in Iuda hoc significabatur cum legimus. Dixit Iudas, idest, mundus.

Iac. 4.

1. Io. 2.

Aug.

Mat. 26.

Quemcunque osculatus fuero, ipse est tenete eum. Quarto, quia amor mundi suos amatores immundos facit. Pro ut hoc ex Ecclesiastici uerbis haberi per quandam similitudinem potest, cum dicitur.

Eccl. 12. Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. Vnde Augustinus dicit. Si te

augu. delectat hic mundus, spernis te esse mundum, si autem iam te non delectat hic mūdus, iam tu es mūdus, si autem fueris mundus, non non remanebis in mundo. Quinto

Ecc. 3 quia qui amat mundum, amat periculum, & qui amat periculum in illo peribit. Vnde Augustinus

Aug. dicit. Ama seculum & absorbebit te, amatores suos uorare nouit, non portare. Mundus est fornax babilonica igne succensa. Domus ardet (inquit D. Bernardus) & ignis instat a tergo, & tu mones non egredi, vel iam egressum regredi.

Amor superfluus fugiendus est propter tria.

PRimo. Quia superfluus amor est radix multorum malorū. quem amorem in hominibus huius

huius mundi insinuans dicebat ad Thimotheum. Erunt homines seipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi &c. Vsque ad id, & hos deuita. Malorum causa est amor sui, & radix, & fons. Secundo quia hominem excecat, adeo ut non uideat seipsum, nec cognoscat. Vnde Bernardus dicit, amor uel odium ueritatis nōscit iudiciū. Et Gregorius. Vehementer claudit oculum amor priuatus Ex quo fit, ut quod nos agimus, graue esse non existimemus, & plerunq; quod agitur a proximo nimis nobis detestabile esse uideatur. Sed quare hoc? Nisi quia nec nos sicut proximum, nec proximum sicut nos conspicimus. Si autem nos sicut proximum aspiceremus, nostra reprehensibilia districtè uideremus, & rursum si proximum aspiceremus ut nōs, nunquam nobis eius actio intollerabilis appareret. Tertio fugiendus est, quia qui amat se, perdet se. Qui amat animam suam (dicebat seruator noster) perdet eam. Animam amare (dicit Chrisostomus) est animę inconuenientia facere. Vnde dicit Ecclesiasticus. Si praestes animae tuae concupiscentias eius, faciet te in gau-

2.Ti.3

Bern.

Greg.

Io. 12

Chris.

Ec.18.

Aug. dium inimicis tuis. Et Augustinus inquit. Si perit homo amando se, profecto inuenitur negando se. Disce ergo amare te non amando te.

Amatur aliquis à Deo quatuor rationibus.

PRima. Propter munditiam. Sicut in prouerbiis legitur.
Prou. Qui diligit cordis munditiam
22. propter gratiam labiorum suorū habebit amicum regem. Similiter
Cant. in canticis canticorum habemus.
2. Dilectus meus mihi, & ego illi qui pascitur inter lilia, id est, puritate qua Deus ipse delectatur. Secundo propter humilitatem. Vnde
Esaia. Esaias dicebat. Super quem requie
66. scet spiritus meus, nisi super humilem & quietum? Apud nanque dominum non est quicquam humilitate sublimius. Tertio, propter dilectionem. Diligit dominus diligen
Pro. 8 tes se, sicuti in prouerbiis legitur. Ego diligentes me diligo. Quarto, propter libertatem, quæ multum assimilat Deo qui ex libertate fecit, quicquid fecit. Vnde Paulus
2. Cor. dicebat. Hilarem datorem dili-
8. git Deus. Quicquid igitur boni

facis,

facis, cum hilaritate facias, & tunc bene facis, si autem cum tristitia facit, fit de te bonum, non tu facis dicit pater Augustinus. Aug.

Amoris Dei incitamenta sunt quinque.

PRimum est natura. Si naturaliter amat filius patrem, à quo habet partem corporis sui, quanto magis deum amare debet, qui corpus integrum, & animam ex nihilo fecit? Si parentes qui nos genuerunt diligimus, quanto magis parentum creatorē diligere habemus, auctoremque nostrum summê uenerari? Amandus est genitor, sed præponendus est creator. Amandi sunt parentes, & amici, sed non plusquam Deus. Secundum quod hominem potest ad amandum Deum incitare, est, quia Deus hominem fecit. Vnde Ecclesiasticus dicit. In tota anima tua dilige eum qui te fecit. Ecc. 7 Et Augustinus. Aug. Miser ergo quantum diligere deum meum debeo, qui me fecit, cum non eram, de nihilo me fecit & dedit mihi uiuere, sentire, & discernere, ut semper esset apud

me suum memoriale? D. quoque Bernardus ait. Parum ne tibi videtur? Hæc inquit cogita, qualem te fecit. Nempe secundum corpus, egregiam creaturam, secundum animam, magis imaginem creatoris insignem, rationis participem, beatitudinis æternæ capacem. Item Augustinus dicit Belluas. Deus pstratas in faciem fecit, pastũ quærẽtes de terra, te in duos pedes erexit, non discordet cor tuum a facie tua. O, quàm magnum beneficium dedit Deus homini? Cui corpus integrumque animam tribuit. Quot enim membra sunt in corpore, tot beneficia inuenies magna. Si quis amisisset oculum, quantum eum diligeret, qui sibi illum restitueret? Etiam quis eum amittere meruisset, quantum diligeret sibi oculum conseruantem? Nec minus amandus, diligendus est Deus, qui ab initio illum dedit, & qui tantum conseruauit, cum multotiens eum contra Deum exercendo, ipsum amittere meruerit. Quod dixi de oculo, de ceteris mẽbris cogita. Item si quis usum rationis amisisset, quantum amaret eũ, qui sibi illum restitueret? Quo modo igitur amandus est Deus, qui rationis usum

usum ab initio dedit? Et si mortē meruisses, quantum illum diligeres, qui tibi eam restitueret, uel remitteret? Quo itaque pacto diligendus est ille, qui mirabiliter corpus, & animam coniunxit, & hanc coiunctionem tibi seruauit? cum peccando, mortem multotiens iure ruisses? Vnde D. Bernardus dicit. Valde omnino mihi amandus est, per quem sum, uiuo, & sapio; dignus planè est morte, qui tibi domine Iesu recusat uiuere. Tertium est, omnes creaturæ, Vnde Cassiodorus ait. Omnis te creatura operis tui bonitate collaudat. Et Augustinus dicit, Domine cœlum, & terra, mare & omnia, quæ in eis sunt, dicunt mihi undique ut amem te, nec cessant dicere omnibus, ut sint inexcusabiles. Vnde Iob inquit. Interroga iumenta, & docebunt te, & uolatilia cœli & indicabunt tibi; loquere terræ, & respondebit tibi, & narrabunt tibi pisces maris. Idcirco Augustinus ait. Mirum est, quomodo homo Deum semper non laudat, cum omnis creatura ad eum laudandum inuitet. Quartum est, amor quem in nobis habuit. Vnde Paulus ad Corinthios ait. Charitas Christi urget nos. Et D.

Bern. Cassi. Aug. Iob. 12. Aug. 2.Co. 5.

Bernardus. Amore æterno prouocas, suscitasque ad te amorem nostrum. Augustinus quoque dicit. Amari se exigit, qui omnes amat, quia charitas est. Quod deus amet nos quatuor rationibus, in sequenti capitulo cognoscetur. Quintum est, bona quæ ex amore dei proueniunt. Require hoc in sequentibus.

Aug.

Amor Dei quatuor potest cognosci.

PRimo. In hoc, q̄ ipse prior dilexit nos, sicut dicit Ioannes. In hoc est charitas dei non quasi nos dilexerimus deum, sed quoniam ipse prior dilexit nos. Vnde Aug. dicit. Docuisti nos amare te, cũ tu prior dilexisti nos. Homo enim prius est amatus, ut diligentem postea diligeret, in quo multi nolunt imitari eum, nolunt prius amare aliquẽ, nisi prius ametur ab eo, nec bene facere alicui, nisi prius benefecerit eisi. Contra quos dicebat Christus. Si diligitis eos qui uos diligunt, quam mercedem habebitis, nonne & publicani

1.Io.4.

Aug.

Mat.5

hoc faciunt. Secundo, in hoc, quòd cum esset immensus, tamen amorem suum posuit in homine, qui quasi putredo, & uermis est. Vnde Iob dicebat. Quid est homo quia magnificas eum? Aut quid apponis erga eum cor tuum? Similiter & Dauid dicebat: Domine quid est homo, quia innotuisti ei, aut filius hominis, quia reputas eum? Nec solum uoluit hominem amare, sed etiam uult ab homine amari sicut dicit August. Amat siquidem Deus, ut ametur, nec aliud uult quam amari, sciens isto amore beatos esse qui se amauerint. Idem quoq; ait, Domine quid sum ego, ut me amare te iubeas, & nisi hoc faciam irasceris mihi, & minaris ingentes miserias? in quo pauci uolunt imitari eum, ut cum ipsi sint origini in personis humilibus amorem suum ponere nolunt, nō attendentes illud Iacobi. Nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo? &c. Et illud etiam Prouerbiorum. Qui despicit pauperem exprobrat factori eius. Vnde Ambrosius dicit. Nihil grauius, quam ut fratres nostros pauperes, superbo oculo despiciamus, nostra indignos gratia iudicātes, quia sunt inopes, cùm paupere-

Iob. 7. Psa. 14. Aug. Aug. Iaco. 2. Prou. 17. Amb.

tas sit Deo quam thesaurus acceptior. non sunt ergo (inquit Greg.) despiciendi pauperes, ut egeni; sed
Greg. rogandi ut Patroni. Tertio in hoc quòd ipse gratis nos dilexit, non propter aliquam suam utilitatem,
Iob. sed propter nostram. Vnde Iob di-
35. cebat. Si iustè egeris quid donabis ei, aut quid de manu tua accipiet?
Amb. Sed sicut dicit Ambrosius: Quicquid à te procedit, in te recurrit, & quicquid fueris tibi proficit. Accepta est tamẽ deo humilitas nostra, qui amat quod propter se minime quærit, & desiderat quòd haud indigemus, sed benignus ipse indignos nos amat tanti amoris, & amatoris. Quartò in hoc quòd ipse mori pro nobis uoluit: Vnde Ioannes
1. Io. 3. dicebat. In hoc est charitas Dei, quoniam ille pro nobis aĩam suam
Aug. posuit. Ioannes hoc Augustinus considerans piè meditabatur dicens: O bone Pater quantum nos dilexisti, qui proprio filio non pepercisti, sed pro nobis illum tradidisti. Multum nempe debitores sumus deo, qui ut seruum liberaret filium suum morti tradidit.

Amor

Amor Dei sex bona facit.

PRimum, quia diligentes se diligit, quemadmodum ueritas ipsa Christus Seruator hoc testatur inquiens. Qui dili/git me, diligetur à patre meo. Io. 14
Et in Prouerbiis dicitur. Ego diligentes me diligo. Vnde D. Bernardus dicebat. Quid fœlicius, aut quid beatius esse potest, quàm ab eo diligi, qui est Dominus Paradisi; qui habet potestàtem uitæ, & mortis, damnare & saluare, damnare quos odit, & saluare quos diligit. Idem quoq; ait. Quid tibi uidetur amator Christi, cultor Dei, despector mundi, de præmio amoris tui? Quid tibi mali nocere poterit? aut quid tibi boni poterit deesse, si ille te diligit, qui de nihilo cuncta creauit? Secundum est, quia custodit. Custodit dominus omnes diligentes se, dicit Dauid. Nulla enim res sic ab omni peccato custodit, sicut amor Dei, & timor supplicii. Tertium est, quia feruentes facit, sicut fecit apostolum dicentem. Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non uror. Vnde Gre/

Pro. 6 Bern. Bern. Psal.144 2.Co. 11.

Greg. Gregorius ait. Amor dei nusquam est ociosum, operatur enim, magna si est, si autem operari renuit amor non est. Amor nanque dei semper ardet, & non extinguitur,
Aug. accendit, & illuminat ait Augustinus. Quantum est, quia omnia cõtemnere facit. Vnde Paulus dicebat. Propter quem omnia detrimentum feci, & arbitratus ut stercora, ut Christum lucri faciam.
Psal. 3 Vero enim christiano omnia propter Christum uilescunt, & solus Christus mellescit: omnis te nunc possessio uilescit, & sola Christi
Aug. charitas dulcescit. Vnde Augustinus ait. Nihil quæso sine te mihi dulce fiat, nil placeat, nil præciosum habeam, uilescant omnia præter te, tædeat gaudere sine te, delectet contristari pro te. Quintum est, quia omnia delectabiliter ferre facit. Nulla enim ibi difficultas, ubi est uera charitas, nullus ibi labor, ubi est uerus amor, & ubi maior est amor, ibi leuior, uel minor labor. Vnde Ambrosius dicit. Om-
Amb. nia sæua, & immania, facilia & prope nulla facit amor. Sextum est,
1. Co. quia ad beatitudinem æternã per-
14. ducit. Vnde Paulus dicit. Oculus non uidit, cum quod præparauit:

Deus diligentibus se. &c. Et in li- Iudi. 5.
bro Iudicum legitur. Qui autem di
ligunt te, sicut sol in ortu suo splē- Aug.
det, ita rutilent. Vnde Augustinus
dicit. Beati enim uere, & perfectè
beati, qui uere, & perfectè amant
te, nullus autē & nullo modo bea-
tus, qui non amat te.

Amoris Dei signa sunt septem.

PRimum est cum aliquis de Deo loquitur; Quod enim mens ualde amat, id etiam in sermone sæpius replicat. Nequeunt amātes amorē silentio tergere, sed eorum affectio abundantiam uerborum trāsmittit. Secundum est, cum aliquis libenter dat pro Deo. Vnde in ultimo canticorum dicitur. Si dederit homo omnem substantiā domus suæ pro dilectione, quasi nihil despiciet eam. Ad hoc (cum probatio dilectionis sit exhibitio operis) accedit id, quod dilectus Christi dicebat. Qui habuerit substantiam huius mundi, & uiderit fratrem suum necessitatem habere, & clauserit uiscera eius ab eo quo modo charitas Dei manet in

Cant. ult.

1. Io. 3.

Bern. eo? Tertium est, cum aliquis pro deo libenter patitur. Vnde D. Bernardus dicebat. Qui diligit me, ueniat in campum, non refugiat mecum, & pro me inire certamen. Quartum est, cum quis libenter operatur, diuinum imitans amorem, qui secundum B. Gregorium,

Greg. & Bernardum, nusquam est ociosus, sed magna operatur, si est, si uero operari renuit, amor non est. Et

Bern. qui uere deum diligunt, tepescere nequeunt. Quintum est, cum aliquis in domo dei libenter est. Vnde de Anna dicitur, quod non discedebat de templo. Christus etiã

Luc. 2 cum duodecim esset annorum, inuentus est in templo. Qui matri

Ibid. suæ, & Ioseph dixit: Nesciebatis, quia in his quæ patris mei sũt, oportet me esse? &c. Ipse etiam ingressus urbem primo templum adiit, dans formam religionis, ut quocunque imus, primum domum orationis si ibi est adeamus. Sextum est, cum quis libenter uerbum dei audit, Sicut in exemplũ Maria Magdalena

Luc. 2 adduci potest, quæ sedens secus pedes Domini audiebat uerbum illius. Ideo dicebat Christus. Qui

Ib. 14 audit mandata mea, & seruat ea, ille est qui diligit me. Septumum est.

cum quis frigeſcit à ſolicitudine,& amore Dei: Vnde Gregorius Sanctus dicebat. Tanto frigeſcit quis à curis ſeculi, quanto ſurgit ardentius in amorem Dei. Greg.

Amoris proximi incitamenta ſunt quinque.

PRimum eſt, ſcriptura, ſicut nos docuit Chriſtus dicens. Diliges proximum tuum ſicut te ipſum Et iterum. Mandatum nouum do uobis, ut diligatis inuicē ſicut dilexi uos. Secundum eſt fraternitas naturalis, quæ eſt inter omnes homines. Sicuti enim Patrem unum cōem in cœlo habemus, ueluti Propheta Malachias hoc teſtatur inquiens. Nunquid non pater vnus omnium noſtrum? ita vna eſt omnium noſtrum naturalis fraternitas. Vnde pater Auguſtinus dicebat, Si putamus non eſſe proximos, niſi qui de eiſdem parentibus naſcuntur, Adam,& Euam intendamus,& omnes fratres ſumus. Et propterea Deus voluit creare parentem vnum de quo multitudo propagaretur, ut in hac monitione etiam in multis concors unitas ſeruare- Luc. Io. 12. Mal. 2 Aug.

uare.

Aug. naretur. Tertium est fraternitas spiritualis. De qua dicebat Sanctus Augustinus. Omnes quidem fratres secundum quod homines sumus, quanto magis secundũ quod christiani? Ad id quod es homo, unus Pater Adam fuit, una Mater fuit Eua; Ad id quod Christianus, unus est Deus, una Mater Ecclesia. Hæc fraternitas tanto melior est fraternitate naturali, quãto meliorem habet patrem, scilicet Deum. Vnde Christus dicebat. Et patrem nolite uocare super terram, unus est enim pater uester qui in cælis

Matt. 23. est. Quartum est, quia fraterna dilectio semper placet Deo. Vnde in

Ec. 25 Ecclesiastico dicitur. In tribus placitũ est spiritui meo quæ sunt probata coram deo & hominibus, concordia fratrum, & amor proximorum, & uir, & mulier sibi bene consentientes. Et hoc tribus rationibus ostenditur. Prima in communi

Gen. 1 plasmatione, omnes enim ad imaginem suam creauit. Secunda in communi redemptione, pro omnibus nanque mori uoluit, tam pro diui

Ro. 8 tibus, quàm pro pauperibus. Qui etiam proprio filio suo non peper-

Tim. 2. cit, sed pro omnibus nobis tradidi uoluit, dicit D. Paulus, & ad Ti-

motheum. Vnus enim Deus, unus mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus, qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus. Vnde D. Augustinus dicit. Apprehē de proximum tuū ex hoc prætio, ne tibi uilescat. Tertia in cōmuni susceptione. Vnde Paulus dicebat. Hoc enim bonum est, & acceptum corā Saluatore nostro qui omnes homines saluos fieri uult, & ad agnitionem ueritatis uenire. Quintum quia est templum spiritus sancti. Nescitis (dicebat D. Paulus) quia uos estis templum dei, & spiritus sanctus habitat in uobis? Si quis autem tēplum dei uiolauerit, disperdet illum deus. Sanctus quoque Hieronymus dicebat. Verum Christi templum, anima credentis est, illam exorna, illam uesti, in illa Christum suscipe.

Aug. | Tim. 1. | 1. Corint. 3 | Hieronym.

Anima fidelis dicitur templum Dei propter septem.

PRimo. Quia est locus orationis. Vnde Christus docens nos orare dicebat. Tu autem cum oraueris intra in cubiculum tuum &c. id est conscientiā tuā, & clau-

Mat. 6

claude ostium, idest, ne uelis inde laudes hominum. Et iterum. Domus mea, domus orationis est. Secũdo, quia in ea offertur sacrificiũ. Vnde Dauid Rex dicebat. Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum &c. Tertio quia sunt ibi cruces intus, & foris; Cruces intus sunt mortificationes propriæ uoluntatis, & spiritualium uitiorum. Vnde dicebat Christus. Si quis uult post me uenire, abneget semetipsum & tollat crucem suam &c. Cruces foris sunt mortificationes carnis, & carnaliũ uitiorum. Vnde Paulus dicebat, Qui autem sunt Christi carne suã crucifixerunt cum uitiis & concupiscentiis &c. Quarto, quia inde pictæ sunt imagines sanctorum, idest memoriæ, & imitationes eorum Vnde Paulus de sanctis uerba faciens dicebat. Quorum intuentes exitum conuersationis imitamini fidem. Quinto, quia est ibi aqua benedicta, idest lacrimarum effusio. Sexto, quia ibi sunt lampades ardentes ante thronum. Vnde Christus dicebat. Sic luceat lux uestra, &c. Petrus etiam dicebat, Ex bonis operibus uos considerantes, glorificent deum in die uisitationis. Septimo

Matt. 21.

Psal. 50

Matt. 20.

Gal. 5.

Hebr. ult.

Mat. 5

1. Pet.

ptimo quia est in altare, idest, Chri
sti, sicut dicit Paulus ad Hebræos.
Habemus altare de quo edere non Hebr.
habent &c. De his hominibus suple 12.
sic & in anima. De hoc templo di-
cit Augustinus. Votum Christi te- augu.
plum est anima credentis, illam ex-
orna, illam uesti, illi offer donaria.

Animæ peccato infirmæ sanitatem conferunt septem.

PRimum est peccati cognitio, quę cognitio est principium sanitatis animæ. Vnde ait Augustinus si cognoscis, ille ignoscit, & si non cognoscis, ille non ignoscit. Secundum est peccati desertio. Vnde apud Esaiam legimus. Si reuertamini, & quiescatis, salui eritis. Et apud Hieremiam clamat Deus. Conuertimini filii reuertentes & sanabo aduersiones uestras. Tertium est perfecta cordis contritio. Dicit Psaltes regius; Qui sanat contritos corde, & alligat contritiones eorum. Quartum est, deuota uerbi Dei auditio. Misit uerbum suum & sanauit eos. Dicit Dauid. Et sapientia ait. Neque herba uidelicet

augu. Es. 30 Hier. 3 Ps. 146 Psal. 102.

sap.61 uidelicet malagma sanauit eos &c.
Quintum est in se peccantis remis-
Luc.6 sio. Vnde apud Lucam legitur. Di-
mittite, & dimittetur uobis, &c.
Sextum est, deuota oratio. Veluti
Ps. 29 deuotè Dauid orabat dicens. Domi
ne deus meus ad te confugi & sana
sti me &c. Septimum est misericor
diæ exhibitio, ueluti nos Esaias in
Es. 80. struens dicebat. Cum uideris nu-
dum, operi eum, & carnē tuam ne
despexeris, tunc erumpet quasi ma
ne lumen tuum, & sanitas tua ci-
tius orietur.

Animam illuminant quinque.

Luc. 18. PRimum est fides. Apud Lu-
cam dicitur. Respice, fides tua
te saluum fecit. Vnde Augu-
Aug. stinus dicit. Fides est illuminatio
mentis, quæ illuminatur à prima
luce ad uidendū bona spiritualia.
Secundum est humilitas. Vnde
Ioā. 9 Christus dicebat. Ego in iudicium
ueni in mundū, ut qui nō uident,
idest, qui uidere se haud extimāt,
quod est humilium, uideant, & qui
uident, quod est superborum, cæci
fiant. Tertium est dilectio. Vnde
dicitur

dicitur in Apocalip. Collirio in- Apo.3
iunge oculos tuos, ut uideas. dile-
ctio enim proximi purgat oculum
ad uidendum Deum. Et quantum
unaquæque anima lata fuerit in a-
more proximi, tantum alta erit in
cognitione Dei. Quartum est, effu-
sio lacrymarum; hoc significatum
est in cæco nato, qui lauit oculos
in Natatoria Syloe, abiit ergo & la- Ioã. 9.
uit, & uenit uidens. Vbi sane la-
crymæ fuerint, ibi spiritualis ignis
accenditur, qui secreta mentis illu-
minat. Quintum est sacrarũ scri-
pturarum deuota auditio. Vnde
Esaias ait. In die illa audient sur- Es. 21
di uerba libri, & oculi cæcorum
uidebunt. Et Dauid quoque di- Ps. 118
cit. Declaratio sermonum tuorum
Domine intellectum dat paruulis
&c. E contra, qui non deuotè &
libenter audit uerbum Dei, est si-
gnum obcęcationis, & perditionis.
Vnde S. Gregorius dicit. Nul- Greg.
lum adeo certum perdi-
tionis signũ, ut non
libenter audire
uerbum
Dei.

Angeli gaudent de conuersione peccatorum propter tria.

PRimo, propter sui ministerii complectionem, est enim ministerium eorum ut moueant ad pœnitentiam. Nonne omnes sunt administratorii spiritus? Inquit Paulus. Vnde Bernardus inquit. Non dedignabuntur esse socii nostri, qui iam facti sunt ministri nostri. O quàm gratanter accipient in palatio quos dignanter uisitant in sterquilinio.

Heb. 1

Bern.

Secundo propter dæmonum confusionem. Dæmones enim confunduntur, cum aliquis ad pœnitẽtiam conuertitur, quod est gaudium angelis. Vnde in Apocalip. legitur, proiectus est draco ille magnus serpẽs antiquus, qui uocatur diabolus, & satanas, qui seducit uniuersum orbem &c. Et postea dicit. Lętamini cæli, & qui habitatis in eis. D. etiam Bernardus ait. Gaudent angeli in cõuersione peccatorum, salutem hominum sitiẽtes, lacrymæ pœnitentium uinum eorũ, eò quod in illis odor uitæ, sapor gratiæ sit, indulgentiæ gustus, reconci-

Apoc. 12.

Bern.

conciliationis iucunditas, sanitas redeuntis innocentiæ, serenatę sua uitas conscientię. Tertio propter dei honorem, Peccator cum conuertitur honorat dominum, quod est gaudium angelis. Vnde legimus in libro Iosue. Fili mi da gloriam deo, & confitere peccatum tuum. Ios.
Et D. Bernardus dicit. Exultare fecimus angelos, quando cōuersi sumus ad pænitentiam. Bet.
Festinemus ergo de nobis ipsis eorum adimplere lætitiam. Summa nempe felicitas est, ut de salute nostra exultent cælestia.

Angelus deputatus homini septem bona facit.

PRimum est, quia excitat hominem à somno peccati, ut figuratiuè in Petro in carcere uincto uideri potest. de quo legitur. Percussoque latere Petri excitauit eum &c. Act. 12
Petrus enim in carcere uinctus, denotat peccatorē in praua consuetudine peccati uinctum; Vnde in prouerbiis dicitur. Iniquitates suæ capiunt impium, & funibus peccatorum suorum cōstringetur. Pro. 5.
Secundum est, quia incitat ho

minem ad bene operandum, quem admodũ in Helia sub umbra Iuniperi dormiente figuratiue possumus uidere, cui Angelus dixit. Sur-
3.Reg. ge, comede, grãdis enim tibi restat
19. uia. Tertium est, quia arcet contrarias potestates, quæ sæpe hominem in peccato existente suffocaret, si eis permitteret, ceu apud Tobiam
Tob.8 legimus, quòd Raphael Angelus apprehendit dæmonium, & religauit illud in deserto superioris ægypti. Qui dæmon septem uiros ad illam saram ingressos occidt. Quartũ est, quia hominem in animi angustiis positum consolatur, sicut legimus de Angelo ad Christũ in passionis oratione accessu. Accessit An
Luca. gelus confortans eum. Quintum
22. est, quia orationes & operationes nostras coram deo repræsentat, ue luti testatur ipse Angelus cum Tobiam alloqueretur dicens. Ego ob-
To.12 tuli orationem tuam domino, &c. Sextum ab incursibus, ac periculis mũdanis hominem defendit. Sicuti exemplum habemus de populo Israelitico in terrã promissionis introducto, cui in die præcedebat an gelus in columna nubis, & in nocte in columna ignea. Per Angelũ etiam Loth ab incendio So dome li

beratus est. Tres quoque pueri de fornace; Daniel de lacu Leonũ, il lęsus euasit. Et multi alii per Angelos conseruati sunt; id circo Dauid cãtabat, Angelis suis deus mandauit de te, vt custodiant te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum &c. Septimum est, quia homini in necessitate cibum subministrat, sicuti de Daniele in lacu leonum cibato per Abachuc illuc ab Angelo delatum legimus. Sic legitur etiam de Helia, cui per angelũ allatus est panis subcineritius. Sic etiam de Christo legitur, quod in fine sui ieiunii, Accesserunt Angeli ad eum, & ministrabant ei, &c Ideo Paulus, dicebat, ipsos nostros esse administratoris, &c.

Psa. 90

Dã. 15

3. Re. 19.

Mat. 4.

Heb. 1.

Appetitum propriæ excellentiæ disuadent nobis Tria.

PRimum est, quia qui in loco dignitatis sunt, in maiori periculo sunt. Honores (inquit D. Hieronymus) pericula secum trahunt, & quanto maior honor tanto maiora pericula. Altissimi montes crebris fulminibus feriun-

Hiero.

Aug. tur. Et Pater Augustinus ait. Quanto in loco superiori, tanto in maiori periculo. De hoc etiam appetitu

Bern. D. Bernardus inquit. O ambitio ambientium crux, quomodo omnes torquẽs, & omnibus places, nil acerbius cruciat, nil molestius inquietat. Secundum est, quia in maioribus criminibus etiam sunt, qui presunt. Vnde Hieronymus dice-

Hiero. bat. Caue honores, quos sine culpa tenere nõ potes, sublimitas enim honorum magnitudo scelerũ est. Sicut enim minorem maior præcedit honore, ita & crimine. Nam diuitiæ, honores, & potentiæ abstrahunt hominem à recto itinere. Tertium est, quia maiori pœna puniẽtur, qui in loco dignitatis male se

Ap. 18 habuerunt. Vnde Ioannes dicebat. Quantum glorificauit se, & in deliciis fuit, tantum date illi tormen-

Sap. 6 tum. Et sapientia intonat. Potentes potenter tormenta patientur.

Hiero. Ideo docet Hieronymus. In maiori gradu maior sine dubio pœna.

Ariditas multiplex.

Quidam habent ariditatem, qui sine deuotione, sine affectione, sine compassione, &

ſine bona cogitatione ſunt. In quo
rũ perſona loquitur Pſaltes inqui-
ens. Percuſſus ſum ut fœnum, & Pſ.101
aruit cor meum; quæ ariditas, pro
cedit ex defectu auditionis uerbi
Dei. Vnde ſequitur. Quia oblitus
ſum comedere panem meum. Vnde
Gregorius dicit. Nullum adeo cer-
tum ſignum perditionis eſt, quàm Greg.
non libenter audire uerbum Dei.
Alii habent linguas aridas quãtum
ad bonas locutiones, quia nec orãt,
nec confitentur, nec exhortantur
alios ad bonum, nec deum lau-
dant in Eccleſia cantando cum
aliis. Vnde Tren. quarto dicitur.
Adhæſit lingua ad palatum eius, & Trẽ.4.
hanc facit detractio. Alii habent
manum aridam, non ſiniſtram, ſed
dexteram, quia ad mala opera fa-
cienda ſunt potentes, bona autem
facere nolunt. Vnde Zachar. dice-
bat Brachium eius ariditate ſicca- Zac.11
bitur, & oculus eius dexter tene-
breſcens obſcurabitur. Et hæc pro
uenit ex auaritia. Alij ſunt toti ari
di, & in corde quantum ad bonas
cogitationes, & in manu quantum
ad bonas operationes, & in lingua
quantum ad bonas locutiones. Vn Pſa.21
de Dauid dicebat. Aruit tãquã teſta
uirtus mea. Teſta. n. tota arida eſt.

Auaritia fugienda eꝰ propter quatuor.

PRimo, quia natura docet, nõ pluit enim natura terram infirmam esse inter creaturas, & pedibus omnium conculcari, doces nos in hoc absque dubio, quod debemus conculcare pedibus mentis, & contemnere terrena ista. Et cum anima secundum naturã ad imaginem sit dei facta, & non ad similitudinem alicuius inferioris, potius debet contemnere terrena, &
Bern. amare cælestia. Vnde D. Bernardus dicit. Ad imaginem dei factus es, vt superna aspicias, & terrena non quæras. Item anima naturaliter purior est cælo, tanquam Deo similis. Exaltata debet ergo esse à terrenis, sicut exaltati sunt cœli à terra, nam cęlum est ubi Deus habitat. Si igitur habes cor, si tibi est lumen oculorum, desine ea sequi, quæ assequi miserum est. Secundo, quia deo multum displicet. Vnde
Psa.30 Dauid ait. Odisti obseruantes uanitates; idest temporalia, superuacuè, ideit ultra necessitatem. Et
Zac.1. Zacharias etiam dicit. Ira magna

ego irascor super omnes gẽtes opu lentas: Et Esaias. Propter iniquita tem auaritiæ iratus sum, & percus si eum. Sed de hac materia in sequenti capitulo abundantius tractabitur. Tertio, quia Diabolo multum placet. De hoc etiam in sequẽtibus clarius dicetur. Quarto, quia homini multum nocet. Hoc etiam in capitulo de malis auaritię copiosius tractabitur. Esa. 57.

Auaritia displicet Deo propter quatuor.

PRimo, quia auarus sibi appropriat ea, quę data sunt ei à domino, cum ipse nichil habeat à semetipso. Vnde Iob dicebat. Nudus egressus de utero matris meæ, & nudus reuertar illuc. ideo Isydorus dicebat. Circũspicet te ipsũ ó homo, nil tibi arogas, que in te sunt, præter peccatũ, sed omne bonũ quod habemus, à deo habemus. Legimus ẽt in ult. Paralip. Tua sunt omnia, & quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi Idcirco Pau. cócludebat. Quid ergo habes quod nó accepisti, et si accepisti Iob. 1. Isyd. Para: ulti. 1. Co. 4

cur gloriaris quasi non acceperis? Sępe enim Dominus dat bona temporalia ut attrahat homines ad pænitentiam, ueluti Orige. dicit. Copiosa bonitas dei, quæ multis peccatibus multa bona ministrat, blādiens ut ad pænitentiam attrahat, dat etiam temporalia ad dispensandum, non ad dominandum. Iā nō sunt tua quæ posides (ait Hieronymus) dispensatio tibi credita est. Et sanctus Augustinus dicit. Fecit Deus pauperem, ut probet hominem, & fecit Deus diuitem, ut probet illū de paupere. Vnde sciunt auàri, quia omne quod retinent ultra necessitatem suam, ad mortem suam retinent, quia diuitiæ, & paupeeres in die iudicii contra eos clamabunt. Vnde D. Iacobus dicebat ad diuites. Agite nunc diuites, plorate ululantes in miseriis uestris &c. Et D. Bernardus dicebat. Clamāt nudi, clamant famelici, & conqueruntur dicentes. Nobis fame & frigore miserabiliter laborantibus quid conferunt tot mutatoria, uel extensa in perticis, uel plicata in manticis, nostrum est quod effunditis, nobis crudeliter subtrahitis, quod inaniter expenditis, & sumus plasmatio dei, & Christi sanguine

Orig. Hiero. Augu. Iac. 5. Bern.

guine

guine redempti. Secundo quia non solum sua facit, sed Christo petenti non tribuit. Sicut inquit Hieremias. Locutus sum ad te in abundātia tua, & dixisti non audiam. Augustinus loquens de auaro dicit. Christus tibi dicit, da mihi de eo quod dedi tibi, de modo quæro, & mihi non das, de modo da, & reddo habuisti me lagitorem, fac me debitorem: ideo dicet eis in iudicio. Esuriui & non dedistis mihi manducare, &c. Ite maledicti in ignem æternum. Tertio displicet deo auaritia, quia per eam obliuiscitur. Oseæ decimotertio dicitur Adimpleti sunt, & saturati sunt, & eleuauerunt cor suum, & obliti sūt mei. Non.n. videre deū potest, qui inhęret terrenis; nec qui felicitatem quæsitam in terris inuenit, auctorem qui eam tribuit, quærere valet. Quarto, quia auarus Deum despicit. Tunc deum despicit, cum ei vilissimam creaturam postponit magis enim diligit denarium, vel agrū, seu domum, quàm Deum, & inde fit idolatria, sicut dicit Paulus Auaritiam idolorum esse seruitutem. Et August. ait. Ab homine colitur, quod præ cęteris diligitur.

Hier. 9 Augu. Mat. 25 Ose. 13 Eph. 5 Augu.

Auaritia placet diabolo propter tria.

PRimo, quia auaritia est laqueus diaboli, sicut dicit Sanctus Pau
2.Ti.6 lus. Qui Volunt diuites fieri,
incidunt in laqueum diaboli, &
Hiero. in tentationes. &c. Et Hieronymus
appellat auaritiam, laqueum dia/
boli. Et Augustinus dicit, Qui di-
Augu. uitatias cupiunt, capi cupiunt. Se/
cundo, quia auari ministri eius sūt.
Hie.16 Vnde Hieremias dicebat. Seruietis
diis alienis, id est dæmonibus, qui
non dabunt uobis requiem die ac
nocte, id est in prosperitate, & in
Ioan 5 aduersitate. Et Ioannes Christi dile
ctus ait. Mundus totus, id est, mun-
di amatores, in maligno positus est
idest, in maligni potestate. Tertio,
quia auari, cibus eius sunt. Vnde le
Gen.3 gimus in Genesi, quando Dominus
dixit serpenti, terrā comedes, omni
bus diebus uitæ tuæ, id est terreno-
Esa.45 rum amatores. Et Esaias dicebat.
Serpenti puluis panis eius, quod
Augu. Augustinus concludens ait. Ne sis
ergo puluis, si non uis comedi a ser
penti, &c.

Auaritiæ mala sunt.

PRimum, quia hominem ad misericordiam indurat, de quo homine indurato loquitur Iob dicens. Cor eius indurabitur quasi lapis. Et Zacharias quoque ait. Cor suum posuerunt ut adamantem ne audirent legem. Similiter & Lucas. Et nemo illi dabat. In quo denotatur diuitis immisericordia, & familiæ suę. Vnde Amos Bibentes uinum in phialis, & optimo unguento delibuti, & nil patiebantur super contritiones Ioseph. Secundum est, quia hominē affligit. Labor stultorum (ait Ecclesiasticus) affliget eos. Et illud etiā. Saturitas diuitis nō sinit eum dormire. nunquam enim mentis requiem habere potest, qui curis terrenis se submittit; idcirco homo semper quę cor suum laniant proijcere debet. Tertium est, quia hominē obscurat ne de se cogitare possit. Vnde Psaltes regius dicit. Repleti sunt, qui obscurati sunt terrę domibus iniquitatū Et Amos Nescierunt facere rectum, dicit dominus, Thesaurizantes in iniquitatē

Iob. 40. Zac. 7. Am. 6. Ecc. 10 Eccl. 5 Psa. 73 Am. 3.

Hiero. & rapinam in ædibus tuis. Vnde Hieronymus ait. Non poterit alta conspicere oculus, quem puluis claudit. Quartum est, quia auarus in oratione non exauditur. Vnde

Iob.27 de Iob inquit. Nunquid audiet Deus clamorem illius, cum uenerit su

Augu. per eum angustia? Et Augustinus, Dicis, da mihi domine, & manus habes in aliud occupatas, non habet Christus ubi sua ponat. Quintum est, quia auarus semper est timi-

Iob.15 dus. Vnde Iob dicit. Sonitus terroris semper in auribus eius, & cũ pax sit, ille semper insidias suspicat? Videt regem, & æstimat prædonem, uidet pauperem, & suspicatur furem. Ideo dicitur, quod auaritia est pacis inimica, & charitatis ignara. Sextum est, quia maledictio-

Am.6. nem ęternam acquirit. Vnde Amos dicebat. Væ uobis qui opulẽti estis

Aba.2 in syon. Et Abachuc. Væ ei qui multiplicat non sua, usquequo aggrauat contra se densum lutum. Et Pa-

Augu. ter Augustinus ait. Væ illis qui niuunt, ut augeant res perituras, un-

Augu. de æternas amittant. Item. Quę est ista animarum insania, amittere uitam, appetere mortẽ, acquirere aurum, & perdere cælum.

Auaritiæ

Auaritiæ occasiones sunt quatuor.

PRima est familiaritas cupidorum, & auarorum; sicut enim carbones uiui carbonem mortuum accendunt, sic diuites uerbis & exemplis igne cupiditatis familiares suos inflammant. Vnde Sententia est Ecclesiasticis. Qui tetigerit picem coinquinabitur ab ea, &c. Secūda quia homo attendit in diuitiis, solum illa per quæ potest uideri prætiosus, ea uero per quæ in ueritate contemptibilis est, non attendit. Ideo (inquit Gregorius) Homines temporalia diligunt, quia quàm fugitiua sunt non attendūt. Tertia est amor filiorum, per quos parentes male congregant diuitias & sibi æternam gehennam præparant. Vnde Chrisostomus ait. Quid tibi prodest quòd filiis præpares hereditatem, & tibi tormētorū acquiras immanitatē? Quarta est, quòd homo sibi longam uitam repromittit, de qua repromissione dicitur in Ecclesiastico. Repromissio nequissima multos perdidit. Talis erat ille de quo legitur in Luca. Stul Ecc.13 Greg. Chri. Ecc.29 Luc.12

carum, sic homo regit se conside-ratione finis in hoc seculo, & de-fendit se ab auaritia & cæteris ui-tiis, & solicitat se in bono opere. Nam auaritiæ morbus nunquã me lius compesci potest, quam sine obliuione diem mortis meditari, & qualis postea fuerit homo in sepul cro considerare. Secundum est, do-minicæ paupertatis consideratio. Vnde dicitur. Recordare pauperta-tis meæ, absintii, & fellis. Et B. Trẽ 3 Bernardus dicit magna abusio est, & nimis magna, quod diues uelit Bern. fieri uermiculos uilis, pro quo Do-minus maiestatis pauper fieri uo-luit. Tertium est quod homo elon-get se a cupidis, & ab auaris. quia sicut dicit Isydorus. Periculosum est cum his qui prauæ uoluntatis, Isyd. 7 sunt sociari. Melius est habere ma lorum odium, quam consortiũ. Et familiaris sit ille, qui terrena con-temnis Vnde Dauid dicebat, Cum sancto sanctus eris &c. Sanctus in Psa. 1 greco dicitur. αγιος, idest sine terra Vnde est sensus, cum eo, qui est si-ne terrenitate. Quartum est, diui-narum, & æternarum diuitiarum consideratio, quia ut ait Gregorius. uilescunt temporalia, cum conside Gr. rantur, & desiderantur æterna.

Itidem dicebat, si consideremus fratres carissimi quæ & quanta nobis promittuntur in cœlis, vilescũt animo, omnia quę habentur in terris. Quintum est consideratio vilitatis, & infidelitatis diuitiarum terrenarum. Viles enim sunt diuitiæ, quia non possunt adiuuare hominẽ in die mortis, neq; in die iudicij
Soph. 1 Vnde dicebat Sophonias: Argentũ eorum: aurum eorum non poterit liberare eos in die irę Domini, &c. Infideles sunt, quia non sequũtur
Iob, 27 hominẽ, quemadmodũ dicit Iob. Diues cum dormierit, nihil secum aufert: Dauid etiam dicit. Dormie-
Psa. 57 runt somnum suum, & nihil inuenerunt.

Auarus comapratur hydropico in tribus.

Augu. Primo. In inflatione, idest, in superbia, quæ procedit ex diuitiis. Vnde Augustinus ait. Vermis diuitum superbia est. Secundo in fætido anhelitu, id est, in corrupto consilio quod dant familiaribus suis. Tertio iu siti insatiabili, scilicet tribus de causis. Prima est, quia auarus bona, quæ acquirit

aliquid uacui secum habet auferet
que, sicut enim homo habet aliquē
defectum, sic & aliæ creaturæ. Vn-
de cum auro & argento uenit defe
ctus scrinei. Vina habent defectū
cellarii, & uasorum, & sic de cęteris.
Vnde Ecclesiastic. dicebat. Vbi mul
tæ sunt opes, ibi sunt multi qui co-   Eccl 5
medūt. Secunda, quia pecunia est
res corporalis, anima uero spiri-
tualis, & spiritualis res, corporali
implere non potest. Vnde dicebat
pater Augustinus Fecisti nos Domi   Augu.
ne ad te, & inquietū est cor nostrū,
donec requiescat in te. Tertia est,
quia cupiditas est quasi ignis, sicut
legitur in Ecclesiast. Anima calida   Ecc. 24
quasi ignis ardēs. Et in Prouerbiis   Pro. 30
dicit. Ignis nunquam dicit sufficit,
Ignis uerò nunquam extinguitur
ex appositione lignorum siccorū,
sed augetur: Sic nec cupiditas ex-
tinguitur ex oppositione diuitiarū
sed augetur. Vnde illud, Crescit
amor nūmi, quantum ipsa pecunia
crescit. Et Augustinus. Quæ est   Augu.
ista auiditas concupiscentiæ, cum
ipsæ belluæ habeant modum? Tūc
enim rapiunt tum esuriunt, parcēt
uero prædæ, cum senserint satietā
tem, sola uero auaritia diuitum sē
per rapit, & nunquam satiatur.

Audire debemus tria.

PRimo. Diuinam legem, quem-
Psa.77 admodum docet nos Regius
cantor inquiens. Attendite
Pro. popule meus legem meam &c. Et
in Prouerbiis dicitur. Qui decli-
28. nat aurem suam ne audiat legẽ, ora
tio eius erit execrabilis. Secundo
Heb. prælatorum iussionem. Vnde Pau-
ulti. lus dicebat: Obedite præpositis
uestris, & subiacet eis. Et etiam
seruator noster ait. Qui uos audit,
Mat.10 me audit &c. Tertio pauperum cla
Tob.4 morem. Vnde Tobias instruens fi
lium suum dicebat. Ne auertas ocu
Pro. los tuos ab ullo paupere. Et in pro
20. uerbiis. Qui obturat aurem suam
ad clamorem pauperum, & ipse cla
mabit, & non exaudietur.

Beneficium Dei triplex.

PRimum est expectationis qua
Esa. Deus peccatores patienter ex-
38. pectat. Vnde Esaias dicebat. Ex-
pectat nos Deus, ut misereatur no
stri. Et D. quoque Augustinus in-
Aug. quit. Erubescat humana pigritia,

plus uult ille misereri, quàm nos à miseria liberari. Propter hoc etiã D. Bernardus dicebat. Ego peccabam, & tu dissimulabas; non continebam à sceleribus, & tu à uerberibus abstinebas; prolõgabam ego multo tempore iniquitatem meã, & tu domine pietatem tuam. Circa hoc beneficium debet homo cogitare quotiens meruerit, ut tempus pænitentiæ sibi auferetur. Quotiés enim mortaliter peccauit, hoc meruit, & ideo debet cogitare quã proximus gratiæ, & misericordiæ amisioni fuit; tanto enim misericordia gratior est, quãto pœna proximior, à qua tamé sibi postea parcitur, ut si aliquis suspendendus iam laqueum in collo haberet, maiorem gratiam, & misericordiam sibi fieri reputaret, si tunc liberaretur. quàm alio modo. Idcirco debet homo diligenter perpendere quousque persisteret dum in statu damnationis erat, in illoq; decederet. Secundo debet cogitare quid promeruit apud deum, ubi tunc ei pepercit. Hoc enim propheta Hieremias exposuit inquiens. Misericordiæ domini multæ, quia non sumus consumpti, quia non defecerunt miserationes eius. Se-

Bern.

Trẽ. 3.

eundem est Iustificationis, cum quando diu expectatos cõuertit in
Ecc.17 fundendo gratiam suam. Vnde Ecclesiasticus dicebat. Quâm magna est misericordia domini, & propitiatio eius conuertentibus ad se. ô quàm proua est misericordia de cõuertentibus ad se, ut peccata dimit
Augu. tat. Vnde Augustinus dicit. Sic.n. festinat absoluere reum dei misericordia à tormento consciẽtiæ suę, qui plus cruciet ipsum compassio miseri, quâm ipsum miserum compassio sui. Circa hoc beneficium quatuor sunt attendenda. Primo debet homo considerare, quot & quanta Deus ei dimisit, cũm pro quolibet peccato mortali reus sit mortis æternæ, & tamen Deus dimittit. Siquis reus esset mortis temporalis quæ momentanea est, pro dimissione illius paratus esset ei seruire tota uita sua, quid igitur agẽdum esset pro dimissione mortis æternæ. Idcirco dicebat Psalmogra
Ps.115 phus. Quid retribuam domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Et Pa
Aug. ter Augustinus inquit. Quid tibi retribuere possumus Deus noster pro tantis beneficijs misericordiæ tuæ? quas laudes, quas ue gratiarũ actiones, Si certè omnia membra

nostra uertentur in linguas ad rependendas tibi debitas laudes, nequaquam sufficéret exiguitas nostra; Secundo debet cogitare ad quantam dignitatem eum eligit, quādo eum uiuificauit; eligit enim illum in filium, & hæredem. Vnde Sanctus Augustinus.dicebat. O mira semperque miranda diuinæ propitiationis benignitas, serui digni non fuimus,& ecce filii Dei sumus, hæredes quidē Dei, cohæredes autē Christi. Vnde hoc nobis, & quid nobis ad hoc; Tertio debet homo cogitare quot Dominus reliquit, quibus tale beneficium non præstitit, sed in peccatis suis eos perire permisit. Quot nanque generationes ab initio usque ad hanc diē transieruut,quæ omnes absque dei cognitione in interitum sempiternum delapsæ sunt? omnibus illis Redemptor noster nos prætulit, quando nobis gratiam hanc largitus est, quam nullus horum percipere meruit. Et quid dices? quare putas prælatus es illis hominibus? Nunquid tu fortior? nunquid sapientior? nunquid nobilior illis omnibus fuisti? & tamen omnes relicti, & abiecti perierunt, tu præ illis omnibus assumptus es, & Aug.

quare in te hoc factum sit; nulla præter gratuitã Saluatoris tui charitatem, causam inuenire poteris. Quarto debet cogitare de quantis periculis & angustiis Deus eum liberauit, in quæ cadere potuisset.

Augu. Vnde Augustinus. Hæc cogitando dicebat. De multis nanque periculis liberauit me liberator meus de quibus dulce erit mihi semper loqui semper cogitare, semper gratias agere. Tertium est conseruationis, quando conuersos in bono statu conseruat. Vnde Dauid dicebat.

Psa. 15 Conserua me domine quoniã speraui in te, &c.

Benignitas Dei in quatuor cognoscitur.

PRimo, quia omnibus dat qui volunt accipere. Vnde legimus apud Matthæum.

Mat. 5. Qui solem suum oriri facit super bonos, & super malos.

Act. 17 Et in actibus Apostolicis dicitur. Dat omnibus uitam, & inspirationem. Ideo dicebat

Chris. D. Chrisostomus. Vere misericors Deus est, qui inimicorum miseretur.

Mat. 6. Secũdo, quia rogat alios pe core, sicut dicebat Seruator no-

ster. Petite, & accipietis, pulsate & aperietur uobis. Idcirco diuus Pater Augustinus humanam redarguens segnitiem dicebat. Erubescat humana pigritia, plus uult ille dare, quàm nos accipere, plus uult ille misereri, quàm nos à miseria liberari. Tertio, quia sæpe plus dat, & melius quā petatur. Exemplum extat Salomonis, cui petenti solum cor docile ad regendum populum Israel, dedit ei & diuitias, ut nemo in cunctis terrę regibus similis sui foret. Vnde D. Bernardus dicebat. In duobus indubitanter sperare possumus, quoniam aut dabit quod petimus, aut quod utilius nobis nouit. Quarto, quia gratis dat, sine spe remunerationis. Vnde Iob dicebat. Si iustè egeris quid donabis ei?

Augu. 3.Re.2 Bern. Iob. 35.

Blasfemiæ peccatum fugiendum est propter quatuor.

PRimo, fugiendum est propter pænam, qua Dominus legitur blasfemos punisse. Ecce filius Mulieris Israelitidis, quem pepererat de Egypto, in filios Israel uir

Leui. 24.

gatus est in castris cum uiro Israelita, cumque blasfemasset uomen domini, & maledixisset ei, misit eum in carcerem Moyses, donec noscere quid iuberet Dominus, qui locutus est ad Moysem dicens: Educ blasfemum extra castra, & lapidet eum uniuersus populus. Et dixit Dominus. Homo qui maledixerit Domino suo portabit peccatũ suum, & qui maledixerit, uel blasfemauerit nomẽ domini, morte mo-
Greg. riatur. In Dialogo etiam Diui Gregorij legitur puerum quẽdam, qui nomen domini blasfemauit, mortuum fuisse â diabolo. Secundo fugiendum est, quia hoc peccatum
Mat. 12 uix remittitur. Vnde in Matthæo dicitur. Spiritus blasfemiæ non remittitur duodecimo. De hoc peccato legimus apud Ioannem. Est pec-
1. Ioã. ulti. catum ad mortem, non pro illo dico, ut reget quis. Non impetrat quicunque huius peccati remissionem, imò, oportet esse hominem magni meriti, qui remissionem huius peccati alii impetret. Magnitudinem huis peccati ex hoc ostendere possumus, quòd alii peccatores contumeliam deo inferunt, in rebus seruorum suorum, sicut fures, & latrones, uel in seruis eius,

sicut

ſicut homicidiæ, blasfemus infert ei contumeliam in ſua propria per ſona. Item magnitudo huius pec- cati cognoſcitur per contemptum qui eſt in talibus, non enim tale cō uicium Epiſcopo, uel poteſtati, aut prętori uel principi, nec militi di- ceret, quod dicit Deo: Tertio fu- giendum eſt, quia hoc peccatum diabolicum eſt, & quaſi loquela in fernalis: Illi qui erunt in inferno Apo.
blasfemabunt Deum cęli, præ dolo 13.
ribus, & uulneribus ſuis. Ergo ſi- cut ī loquela gallicus dignoſcitur, ſic blasfemus cognoſcitur eſſe de fa milia diaboli, & ſic ad infernū per tinere. Vnde ſicut dictum fuit Pe- Mat.
tro. Vere tu ex illis es, nam & lo- 26.
quela tua manifeſtum te facit, ſic poteſt dici blasfemo, uere, tu de in- ferno es, nam loquela tua manife- ſtum te facit. Quarto quia tales peiores canibus eſſe uidentur, ca- nis enim non lacerat, aut mordet dominū ſuum, iſti uero lacerāt do minum ſuum, dum blasfemāt. Nec ſolum culpabiles ſunt huiuſmodi, ſed etiam qui tolerant cum poſsint prohibere, ut parentes filios non corrigentes, & caupones qui tales in hoſpitiis eorum blasfemare per- mittunt, quod non permitterēt de

uicinis suis, tales inquam peiores
Act.7. sunt iudęis, in hoc quod ipsi audita blasfemia aures obstruebant. Cõtinuerunt aures suas, legitur in actis Apostolicis, & hoc ne blasfemiam audirent. Vnde D. Pater Augu. Augustinus ait Non minus peccat qui blasfemat Christum regnantem in cælis, quam iudæi qui crucifixerũt ambulantem in terris.

Eph.5 *Bona opera dicuntur lux propter tria.*

Psa.88 PRrimo, quia in nobis lumen ferunt. Vnde Paulus dicebat. Fuistis aliquando tenebræ nũc autem lux in domino. Secundo quia cum lumine fiunt. Sicut ait Regius Psaltes. Domine in lumine uultus tui ambulabunt &c. Tertio quia ad lumen uitæ æternæ ducũt Vnde apud Danielem legimus. Qui
Dã.12 autem docti fuerint, fulgebũt quasi splendor firmamenti, & qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates.

Bona nostra tribus modis antiquus hostis insequitur.

PRimo, in initio conuersionis. Vnde legimus in Threnis Hieremiæ. Facti sunt hostes eius in capite. Et Isydorus ait. Tūc contra eū quem possidet diabolus, acrius sæuit, quando se uirtute diuina ab eo expellendus cognoscit. Secundo in medio. Vnde Gregorius. Quando Diabolus initium uitiare non præualet, quasi in itinere se opponit, ut dū per tantis propositū securior quisque ingreditur, sub iuncto latē ter uitio, quasi ex insidiis perimatur. Dicebat enī Dauid In uia hac qua ambulā absconderunt laqueū mihi: Vnde etiam Gregorius dicebat. Si uideris te ipsū, quod quieuisti ab infestatione uitiorum, ne credas tibimet, insidias quasdā tibi statuit inimicus, & expecta post quietem multam turbationē. Tertio in fine. Vnde Gregorius. Quando diabolus initium, uel medium uitiare non prеualet, saltem finē illaqueat. Legitur etiā; Tu insidiaberis calcaneo eius. Ob hoc Isydorus dicebat.

Thre. 1.
Isyd.
Greg.
Psa. 141
Greg.
Greg.
Gen. 2
Isyd.

Quem diabolus in curſu præteritę uitæ nó decipit,in nouisſimis ſup-
Bern. plantare diſponit.Et B. Bernardus ait. Laborat diabolus ad ſubuerſio nē hominis maximè in principio, & in fine.In principio quia modicā radicem habet, in fine quia multa bona ei aufert.

Bona animæ in uita æterna erunt quinque.

PRimū erit inenarrabilis lætitia. de qua lætitia Eſaias loqués ait.
Eſa.51 Et nunc qui redēpti ſunt à do/mino reuertētur,& ueniēt in Syon laudātes, & lætitia sēpiterna ſuper capita eorum. Gaudiū & lætitiā tenebūt,fugiet dolor,& gemitus. Vnde Auguſtinus ait. Cui comparata
Augu. omnis aliunde iucunditas mæror eſt,omnis ſuauitas dolor eſt,omne dulce amarum,omne decus fœdū, poſtremo quodcūque delectare poſſit,moleſtum.Secundun plena uoluntatis efficacia. Vnde Dauid dicebat.
Pſa.22 Deſiderium cordis eius tribuiſti ei,& uoluntatem labiorum eius nó fraudaſti,&c. Et Auguſtinus sā
Augu. ctus ait. Qui hoc bono fruet, quid erit ei,& quid nó erit?erit quicquid

uolet,& quicquid nollet, non erit.
Et Bernadus. Quicquid desiderabimus totum uidebimus, & habebimus nihil amplius desiderātes. Nil deest(inquit Grego.)in illo gaudio cælesti,nil obest,nil superfluit, nil exterius quod appetatur, nil interius quod festidiatur. Ob hoc dicebat Psaltes. Satiabor cum apparuerit gloria tua. Tertiū charitatis abūdātia, sicuti ait Gregorius. Propter magnam charitatem hęreditas illa omnibus una est,& singulis tota. Et pater similiter Augustinus dicit. Illa ciuitas magnum bonum in se uidebit,quòd nulli superiori nullus inferior inuidebit. Quartum,quòd imperterrita consciētia absque pauore habitabit in cœlo. Quintum erit incomparabilis honoris gloria ueluti inquit Dauid. Gloria, & honore coronasti eum domine. Et Augustinus. Vera gloria ibi erit, ubi nec laudātis errore, quisquam nec adulatione laudabitur.

Bern.
Greg.
Psa.81
Greg.
Augu.
Augu.

Bona corporum in uita æterna sunt quinque.

PRimum, incomparabilis claritas, unde apud Matthæum legitur. Fulgebunt iusti sicut Sol in Mat.13

Esa. 30. regno patris eorum. Quam ueritatem etiam confirmat & Esaias inquies. Erit lux lunæ sicut lux solis & lux solis septēpliciter, sicut lux septē dierum. Vnde Bernar. dicit hoc

Bern. idē asserens. Fulgebit sicut Sol humanitas glorificata. Secundum, inextimabilis agilitas; quemadmodū sapientiā huius ueritatis fidē faciēs ait. Fulgebunt iusti, & tanquam sin

Sap. 3 tillæ in arundineto discurent, &c. Vnde S. Augustinus ait. Vbi uoluerit esse spiritus, ibi erit protinus & corpus. Et D. Bernar. Ibi erit sum-

Bern. ma libertas, ubi erunt homines similes Angelis Dei. Tertium incōparabilis sanitas, sicut in Apocalipsi

Apoc. 21. legimus. Absterget Deus omnē lacrymā ab oculis sanctorum, & nō erit amplius neque luctus, neq; do

Esa. 60 lor, &c. Esaias quoque ait. Occupa-

Bern. bit salus muros eius. Vnde. B. Bernardus inquit. Ibi nulla tristitia, & nulla angustia, nullus dolor, nulla mors, sed ppetua sanitas, sēper perseuerabit. Augustinus etiā ait. Iam

Aug. iamq; adueniat regnū domine obsecro illud carens errore, uacās fine ubi cōtinuus sine nocte dies. Quar

Psal. 16. tum erit omniū bonorū satietas, ceu Psaltes ait, Satiabor cū apparue

Hiero. rit gloria tua. Et D. Hierony. dice-

bat. Iam nullā à te satiatus patiar egestatem. De satietate hac loquēs D. Bernardus exclamabat. O uera & felix & gloriosa satietas, ô sanctū conuiuium, ô desiderabiles epulæ ubi nimirum anxietas nulla, nullū fastidium. Quintum erit uitæ inde ficientis felicitas. Vnde dicebat Dauid; uiuent nomina eorum in seculum seculi &c. Et Bernardus. Si sic amamus uitam istam labilem, & caducam; ubi cum tanto labore uiuimus; multo magis amare debemus æternam uitam, ubi nullum laborem sustinebimus.

Bern.

Ps. 21.

Bern.

Bona uitæ æternæ sunt sex.

MAgna. Dicebat Petrus; Credentes exultabitis lætitia inennarabili, &c. Et Dauid quoque dicebat. Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ domine, quā abscondisti timentibus te. multa. Vnde Paulus dicebat. Quod oculus non uidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, &c. Prætiosa. Iob inquit. Non dabitur aurū obrizum, pro ea nec appendetur argentum in cōmutatione eius. Et sapiētia; Bonorum enim laborū prætio-

1. Pet. 1

Ps. 30.

2. co. 2

Iob. 28.

Sapi. 3

Esa.51 sus est fructus æterna. Vnde Esaias
propheta dicebat. Qui redempti
erunt uenient in Syon laudantes,
& letitia sēpiterna super capita eo-
Augu. rum. Et sanctus Augustinus ait. Tu
denique domine æterna nobis uita
gaudium, & corona eris. Idem quo-
que Quis alius est noster finis, nisi
peruenire ad regnum cuius nullus
est finis? De iis quatuor bonis loqui
Bern. tur Beatus Bernardus dicens. Mer-
ces nostra magna est, multa est, præ
tiosa est, diuturna est, tā magna ꝙ
enarrari non potest, tā prætiosa ꝙ
comparari non potest, tam multa
quòd numerari nō potest, tā diutur
na quòd finiri non potest. Quieta.
Esa.32 Vnde Esaias dicebat. sedebit popu-
lus meus in pulcritudine pacis, & ī
tabernaculis fiduciç, & in requie o-
Augu. pulenta. Et Augustinus. Vera pax
ibi erit: ubi nihil aduersi, nec a se/
Bern. ipso, nec ab aliquo patietur. Et Ber
nardus etiā ait. O ciuitas Regis ma-
gni, nō est timor in finibus tuis, qa
posuit dominus fines tuos pacē, nul
lus inimicus intrat, nullus amicus
exit, & nullæ ibi tentationes. Secu-
Leu.26 ra. In Leuit. Legitur. Dormietis, &
Deu.12 non erit qui exterreat, &c. Absque
ullo timore habitabitis ī terra quā
Augu. dominus deus &c. Vnde Augustin᷑
medi-

meditando dicebat. O uita uitalis, dulcis & amabilis, & semper memorabilis, ubi nō est hostis impugnās, ubi nulla illecebra, sed sūma & certa securitas, & secura tranquillitas, & tranquilla iucunditas. Cassiodorus etiam eit. O ciuitas cœlestis, mā sio secura, patria continens totum quod delectat, populus sine murmure, incolæ quieti homines, humanarum rerum indigentiam nō habentes. O quàm gloriosa dicta sunt de te ciuitas Dei. Cass.

Castitatis bona sunt tria.

PRimum est, quia animam facit mirabilis pulcritudinis. Vnde in Sapientia legitur. O quàm pulcra est casta generatio cum claritate. Secundum est, quia Angelis nos assimilat. Vnde D. Bernardus dicit. Quid castitate decorius, quæ de homine Angelum facit? differūt inter se homo pudicus, & Angelus, sed felicitate, & non uirtute, sed si Angeli castitas felicior, hominis tamē fortior esse cognoscitur. Isydorus ēt dicebat. Nec dubiū quòd qui casti perseuerant, & uirgines angelis dei efficiantur æquales. Quartū Sap. 10 Bern.

est, quia admodum balsami aspirati, á corruptione homines cōseruat quemadmodū D. inquit Bernar. Ca
Bern. stitas ad instar odoriferi balsami, quo condita cadauera incorrupta seruātur, sensus arctos cōtinet, & constringit. Hæc sunt igitur præcipua castitatis bona, quā unusquisque profiteri debet.

Circoncisio triplex.

PRima est a noxiis, quæ circuncidit hominem à peccatis, & à circunstantiis peccatorum, quæ etiā
Hie.4 omnia membra circuncidit, iuxta illud Hieremiæ, Circuncidimini domino, & aufert præputia cordium uestrorum uiri Iuda. Secunda est à superfluis, iuxta quem modum uerba seruatoris nostri intelliguntur, Veruntamen quod superest date eleemosynā, & ecce omnia munda sunt uobis. Tertia est à ne-
Lu.11 cessariis, quæ pertinent ad religiosos, iuxta præceptum de cōsilio do-
Mat. mini nostri dicētis. Si uis perfectus
16. esse, uade & uende omnia quæ habes, & da pauperibus, deinde ueni, & sequere me.

Charitatis impedimenta sunt quatuor.

SVperfluus amor sui. Signũ autem quòd quispiam superfluũ sui amorem habeat, est, cum ea quæ ad dominum, & ad proximũ suum spectant negligit, propria uero diligit, defendit, tueturq;. Vnde Gregorius dicebat Plus deo amare se conuincitur, qui neglectis his, quæ eius sunt, propria tuetur. Idcirco admonet nos Paulus dicens. Nemo quod suũ est quærat, sed quæ Iesu Christi. Et ad Philippenses etiã ait. Non quæ sunt singuli considerantes, sed ea quæ aliorum, &c. Debemus autem superfluũ amorẽ nostri fugere propter tria. Sed de hoc require in litera A. Vanus amor mũdi, & hũc fugere debemus propter quinque. Sed de hoc require in litera. A. Odiũ, & inuidia proximi. Vnde Ioannes in sua Canonica dicebat. Omnis qui odit fratrẽ suum homicida est. Et Vgo de sancto Victore ait. Superbia aufert mihi dominũ, inuidia ꝓximũ, ira me ipsũ. Augustinus et dicit. Tolle inuidiã & tuũ est quod habeo. Et generali-

Greg. | i. co. io | Phil. a | i. Io. 3. | Vgo de sancto victore. | Augu.

ter damnabilis offenſa dicitur.om
ne enim peccatum mortale aduer-
ſatur charitati in quantũ a deo di-
uidit hominem. Vbi non eſt chari-
Eſa.70 tas,ibi non eſt Deus.Vnde Eſa. dice
bat. Iniquitates ueſtre diuiſerunt
inter uos,& deum ueſtrum. Vbi ue
ro charitas,ibi amor & Deus.

Charitas oritur ex quatuor.

Augu. PRimo, ex re. Quemadmodum dicit S. P. Auguſtinus. Sicut ſeta introducit filum, ita timor charitatem. Secundo ex charitatis
Augu. diſtributione,ut idem Auguſtinus ait.Charitas cũ redditur in homine,creſcit in homine, & tanto magis acquiritur,quãto pluribus redditur.Tertio ex ſpe, & gaudio pro-
Augu. miſſorum,uelut idẽ Pater Auguſtinus ĩquit;Spes de promiſsis,& gaudiũ de pręmiis, faciunt amorẽ dei, & proximi. Quarto ex contemptu
Augu. terrenorum, uelut Auguſtinus idẽ aſſerit.Cũ homo nulla terrena deſiderat,nihil eſt quod eius erga proximum charitati contradicat.

Charitas dicitur cara res propter quatuor.

PRimo, quia non poteſt haberi, niſi ab uno ſolo, & ſummo bono donetur. quemadmodum, dicebat Paulus ad Romanos. Charitas dei diffuſa eſt in cordibus ueſtris per ſpiritum ſanctũ qui datus eſt nobis, &c. Secundo, quia a ſolis bonis habetur, ſicut ait Auguſtinus. Charitas eſt fons proprius, cui nõ cõmunicat alienus. Tertio qui cũ ipſa bona omnia promittũtur. Vnde ſanctus Auguſtinus dicit: Attende quãtum bonum eſt charitas. quæ ſi abſit, fruſtra habẽtur cętera ſi autem ad ſit alicui, habentur omnia. Quarto, quia qui habet eam, nimis carus habetur a deo, ſicut eſt qualitas, ſecundum quam quales dicimur, ſic charitas eſt ſecundũ quã cari dicimur. Vnde Dominus exiſtentes in charitate, uocat cariſſimos. Comedite amici, & inebriamini cariſſ. Legitur in canticis canticorum.

Rom. 5
Augu.
Augu.
Cãt. 5

Charitatis incitamenta sunt quinque.

PRimum, est scriptura: Sicut
1.Cor. docet Paulus ad Corinthios
16. inquiens.Omnia enim uestra
Eph.3 in charitate fiant. Ad Ephe-
Phili.1 sios etiam scribebat: In charitate radicati, & fundati. Ad Philippenses quoq; ait. Oro ut charitas uestra magis, ac magis abũdet. Secũdo quia nobis necessaria est. Sine enim charitate nec Deũ uidere possumus, nec nobis prodest bonũ quod agi-
Basili. mus. Vnde Basilius dicebat: Amate charitatẽ fratres carissimi sine qua nullus Deũ uidebit. Et Paulus ad
1.Cor. Corinthios ait. si destribuero facul
13. tates meas in cibos pauperũ, & charitatẽ nõ habuero, nihil mihi prodest. Et si tradidero corpus meũ ita ut ardeã, charitatẽ aũt non habeã,
Aug. quid mihi pdest. Sãctus etiã Augustinus ait: sine charitate omnia quę cũque facimus, nihil nobis prosũt
Greg. D. etiam Gregorius: Quisquis charitatem non habet, omne bonum amittit quod habet. Tertium quia
Augu. deo placet. Vnde Augustinus ait. Nihil prætiosius deo uirtute dilectio

nis, & hoc duabus ratiõibus cognoscitur. Prima, quia propter charitatẽ de cœlo descendit, ut eã in nobis amaret in terris, quam in cœlis amabat. Vnde Augustinus ait. O magna charitas, quã magnas uires habes, de cœlo Deum deposuisti, quis mihi dabit, ut uenias in cor meum & inebries illud, & obliuiscar mala mea? Idem quoque Pater inquit: Per charitatem enim uenit Deus in homines factus homo. Secunda est quia eam signum electorum suorũ Dicebat nãque seruator noster suis discipulis: In hoc cognoscent omnes, quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis adinuicem. Vnde Diuus Bernardus ait signum dilectionis est soliditas charitatis. Et Gregorius summus pontifex. Non curat antiquus hostis, ut terrena nobis tollat, sed ut charitatẽ feriat nullam rẽ sic timet diabolus, sicut charitatẽ. Ipse enim castitatem in nobis si sine charitate fuerit, nõ timet, quia ipse nec carne præmitur, ut in eius luxuria dissoluatur. Abstinentiam non timet, quia ipse cibo nõ utitur, qui necessitate corporis non urgetur. Distributionem rerũ terrenarum non timet, si eidẽ operi charitas desit, quia diuitiarũ sub

Augu.

Augu.

Io. 13.

Bern.

Greg.

ſidiis nec ipſe eget, ualde autem in nobis charitatem ueram, ideſt amorem humilem, quem in nobis uiciſſim impedimus, timet, & nimis concordiæ noſtræ inuidet, quia hanc tenemus in terra, quam ipſe tenere nolens, amiſit, in cælo. Dilectio igitur eſt certum ſignum, quo diſcernunt filii Dei à filiis diaboli. Quartū eſt, quia Diabolo multū diſplicet. Vnde Auguſtinus inquit. Nihil deſiderabilius diabolo extinctione charitatis. Quintū eſt, quia homini multum prodeſt. Sed de hoc require & uide in ſequenti capitulo.

Augu.

Charitatis bona ſunt ſeptem.

PRimum eſt quia hominem docet, quemadmodum Auguſtinus docet inquiens. Vox charitatis ſuper omnes libros eſt. Et Diuus Gregorius etiam ait. Viros quas imperitia deuexat, charitas ſubminiſtrat. Secundū eſt, quia hominē protegit, ſilicet à malis corporalibus, & ſpiritualibus. Eccleſ. Qui cuſtodit mādatū nō experietur quicquam mali. Et Aug. Vbi charitas eſt quid eſt, quod poſſit obeſſe? & ubi nō eſt, quid eſt, quod poſſit ꝓdeſſe?

Augu.
Greg.
Ecc. 8.
Augu.

Idem quoque dicit. Habe charitatẽ, & fac quicquid uis. Tertium; quia habitaculum dei facit hominẽ. Vnde Io. dicebat. Deus charitas est, & qui manet in charitate, in deo manet, & Deus in eo, super quibus uerbis ait D. Bernardus. Deus charitas est; & quid prætiosus? & qui manet in charitate, in Deo manet, & quid securus? & Deus in eo? & quid iucundius? Vbi charitas non est, Deus non est, sicut dicit Augustinus. Sic familiaris est Deo charitas, ut ipse mansionem habere nolit, nisi charitas non est. Quartum est, quia aliena bona nostra facit. Vnde Augustinus inquit. Quisquis per aliquã necessitatem non poterit implere q̃ iubet Deus, amet illum qui implet, & in illo implet. Quintum est, quia peccata operit. Dicebat Petrus. Ante omnia autẽ mutuã in uobismet ipsis charitatem continuam habentes, quia charitas operit multitudinem peccatorum. Et Gregorius. Cũ cõcorditer uiuimus, mala quæ fecimus uelamus. Sextum est, quia filiũ dei facit. Ideo dicebat Ioannes. Qui diligit fratrẽ suum, ex Deo, natus est. Et Pater Augustinus. Qui diligit, dilectio est certum signũ, quo discernũtur filii Dei a filiis diaboli.

1. Io. 4
Bern.
Augu.
Augu.
1. Pe. 4.
Greg.
1. Io. 4
Augu.

Septimum est, quia ad uitam æternā perducit. ipsa est enim uia, quæ ducit nos ad Deum. Sic dicebat Au-
Augu. gustinus. Charitas est uia hominū ad Deum, per charitatem homines ad Deum currunt, & ad Deum per
Bern. ueniunt. Ob hoc D. Bernardus ad eam inuitans, ait, Dilatemur in affe ctu charitatis, ut exaltemur in glo ria celsitudinis, quia nemo ad illā peruenit, nisi qui huiusmodi dile ctionem Dei, & proximi deuotā mente tenuerit.

Charitatis signa sunt quinque.

PRimum est, si aduersa patienter tolerat; cuius signum, seu conditionem declarat de chari
1 Cor. 13. tate loquens. Charitas (inquit) patiens est. Quum ueritatem Remigius affirmans ait. Qui habet charitatem patiens est, tolerādo aduer-
Remi. sa. Secundum est, si defectū proxi-
Greg. mi quiete portat. Vnde Gregorius dicit, tantā quilibet portat proximū, quantū amat, si enim amas portas, si desistis amare, desistis & tolerare; Quos enim minus diligimus, minus toleramus. Et Augusti Qui
Augu. portāt inuicē onera sua, nisi qui ha-

bent charitatē? qui non habēt charitatem graues sibi sunt, qui habēt charitatem portant se. Tertium si se super alios non extollat. idcirco Paulus describēs charitatem dicit. Charitas, quæ non inflatur, nō est ambitiosa. Et Remig. Qui plenus est charitate, nō desiderat super alios potestatem exercere, quia maior ceteris non uult apparere. Quartū si otium nō amat, quia charitas se libenter in omnibus uult exercere. Vnde Gregori. dicit: Amor dei nusquā est ociosus, operatur enim magna si est, si autē operari renuit, amor nō est. Et Basil. Cum quis se in aliquibus duris operibus ꝑ amore charitatis exercet, dulcedo amoris ipsius, eum laborare non sinit. Petrus quoq; Rauēnas ait. Qui enim charitatem cum Dei adiutorio seruare uoluerit, nec pedibus currēdo, nec manibus laborando, uel operādo fatigationem sentiet. Quintum si omnes æqualiter diligat. Vnde D. ait Bernardus Charitas sicut filios diligit uniuersos, amicos diligit in Deum, & inimicos propter Deū. Remigius etiam dicit. Charitas tristatur cum uiderit quemlibet per aliquod scelus ruere, etiā si inimicus esset Et Basilius. Charitas contrista-

1. Cor. 13. Remi. Greg. Basil. Petrus Rauennas. Bern. Remi. Basil.

tur si quemlibet inimicum aliquid uel fecisse, uel passum esse cõspexerit. Vnde Augustinus. Domine beatus qui amat te, & amicum in te, & inimicum propter te, gaudet de aliena felicitate, & tristatur de aliena aduersitate.

Augu.

Christus redemit nos proprio sanguine quinque de causis.

PRima est, ut nobis suam charitatem ostenderet. Nullum maius dilectionis signum poterat ostendere nobis, quàm moriendo pro nobis. Vnde Io. dicebat. Maiorẽ charitatem nemo habet, ut animã suam ponat quis pro amicis suis. Et D. Ber. Domine tu maiorem habuisti, ponendo eam pro inimicis. Ioãnes item dicit. In hoc cognouimus charitatem dei, quoniã ille pro nobis animã suam posuit. Bernardus itẽm ait. Clauus penetrans, clauis reserans factus es mihi, ut uideã uoluntatẽ domini, & uisitem templũ eius. Quid enim clamat clauus, clamat uulnus, patet arcanum cordis per foramen uulneris. Pater meus etiam Augustinus inquit. Caput,

Ioã. 15.

Bern.

1. Ioã. 3.

Bern.

Augu.

meum ſpinis oppoſui, manus meas clauis obieci, lancea latus meũ aperuit, ſanguinem meum fudi, animã meam poſui, tantis, ut non dicam iniuriis, ſed aſperitatibus laceratus ſum ut te mihi coniungerem, & tu diuideris à me. Secunda eſt, ut nos ad ſuum amorem magis accẽderet. 2.Cor. Vnde Paulus ait. Charitas Chriſti urget nos. Et D. Bernardus dicit. Super omnia reddit te amabilẽ mihi bone Ieſu calix, quem bibiſti, opus redẽptionis noſtræ. Sãctus quoque Pater Auguſtinus ait. Cũ Chriſtus per alia beneficia ad amorem ſuũ nos incitauerit; per mortis beneficia nos coegit. Tertia eſt, ut uiſo tãto peccato, nos à peccatis reuocaret. Erubeſcant itaq; miſeri, qui pro nihilo tradũt animas ſuas diabolo quę tãto præcio redẽptæ ſunt, ſicut dicebat Paulus. Empti eſtis præcio magno. Et Pater Auguſtinus dicit. Appẽde te ex hoc præcio ne tibi uileſcas. Item. O anima præcioſa attẽde quantum ualeas, qui pro te tantum dederat, cogita, & nolite ipsã trahere in perditionem, quia Chriſtus pro te effudit ſanguinem, ſatis te caram habuit, qui tam caro præcio redemit. Bene duræ mentis sũt, qui uidentes tanta charitatem, &

Bern.
Augu.
Ro. 5.
Augu.

tantam gratiam nō emoliuntur ad
Bern. pænitentiam. Vnde dicebat Bernardus O, duri, & indurati, & obdurati filii Adam, quos non emollit tātā benignitas, tanta flamma, tam ingens ardor amoris, tam uehemens amator; qui uilibus sarcinulis, tam preciosas merces expendit. Item &
Greg. Gregorius dicit. Cū saxa in passione domini scissa sunt, duriora saxis illa corda esse uidentur, quæ audita passiōe domini nō scindūtur. Quarta ē, ut uisa eius passiōe, nulla nos pęna, uel tribulatio formidaret. Vn
Bern. de ait D. Bernardus. Videntes angustias domini, uestras leuius portabitis. Et P. Augustinus. Quid dicam,
Augu. uel quid loquar de cruce? Christus uero extremū genus mortis elegit, ut nullū genus martyrii, martyres
Bern. formidarent. Berna uult benignus Deus deuoti militis mentem & oculos in sua sustolli uulnera, & ipse suas iniurias non sentit, si illis uulnera intuebitur. Propterea dicebat
Greg. D. Gregorius. Nihil adeo duri, quod nō æquo animo toleretur, si passio domini ad memoriam reuocetur. Quinta est, ut uobis sine pœna, & flagello in regnum æternū nō pos-
1. Pet. se intrare, monstraret. Ideo dicebat
4. Petrus Apostolus. Christo in carne

passo, & uos eádem cogitatione armamini, &c. Et Gregorius ait. Si ipse hinc sine flagello nó exiit, qui uenit sine peccato, quomodo flagellis digni non erunt, qui huc cũ peccato uenerunt? Idem. Quid ita que homo pro se pati debet, si Deus pro hominibus tanta pertulit? Greg. Greg

Christus redemit nos a tribus.

A Peccato. Ideo dicebat Paulus ad Titum. Qui dedit semetipsum pro nobis ut redimeret nos ab omni iniquitate, & mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum, &c. A diabolo Vnde dicebat Osea. De manu mortis liberauit nos. Ab inferno. Idẽ propheta inquit. Ero mors tua ò mors, ero morsus tuus inferne. Tit. 2 Ose. 13 Ibidẽ.

Christum debemus sequi in quinque.

PRrimo, in humilitate Propterea Christus dicebat. Discite, a me, quia mitis sum, & humilis corde. Et D. Bern. Disce, quæso, ulte- Mat. 11

rius habere humilitatem per humi litatis actorem; quæ tria facit. Humiliter seruit, perfectè obedit, nullum despicit. Secũdo, in misericordia. Estote (inquit Christus) misericordes, sicut pater uester cælestis misericors est. Quæ tria facit. Eleemosynam tribuit, peccantibus parcit, miseris cõpatitur. Tertio in Innocentia. In leuitico dicitur. Sãcti estote, quoniam ego sanctus sum. Quæ tria facit. Mundum se custodit, nullum decipit, nulli iniuriam facit. Quarto in patientia. Vnde Isydorus. Disce Christi tolerantiã & nõ dolebis iniurias. Pro nobis nã que passus est, flagellis cęsus, spinis coronatus, sputis derisus, clauis cõ fixus, cruce damnatus, semper cõticuit Quæ tria facit. Opprobria, flagella, rerũ damna sustinet. De hac materia require in capitulo de patientia. Quinto in charitate. Quæ tria facit. Omnes diligit. Vnde dicebat Bernard. extra sinum amoris nullum ualet relinquere charitas. Omnes sustinet. Dicebat D. Chrisostomus. tãtum quisque portat, &c. Omnium bonorum gaudet.

Mat. 5
Leu. 19 & 20.
Isyd.
Bern.
Chris.

Christus

Christus dicitur puer propter quatuor.

PRimo, quia ſine dolo. Dicebat petrus. Qui peccatum non fecit, nec inuentus eſt dolus in re eius. Secundo, quia citò obliuiſcitur peccata, ſiue offenſas pænitẽtium Ezech. Omnium iniquitatũ eius non recordabor amplius, &c. Tertio quia humilis Matth. Diſcite a me, quia mitis ſum, & humilis corde, &c. Quarto, quia plus delectatur in uno domo, ideſt, in anima, quã in uno caſtro. Vndẽ Lucas dicebat. Gaudiũ eſt in cælo ſuper uno peccatore pænitentiam agente, &c.

1. Pet. 2.

Eze. 10.

Mat. 11.

Luc. 15.

Christus aſcendit ad Patrem propter tria.

PRimo, ut eum pro nobis rogaret. Vnde legimus in Ioanne, quòd ipſe dicebat. Ego rogabo patrem, & alium paraclitum dabit nobis &c. Dicebat etiã Ioannes ipſẽ. Aduocatũ habemus apud Patrẽ Ieſũ Chriſtũ iuſtũ, & ipſe eſt ꝓpitiatio pro peccatis noſtris, &c. Se-

Ioan. 14.

1. Io. 2

Ioan 16. cũdo,ut ſpiritumſanctum nobis de
ſtinaret, ſicut dicebat ipſe. Si non
abiero paraclitus nõ ueniet ad uos
&c. Tertio, ut nobis locum apud
Ioan. 13. Patrem pararet,ſicuti aiebat.Vado
parare uobis locum ,&c. Ioannes
cap. decimotertio.

Chriſtus uoluit mori morte crucis propter quatuor.

Sap. 1. PRimo, quia erat mors ualde
opprobrioſa,ſicut legit sap.1.
Morte turpiſsima condemne
Act.9. mus eum.Voluit enim nos do
cere, ut malũ opprobrii non timea
Hiero. mus pati propter eũ.Ideo ibãt Apo
ſtoli gaudentes à conſpectu conci-
lii,&c. Et Hieronymus Quantum-
cunque abiectus fuero, nunquam
abiectior ero Ieſu Chriſto. Secũdo,
quia erat mors ualde pœnõſa,ſicut
Tre.1. legitur in Tre.Primo.O uos omnes
qui tranſitis per uiam,attendite,et
uidete ſi eſt dolor ſimilis ſicut do-
lor meus,&c.Voluit nos docere,ut
nõ timeamus mori, & uidẽtes eius
Augu. anguſtias noſtras leuius portemus.
Quid dicã(inquit Augu.)uel quid
loquar de cruce Chriſti?&c.Tertio

ut responderet pęna culpæ. Grego. Greg.
Qui in ligno uincebat, í ligno quo
que uinceretur. Quarto, ut ostende
ret, quôd paratus erat omnes reci-
pere, quod significat extensio ma-
nuum suarum. Vnde dicebat Isaias.
Tota die expandi manus meas ad Isa. 5.
populum non credentem, &c.

*Christus positus est in rui-
nam multorum.*

QVibusdam est ruina misericor
dia eius, scilicet, illis qui pec-
cant sub spe ueniæ. Etenim qa
nō profertur citó cōtra malos sen-
tentia: filii hominum absque ullo
timore perpetrāt mala, dicit Eccle- Ecc. 8
siasticus. Quibusdam iustitia Chri
sti, scilicet, illis, qui desperāt de ue-
nia. Matth. Scio quia homo durus
es, &c. Et de Cain dicente legitur. Matt.
Maior est iniquitas mea, quàm ut 25.
ueniā merear. Quibusdā dona Chri Gē. 4.
sti, sicut illis, qui superbiūt de sciē
tia, uel dei rerū temporaliū abun-
dantia. Luc. Vide ne lumen, quod Lu. 15.
in te est, tenebræ fiāt. Et ideo qui di
uites fieri uolunt, &c. Quibusdā cor
pus eius, sicut illis, qui sumunt indi i. Cor.
gne. Idcirco (dicebat Paulus) inter 2.

uos multi imbecilles, & dormiunt multi, &c.

Christus fuit resurrectio multorum.

ANgelorum, per sedium repletionem. dicebat Dauid. Im-
ps.io9 plebit ruinas multorum, &c. Animarum, per imaginis reforma-
2.co.3 tione. Dicebat Paulus. Nos autem in eandem imaginem transforma-
1.Cor. mur. Corporũ nostrorũ, & per in-
15. corruptionem. ait pau. Canet enim tuba, & mortui resurgent incorrupti, & nos immutabimur. Sanctorũ patrum, qui erant in limbo. Dice-
Zac.9. bat Zacha. Tu autẽ eduxisti in sanguine tuo, &c.

Christus comparatur gallinæ propter quinque.

PRimo, quia pullos uagantes uoce ad cibum congregat, sic Chri-
Isa.55 stus, uelut ait Isaias. Omnes sitientes uenite ad aquas &c: Et ipse dicebat. Venite ad me omnes, qui
Mat.ii laboratis, & onerati estis, &c. Secũdo, quia pullos cuiuslibet auis sibi

suppositos, quasi proprios diligit, & nutrit. Sic Christus iudęos, & gentiles materna pietate diligit, & nutrit. Tertio, quia gallina sic afficitur ad pullos suos, ut ipsis infirmãtibus infirmetur & ipsa. Sic Christus, ueluti ait Isaias. Vere languores nostros ipse tulit, & dolores no Isa. 15
stros ipse portauit. Quarto, qa gallina pullos suos alis protegit. Sic Christus alis suis, id est brachijs expansis in cruce suos protegit, & suscipit. Deut. Expandit alas suas &c. Deut.
Quinto, qa gallina pro pullis suis 22.
exponit morti corpus suum cõtra miluum. Sic Christus pro suis mortuus fuit in ligno crucis.

Confeßionis incitamenta sunt tria.

PRimum est scriptura. Iacobi ul Iaco.
timo dicitur. Confitemini alte ult.
rutrum peccata uestra &c. Et in prou. Reuela domino opera tua, &c. dicebat etiã Isaias. Narra siquid pro 16
habes ut iustificeris, &c. Similiter Isa. 43
Ecclesiasticus ait, ꝓ anima tua non Eccl. 4
cõfundaris dicere uerũ, &c. Secundum quia necessaria est; sicut ait D. Bernardus. Confessio pænitentiũ Bern.
necessaria est. Et s. Basilius. Vbi taci Basil.

turnitas confessionis est, nō est spe-
Amb. randa uenia criminis. Et sicut di-
cit D. Ambrosius. Non pōt quisquā
iustificari a peccato, nisi fuerit an-
te confessus. Tertiū est, bona quæ
ex confessióne oriuntur, quæ sunt
quinque. primū est, ꝙ diabolus nō
libenter temptat eum qui per con-
fessionem secreta eius reuelat. ideo
Eccl. dicebat Ecclesiasticus. Qui reuelat
Hiero. secreta amici, fidē perdit. Et Hiero-
nymus. Potestas, & uirtus tradito-
ris annichilatur reuelata traditio-
ne; latrones infernales ad modum
aliorum latronū scientes se depren
Iob. 24. sos fugiunt. Dicebat quoque Iob.
Si subito apparuerit aurora, arbi-
trantur umbrā mortis. secundum
est, pulcritudo quæ ex confessione
Ps. 95. prouenit. Vnde dicebat Dauid Cō
fessio & pulcritudo in conspectu
eius, &c. Dicit quoque Diuus Bern.
Bern. Ama confessionem ob quam ama-
ris. Ama confessionē si affectas de-
corem, cōfessioni iungitur decor,
iungitur & pulcritudo. Tertium qa
confessio spem saluandi tribuit, si-
cut dicit Ambro. Confessio à mor-
Amb. te animā liberat; confessio paradi-
sum aperit, cōfessio spem saluandi
tribuit. Quartum est remissio pec-
Ps. 32. cati. vnde Dauid ait. Dixi cōfitebor

aduerſum me,&c.D.quoq; ait Bernard. Humiliter cõfitenti remittit Deus peccatum, & diabolus etiam qui in corde hominis inuaſerat, amittit principatũ, ubi nempe peccatum remittitur,ibi proculdubio diabolus de corde peccatoris expellitur.Et D. quoque pater Auguſtinus inquit.Si homo agnoſcit,Deus ignoſcit. Quintum eſt,ſuffragium orationis ſacerdotis, tenetur enim orare pro eo. Bern. Augu.

Confiteri nolentibus tres ſunt ſtultitiæ.

PRima eſt, quòd ipſi uolunt ſe abſcondere deo. Ille enim qui peccatum ſuum non uult confiteri: id uult deo abſcondere, ſicut faciebat Adam,qui domino quærẽti ubi eſſet,ait. Vocẽ tuam domine in paradiſo audiui, & timui, eo quòd nudus eſſem,& abſcondi me. Mira fatuitas,ꝙ homo uelit Deo abſcondere mala ſua,quæ eo uidente commiſit. Vnde Ambroſius dicit. Quare erubeſcit peccator manifeſtare peccata ſua,quæ Deo,& Angelis ſuis,atque cũctis animabus ſunt nota,& manifeſta, & ſicut dicit Pa Gẽ. 3. Amb.

Aug. ter Augustinus. Quod homo detegit, Deus tegit, & cum tegit homo,
Naū. 3 Deus detegit. Propterea dicebat propheta Naū. Reuelabo pudenda tua in faciem tuā, & ostendam cūctis gentibus nuditatē tuam. Secūda est, in hoc, quòd minus uidetur se amare subtellaribus, & stabulis suis. Subtellares enim suos, & stabula frequenter abluunt, & extergūt, seipsos in luto, & stercore relinquunt. Vnde ait Iohel. Cōputruerunt
Iohel. 1. iumenta in stercore suo. Tertio est, quia nolunt deo aperire. Illi enim qui differunt cōfiteri, differūt deo aperire. Petit sibi Deus aperiri, sicut
Cāt. 5. Cant. quinto habetur. Aperi mihi soror mea, &c. Tunc ei aperitur, cū aliquis peccata sua humiliter cōfitetur. Vnde mira fatuitas quòd citius aperiunt diabolo quàm Deo.

Confessio debet esse triplex.

Iob. 7. AMara. Vnde Iob dicebat. Non parcam ori meo, loquar in tribulatione spiritus mei, confabulor in amaritudine animæ meę. Et D. Hieronymus dicit. Quanta
Hiero. pręcessit in opere delectatio, tāta debet

debet sequi in confessione mentis amaritudo. signa amaritudinis sūt tria, scilicet, Verecundia, quæ multum placet Deo in pænitētiæ, sicut ait Bern Quātum displicet deo impudentia peccatoris, tantum pænitentis uerecundia placet. & hoc qa in uerecundia est pæna, ideo & misericordia, sicut dicit pater Augustinus. Laborat mens patiēdo erubescentiā; & quoniam uerecundia magna est pœna, qui erubescit pro Christo, fit dignus misericordia. Lacrymæ dicit D. Hieronymus. Lacrymæ sunt doloris indicia, propter hoc dicebat dauid. Exitus aquarū deduxerūt oculi mei, qa nō custodierunt legē tuā. Et Gregorius. Argumētum salutis est uis doloris. Et Ambrosius Peccata uestra lacrymis diluere potestis, confitendo ea Deo, & sacerdoti; ac ieiuniis, & eleemosynis, & orationibus satisfaciēdo. Origenes. Lacrymę pęnitentiū uinū sunt angelorum. Bern O, lacryma tuum est regnū, tua est potētia, tu uincis inuincētē, & ligas omnipotentē. Obedientia. Vnde Pater Augusti. Ponat se pęnitens omnino in potestate iudicis, i iudicio sacerdotis, nihil reseruās sui, ut omnia eo iubēte paratus sit facere pro

Bern. Augu. Hiero. Ps. ii6. Greg. Amb. Orig. Bern. Augu.

recipienda uita animæ, quodcunque faceret pro uitanda corporis morte. Et D. Gregorius Perfecta pœnitentia cogit peccatorē omnia sustinere Festina. Ecclesiasticus. Ne tardes cōuerti ad dominū, & ne differas de die in diem, &c. Debemus ergò festinare propter tria; Primò propter incertitudinē horę mortis, Lucæ capitulo duodecimo. Et uos estote parati, quia qua hora nō putatis, filius hominis ueniet. Nil certius morte, dicit Augustinus & nil incertius hora mortis. Nā nescimus quādo, aut qūo, aut ubi moriemur, quoniam ubique nos mors expectat. Secundo, quia quanto morā fecerit in peccato, tāto difficilior erit confessio. ideo dicebat Beda. Quāto diutius diabolus possedit, tanto difficilius dimittit. Et Isydor. Animus sceleribus affectus, ab eis diuelli uix potest. Tertio, quia cōfessio quæ fit morte urgente, nō est Deo prætiosa. Est enim uelut confessio latronū, qui nō confitentur mala sua, nisi prius tormētis tētata & interrogata fuerint. Et quia etiā periculosa & plena impedimentis est, sicut dicit Pater Augustinus. Nā morbus urget, pœna terret, filii, & uxor eius, quos illicitè diligit, & mundus

Ecc. 5.
Lu. 12.
Augu.
Beda.
Isyd.
Augu.

eum ad se uocat. Idem. Siquis positus in ultima necessitate, uoluerit penitētiā accipere, & accipit, & hinc uadit, nūquid dico dānabitur? sed nec dico liberabitur. Et Hieronymus. Dum infirmitate deprimeris, nil aliud potes cogitare, quàm sentis. Integra. Vt peccata omnia dicat non diuidēdo ea in diuersos sacerdotes, sed uni. Ideo dicit Pater Augustinus. Caue nè uerecundia ductus diuidas cōfessionē. Accusatoria. Vt dicat se cōmisisse peccata ꝓpria malitia, accusando se fortiter, non prętēdens excusationes in peccatis, sicut primi parētes. Prou. decimooctauo. Iustus prior accusator est sui, uenit amicus eius, & inuestigabit eū. Et P. Augu. dicit. Deus dicit, Parcimus ei, qui nō parcit sibi, ignoscamus ei, qui nō ignoscit sibi. Idē. Cū factus es peccati tui defensor, quo modo Deus erit liberator, ut ipse sit liberator, tu esto accusator. Vera. idest, non tacēs uerū, nec admiscēs falsum. Vnde ait Ecclesiasticus. Pro anima tua nō cōfundaris dicere uerum. Et Bernar. Non est utilis cōfessio, nisi sit in oris ueritate, & cordis puritate. Frequens. Vt si frequēs cecidit, etiā & frequenter resurgat. In Prouerbiis legitur.

Augu. Hiero. Augu. Pro. 18. Augu. Augu. Eccl 4. Bern. Prou. 24.

Aug. Septies in die cadit,& resurgit. Nã secũdum Patrem Augustinum. Bona uita est causa salutis nostræ. En igitur quo nam pacto debeat esse confessio.

Confessionis impedimenta sunt duo.

PRimum est pudor, qui multos retrahit a pænitentia, contra

Heb.4 quem apponitur duplex remedium. Primum est uirtus diuinæ intuitionis. Vnde Pau. dicebat. Omnia nuda,& aperta sunt oculis eius.

Amb. Et Ambro. Quare erubescit peccator manifestare peccata sua,quę et Deo,& Angelis omnibus sunt nota & manifesta. Secundũ,est comparatio futuræ confusionis. Vnde dicebat Propheta Naum. Reuelabo pudenda tua in faciem tuã, & ostẽdã cunctis gentibus nuditatẽ tuã. Secundũ impedimẽtũ est timor, qui duplex est. Primus est laboris. Contra quem debet homo considerare mercedẽ magnã quæ laborantibus debetur. Vnde Pater Augusti. ait. Si labor terret,merces inuitet. Et Isydorus. Qui uitæ futurę pręmia diligenter excogitat,mala omnia p̃sentis.

Naũ.4

Aug.

Isyd.

tis uitæ æquaminiter portat. quoniã ex illius dulcedine huius amaritudinem temperat, & ex illius æternitate, huius despicit breuitatẽ. Secundus est perseuerantiæ. Contra quem apponitur auxilium Dei. Vnde Paulus dicebat, Fidelis deus qui non patietur uos tentari supra id quod potestis, sed facit cũ tentatione prouentũ. Hoc idem dicit. Pater Augustinus. Fidelis Deus, qui se protectorẽ suorũ electorum fore promisit, non patietur uos pro se tribulatos tentari supra id ꝙ potestis.

1. Co. 10.

Aug.

Ad constantiam pertinent quatuor.

STabilitas in his, quæ sunt fidei. Sic dicebat Paulus. Vigilate & state in fide. Et ad Ephe. Non simus paruuli fluctuantes, & circunferamur omni uento doctrinę. Tobias quoque ait. Vitã illam expectamus, quã Deus daturus est his, qui fidẽ suã nunquã ab illo. Grauitas seu ęquanimitas in utraque fortuna Tullius. Præclara est æqualitas in omni uita, &c. Reg. 14. Sic est, Dominus meus rex sic Angelus Dei

1. Co. ulti. 16

Eph. 4.

Tullius.

2. Re. 14.

Constantiæ contraria sunt quinque.

PRimum est stultitia. Vnde Ec- Ec. 27
clesiast: uigesimoseptimo stul-
tus ut luna mutatur. secundũ
est peccatum. Genesis quarto dictũ Gen. 4
est ad Caim post peccatum homi-
cidij. Vagus & profugus eris super Is. 57.
terrã. Et Isa. Cor impii quasi mare Li. cõ.
feruens, quod quiescere nõ potest.
Tertium est impatientia. Vnde di-
uus seuerinus Boetius ait. Quis est
ille tam felix, qui cũ dederit impa-
tientię manus statum suũ mutare
nõ optet? Quartum est defectus ti-
moris. Vnde Isydorus dicit. Vbi ti- Isyd.
mor nõ est, ibi dissolutio; quia ubi
timor, ibi stabilitas, sicut dicit Gre Greg.
gorius Anchora mentis, est põdus
timoris. timor nanque facit homi-
nem cautũ atque solicitum. Quin-
tum est duplicitas animi: Vnde ait Iac. 2.
D. Iacobus. Vir duplex animo in-
cõstans est in omnibus uiis suis. vir
duplex animo est, qui uult hic gau
de cũ mundo, & in futuro cũ Deo.
Contra quem extat Euangeliũ di-
cens. Nemo potest duobus dominis
seruire, &c. Et Hieronymus. Diffi- Hiero.

cile imò impoſsibile eſt, ut prȩſentibus, & futuris quis fruatur bonis, ut de delitijs trāſeat ad delitias, ut in cȩlo, & in terra appareat glorioſus. Et Pater Auguſtinus Duo amores, alter bonus, alter malus, alter dulcis, & alter amarus, non ſe ſimul in uno capiunt pectore.

Augu.

Correctionis incitamenta ſunt tria.

Mat. 18

PRimū eſt ſcriptura, ſicut apud Matthæum legitur. Si peccauerit in te frater tuus, uade & corripe eum, &c. Et Paulus ad Gallatas inquit. Si præocupatus fuerit homo in aliquo delicto, uos qui ſpiritualis eſtis huiuſmodi inſtruire. Et ad Titum. Rogamus uos fratres corripite inquietos, &c. Et Exod. Occidat unuſquiſque fratrē, & amicū, & proximū ſuū occidat, ſcilicet, gladio increpationis. Super quibus uerbis Gloſſa ait hoc ergo interficit, qui cū punienda inuenit, ab increpationis gladio nō abſcedit. Secundū eſt, bona quæ ex correptione procedūt, quȩ ſunt quatuor. Primum eſt, quia operit multitudinē peccatorum. Vnde D. Iacobus ait.

Gall. 6

Tit. 4.

Exod. 32.

Gloſſa.

Iac. ultimo.

Qui cōuerti fecerit peccatorem ab errore uiæ ſuæ,ſaluabit animã ſuã a morte,&c. Secundum eſt,quia di ligitur ab eo qui corrigitur. Ille ue rò qui corrigitur,ſi bonus & ſapiēs eſt, diliget ſe corrigentem, ſi uero inſipiens,& deriſor odit eum.Vnde in Prouerbiis dicitur Noli arguere deriſorem,ne oderit te. Super hoc Gregorius ait Neque enim iuſto ti mendum eſt, ne deriſor cum corri pitur, contumelias inferat, ſed ne tractus ad odiũ peior fiat,ſequitur argue ſapientem,& diliget te. Idem Qui corripit hominem,gratiam po ſtea inueniet apud Deũ magis, quã ille,qui per linguæ blãdimenta de/ cipit. Vnde Gregorius ait. Ego ab omnibus corripi deſidero,ab omni bus emendari paratus; illum ſolũ amicum meũ æſtimo, per cuius lin guã ante aduentũ diſtincti iudicis maculas mentis meæ abſtergo. Ter tium eſt,quia p hoc amicus dei cō probatur.Vnde Gregorius dicit. Il le amicus Dei dicitur,qui ad ferien da uitia,zelo diuini amoris excita tur,& profecto ſe eſſe dei denegat, qui in quãtũ ſufficit increpare uitã carnaliũ recuſat. Quartũ eſt quia per hoc, benedictionem æternã ac quirit.Vnde in prouerbiis dicitur, Pro.2.

Pro.9.

Greg.

Prou. 29.

Greg.

Greg.

Prou. 24. Qui arguunt laudabũtur, & super eos ueniet benedictio Dei. Et Beda

Beda. Qui errantẽ corrigit, per hoc ampliora gaudia uitæ cęlestis sibi conquæsiuit. Tertium est, pericula, quę ex defectu correctionis proueniut, quæ sunt duo. Primum est, rationis

Ez. 33. fratris redditio. Vnde Ezech. Si speculator uidet gladium uenientẽ, & non insenuerit, bucina, & populus non custodierit se, ueneritque gladius, & tulerit de his animã, ille quidẽ in iniquitate sua captus est, sanguinẽ autẽ eius speculatoris requi-

Bern. rã. Et Berna. Nemo uitia palpet, peccata dissimulet, nemo, nemo dicat, nunquid custos fratris mei sum? Secundũ est, delicti participatio. Vnde Augustinus. Culpam faciẽtis ha-

Augu. bet, qui eum potest corrigere, negligit emendare. Et Beda. Non minus

Beda. peccat, qui peccantem uidens, tacet, quam qui ueniã non indulget.

Bern. Bernardus quoque Qui cum emendare aliũ possit, negligit, participẽ se proculdubio delicti constituit. Diuus etiã Hieronymus dicit. Qui

Hiero. potest obuiare, & perturbare peruerso, & non facit, nihil aliud est, quàm unouere impietati eorum.

Correctionis impedimenta sunt quinque.

PRimum est, indiscreta humilitas. Vnde Pater August. loquēs prælatis dicit. Cum necessitas disciplinæ in moribus cohærcēdis dicere uos dura uerba cōpellit, si etiā ipsi modū uos excessisse sentitis nō à uobis exigitur, ut à uobis subditis ueniā postuletis, ne apud eos, quos oportet esse subiectos, dū nimium seruatur humilitas, regendi frangatur auctoritas. Et Paulus ad Titū dicebat. Loquere & exhortare, & argue cū omni imperio. Et Isydorus. Qui blando uerbo castigatus nō corrigitur, necesse est ut arguatur. Cum dolore enim abscindenda sunt, quæ leniter sanari non possunt. Secundū est, timor scādali. Contra quē in Matthæo legitur, cū diceretur Christo. Scis quia Iudæi audito hoc uerbo scādalizati sunt. Ille respondens ait. Omnis plantatio, quā nō plātauit pater meus cœlestis, eradicabitur, sinite eos, quia cæci sunt, & duces cæcorū, &c. Et Gregorius. Melius est, quòd scandalū oriatur, quàm quòd ueritas relin

Augu
Tit. 2.
Isyd.
Mat. 15
Greg.

quatuor, ſcilicet, uitæ,doctrinæ,& iudicij. Tertium eſt,timor mundanus,uel humanus.Vnde Gregorius dicit. Sæpe nanque rectores improuidi humanam amittere gratiã formidantes, loqui liberé & recté pertimeſcunt. Quartum eſt, indiſcreta remiſsio,de qua exemplũ habetur in primo Regum cap. tertio de Hely, qui remiſſe arguebat filios ſuos dicens, Quare facitis res huiuſmodi, quas ego audio? &c. Vnde Hieronymus Hely,qui filios delinquentes ferire noluit, apud diſtrictũ iudicem ſemetipſum cũ filiis crudeli dãnatione percuſsit. Et Iſydorus. Nimia pietas diſſolutionẽ diſciplinę parturit. Quintum eſt,defectus bonæ uitæ. Vnde Gregorius ait. Nã ſermo dulcedinẽ nõ habet,quẽ uita repba intra cõſcientiã remordet.

Greg. i.Re.3 Hier. Iſyd. Greg.

Correctio debet fieri quinque modis.

PRimo, procedere debet ex amore. Apoc.quarto Quos amo arguo; & caſtigo. Et apud Iſaiam legimus. Egredietur uirga de radice Ieſſe,&c. Ieſſe intrepretatur incendiũ,de incendio ergo amoris de

Apo.4 Iſa.ii.

bet egredi uirga correctionis. Sed ſunt quidam, qui illos maxime uolunt corrigere, quos uidentur non amare; quorũ correctio ab his, quibus adhibetur, nõ reputatur correctio, ſed hoſtilis perſecutio. Vnde Iſydorus ait. Qui delinquẽtẽ ſuperbo, uel odioſo animo corripit, non emẽdat, ſed percutit. Secundo debet fieri cum cõpaſsione. Vnde Gregorius. Nequaquam iacentẽ erigit ſe, niſi qui à ſtatus ſui rectitudine per compáſsionem flectit. Et pater Auguſtinus. Duo ſunt nomina, homo, & peccator, quia peccator eſt, corripe, quia homo eſt, miſerere. Vnde Pſaltes. Corripiet me iuſtus in miſericordia. Neceſſe eſt ergo illos qui uolunt alios corrigere, iugiter meditari proximi infirmitatem ut in ſe ipſis diſcant, quid alij portare poſſunt: Cõſiderans teipſum (inquit paulus) ne & tu tenteris. Et Eccleſiaſticus. Intellige quæ ſunt proximi ex te ipſo. Et Hieronymus. Boni enim rectores ex ſua infirmitate aliorum infirmitates penſant. Et Gregorius. Si quem uis reprehẽdere, primũ uide ne ſimilis ei ſis: ꝙ ſi es, patiẽter ingemiſce, ſi nõ es ei ſimilis, tamẽ fuiſti, uel eſſe potuiſti, cõdeſcẽde, & non odio, ſed miſeri-

Iſyd. Greg. Augu. Pſ. 140 Gall. 6 Ecc. 31 Hiero. Greg.

cordia argue. Idcirco omnipotens Deus principem apostolorum permisit cadere, ut in culpa sua disceret, qualiter aliis misereri deberet. Sunt multi qui alios durẽ uolunt arguere, se tamẽ nolũt corrigi, quorũ morbus est, noli me tangere a solo deo curabiles, cũ tactũ eius manuum fugiant. Tertio, debet fieri
Ps. 66. cũ mãsuetudine. vnde Psaltes. Quoniã superuenit mansuetudo, & corripuit &c. Vitia animi sic uitia corporis leuiter tractãda sunt. Propterea dicebat Paulus ad Gallatas. Vos
Gal. 6. qui spirituales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis. Quia sicut dicit Ambrosius. Plus proficit
Amb. amica correctio, quâm accusatio turbulenta, illa pudorẽ incutit, & hęc indignationem mouet. Quarto, secreto facienda est, si culpa est secreta. sic docet nos Saluator no-
Matt. 18. ster in Matthæo dicens si peccauerit in te frater tuus, corripe eũ inter te & ipsum solum, &c. Alioquin
Eccl. 19. nõ est correctio, sed cõuiciatio. Ecclesiasti. est correctio mẽdax in ore cõtumeliosi. Verè mendax est talis correctio, sicut dicit Pater August. si solus nosti peccatũ fratris, & eũ uis corã omnibus arguere, non eris corrector, sed proditor. si enim nõ

corigitur secreta admonitione, tūc publicè arguendus est, sicut dicit Isydorus. Qui admonitus secretò corrigi depeccato negligit, publicè arguēdus est, ut uulnus, ꝗ occultè sanari nescit, manifeste debet emēdari. Quinto si fuerit manifesta, manifeste faciēda est. Vnde Paulus ad Thimoteū dicebat illum instruēs. Peccantes coram omnibus argue, ut cæteri timorem habeant, & Isydorus. Manifesta peccata non sunt occulta correctione purganda. Palam enim arguēdi sunt, qui palàm nocent, ut dum aperta obiurgatio ne sanantur hi, qui eos imitādo deliquerunt, corrigantur. Dum unus corripitur, emendantur plurimi.

Isyd.

1.Ti.5

Isyd.

Correctio siue disciplina accipienda est propter tria

PRimo, quia scriptura docet: Dadid dicit. Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur dominus &c. Secundo, quia homini multum prodest. duo nāque bona facit. Primum est, quia est uia ingrediendi ad uitā. Vnde in prouerbiis dicitur: Via uitæ custodiēti di

Psal.2

Pro.6

sciplinam, qui autē increpationes relinquit, errat Idem. Auris quæ cu
Pro.15 stodit increpationes uitæ, in medio sapientum commorabitur. Secundum, est quia tribuit sapientiā. vnde
Pro. 29. de Prou. Virga atque correctio tribuit sapientiā. Tertio, quia abiectio disciplinę uel correctionis, duo mala facit, silicet, culpæ & pœnæ. De prima legimus in prouerbiis. Qui abiicit disciplinā; despicit animam suā Et Iob cor eorū longè fecisti a
Iob. 12. disciplina, propterea nō exaltabuntur. De secunda dicitur in Deutero
Exo. 4 nomio, proiecit Moyses uirgam, & uersa est in colubrū. Virga enim correctionis in colubrū uertitur, quia qui hic non corrigitur in futuro à serpentibus infernalibus pu
Pro. 13. nietur. Prou egestas, & ignominia ei, qui deserit disciplinam.

Conuersio dilata difficilis est, & periculosa propter tria.

Primo, quia quanto aliquis diutius manet in peccato, tanto erit maior pœna peccati. Vnde
Hiero. sanctus Hieronymus. Quāto autem maior est numerus temporum, qui

bus

bus obliuiſcimur Deum, tanto erit maior pœna peccati. Secundo, quia quanto aliquis diutius manet in peccato, tanto amplius oneratur a peccatis. unde P. Auguſtinus perſeuerare in peccato, dat incremētum ſcelerum. Et Gregorius peccatum quod per pænitentiam non diluitur, mox ſuo pondere ad aliud trahit, ideo difficilius ſurgit. qui ergo non ſurgit oneratus parũ quomodo ſurget quãdo multum? Tertio quia homo circa mortẽ habet multa impediméta, uidelicet, de diſpoſitione domus, & filiorum, de infirmitate, quæ nõ permittit eũ cogitare de anima ſua, ſicut dicit Hieronymus. Dum infirmitate opprimeris, nil aliud cogitare potes quam ſentis. propter hoc Pater Auguſti. dicebat. Pęnitentia ſcio, nec laudo, nec uitupero. nam morbus urget, pœna terret, filii & uxor, quos illicite diligit, & mundus eum ad ſe uocat, & ſæpe ex diuino iudicio hoc accidit homini, qui moriens obliuiſcatur ſui, qui dum uiueret, oblitus eſt Dei.

Augu.

Greg.

Hiero.

Aug.

Conuersio dilata, fatua reputatur propter duo.

PRimum, ut si aliquis in locum immundũ caderet, fatuus esset, si uoluntariè differret exire. Nulla immũditia maior est, quàm immũditia peccati, quod patet ex hoc, quod luciferũ, quo nulla creatura pulcrior erat, unica macula peccati adeo deturpauit, ut absque horrore ab homine non posʃit cõspici. Secundũ si quando subueniẽdũ est alicui rei, in qua aliquid continue deperit, ut quando subueniẽdũ est domui, quæ succésa est. ignis enim qui non est ociosus incessanter aliquid de domo destruit. ideo fatuus est, qui differt à se excutere illum consulendũ non est, an ignẽ de sinu excutere, iam latere exusto iam nudatis uisceribus, iam sanguine defluente debeamus. inquit Diuus Bernardus.

Bern.

Conuicium fugiendum est propter quinque.

PRimo, quia cor hominis multum uulnerat, cui dicitur conuicium. Vnde Ecclesiasticus.

Eccl. 28.

Flagelli plaga liuorem facit, plaga aũt linguæ cõminuet ossa. Et Isyd. Isyd.
sicut cauet homo ne percutiat baculo, sic cauere debet ne percutiat cõuicio: secundo, qa soluit amicitiam Eccle. mittẽs lapidẽ inuolatilia cæli, deiiciet illa, sic qui cõuicia- Eccle. 22:
tur amico suo dissoluet amicitiam. Tertio qa, qui cõuicia dicunt, sæpe cõuicia audiũt. prou. Impius cõfundit, & confunditur. Et Ambrosius. pro. 13.
Quicquid a te procedit, in te recurrit. Ambr.
Quarto, quia assuetus huic uitio, uix corrigitur Ecclesiasti. Homo assuetus in uerbis improperii, Eccle. 23.
omnibus diebus uitæ suæ nõ erudietur. Et Ambrosius. Asiduitas enim mali eloquii uitiat mentẽ. Et Ambr.
Isydor. prauus usus uix abluitur, Isydo.
asidua cõsuetudo in naturã uertitur. Quinto, hoc uitiũ fugiendum est propter hoc. Cõuiciũ est malum pœnę, uel malũ culpæ; si malũ pœnę, ergo cũ malũ pęnę sit a deo ipse dicendo; opprobriũ homini exprobrat in creatore suo. Ambrosi Qui irridet pauperẽ, exacerbat eũ qui Amb.
fecit eum. si uerò est malũ culpæ, diaboli cum est, de hoc gaudere siquis id cõmiserit. Leuit si habitaue Leu. 19
rit aduenaĩ terra uestra, & moratus fuerit inter uos quasi indigena, di

ligetis eum quasi uos metipsos. Ad
uena est, qui magnus peccator fuit,
cui peccatum suũ nõ est exprobrã
Ecc.8. dum. Ecclesiastic. Ne despicias ho
minem auertentem se à peccato,
neque improperes ei. memẽto quo
niã omnes in corruptione sumus.

Contentiones uitandæ propter duo.

Mat.5

PRimo, qa scriptura docet. Matthæi cap. quinto. Qui uult in iudicio, uidelicet. altercationis contendere, & tunicam tuam tolle
Luc.6 re, dimitte ei & palium, &c. Et Luc. Qui aufert quæ tua sũt, ne repetas, scilicet, altercando. Non solũ autẽ contentiones sed eorũ occasiones. Vnde Paulus stultas autẽ quæstiones sine disciplina de uita, sciens ꝙ
Tit.2. generant lites. Seruum autem Dei non oportet litigare, sed mansuetũ esse ad omnes Siquis cõtentiosus est inter uos, nos talẽ consuetudinẽ non habemus, neque ecclesia
prou. 20. Dei. Et in prouerbiis dicitur. Honorem homini qui separat se à cõtentione. Secundo, propter mala, quæ ex contentione oriuntur, quę sunt quatuor. Primum est malũ exem/

plum. Vnde Paulus ad Timoteum. 2.Ti.2
Noli uerbis contẽdere ad nihilum enim utile est, nisi ad subuersionẽ audientium. Ambrosius. Collatio Amb.
inter dei seruos esse debet, nõ altercatio. Secundum est, quia contentiosus diabolo adsimiliatur. Vnde sanctus Ambrosius dicit. Nihil est similius actibus dęmonũ quàm litigare. Amb.
Diabolus enim semper quærit cõtẽtiones, & lites, sic & peruersus. Vnde in prouerbiis dicitur. Crudelis semper iurgia quærit; malus aũt angelus cõtra eũ mittetur. pro.18
Tertiũ est; quia reddit hominem stultum. Vnde in prou. dicitur. Labia stulti immiscẽt se rixis, & os eius iurgia prouocat. pro.18
Quartum est, quia ostendit hominem superbum. prou. Inter superbos semper iurgia sunt. prou. 28.
Idem. Qui se iactat, & dilatat, semper iurgia concitat. pr.28.

Cursus triplex.

PRimus, est ad mortem temporalem. paralip. ultimo. Dies nostri quasi umbra terram, & nulla est mora. 1.paralip. ultimo.
Et Augustinus. Nil aliud est tempus præsentis uitæ, quàm cursus ad mortem. Augu.
Regũ decimoquar- 1. Re. 14.

co. Omnes morimur, & dilabimur quasi aqua super terram, quę nō reuertitur. Hoc enim cursu currunt parui, & magni, nobiles, & ignobiles, & etiā pueri antequam uadant. Quilibet enim singulis diebus facit unam dietam ad mortem. Quotidie nanq; morimur, quotidie enim demitur aliqua pars uitæ; & tunc quoque cōcrescimur, uita decrescit & ipsum quē egimus diē, cū morte diuidimus, magna pars eius iā prēterit & quicquid ætatis retro est, mors terret. Secūdus est cursus malorū, de quo legimus in Hieremia

Hie. 23 factus est cursus eorū malus & fortitudo dissimilis. Fortitudo ista potest attendi in hoc, ꝙ ipsi sunt fortes ad malū, & debiles ad bonū, ueloces ad currendū ad mortē æternam, debiles & pigri ad uitā æternam.

Bern. Vnde Diuus Bernard. Magna confusio, ardentius desiderāt seculares pnitiosa quàm nos utilia: alacrius currunt ad mortē quàm nos ad uitam. Tertius cursus est bonorum, de quo ait Bernar. Qui enim

Bern. ardentius currit uelocius, & peruenit citius. Vnde paulus ad Corinthios dicebat. Sic currite ut cōprehendatis. Et p. Augustinus. Deum exorans dicebat, Fac me Deus meus

i. Cor. 9.

Augu.

toto corde intendere, uiriliter currere, feliciter peruenire, &c.

Cor durum tria incommoda sustinet.

PRimum est, quôd spirituisancto resistit. Act. septimo. Dura ceruice, & incircuncisis cordibus, & auribus uos semper spiritui sancto restitistis. Secũdum est, quia in omnibus diabolo consentit. Vnde Diuus Bernardus. Hoc est peccatum quod nec in hoc seculo nec in futuro remittitur, quia cor durũ & induratum, nec cõpunctione scinditur, nec pietate mollitur, nec precibus mouetur, minis nõ cedit, flagelis induratur, præteritorũ obliuiscens, præsentium negligẽs, futura non præuidens, nec Deũ timet, nec hominem reueretur, quia sic in omnibus uiis suis adheret diabolo, ut factus sit unus spiritus cũ eo. tertiũ est, quòd in malũ finẽ adducit. Vnde Paulus ad Romanos scribens dicit. Secundũ duritiam tuã, & impænitens cor thesaurizas tibi iram in die iræ, &c. Ecclesiasticus. Cor durum male habebitur in nouissimo, &c.

Act. 7. Bern. Ro. 2 Eccl. 3

Corpus Christi digne sumptum septem bona facit.

Amb. PRimum est remissio peccatorum In ipso(inquit Ambrosius) est remissio peccatorum, & postulatio diuinæ cõsolationis. Secundum est dæmonum liberatio. Vnde idem Ambrosius. Suscipe dominum Iesum tuæ mentis hospitiũ, ubi corpus eius est, ibi Iesus est, cum uiderit diabolus hospitiũ tuũ occupatum, & cælesti fulgere præsentia, intelliget locũ tẽptamentis suis esse interclusum per Christũ.
Sap. 16 Tertium est spiritus delectatio. Vnde in Sapientia dicitur. Panẽ de cęlo præparatum præstitisti illis sine labore, omne delectamẽtũ in se habentem, & omnis saporis suauitatẽ. Quartum est, in bono animę cõ
Psal. firmatio. Vnde Psaltes. Panis cor ho
103. minis confirmat. Quintũ est uitæ æternæ acquisitio. Ioan. 6. Si quis
Ião. 6. manducauerit ex hoc pane, uiuet in æternum. Idẽ. Qui mãducat meam carnẽ, & bibit meũ sanguinem,
Ioã. 6. habet uitam æternã. Sextũ quia cõ iungit capiti primo, idest, Christo.
Ioã. 6. Vnde dicebat Christus. Qui mãdu

cat carnē meā, in me manet, & ego in eo. Septimū quia ualet ad augmētum fidei. Augustinus. Adiungite fidei rectæ uiam rectā, ut Christū confiteamini uerbis uera dicendo, & factis benê uiuendo. Idem Laus fidei est credere quod nō uides, &c. Augu. Augu.

Corona promittitur quatuor generibus hominum.

PRimo, iustitiæ sectatoribus. Vnde paulus ad Timoteum dicebat. Bonum certamen certaui, cursum consumaui, fidem seruaui, dereliquo reposita est mihi corona iustitiæ, &c. Secūdo castitatis amatoribus. Ideo in Sapientia dicitur. Quàm pulcra est casta generatio cū claritate. Tertio, tēptationē sufferētibus. Vnde D. Iacobus. Beatus uir qui suffert tēptationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam uitæ, &c. Quarto, in fide usq; ad mortem perseuerantibus. Vnde Apoc. Esto fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam uitæ, &c. 2.Ti.4 Sap.4. Iac.1. Apo.2

Columbæ proprietates sunt octo.

PRima eſt, qa caret felle, in quo cõmendatur manſuetudo quæ omnem amaritudinem pellit â
Hebr. 12. corde. Vnde Paulus. Neque radix amaritudinis ſurſum germinet, & impediat, &c. Et Petrus. Deponentes igitur omnem malitiam, & omnem dolum, & ſimulationẽ, & inuidiam, &c. Seruat etiam cor in ſua
1. pet. 2 Greg. dignitate, ſic ut ait Gregorius. Mãſuetudo imaginẽ Dei in nobis ſeruat, quam iracundia diſsipat. Secũda, quia nõ lędit ore. in quo comẽdatur modeſtia, quæ eſt oris cuſto-
Eph. 4 dia, & omne uerbũ malum intrare, uel exire nõ ſinit. Ephe. omnis ſermo malus ex ore ueſtro nõ procedat, &c. Tertia, qa nõ nocet ungue, in quo cõmendatur innocẽtia, quę cuſtodit manus ab omni iniuria.
Pſ. 23. Pſal. Innocens manibus, & mundo corde, qui nõ accipit in uano animã ſuã, nec iurat in dolo proximo ſuo, &c. Quarta, qa alienos pullos nutrit, ut ſuos. in quo cõmẽdatur charitas, quæ aliena bona ut ſua di-
Leu. 19 ligit Leuit. Diliges proximũ tuũ ſicut teipſum. Quinta eſt, qa gemi-

tum pro cantu habet, in quo cōmē
datur luctus pro peccatis, tam prō
priis quàm alienis, qui mutabitur
in gaudium. Matth. Beati qui lugēt Mat. 5
quoniam ipsi cōsolabuntur. Sexta,
quia residet super aquas, ut umbra
uisa, fugiat accipitrem, in quo com
mendatur studium, siue meditatio
scripturam. Vnde in canticis canti
corum dicitur. Oculi eius sicut co- Cāt. 5
lumbæ super riuulos aquarum. Et
in Prouerbiis. Fili mine obliuiscaris
legis meæ. Septima est, quia grega- Pro. 3
tim uolat, in quo cōmendatur uni
tas. De hoc require in capitulo de
unitate. Octaua est, quia pauperi ni
do contēta, in quo cōmēdatur pau
pertas, & damnatur superfluitas.
Vnde Paulus dicebat. Habentes ali 1. Ti. 6
menta, & quibus tegamur, his cōtē
ti simus. Salomon quoque domino
loquebatur. Diuitias, & pauperta-
tes ne dederis mihi sed tantum ui- Pro.
ctui meo præbe necessaria. 30.

Contritio prouenit ex quinque.

PRimo, ex recordatione pecca-
ti. Secundo ex timore iudicij,
& pœnarum inferni. Tertio ex
recordatione mortis. Quarto ex lō-

ginquitate peregrinationis. Quinto ex desiderio supernæ patriæ.

Discretionis incitamenta sunt tria.

Psal. 90. PRimum est, nobilitas personæ cui seruitur. Psal. Honor regis iudicium diligit, scilicet, discre-
Ambr. tionis. Et Ambrosius. Prudenter enim Deus seruiri uult, non nimietate debiles fiāt, & postea medicorū suffragia requirant. Temperandū est, ut si fieri potest, cæptum obsequiū gradatim proueatur potius quàm per incōsiderationē minuatur. Secūdū, quia diabolus pugnat contra nos sapientia, & astutia potius quàm uiribus. & ideo nos contra eū sapientia pugnare oportet, nō uiribus, quia uires nō sufficiūt
Sap. 6. resistere sapiētiæ. Vnde Sap. Melior est sapientia, quā uires, uirque prudens, quā fortis. Et hoc est, quòd in lege ueteri nō offerebatur animal cæcum, & in omni sacrificio ponebatur sal. Tertium est, mala quæ ex
Bern. indiscreto feruore proueniūt, quæ B. Bernardus ponit dicēs. quôd ex indiscretionis uitio ieiunia, & uigilias sic agit, ut deficiēte spiritu, &

languente

guẽte corpore ſpiritualia impediã-tur, abſtulit corpori ſuo boni ope/ris effectum, ſpiritui affectum, pro Chriſto exẽplũ, deo honorẽ, & ſer-uitium, ſacrilegus eſt, & omnium horum in deo reus. talis ſacrilegus dicitur qui uiolat tẽplum dei, cor/pus ſuum. Idem etiam. Carnem debemus reſtringere, nõ extingue/re. Item. Si quis ſine conſenſu, & uo luntate Patris ſpiritualis, ſit ſin/gularis uanę gloriæ imputabitur, nõ mercedis. Vnde Gregorius. ſint ergo moderata, & ſancta, & ſimpli/cia ieiunia ueſtra, quę ita corpus at tenuent, ut animam non eleuent, ne res humilitatis gignat ſuperbiã, & uitia de uirtute naſcantur.

Bern.

Ben.

Greg.

Doctrina Chriſti audienda eſt propter tria.

PRimo, quia uerra. Matth. Magi- Mat.
ſter ſcimus quia uerax es, &c. 22.
Et Chriſtus dicebat. Ego ſum Ioan.
uia, ueritas, & uita. Secundo quia 14.
utilis. Io. Verba quæ locutus ſum
uobis, ſpiritus, & uita ſunt. Tertio, Ioã. 8
quia æterna. Vnde dicebat Salua-
tor. Cælũ & terra tranſibũt, uerba Lu. 12
autem mea non præteribunt, &c.

Detractio fugienda est propter duo.

Leu. 19 PRimo, quia scriptura docet. Leui. Non maledices surdo, nec coram cæco ponas offendiculum. Vnde Glossa Surdo maledicit, qui absēti detrahit. Homo enim absens minus potest audire quàm surdus Cæcus est, qui auscultat, uel quia simplex est, uel quia nō cognoscit personā cui detrahitur. Vnde
Iaco. 4 Iacobus. Nolite detrahere in alterutrum fratres, quoniā qui detrahit fratri, &c. Bernardus. Noli esse uitæ alienæ aut temerarius iudex, aut curiosus explorator. Secūdo, ꝑpter mala, quæ ex detractione ꝓueniūt, quæ sunt sex. Primū est, quia detractor cum detrahit proximo, seipsū
Hiero. occidit. Vnde Hieronymus. Tu te
Isyd. interficis, si aliis detrahis. Et Isydorus. Quod in aliis detrahis in te potius pertimesce. Secūdum est, quia proximum quātum in se est, detrahendo, interficit. Vnde Hieronimus.
Hiero. Quando detraho fratri meo, lingua mea fratrem meū occido. Leuit. sex
Leui. 6 to. Sanguinem omnis animalis nō sumetis in cibum. Sanguinē come-

dit,q in alieno peccato delectatur.
Tertium est,quia audientem simili
ter detractionem occidit. Vnde D.
Hieronymus linguam detrahentẽ, Hiero.
& aurẽ audientem, diabolus sedet
super utrãque; ideo appellatur lin-
gua tertia. Ecclesiasticus lingua ter
tia multos commouit, & dispersit ce.
illos,agente in gentem;hoc est lin- 28.
gua detractoris. Vnde subditur. Vti
lis potius infernus, quàm illa, Et
Bernad. Gladius triceps lingua de- Bern.
tractoris, qui tres interficit uno fla
tu. Quantum nãque in se est,illius
percutit conscientiã,& istius uulne
rat charitatem; secum pariter utrũ
que perimit. Vnde in prouerbiis le proui.
gitur. Noli esse in conuiuio peccato 43.
rum, nec in comessationibus eorũ,
qui carnes ad uescendũ conferunt.
Super quibus uerbis Glossa ait. Ca-
nes aduescendum cõferre,est incol Gloss.
locutione derogationis uicissim di
cere uitia proximorum. Quartum
est, quia hoc uitiũ cõparat homi
nem serpenti. Vnde Ecclesiasticus.
Si mordeat serpens in silentio, nil Ecc.10.
eo minus habet qui occultè detra-
hit. Et hoc ꝓpter quatuor. primo q
serpẽs uenenũ in ore portat. sic de- Iaco.4.
tractor sub eius lingua defert uene
nũ. secũdo, q a ꝑditiosũ animal est.

& in silentio mordet. Sic detractor retro illos mordet, quos præsentes se amare simulat. nec detrahit, nisi ubi de silentio confidit, & sicut ad literam serpens uerbis, & tumultibus terretur, sic talis timet si uiderit eũ uenire cui detrahit Tertio, quia serpẽs tortuosè incedit, sic detractor à laude ei⁹ incipit, cui uult detrahere dicens; Nõ dico hoc animo detrahenti, qa diligo eũ; & hoc ut fides ei adhibeatur. Quarto, qa serpens terrã comedit, sic detractor quod terrenũ & infirmũ est in homine, in ore suo uersatur. Vnde cõparatur porco. porcus intrans hortũ, si in parte una uiderit flores, & ex alia stercora, currit ad ea, & dimittit flores. Sic detractor si uidet in aliquo bonũ non curat, si uerò malũ obloquitur, & infamat. Cõparatur etiã cani morãti in macello, qui nõ timet inquinare linguã suã, & habet semper labia sanguinolenta. Quintũ malũ est, qa reddit hominẽ odiosum Deo, & hominibus.
prou. Vnde prou Abhominatio hominũ
24. detractor. Et paulus ad Romanos.
Ro. 1. Detractores deo odibiles, &c. Sextũ malũ est, quia detractor mortẽ ęternã acquirit. prou. vigesimoquarto.
pr. 24. Cũ detractoribus ne comisciearis,

quã m repente consurget perditio eorum. Et Pater Augustinus. Nõ detrahes, nec audies detrahentẽ, quoniam qui detrahit eradicabitur de terra uiuentium. Et Bernar. amittunt uitã detractores deo odibiles, quoniam quos odit Deus, mori necesse est. Aug. Bern.

Detractio fit sex modis.

PRimo, occulta mala proximi publicare. Secundo, cum augmento audita referre. Tertio, crimina falsa componere. Quarto, bona occulta negare. Quinto bona manifesta minuere. Sexto et ultimo modo, bona in mala conuertere. Quos quidẽ modos unusquisq; uelut animæ & corporis pestem fugere debet. quin potius tanquam á facie colubri fugam arripere.

Detractionis remedia sunt tria.

PRimum est, ut homo seipsum primò examinet. Vnde Isydorus dicebat. Quando alii detrahis, ipsum te discute, quãdo alium mordes, tua peccata redargue. nunquam detrahens ubi te bene pspexe Isyd.

Augu. ris. Et Pater Augustinus. Qui se ipsum cõsiderat, non habet quòd in aliis reprehẽdat stultus esse dicitur qui se propter alium obliuiscitur, ô quãti stulti sunt in hac parte, qui facilius uitia quàm uirtutes aliorum perscrutãtur, & unde hoc accidit? quia nos sicut proximũ, & ꝓximũ sicut nos nõ aspicimus. Si enim nos sicut proximũ aspiceremus, nostra reprehensibilia directè uideremus, & rursum si proximũ aspiceremus ut nos, nunquã nobis eius actio appareret intolerabilis. Secundũ est, ut detrahentem non audiat. Vnde
Pro 4 in Prouerbiis dicitur. Labia detra-
Ecc. hentiũ sint procul à te. Et Ecclesia.
28. Sepi aures tuas spinis, & noli audi-
Isyd. re linguã iniquam. Et Isydorus. Detrahenté non audias, susurrãtibus auditum non præbeas, pari enim reatu & detrahentes, & audientes tenentur. Tertiũ est, ut detrahenti
Pro. tristem uultũ ostendat. prou. uige-
25. simoquinto. Ventus aquilo dissipat pluuias, & facies tristis linguam de
Hiero. trahentem. Et D. Hieronymus. Discat detractor. dum te uidet non libenter audire, non facilè detrahere, nam nemo inuito auditori libenter narrat.

Defensio peccati fugienda est propter quatuor.

PRimo, quia Deus non liberat illum à peccato, qui defendit peccatum. Vnde Salomon dicebat. Qui abscondit scelera, sua nō dirigetur. & Amb. Cū factus es peccati tui defensor, qūo erit De' liberator? ut sit ipse liberator, tu esto accusator. Secundo, quia defensor peccati, Deum in culpa sua inuoluere uult. quod quidem magnum peccatum est. Vnde super illud Genesis. Mulier quā dedisti mihi decepit me. dicit Glossa: Propriū est peccantibus Deo uelle attribuere unde accusantur. Et super illud Psalmi. Nolite inique agere, &c. dicit etiā. Malum est peccare, & peius est perseuerare, pernitiosissimū est deffendendo se, in Deum culpā suā proiicere. Tertio, qa magna est stultitia uelle defendere pessimum hostem quem habet, scilicet peccatū quod est pessimus hostis; quia nec homo, nec diabolus pōt nocere homini si cauerit se ab hoste. Vnde Gre. dicit. Nulla nocebit aduersitas si nulla dominetur iniquitas. Quar

Amb. Gen. 3. Gloss. Ps. 74. Greg. Gre.

to fugienda est exemplo sanctorũ, qui culpabiles se timẽt, & agnoscũt
Greg. culpã ubi non est. Vnde Gregorius. Piarum mẽtium est, ibi culpã agno
pro. 18 scere ubi culpa nõ est. prou: decimo octauo. Iustus in principio accusator est sui. Ille enim qui peccatũ nõ fecit, nec inuentus est dolus in ore eius, signa peccati habere non timuit. uoluit enim circũcidi, & cũ iniquis deputari, & esse opprobriũ hominum, & abiectio plebis. Vnde
Hiero. Hieronymus. Quantuncũque abiectus fuero, nunquam abiectior ero Iesu Christo.

Desideria, à quibus debemus abstinere, sunt tria.

PRimo, debemus abstinere à desideriis carnalibus, quæ sunt delectationes carnis. Vnde Paulus
Rom. 13. ad Romanos dicit. Et carnis curam ne feceritis, &c. Secundo à desideriis secularibus, desideria secularia sunt honores seculares. Vnde Paulus
Tit. 2. lus ad Titũ dicebat. Apparuit gratia saluatoris nostri Dei omnibus hominibus erudiẽs nos, ut abnegãtes impietatẽ, & secularia desideria, sobriè, & iustè, & piè uiuamus ĩ hoc

ſęculo, &c. Tertio à deſideriis noci
uis. Deſideria nociua ſunt diuitiæ
temporales. Propterea dicebat Pau
lus ad Timoteum. Qui uolunt di- i.Ti.6
uites fieri incidunt in tentationes,
& in laqueum diaboli,&c. uſque in
interitum & perditionem.

Deus dicitur cuſtos ſeptem modis.

PRimo, propter creationem. Ma- Mal.2.
lach. Nunquid non unus pater
omnium noſtrum? &c. Secun/
do, propter educationem Pſal. Qui Pſ.135
dat eſcā omni carni,&c. Tertio pro
pter nimiā dilectionē. Nō eſt enim
maior dilectio, quàm patris ad fi/
liū. Io. ſexto pater amat uos. Quar Io. 6.
to, propter eruditionem erudit nā
que nos, tanquā bonus pater. Quin
to propter caſtigationem Hebr. 12.
Flagellat omnē filium quē recipit. He.12
Sexto, propter magnæ hereditatis
præparationem. Rom 8 Si filii, &
heredes,&c. Septimo, ꝑpter ſui imi Ro. 8
ta tionem Ideo ſe uocat patrem no
ſtrum ut eū imitemur. Ephe.5 Imi- Ephe.
ta tores dei eſtote ſicut filii chariſſi 5.
mi. Quis maior honor, quàm habe
re Deum patrem.

Debitores sumus Deo, proximo, & nobis ipsis.

DEo debemus tria, scilicet, timorem. Vnde Dauid dicebat.
ps. 33. Timete dominum omnes san
cti eius. Et Ecclesiasticus. Time do
Eccle. minum, & mandata eius obserua.
ultim. hoc est omnis homo, idest ad hoc
Hiere. factus est omnis homo. Hieremiæ.
10. Quis nō timebit te ó rex. secundo,
Apoc. honorem. Soli deo honor & gloria
14. in secula seculorū Amen. Apoc. 14.
Mat. Timete dominum, & date illi hono
22. rem. Tertio amorem. Vnde Matth.
22. dicitur. Diliges dominū Deum
tuū ex toto corde tuo, &c. proximo
debemus tria, scilicet, dilectionem.
Rom. Nemini quicquam debeatis,
Ro. 13 nisi ut inuicē diligatis. Et Ioā. Hoc
Ioā. 15. est præceptum meū ut diligatis in-
uicē, &c. Auxiliū. Vnde Ioannes in
Ioān. 3 sua canonica Epist. dicebat. Nō di-
ligamus uerbo, neq; lingua, sed ope
re & ueritate. Quod pōt fieri duo-
bus modis ne quis excusationē ha-
beat. primo, tēporalia ministrādo.
Isa. 58 Cū uideris nudū, operi eū,
Isa. 58 &c. Quia qui habet, nō habēti det.
Secundo pro eis orando. Vnde D.

Bernardus. An uero utilius aut effi- Bern.
cacius auxiliũ aliquod esse potest,
quam ut orem deuotè pro eo. Ter-
tio debemus cõsilium, quod potest
dari duobus modis. Primo, uerbo,
Apoc Qui audit dicat, ueni ad te, Apo.2
&c. Et Paul. ad Tessa 4. Consolami- 1.Tes.
ni inuicem, & ædificate alterutrũ. 4.
Secundo exemplo, Bernar. Nullum
consilium melius arbitror, quam si Bern..
exemplo tuo fratrem tuum docere
studeas. Nobis ipsis debitores su-
mus, scilicet, corpori, & animæ. Cor
pori debemus tria, scilicet, Paulum
ne deficiat, uirgam ne accidia tor-
peat, onus ne lasiuiat. De his loqui
tur Sapientia cibaria, & uirga, & o- Sap.
nus asino, panis & disciplina opus 33.
seruo. Animæ similiter duo debe-
mus, scilicet, cõpassionem. Ecclesia.
Miserere animæ tuæ placens Deo. Ecc.
Honorẽ scilicet, eam a malitia pec- 30.
cati solicitè custodiendo Ecclesia.
Fili in mansuetudine serua animã Ecc.10
tuam, & da honorem ei secũdũ me
ritum suum, idest, dignitatem suã

Cum anima Deo similis sit,
debetur ei ho-
nor sicut
Deo.

Dominicum diem non obseruantes tripliciter peccant.

PRimo, quia mundus creatus est in die dominico, ideo peccat in patrem, cuius potentia creatus est. Secundo, quia in die dominico pro nobis nasci uoluit, & resurgere à mortuis, ideo peccat in filium. Tertio, quia in die dominico spiritum sanctum in discipulos misit, ideo peccat in spiritum sanctum.

Deus irascitur contra quatuor genera hominum.

Isa 5. PRimo, contra eos, qui legem despernunt. Vnde Isaias dicebat. Abiecerunt enim legem Dei exercituum, & eloquium sancti Israel blasfemauerunt. ideo iratus est furor domini in populum suũ, & extendit manum suam super eũ.
Isa.46 Secundo, contra eos, qui in peccatis usque ad finé persistunt. Isaias ait. Ecce tu iratus es, peccauimus, & impij fuimus semper. Tertio cõtra

eos,

eos, qui temporalibus diuitiis abu tuntur. Vnde Zacharias ait. Irascor ego super gentē opulentā, &c. Quarto, super eos, qui proximis non cō/patiūtur. Iacobus ait. Iudicium sine misericordia ei, qui non fecit misericordiam. Zac. 1 Iac. 2

Dimittere debemus delinquentibus propter tria.

PRimo, propter Dei uoluntatem, quæ potest cognosci duabus rationibus. Prima per eius mortem, ipse enim mori uoluit, ut nobis dimitteret. Vnde Pau. ad Titū dicebat. Dedit semetipsum pro nobis, ut redimeret nos ab omni iniquitate, & mūdaret sibi populū acceptabilem, &c. Et Augustinus. vide redemptoris suppliciū & remitte redēpti hominis delictum. Secunda propter sui cōminationē. Mat. 8 serue nequam omne debitum dimisi tibi, &c. Secundo debemus dimittere propter nostram utilitatem, quę duplex est. prima, quia si dimiserimus pro Christo, dimittet & nobis. Mat. 5. Si dimiserimus hominibus peccata eorum, dimittet nobis Deus peccata nostra, &c. Secūda qa Tit. 2 Augu. Mat. 8 Mat. 5.

Desertum dicitur claustrum propter tria.

PRimo, quia desertum est mediũ inter Aegyptum, & terrã pro/missionis. Sic claustrum est medium inter mundum & cælum; per illud recta est uia de mundo ad cælum. Cant. Quæ est ista quæ ascendit per desertum, &c. quasi dicat. rectè tendit in cælum. Psa. Qui traduxit populũ suũ per desertũ, &c. secundo quia ibi producitur aqua de petra, idest lacryma de cordis duritia, uel de Christi memoria. Num. 20. loquimini ad petrã, & illa dabit aquã, &c. Isai. Percussit petrã, & fluxerunt aquæ, &c. Tertio, quia ibi datur manna, idest dulcedo spiritualis consolationis. Exod. Ecce ego pluã uobis panẽ de cælo, egre/diatur populus, &c. Optimũ igitur intra claustrum manere existit, per quod seculares fugiẽdo uanitates, tot bona acquiruntur, quibus tandem ad cæli patriam peruenitur.

Can. 3 Ps. 135 Nu. 20 Isa. 51 Exo. 16

Eleemosyna quinque bona facit.

PRimũ eſt, quia peccato obſtat. Vnde Eccleſiaſticus, ignem ar/
Eccl.3 dentem extinguit aqua, & elee-
moſynā reſiſtit peccato. Et pro. Re-
pro.13 demptio animæ uiri, diuitiæ ſuæ.
Dan.4 Et. Dau. Eleemoſynis peccata tua
redime, &c. Secundũ, quia bona tē
poralia multiplicat Luc. Date elee
Luc.6: moſynam, & dabitur uobis. Vnde
Gregorius. Terrenæ ſubſtantiæ per
Greg. hoc quôd pauperibus diſtribuun-
pro.19 tur, multiplicabuntur. Et prou. Fe-
neratur domino, q miſeretur pau-
peri, &c. plus nanque accipit quàm
impendat qui eleemoſynā pauper,
tribuit; propterea dicebat saluator.
Mat.19 Centuplum accipiet, & uitam æter
Luc.8. nam poſsidebit. Tertium, quia De-
pro.21 um placet. prou. 21. Munus abſcō
ditum extinguit irā, & donum in ſi
nu indignationem maximā. Vnde
pater Auguſtinus. Nemo enim di/
Augu. cat ꝙ præſtat, ſibi enim plus præ-
ſtat quàm pauperi. Quartum eſt, qa
à Deo impetrat ꝙ poſtulat. Eccle/
Ecc.29 ſiaſticus. Conclude eleemoſynā in
ſinu pauperis, & ipſe exorabit ꝓ te

Et Isaias. Frange esurienti panē tu- Isa 58
um,&c. & subdit. Tunc inuocabis
& dominus exaudiet, clamabis, &
dicet,ecce adsum,&c. Quin tum est
quia beatitudinem æternam parat.
prou.19: Qui pronus est ad miseri- pro.19
cordiam benedicetur. Et Bernard. Bern.
prebæ tectū & accipe cælum. Matt.
Venite benedicti patris mei percipi- Matt.
te regnum,&c. Esuriui & dedistis 14.
mihi manducare,&c. plus certò per
pauperē recipimus, quàm id quod
pauperi damus,damus illi numū,
& recipimus cælum, damus bucel-
lam, & à Christo recipimus uitam
æternam. Hoc Basilius. Basil.

Eleemosyna fit quatuor modis.

COmpatiendo. Vnde Iob patiē-
tissimus dicebat. Compatieba- Iob.19
tur anima mea pauperi. Et Cy-
prianus. Quisquis illi qui in eum
peccauit dimittit ignoscendo pec- Cypri.
catum sine dubio eleemosynam fa-
cit. Et Gregorius. plus est cōpassio Greg.
quàm datum, quia rem quamlibet
dat plerunque etiam qui nō cōpa-
titur. Cōsiliū præbendo. Vnde Isy- Isydo.
dorus. Nā qui in necessitatibus po-
sitis consiliū deuotè dat,eleemosy-

Isydo. nam proculdubio facit. Idem Doctrinæ donum eleemosyna est. Numū bonæ uoluntātis præbēdo. Vn-
Greg. de Gregorius. Nunquā manus ante Dei oculos erit uacua â munere, si
Bhris. archa cordis erit plena bona uolūtate. Et Chris. Voluntas facit opus remunerabile, nō opus uoluntatē. Quarto, temporalia distribuendo.
Isa. 58 Vnde Isaias. Frange esurienti panē tuum; &c. Multæ extant de hoc au ctoritates scripturæ sacræ, quas ali bi uidere poteris, si uolueris.

Eleemosyna danda est quadrupliciter, ut sit recta.

PRimo, ordinatē, uidelicet, ut homo prius sui misereatur. Vn-
Augu. de Pat. Augustinus. Qui uult or
Ec. 30. dinatē dare eleemosynā a seipso debet incipere. Ecclesiasticus. Miserere
pro. 3. animæ tuæ placens deo. secundo, cum festinatione: Prouer: Ne dicas
Ecc. 4. amico tuo, uade & reuertere, & cras statim postea dabo tibi, &c. Et Ecc.
Isydo. Cor inopis ne afflixeris, & non perturbes datum angustianti. Et Isydorus ait; quod cum tædio datur,
Augu. mercedē perdit. Et pater Augustin:

Qui dat ut careat tædio interpellā tis,non ut reficiat uiſcera indigētis & rem, & meritum perdit. Tertio cum hilaritate. Nā hilarē datorem (ait Paulus)diligit Deus. Tunc bene igitur tribuitur quando cū hila ritate datur.Propterea dicebat. Da uid.Voluntariè ſacrificabo tibi. D. Bernardus.Iuſtus iudex Deus,non modo quid fiat,ſed quo animo fiat cōſiderat. Quarto, cum ſermonis dulcedine.Eccleſiaſt.4.Declina pau peri ſine triſtitia aurē, & reſponde ei cum pacifica manſuetudine. Vnde Gloſſa Nōper irā exaſperādus eſt pauper ſed blāda locutione pla candus.Eccleſia.4. Animam eſuriē tem ne deſpexeris,& non exaſperes pauperem in inopia ſua.Quinto ad ditur quòd eleemoſyna danda eſt cū bona intētione, ideſt nō amore mundi,ſed dei tantū facienda eſt. Nā Deus animū magis, quàm mu/ nus datū intuetur,& prorſus mūdi iactantiam,uanitatem, & amorem abhorret.propterea dicebat ſalua/ tor. Te aūt faciēte eleemoſynam ſi niſtra tua, quid faciat dextera ne/ ſciat,&c.Cor igit humanū deus pē ſādo,nō quātū muneris, ſed quāto amore fiat reſpicit, hoc modo ad Abel reſpexit, & poſtea ad munera

2.Co.6
Pſa.53
Bern.
Eccl.4
Gloſ.
Eccl.4
Mat.6

Beda. eius.Vnde Beda Non quantitatem muneris pensat Deus,sed deuotionẽ cordis.Et Isydorus. Quod enim
Isyd. affectu bono dispensatur, hoc accipit Deus.

Ebrietas fugienda est propter duo.

PRimo,quia scriptura docet. Dicebat Paulus. Nolite inebriari
Eph.5 uino in quo est luxuria. Et Saluator noster.Attendite ne grauen-
Luc.18 tur corda uestra crapula & ebrietate.Secũdo ꝓpter mala,quæ ex ebrietate oriuntur,quæ sunt quatuor. Primũ est, quia bona nature exterminat. Vnde Pater Augusti. Ebrie-
Augu. tas aufert memoriam,inuoluit linguam,corrumpit sanguinẽ, omnia membra debilitat,uitam diminuit
Beda. & omnem salutem exterminat. Beda. Immoderatus austus uini interioris,& exterioris uisus ingerit cæ
Tulli. citatẽ. Quin potius mẽte recta(ait Tullius)uti nõ potest,multo cibo, & potatione repletus.Secũdo, quia ad omnia uitia hominẽ incuruat,
Galie. ebriosus (ait Galienus) seruus est
Eccl. omniũ uitiorũ.Tertium, quia sepe
31. discordias generat, & guerras. Ec-

clesiasticus. Vinum multum potatum irritationem, & iram, & ruinas multas facit. Quartũ quia mortem æternam parat. Isaias. Væ qui consurgens mane ad ebrietatẽ,&c. Isai. 5.
Ecclesiasticus. Amaritudo animæ uinum multum potatum. Ecc. 31.

Aequitas triplex, scilicet.

Cordis, quam requirebat Dominus Salomoni dicẽs. Si ambulaueris coram me in simplicitate cordis, & æquitatis, ponam thronum regni tui supra Israel in sempiternum,&c. 3.Re.9.
Tunc cor æquũ est, cum amamus quod decet, timemus quod oportet, gaudemus de ueris tantum bonis,& dolemus de peccatis. Oris. æquitas oris cõsistit in tribus, scilicet,ut uerba quæ loquimur, sint pauca, uera,& utilia. Operis. operis æquitas cõsistit in tribus,in rectitudine, in iustitia,& discretione. Rectitudo refertur ad intentionem, iustitia ad utilitatem, discretio ad donum.

Elongantes se à Deo in triplex malum incurrunt.

Luc.15 PRimio, in euacuationē omnis bonis spiritualis, ueluti exem
Hier.2 plum extat de filio prodigo. Et Hierem. Elongauerunt se, & pōst uanitatem abierunt, & uani
Ecc.2. facti sunt. Secundo in obliuionē. Ecclesiasticus. Nō te elonges à uiro potenti ne forte eas in obliuionē. Virum potentem Christum appel-
Hier.2. lat. Et hoc est maius damnū. Hier. Duo mala fecit populus meus, me dereliquerunt fontē aquæ uiuæ, & foderunt sibi cisternas dissipatas,
Hiero. quæ cōtinere nō ualent aquas, &c. Et Hieronymus. Scito, & uide quia malū, & amarū est, te reliquisse deū tuum, & non esse timorem domini
Psa.72 apud te. Tertio in perditionē. Vnde Dauid dicebat contra istos. Qui elongāt se, à te peribunt. Bonū igitur est deo adherere, & firmiter manere.

Fides dicitur multipliciter.

FIdes quandoque dicitur sponsio, de qua dicebat Paulus ad
Tim.5 Timoteum. Quia primam fi7

dem irritā fecerunt. Fides, quando Pro.20
que dicitur fidelitas. Vnde in pro-
uerbiis dicitur. Virum fidelem quis
inueniet? Quandoque dicitur con
ſcientiā, ſecundū Pauli ſentētiam.
Omne, quod nō eſt ex fide, peccatū Ro.14
eſt. Quandoque dicitur, ſacramētū
fidei. Vnde P. Auguſtinus. Quid eſt Augu.
paruulos habere fidem, niſi fidei ſa
cramentum? Et dicitur fides uiua,
& fides mortua. Mortua eſt, quæ ſi-
ne operibus charitatis eſt. de qua di
cebat Iacobus. Fides ſine operibus Iac. 2
mortua eſt in ſe. Hæc enim fides nō
eſt ſecura, nec meritoria tribus de
cauſis. Primo, quia deo non placet,
eſt enim ſicut cadauer examine Iac. 2
deo oblatū. Vnde Iacob. Sicut cor-
pus ſine ſpiritu mortuū eſt, ita fides
ſine operibus mortua eſt Bernar. Bern.
Quid eſt fides, quæ nō operatur ex
dilectione niſi cadauer exanime?
benè honoras Deū munere fetido,
benè placas Deū tuæ fidei interfe-
ctiōe. Secūdo quia fides mortua fa
cit ad augmētū culpæ, & pęnę. Aug
mētū culpæ facit, quia cū ſit cogni
tio aggrauat culpā, ſicut ignorātia
attenuat, augmentata autē culpa Lu.12
augmētatur & pęna. Vnde apud Lu
cā legitur. Seruus ſciens uoluntatē
domini ſui, & nō faciens, plagis ua

pulabit multis. Et Bern. Ad cumu-
Bern. lũ damnationis uidetur nobis re-
licta fides futuræ promiſsionis. Ter
tio, quia fides mortua, fides dæmo-
nũ eſſe uidetur, nõ hominũ. Vnde
Pater Auguſtinus. Nolite tãquã de
Augu. fide ſecuri eſſe, adiungite fidei rectę
uitam æternã, ut Chriſtum confi-
teamini uerbis uera dicendo, & fa-
ctis benè uiuendo, nam ſi confitea
mini uerbis & nõ factis, fides taliũ
propriè fides eſt dæmoniorũ, fides
cũ dilectione fides chriſtiani eſt, ſi
ne dilectione, fides eſt dęmonis. Im
mò fides chriſtianorum qui deum
non timent, inferior uidetur eſſe fi
de dæmonum, illi Deum timẽt. Vn
de Iacobus. Tu credis quia unus eſt
Iac. 2 Deus? benè facis, & dæmones cre-
dũt, & cõtremiſcũt. Ecce dæmones
uiderũt, & timuerunt, homines ui-
derũt, & occiderunt. Viua fides eſt,
quæ cũ caritate operatur. Fides quę
Gal. 5. per dilectionem operatur, ait paul.

Fidei incitamenta ſunt quatuor.

1. Cor. 16. PRimum eſt ſcriptura Vnde Paulus. Vigilate & ſtate in fide. Secundum quia eſt homini neceſ
Heb. 11 ſaria. Heb. Sine fide impoſsibile eſt
placere

placere deo. Quia ipsa est radix & fundamentum omniū bonorū. Vnde in uanum laborauerūt, & laborant, qui sine ea uolunt ædificare. Vnde pater Augustinus. Videntur ruinā quærere, qui sine fide uolūt ædificare. Et Paulus. Fundamentū aliud nemo potest ponere, nisi Iesū Christum, idest fidem Iesu Christi. Augu. Gregorius sicut rami sine uirtute radicis arescunt, ita quęlibet opera licet bona uideantur, nulla sunt, si à fidei soliditate disiungātur. Quā Greg. tum uero ad tertiū incitamētum, fides deo multū placet. Vnde Ecclesiasticus fides & mansuetudo deo placet. Hierem. Domine oculi tui respicitur sidē. De hac materia require in sequēti capite. Beneplacitum est deo. Quartum est quia diabolo multū displicet. De hac materia uide in secundo capitulo. Quintū additur, quia homini multū ꝓdest, sed materia hac in tertio capitulo uide.
Eccl. Hier.

Fides placet deo propter tria.

PRimo, quia fides est porta, per quam princeps uniuersorum intrat ad cor hominis. sicut legitur de Beata Virgine, quia prius in

trauit filius Dei in mentē uirginis per fidem quàm iu uentrē. Vnde in
Leu. 1 Luca dicitur. Beata quæ credidisti, quoniam perficientur ea, quę dicta
Augu. sunt tibi à domino. Et Pater Augustinus. Beatior fuit Maria percipiendo fidē Christi, quàm concipiendo carnē Christi. Secūdo, quia fides in mente signum regium ponit, idest, filium Dei in cruce pendentē. Tertio, quia solis fidelibus benedictiones dabit. Vnde apud Ioannem di-
Ioan. 20. citur. Beati qui nō uiderūt & credi-
Luc. 10 derunt. Et apud Lucam. Beati ocu-
Gall. 3 li qui uident, quæ uos uidetis. Et Paulus. Qui ex fide sunt, benedicētur cum fideli Abraham.

Fides displicet diabolo propter quatuor.

PRimo, quia fides non cessat diabolo contumeliam facere, ipsa nanque ostendit eum nullius creaturæ Deum esse, & auctorem solius mali, & propter culpam suā iu
Ioan. 16 dicatū iam esse. Io. 16. Princeps huius mundi iam iudicatus est. Secūdo, quia per fidem ei ubique resisti
1. Pet. ulti. 5 tur. Vnde Petrus admonebat nos in quiēs. Cui resistite fortes in fide, &

apud Marcum dicitur. Signa autẽ eos qui crediderint hæc ſequentur, in nomine meo dæmonia eiicient, &c. Tertio, quia fides diabolum de mente expellit, ponens ibi crucem, & Chriſtum in ea pendentem, unde uidens eam in qua uictus fuit, multum timet, & ſtare non poteſt. Vnde Bernardus. Nullus dęmonũ propè ſtare poterit uidens gladium in quo deiectus eſt, ſcilicet crucem. Quarto, qa fides eſt lux ualde exoſa diabolo. Ioan. 3. Qui malè agit, odit lucem, & non uenit ad lucem, &c.

Marcũ ultim.

Bern.

Ioã. 3.

Fidei bona ſunt ſeptem.

PRimum eſt, quia illuminat, & tenebras infidelitatis expellit. Vbi fides non eſt, ibi tenebræ ſunt. In cuius figura in Exodo legitur. Factę sũt tenebrę horribiles in uniuerſa terra ægypti tribus diebus nemo uidit filiũ ſuũ, nec mouit ſe de loco in quo erat. ubicunque autẽ habitabant filii Iſrael, lux erat. Secundum, quia uincit mundũ; dicẽte Ioanne. Hæc eſt uictoria quæ uincit mundum fides noſtra. & Hieronymus. Qui ueram fidem habet, nõ

Exod. 10.

Hieroſ.

peccat Tertium, quia filium Dei facit, sicut dicit Ioannes. Dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine eius, &c. Et Paulus. Omnes uos estis filii dei per fidem, &c. Qui uero incredulus est filio, nō habet uitā æternam, sed ira Dei manet super eum, ait Ioan. Et Pater Augustin. sine fide nemo poterit ad filiorū dei numerū peruenire. Tertiū, quia reddit hominem fortem. Vnde Paralip. Oculi domini præbēt fortitudinem his, qui perfecto corde credunt in eū. Itē: Credite in dominū Deū uestrū & securi eritis. Quintum est, qa facit hominē uiuere uita gratiæ. Vnde Paulus. In fide uiuo filii Dei. Hebr. Iustus ex fide uiuit. Sextum qa peccata purgat: Vnde in prouerb. dicitur. per misericordiā & fidem purgentur peccata. Septimum est, quia hominem ad uitam æternā perducit. Ioā. 5. uitam habemus æternā.

Ioan. 1 — Gall. 3 — Ioā. 3. — Augu. — 2. paralip. 16. — 2. paralip. 20. — Gall. 3 — heb. 10 — pro. 15 — Ro. 10. — Io. 5

Fidem ueram in homine ostendunt quatuor.

PRimū est, ut homo de deo magna sentiat, ut Centurio, qui credebat Christum solo uerbo

posse sanare seruum suũ,& se indignũ esse, ut Christus intraret sub tectũ ipsius fatebatur. Vnde dictũ est à domino. Non inueni tantã fidem in Israel. Secũdũ, ut homo bona transitoria intuitu æternorum contemnat. Heb. Idẽ Moyses grãdis factus negauit se esse filiũ filiæ pharaonis, &c. usque impropria Christi, &c. Tertiũ est, ut homo de Deo in aduersis cõfidat. Ideo dictũ fuerat Petro à Christo. Modicæ fidei quare dubitasti? Idẽ. Quid cogitatis inter uos modicæ fidei? Quartũ est ut cum homo aliquid petit à Deo, & quamuis non statim accipiat, nõ tamẽ propter hoc à proposito desistat. Nã dictũ fuerat mulieri in oratione instanti. O mulier magna est fides tua, fiat tibi sicut uis. Ad impetrandũ multũ ualet fidei magnitudo. Vnde P. Augusti. Quantũ uas fidei tulerit quis ad fontem, tantum implet. Et Bernardus. Magna siquidem fides, magna meretur.

Heb. 11
Mat. 14
Mat. 16
Augu.
Bern.

Fidelitatis ueræ, quinque sunt signa.

PRimum est relinquere terram inimicorum regis, scilicet, mundum spernere, & ea quæ in mun

do sunt. Prosperitas nanque siue amicitia huius mundi inimica est Deo, & tamē plurimi sūt hodie qui in terra inimicorū habitāt propter inordinatū amorem, & iuncti sunt inimicis æterni regis: Quos arguit
'ar.3 Baruch dicēs. Quid est Israel quòd in terra inimicorū es, inuenit inter ra aliena? Quia fæudū rerum tēporalium possident, & nihil regis, uel ullum obsequium tempore necessi tatis impēdunt, &c. Et Isa Victimis
Isa 43 tuis non glorificasti me, &c. Et Para
Par.12 lip. Filij Israel nolite pugnare cōtra dominum Deū patrē uestrorum, quia non expedit uobis, &c. Qui talia faceret contra dominum terrenū mereretur emittere fæudū. Secū dū est ut obediētes sint iussioni regis, sicut fecerunt. Magis sequentes stellam quā uiderant, quæ erat quasi lingua paruuli regis, sicut lingua Angelorū pastores uocauit. Magis ergo locutus est puer Iesus per stellā, quasi per linguā. Sed mirū est de multorum duritia, qui nō obediūt neq sequuntur imperiū regis Christi cū audiāt linguā multipiicem, scilicet. Christi predicationē, angelorū, omnium creaturarū. Tertiū signū est ut regē honorēt, sicut Magi fecerunt, qui pcidētes adorauerūt

eum. Honoratur autem per humilitatem, per misericordiam ad afflictos, & per gratiarum actiones: de primo dicebat Ecclesiasticus. Magna potentia Dei solius, & ab humilibus honoratur, superbi autem cõtumeliam faciunt creatori. De secũdo habetur in prouerbiis. Honorat autem Deum qui miseretur pauperi. De tertio dicebat psaltes. Sacrificiũ laudis honorificabit me. Quartum est, oblatio suarum rerum, sicut fecerunt Magi, obtulerunt domino aurum, thus & myrrham. Et nos huic regi celesti debemus tria dare, scilicet, aurũ charitatis, myrrhã mortificationis, & thus deuotæ orationis. Quintum signum est, uitam regis diligenter custodire, sicut Magi facere, non redeuntes ad Herodem qui regem natum querebat ad perdendum. Non debet igitur seruus Christi fidelis redire per uiam latam Herodis.

Ecc.33 pro.13 psa. 49 Matt.2

Fidelitas prælati in quinque debet esse.

PRimo, in diligentia custodiẽdi. Debet enim esse solicitus prælatus ad custodiendas animas sibi cõmissas, duab' orationibus. prima

est, quia in periculo animæ suæ pereunt animæ illę si ex culpa sua uel
4. Re. 10. exemplo pereunt 4. Reg. 10. Quicũque fugerit ex omnibus his quos adduxero ĩ manus uestras, erit anima uestra pro anima illius. Vnde
Greg. D. Gregorius. scire naturã indubitanter pręlatus debet, quia tot mortibus dignus est, quot ad suos subditos exẽpla transgresſionis transmiserit.
Hiero. Secunda est, qa nisi prælatus quãtũ in se est adduxerit ad dominũ animas sibi cõmissas, faciem
Gene. 44. dei nõ uidebit. Vnde Gene. 44. Nõ uidebitis faciẽ meã nisi fratrem uestrũ adduxeritis uobiscũ, &c. Secũdo fidelitas prælati debet esse in audacia resistendi. Debet enim esse audax resistẽdo inuadẽti gregẽ suum.
Iob. 29. Iob. 29. Cõterebã molas iniqui, & dedentibus illius auferebã prædã.
1. Reg. 17. Et Reg. 17. pascebat seru⁹ tuus gregem patris tui, & uenit leo, uel ur-
Ioã. 10. sus & tollebat, &c. Et Ioan. Bonus pastor animã suam dat pro ouibus suis. Econtrario, Mercenarius aũt & qui nõ est pastor, cuius nõ sunt oues propriæ, uidet lupũ uenientẽ,
Greg. & dimittit oues, & fugit. Vnde Gregorius. Rectores impuidi humanã amittere gratiam formidãtes, loqui liberê, rectê pertimescũt. Vnde Ec-

clesiasticus.7.Noli quærere fieri iu- Eccl.7
dex, nisi ualeas uirtute irrūpere ini
quitates, ne forte expauescas faciē
potentis,& ponas scandalum, &c.
Tertio debet esse fidelitas in soler-
tia pascēdi. Propter hoc dicit Do-
minus Petro ter,pasce,pasce, pasce Ioā.21
scilicet uerbo: Vnde & Petrus ipse
ad pastores dicebat. Pascite qui in
uobis est gregē Dei, prouidētes nō
coactē, sed spontanea secūdū Deū. &.5.
Et Bernard præsis ut prouideas, & Bern.
dispenses,nō imperes,hoc fac,& do
minari nō affectes homini homo.
Idē. Discite matres subditorū uos
esse debere,nō dominos.Quarto de Bern.
bet esse exēplo. Vnde Petrus Nō do
minātes cleris, sed forma facta gre- i.Pet.5
gis,& ex animo,ut cum apparuerit
princeps pastorū percipiatis immar
cessibilē glorię coronā,&c. Ecclesia
stici. Rectorē te posuerunt noli ex- Ecc.32
tolli, ī illis esto quasi unus ex ipsis,
&c. Et Bern.Pulcherrimus ordo est Bern.
& salubris,ut onus quod portandū
imponis,tu prius portes, & ex te di
scas qualiter oporteat aliis modera
ri. Idem. Boni solicitique pastores
impinguare nō cessēt pecus, bonis, Bern.
electisq; exemplis,& suis magis quā
alterius. Nam si alienis,& non suis,
ignominia est illis,& pecus nō pro-

Iſydo. ficit;ita è cōtra(ſicut dicit Iſydor)
Capite languente, cetera corporis
Iſydo. membra infici untur. Idem. Ex car
nalium prępoſitorum exēplo, plerū
que fit uita deteriorum ſubditorū.
Rex qui ruit in uitiis cito uiā oſten
dit erroris Quinto debet eſſe fideli
tas indiſcretione diſtribuendi: De-
bet eſſe prælatus diſcretus in diſtri
buendo patrimoniū Chriſti, uel ēt
miniſteria eccleſiaſtica, non debet
dare ꝓpriis cognatis, quæ uult Chri
Deu.1 ſti dari filiis Deut. Date ex uobis ui
ros ſapiētes & gnaros quorū cōuer
ſatio ſit ꝓbata in tribubus ueſtris,
ut ponam eos uobis principes. Sex-
tum & additur, quód fidelitas præ
lati ſit in moderatione puniendi.
Iſa.23. Vnde Iſaia. ponā in pondere iudi-
ciū, & ſtateram in menſura. Debet
Bern. enim prælatus modū habere in cor
ripiēdo, ſicut dicit D. Bern. Si inter
dū ſeueritate opus eſt, paterna ſit,
nō tyrānica, matres uos corripien-
do exhibeatis; manſueſcit, deponi-
te feritatē, ſuſpendite uerbera, & ꝓ-
ducite ubere. Quid iugū noſtrū ag
grauatis, quorū potius onera por-
tare debetis? Demum & ſeptimū ad
ditur quoque, ut fidelitas prælatis
ſit in doctrina, quę ſit ſana, sācta, &
catholica, ita ut radix ſit bona quò

rami sint boni,& sancti,& catholici.Debet enim aream suā a paleis,& zizaniis cribro expurgare,debet in uigilare super gregem suum ne inimicus homo hæresū semina iaciat. Diligens sit ne noua doctrina & uana,nouique ritus,abususque introducātur in ecclesia sibi commissa.

Fidelitas inferioris hominis potest attendi circa tria.

PRimum est,ut bona sibi cōmissa non dissipet. Luc. Et hic diffamatus est apud ipsum , quasi dissipasset bona ipsius.Quæ dissipatio fit tribus modis.Primo, quādo aliquis se & sua quæ expendere ad Dei honorē,& animæ suæ utilitatē debuit,expendit ad Dei cōtumeliā, & animæ damnationē, & qui totā uitā suā consumunt in seruitio diaboli Secūdo,quādo aliquis ab opere incepto desistit.Prou.Qui mollis & dissolutus est in opere suo,factus est snorū operum dissipator.Dissolutus est,qui nullo amore,uel desiderio ad opus ligatus est,Mollis est, qui cedit duris . Et talis dissipator operū suorum reputatur. Tertio,

Luc.16

Pro.18

quando aliquis quod uerbo ædifi-
Eccl. 34. cat, exéplo postea destruit. Ecclesia.
Vnus ædificans, & unus destruens,
quid prodest illis, nisi labor? Secun
dum est, ut ea studiosè multiplicet.
Mat. 25. Matth. Domine quinque taléta tra
didisti mihi, ecce alia quinq; super-
lucratus sum. Tertium est, ut de par
te quæ ad Deū pertinet, non defrau
Eccl. 42. det. Ecclesiasticus. Da altissimo, &c.
Sed datum ipsius, &c. duobus mo-
dis potest aliquis defraudare Deū.
Primo si gloriam quærit de bonis
operibus quæ agit. quę soli deo de-
betur, quia ipse est, qui operaẗ om-
Ioan. 15. nia opera nostra, sicut ipse dixit. Si
ne me nihil potestis facere. Vnde
Augu. Pater Augusti. Omne enim bonum
Bern. nostrū aut ipse est, aut ab ipso. Ideo
Bernardus dicit. Fidelis reuera fa-
mulus es, si de multa gloria dei tui,
& si non exeuntè a te, tamé exeun-
te per te, nil manibus tuis adherere
contingat. Secundo quādo quærit
gloriā de gratiis sibi a deo collatis,
cum omnis gratia à domino sit. Vn
1. Cor. 4. de Paulus. Quid habes quod nō ac
cepisti, & si accepisti,
cur gloriaris, quasi
non acce-
peris?

Fiducia bonorum in quinque consistit.

PRimo, in dei timore. Prou. 14. Pro.14
In timore domini fi. for. &c.
Secundo, in cordis puritate. Io. 1.Ioã.3
Carissimi, si cor nostrum non reprenderit, fiduciã habemus ad dominum. Tertio, in oris confessione
Iob. Si iniquitatẽ, quæ est in manu Iob. 9
tua, abstulerit à te, & non manseris in tabernaculo tuo, &c. quæ sequũtur. Quarto in eleemosynarũ largitione. Tob. Fiducia magna eleemo- Tob 4
synæ corã summo deo erit. Quinto in sanguiuis Christi effusione. Heb. Heb.10
Habentes fratres fiduciã in introitu sanctorum in sanguine Christi, qui initiauit nobis uiã, &c. Et Pater
Augustinus. Omnis nanque spes, et Augu.
totius fiduciȩ certitudo mihi est in prætioso sanguine eius, qui effusus est propter nos, & propter nostram salutem, &c.

Fortitudo triplex.

PRima est carnis. prou. 6. Accinxit fortitudinȩ lumbos suos, id Pro.6
est castitate, ad quam tenẽdam

Isydo. necessaria est fortitudo, quia sicut
dicit Isydorus. Inter omnia christia
norũ certamina sola duriora sunt
prælia castitatis, ubi cotidiana pu
gna est,& rara uictoria. Secũda mẽ-
tis, quæ est charitas, de qua dicitur,
Fortis est ut mors dilectio, quia si-
cut mors animã a corpore separat,
sic dilectio Dei a mundi impietate.
Psa. 58 Tertia est, operum, de qua Psal. For
titudinem meam ad te, &c.

Fortitudinis incitamenta sunt quatuor.

PRimũ est, admonitio scriptu-
Iosu. 1 ræ. Iosue. Cõfortare & esto ro
3. Re. 2 bustus. Reg. 2. Dixit Dauid Sa
lomoni, Cõfortare & esto for
tis,& obserua custodias deo dei tui
ut ambules in uiis suis Tim. 4. Forti
2. Ti. 4 animo esto,&c. Secũdo, quia nobis
necessaria est, positi enim sumus in
Iob. loco certaminis, sicut legit in Iob.
Malitia est uita hominis super terrã.
Bern. Et Bernar. In mundo isto quasi in
stadio certaminis positi sumus.
Ideo in uita ista ualde ẽ necessaria
fortitudo, qa pugnat cõtra nos mũ
dus, caro,& diabolus. Cõtra hos hõ
Deu. 31 stes cõfortat nos scriptura dicẽs in

Deu. viriliter agite, cõfortamini, nolite timere, nec paueatis a cõspectu eorũ, quia Dominus Deus tuus ipse est ductor tuus, & nõ dimittet nec derelinquet te. Machab. 3. Accingimini, & estote filii potentes, & estote parati, ut pugnetis aduersus generationes has, quæ conuenerunt dispergere nos, & sancta nostra. Tertium est, quia multum deo placet. Esdra. Gaudium enim deo est fortitudo uestra. Quartum est, quia homini multum prodest. De hac materia uide in sequenti capitulo. 1.Ma.3 Esdr.8

Fortitudinis bona sunt quatuor.

PRimũ est, quia de hostibus triũphat. Reg 22. Accinxisti me fortitudine ad prælium, incuruasti resistentes mihi subtus me. Psal. Præcinxisti me uirtute ad bellum, & suplantasti insurgentes in me, & subtus me, &c. Secundũ est, qa bona hominis conseruat. Luc. Cum fortis armatus custodit atriũ suum in pace sunt omnia quæ possidet. Tertiũ est, qa hominem ditat. Pro: Egestatẽ operata est manus remissa, manus autẽ fortiũ diuitias parat. Idẽ. Robusti habebũt diuitias. 2.Reg. 22. Psa.17. Luc.12 Pro.10 Ibid.11

si hoste debilitato tu fortior efficeris? Quintum est, & potest esse exemplum aliorum fortiter dimicantiũ, siue hominum, siue mulierum, qui & quæ nunc sunt, & ante nos fuerunt. Vnde Gregorius. Facta præcedentium patrum consideremus, & non erunt grauia quæ toleramus. Greg.

Fiducia malorum in quinque consistit.

PRimo, in diuitiis. Hierem. 49. Quid gloriaris in uallibus? defluxit uallis tua filia delicata, qua confidebas in thesauris tuis, & dicebas quis ueniet ad me? Secũdo in astutiis, & malitiis. Isa. Fiduciã habuisti in malitia tua, & dixisti nõ est qui uideat me; sapientia tua, & scientia tua deceperũt te, &c. Vsque quo ueniet super te malũ, & nescies ortũ eius, & irruet super te calamitas, qã nõ poteris expiare. Tertio, in falsa potẽtũ fortitudine. Isa. Væ filii desertores, &c. & sequitur; sperantes auxilium in fortitudine pharaonis, habentes fiduciã in umbra ægypti, & erit uobis fortitudo pharaonis in confusionẽ, & fiducia umbræ ægipti in ignominiam. Vnde Hie. 49 Isa. 47 Isa. 30

Glossa. Glossa. Pharao princeps secularis, umbra ægypti potentia seculi.
Hier.17 Hie. Maledictus homo, qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum. Quarto, in uana carnis pul-
Eze.13 chritudine. Eze. Habens fiduciā in pulchritudine tua, non es recordata dierum adolescentię tuæ, quādo eras nuda & confusione plena, con culcata in sanguine tuo, & accidet post omnem malitiam tuā, uæ uæ tibi, ait Dominus Deus, quia dabo te in anima odientiū te. Quintū in exteriori, & apparenti conuersatione. Vnde Iob cōtra huiusmodi ge-
Iob.8. nus hominum ait. Spes Hypocritæ pibit, nō ei placebit uerecūdia sua, & sicut tela aranearū fiducia eius.

Fraternitas spiritualis quatuor bona facit.

PRimum est, quia hominem sustinet, ne cadat. Prou. 18. Frater qui adiuuatur à fratre, qua
Pro.18 si ciuitas firmabitur, &c. Secūdum est quia si ceciderit, facilius surget.
Ecel.8 Ecclesiasticus. Væ soli, quia si ceciderit nō habet subleuantē. Tertiū est, quia facilius impetrat à Deo, quod sibi necessarium est. Difficile

enim est preces multorũ nõ exaudiri, & maximè bonorũ. Matth. Dico uobis, quia si duo ex uobis consenserint super terram, de omni re quãcunque petierint, fiet illis à patre meo. Quartũ est, quia Deus in eis habitat. Vnde Matt. Vbi sũt duo uel tres cõgregati in nomine meo, ibi in medio eorũ sum, &c. propter hoc concludebat Dauid: Ecce quã bonum, & quàm iucundum habitare fratres in unum. Mat. 18 Mat. 18

Fraternitatis bonum perdunt quatuor.

Primum est superbia, superbus enim nescit esse frater, sed uult esse Dominus semper, uult. n. ut melius fiat sibi quàm aliis. Secũdum est, peccatũ odii. qui enim habet odium ad aliũ, frater est canũ non hominum. Vnde Ecclesiasti. Quæ communicatio hominis sancti ad cane? Et Io. in sua canonica. Qui odit fratrẽ suũ homicida est. Tertiũ est inuidia. Vnde Gregori. Nam cũ inuidia mentem tabefecerit, cuncta quæ inuenerit benè gesta consumit. Quartum est, detractio, Detractor enim frater serpentium est, non hominum. Ecc. 13 i. Io. 3 Greg.

Festis quatuor sunt necessaria.

Exo. 20. PRimum est, uacare a terrenis operibus. Exo. 20. Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua, septimo autẽ die sabbati domini dei tui est, nõ facies omne opus tu, & filius tuus, & filia tua, & seruus tuus, & ancilla tua, iumẽtũ tuũ & aduena, qui est inter portas tuas. Gen. 2 Gen. Compleuitque Deus die septimo opus suum quod fecerat, & requieuit die septimo. Non solum autem quiescendum est exterius, sed Ezec. 3 etiam interius. Ezech. Qui quiescit quiescat. quiescit inquam corpore, quiescat & mente, scilicet a solicitu Mat. 6 dine terrenorum. Mat. Nolite soliciti esse quid mãducabimus, aut qd bibemus, &c. Secundum est, deposi Hie. 17 tio peccati. Hier. Custodite animas uestras, & nolite portare põdus in Greg. die sabbati, idest peccata, peccatũ enim magnũ pondus est. Vnde Gregorius omne enim peccatum graue est, quia nõ permittit animã ad Exo. 20. sublimia leuari. Tertium est, ut caueamus peccata cõmittere. Exod. Memẽto ut die sabbati sanctifices, idest, sanctũ cõserues, diligenter in

eo a peccato cauendo, quia Dominus sanctificauit eum: Exod. Benedixit Dominus diei sabbati, & sanctificauit eum. Et Gen. 2. & Hier. 17. Sanctificare diem sabbati. Quartũ est, ut utilitati animæ intendamus spiritualia opera faciendo. Exod. 20. Gen. 2. Hie. 17.

Filii Dei dicuntur tria genera hominum.

INimicorum dilectores. Matt. Diligite inimicos uestros, &c. Vt sitis filii patris uestri, qui in cęlis est. Et Augustin. Qui dilexerit inimicos, hic erit Dei altissimi non solum amicus, sed & filius. Secundo, Discordantium pacificatores. Ecclesiasticus. In iudicando esto pupillis misericors ut pater, & pro uiro matri illorum, & eris tu uelut filius altissimi, &c. Tertio, pacis amatores. Vnde dicebat Saluator noster. Beati pacifici quoniam filii Dei uocabuntur. Matt. 15. Aug. Ecc. 4. Mat. 5.

Fornicationis uitium fugiendum est propter quatuor.

PRimo, quia Deo displicet; homo enim domus, & templũ Dei est, secundum Pauli sentẽtiam.

1.Co.3 Nescitis quia templum Dei estis, & spiritus sanctus habitat in uobis? Si quis autem templum Dei uiolauerit, destruet illum Deus, &c. Vnde
Glossa Glossa, Templũ Dei uiolat, qui cor-
1.Co.6 pus fornicationi parat. Idẽ Paulus ait. Nescitis quoniã membra uestra
Glossa templũ spiritus sancti sunt, qui in uobis est, &c. Vnde Glossa. Si nõ parcis tibi propter te, parce propter Deũ, qui te sibi domum suam fecit. Contra fornicatores põt dici illud
Psa 78 Psalmi. Deus uenerunt gentes, &c. Secundo, quia Angelis Dei fætet & displicet: si enim filius regis tuæ custodiæ tradito, in tua custodia fornicaretur, multum tibi displiceret, quãto magis angelis Dei, si filiæ Regis cælestis fornicãtur, ad quarũ custodiã deputati sunt angeli, displi-
Bern. ceret? Vnde Bern. In quouis diuersorio, in quouis angulo reuerẽtiam exhibere angelo tuo, nec audeas illo præsente, ꝙ nõ auderes me uidẽte? Tertio, qa dẹmonibus ualde pla
Iob. 40. cet. Vnde Iob. Sub umbra dormit in secreto calami in locis humẽtibus; loci humẽtes, sũt luxiori in qb' quiescit. Vnde Glos. Cũ dẹmones de
Glossa omni peccato gaudeãt præcipue tñ de fornicatiõe; qa ibi corpus, & anima maculat. Quarto, qa homini sũ-

mē nocet. Sed de hac materia uide in sequenti capitulo.

Fornicationis mala sunt quatuor.

Primū est, quia nulli fidem seruat. Extat exemplum de Amō, qui sororem suam Thamar corrupit. De hoc infinita exēpla, & diuersa adduci possent, sed tu inquire. Et Reg. 11. Dauid fidelem suum nuntium occidi fecit pro uxore illius. Secundū est, quia hominem sepe depauperat. Extat exemplū de filio prodigo apud Lucā. Et in Prouerbiis legitur. Qui nutrit scortum perdit substantiam. Tertiū est quia cor hominis obscurat. Osea. Nō dabunt cogitationes suas ut reuertātur ad dominū, quia spiritus fornicationis in medio eorū. Quartum est, quia hominem in mortem temporalem sæpe adducit. Sicut legitur in libro Numeri. Et Apost. Neque fornicemur sicut quidam ex ipsis fornicati sunt, & ceciderunt una die uiginti tria millia, &c.

2. Re. 13.
2. Re. 11.
Lu. 15
Pro. 30.
Ose. 5
Nu. 25
1. Cor. 10.

Fornicationis, siue luxuriæ occasionem præstat sex.

Eze.16 PRimum est ocium. Vnde Ezech. 16. Ecce hæc fuit iniquitas sororis tuæ superbia, saturitas panis, & ocium, &c. Secundum est nimius potus, & cibus. Hie- Hier. ronymus. Difficile est si inter epulas seruatur pudicitia, & periclitatur castitas in deliciis, ubique saturitas, uel ebrietas fuerit, ibi libido dominatur. Tertiũ est aspectus mu- Eccl.9 lierũ. Ecclesia. Propter speciẽ mulieris multi perierunt. Idem. Speciem Idẽ. 9. mulieris alienæ multi admirati, re probi facti sunt. Idem. Virginem ne Idẽ. 9. cõspicias, ne forte scãdalizeris in decore eius. Vnde reprimẽdi sunt ocu li duabus rationibus. Prima quia oculi sunt ueloces ad nocẽdũ animę unde prædones dicũtur. Tren. Trẽ.4 oculus meus deprędator est animæ meæ. Propterea dicebat D. Grego. Greg. Deprimẽdi sũt oculi a lasciuia suæ uoluptatis, quasi quidã raptores ad suam culpã. Non enim Eua lignũ cõtingisset, nisi prius incautè respexisset. Secunda est, quia oculi duæ

portæ

portæ sunt cordis nostri, quibus si dominetur diabolus, erit simpliciter Dominus corporis nostri, sicut qui habet portas alicuius castri, habet et castrũ. Vnde Iob. Pepigi fœdus cũ oculis, ut ne cogitarẽ quidẽ de uirgine. quã enim partẽ haberet in me Deus desuper, & hæreditatem ops excelsis? Vbi insinuat quod nil habet Deus in homine ubi oculos nõ habet, sicut non est Dominus castri, q nõ habet ingressũ. Quartũ est, colloquiũ quod multũ timendum est, ex hoc quod rete est. Vnde in Prouerbiis dicitur: In retiũ cũ multis sermonibus, & blãditiis labiorũ protaxit illũ, statim eam sequitur quasi bos ad uictimã & agnus lasciuiens & ignorans, & nescit, quòd ad uincula stultus trahatur. Ecclesia. Colloquium enim illis quasi ignis exardescẽs. Et si cõtigerit quemquam loqui cũ muliere, non sit assiduus. quia sicut Isydorus dicit. Per assiduitatẽ enim cito peccat homo. nam sæpe quos uoluptas non potuit uincere, assiduitas superauit. Quintũ est, auditus cantilenarum. Ecclesia. Cum saltatrice ne assiduus sis, nec audias illã ne forte pereas in efficacia illius. Sextus est, tactus mulierũ, ꝙ ualde

Iob. 31 Pro. 7. Ecc. 9. Isyd. Ecc. 9.

Ecc.26 timendus est. Ecclesiasticus. Qui tenet illā quasi, qui apprehēdat scorpionem. Hier. Qui tangit carnem

Hiero. mulieris non euadet sine periculo animę suæ, &c.

Fornicatio in sacerdotibus, & clericis graue peccatum est propter sex.

PRimum, periculum est in participatione corporis, & sanguinis

1.Co.9. domini. Cor.9. Qui manducat & bibit indignê iudicium sibi manducat, & bibit, &c. Qui indignę sumit, idem est ac si se interficeret. Secundū est uoti fractio, quia castitatē promisit in ordinis susceptione, quā aufert deo cū fornicatur. Vnde Dominus dabit eis talem mercedē, Psal. Declinantes autē in obligatio

Psal.124. nē, adducet Dominus cū operantibus iniquitatē. Tertiū est scandalū & derisio populi. Vnde D. Hierony-

Hiero. mus. Clericus aut honestior est cæteris, aut aliis est fabula, & quia sapientiores aliis esse debēt, ideo aliis grauioribus subiacebunt pœnis. Et Gregorius. Vbi maius est donū sci-

Greg. entiæ, trāsgressor maiori subiacet pęnæ. Quartū est, quia ipsi decipiūt

populum, cuius eleemosynis uestiũtur, & nutriuntur, & pro quibus tenentur orare, & gratiã impetrare uitę sanctitate, quod non faciunt; qa ut dicit D. Gregorius. Cũ indignus Greg. ad intercedendũ mittitur, irati iudicis animus ad deteriora prouocatur. Et Bernardus. Qui ambulant Bern. in carne deo placere non possunt, & placere uelle præsumunt. Quintũ est, quia ministri dei sunt. Require in capitulo de ministris Ecclesię litera M. Sextũ est, quia sacerdos est angelus Vnde Malachias Propheta Mal.2. uocat sacerdotem Angelum Domini exercituum. in capite.2.

Fornicationis siue luxuriæ remedia sunt quinque.

PRimum est, ut corpus tribulationibus affligat. Ecclesiasticus. Eccl.3 Malitia horæ unius obliuionem facit luxuriæ magnæ. Hic exempla quàm plurima adduci possent. Secundũ ut homo subtrahat sibi de cibo & potu, ut uinũ forte, & acutos sapores. Vnde Isydorus. Nemo Isydo. põt dominari cęteris uitiis nisi prius ingluuiem uẽtris restrinxerit. Tertiũ est, elongatio mulierum quàm

1.co.6. docet Apoſt. Fugite fornicationem &c. Amb. Cum aliis uitiis poteſt ex pectari conflictus, ſed hanc fugite, nec appropinquetis, quia nō poteſt
Hiero. melius uinci. Et Hieronymus. Crede mihi nō poteſt cum Deo habitare, qui fœminarum acceſsibus deputatur. Et Iſydorus. Tolle occaſionē
Iſydo. peccandi, aufer materiā delinquendi, ſi uis eſſe tutus à fornicatione.
Hiero. Quartū eſt, honeſta occupatio. Hieronymus. Semper aliquid facito boni operis, ut ſemper diabolus inueniat te occupatum. Quintū eſt, conſideratio mortis, uel ſtatus, in quo futura eſt caro poſt mortem. Vnde Gregorius. Nil adeo ualet ad domāda carnis deſideria, ſicut cogitare
Greg. qualis ſit futura poſt mortē. Et D.
Chriſ. Chriſoſt. Quid profuit illis, qui in luxuria corporis, & præſentis uitæ uoluptatibus uſque ad diē ultimū permanſerunt? intuere nunc ſepulcra eorū, & uide ſi eſt aliquid iactātiæ ſuæ ueſtigiū, ſi aliquod diuitiarū, uel luxuriç ſignū cognoueris, require ubi nūc ueſtes, & adornamēta peregrina, ubi uoluptai, riſus, & lçtitia, quò abiit, quò abſceſſit, ubi illa nūc, ubi ipſi? Et notādū ꝙ tria ſolēt ī uitio fornicationis hominē decipere. primū eſt, ſanctitas.

mulieris. Vnde Hieronymus. Feminam quam uideris bene cõuersantem, mente dilige, sed corporali nõ frequentes accessu. Quia sicut dicit Isydorus. Sæpe quos uoluptas non potuit uincere, assiduitas superauit. Secundũ est fiducia de propriis uiribus. Hieronymus. vide ne sub eodẽ tecto cum muliere manseris, nec in tua castitate confidas. Non enim Dauid humiliores, nec Sansone fortior, nec Salomone sapientior. Tertiũ est, cõsanguinitas. Hieronymus Si generis gratia iudicas easdẽ nullo modo dimittere. Memento quòd Thamar a fratre suo corrupta est. Hier. Isyd Hier. Hier. 2. Reg 13.

Fures spirituales sunt tres.

PRimus est diabolus. Io. 10. Fur non uenit nisi ut mactet, & furetur, & perdat. Secũdus est adulator. Oseæ. 7. Fur ingressus est, spolians, latrũculus foris, fures intrinseci sunt. Adulatores domestici, latrones extrinseci sũt latrones extranei. Tertius est uanagloria. Vnde Greg. Quasi quidã latrũculus adiũgit se in uia fauor human⁹, & quos incautos reperit, expoliat. Idem. Deprædari desiderat qui thesaurũ pu Ioã. 10 Ose. 7 Greg. Idem.

Chris. blicè in uia portat; de his tribus dicit Chrisostomus. Vnus solus fur est, qui furatur thesaurũ positum in cælis, uanagloria, dæmones furãtur animas, adulatores puritatem conscientiæ.

Filius Dei dignatus est assumere carnem potius, quàm angelicam naturam propter tria.

Primo, ut per experientiam infirmitatis carnis, carni compateretur, ueluti Paulus ait. Non habemus pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris &c. Et Bernardus. Puto iam me sperne re non potest caro, de carne mea. Secundo, ut carnem hominis esse à Deo, & non a diabolo ostẽderet, q̃a non assũpsisset eã uerè si esset à diabolo. Tertio ut palpabilis, & uisibilis esset cæcis, & simplicibus, ut nullus excusationem haberet.

Heb. 4

Bern.

Filiationẽ Dei auferunt quatuor.

Mal. 1 PRimũ, est in honoratio. Mal. tertio. Si ego pater, ubi honor meus? Ecclesiasticus N: glorie

Eccl. 5 ris in confusione patris tui. Secun

dum est, immunditia cordis, & corporis. Vnde ob hoc filius prodigus dicebat. Non sum dignus uocari filius tuus, &c. Et Paulus ad Ephesios. Omnis fornicatio, aut immunditia, aut auaritia quod est idolorũ seruitus, &c. Tertiũ est disciplinæ abiectio. Vnde Paulus ad Hebræos. quòd si extra disciplinã estis, ergo adulteri, & non filii estis. Propterea in prouerbiis admonetur. Tene disciplinã, ne dimittas, &c. Quartum est peccati mortalis ꝑpetratio. Deut. Peccauerũt ei, & nõ filii eius in sordibus, &c. Et Ioan. in sua Epistol. Qui facit peccatũ ex diabolo est, &c.

Luc. 15
Eph. 5.
Heb. 13
Pro. 4.
Deut. 32.
1. Io. 4.

Festa celebrare debemus propter quatuor.

PRimo propter dei iussionem. Exod. Memento ut diem sabbati serues. Secundo, propter dei promissionem. Isa. Quicunque custodierint sabbata mea, & elegerint quæ ego uolui, & tenuerint fœdus meum, dabo eis in domo mea, & in muris meis locũ, & illud erit sabbatũ ex sabbato. Tertio, propter dei cõminationem. Num. Præcepit Dominus colligẽtẽ ligna in sabbato la

Exod. 20.
Isa. 56.
Nu. 15

Festis quatuor sunt necessaria.

Exo. 20. PRimum est, uacare a terrenis operibus. Exo. 20. Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua, septimo autẽ die sabbati domini dei tui est, nõ facies omne opus tu, & filius tuus, & filia tua, & seruus tuus, & ancilla tua, iumẽtũ tuũ & aduena, qui est inter portas tuas.

Gen. 2 Gen. Compleuitque Deus die septimo opus suum quod fecerat, & requieuit die septimo. Non solum autem quiescendum est exterius, sed

Ezec. 3 etiam interius. Ezech. Qui quiescit quiescat. quiescit inquam corpore, quiescat & mente, scilicet a solicitudine terrenorum.

Mat. 6 Mat. Nolite soliciti esse quid mãducabimus, aut q̃d bibemus, &c. Secundum est, depositio peccati.

Hie. 17 Hier. Custodite animas uestras, & nolite portare põdus in die sabbati, idest peccata, peccatũ

Greg. enim magnũ pondus est. Vnde Gregorius omne enim peccatum graue est, quia nõ permittit animã ad

Exo. 20. sublimia leuari. Tertium est, ut caueamus peccata cõmittere. Exod. Memẽto ut die sabbati sanctifices, idest, sanctũ cõserues, diligenter in

eo a peccato cauendo, quia Dominus sanctificauit eum: Exod. Benedixit Dominus diei sabbati, & sanctificauit eum. Et Gen.2.& Hier.17. Sanctificare diem sabbati. Quartũ est, ut utilitati animæ intendamus spiritualia opera faciendo.

Exod. 20. Gen. 2 Hie.17.

Filii Dei dicuntur tria genera hominum.

Inimicorum dilectores. Matt. Diligite inimicos uestros, &c. Vt sitis filii patris uestri, qui in cœlis est. Et Augustin. Qui dilexerit inimicos, hic erit Dei altissimi non solum amicus, sed & filius. Secundo, Discordantium pacificatores. Ecclesiasticus. In iudicando esto pupillis misericors ut pater, & pro uiro matri illorum, & eris tu uelut filius altissimi, &c. Tertio, pacis amatores. Vnde dicebat Saluator noster. Beati pacifici quoniam filii Dei uocabuntur.

Matt. 15. Aug. Ecc.4. Mat.5.

Fornicationis uitium fugiendum est propter quatuor.

PRimo, quia Deo displicet; homo enim domus, & templũ Dei est, secundum Pauli sentẽtiam.

1.Co.3 Nescitis quia templum Dei estis, & spiritus sanctus habitat in uobis? Si quis autem templum Dei uiolaue/rit, destruet illum Deus, &c. Vnde
Glossa Glossa, Templũ Dei uiolat, qui cor-
1.Co.6 pus fornicationi parat. Idẽ Paulus ait. Nescitis quoniã membra uestra
Glossa templũ spiritus sancti sunt, qui in uobis est, &c. Vnde Glossa. Si non parcis tibi propter te, parce propter Deũ, qui te sibi domum suam fecit. Contra fornicatores põt dici illud
Psa 78 Psalmi. Deus uenerunt gentes, &c. Secundo, quia Angelis Dei fœtet & displicet. si enim filius regis tuæ cu stodiæ traditor, in tua custodia fornicaretur, multum tibi displiceret. quãto magis angelis Dei, si filiæ Regis cælestis fornicãtur, ad quarũ cu stodiã deputati sunt angeli, displi-
Bern. ceret? Vnde Bern. In quouis diuersorio, in quouis angulo reuerẽtiam exhibere angelo tuo, nec audeas illo præsente, ꝙ nõ auderes me uidẽ te? Tertio, qa dęmonibus ualde pla
Iob. cet. Vnde Iob. Sub umbra dormit
40. in secreto calami in locis humẽti/bus; loci humẽtes, sũt luxiosi in qbus
Glossa quiescit. Vnde Glos. Cũ dęmones de omni peccato gaudeãt præcipue tñ de fornicatiõe, qa ibi corpus, & anima maculat. Quarto, qa homini sũ-

mē nocet. Sed de hac materia uide in sequenti capitulo.

Fornicationis mala sunt quatuor.

Primū est, quia nulli fidem seruat. Extat exemplum de Amō, qui sororem suam Thamar cor rupit. De hoc infinita exēpla, & diuersa adduci possent, sed tu inquire. Et Reg. 11. Dauid fidelem suum nuntium occidi fecit pro uxore illius. Secundū est, quia hominem sepe depauperat. Extat exemplū de filio prodigo apud Lucā. Et in Prouerbiis legitur. Qui nutrit scortum perdit substantiam. Tertiū est quia cor hominis obscurat. Osea. Nō dabunt cogitationes suas ut reuertātur ad dominū, quia spiritus fornicationis in medio eorū. Quartum est, quia hominem in mortem temporalem sæpe adducit: Sicut legitur in libro Numeri. Et Apost. Neque fornicemur sicut quidam ex ipsis fornicati sunt, & ceciderunt una die uiginti tria millia, &c.

2. Re. 13. 2. Re. 11. Lu. 15 Pro. 30. Ose. 5 Nu. 25 1. Cor. 10.

Fornicationis, siue luxuriæ occasionem præstat sex.

Eze.16 PRimum eſt ocium. Vnde Ezech. 16. Ecce hæc fuit iniquitas ſodomæ ſororis tuæ ſuperbia, ſaturitas panis,& ocium,&c. Secundum eſt nimius potus, & cibus. Hie- Hier. ronymus. Difficile eſt ſi inter epulas ſeruatur pudicitia,& periclitatur caſtitas in deliciis,ubique ſaturitas,uel ebrietas fuerit, ibi libido dominatur. Tertiũ eſt aſpectus mu- Eccl.9 lierũ.Eccleſia. Propter ſpetiẽ mulieris multi perierunt. Idem. Spetiem Idẽ. 9. mulieris alienæ multi admirati, reprobi facti ſunt.Idem.Virginem ne Idẽ.9. cõſpicias,ne forte ſcãdalizeris in decore eius.Vnde reprimẽdi ſunt oculi duabus rationibus. Prima quia oculi ſunt ueloces ad nocẽdũ animę unde prædones dicũtur. Tren. Trẽ.4 oculus meus deprędator eſt animæ meæ. Propterea dicebat D. Grego. Greg. Deprimẽdi sũt oculi a laſciuia ſuæ uoluptatis,quaſi quidã raptores ad ſuam culpã. Non enim Eua lignũ cõtingiſſet,niſi prius incautè reſpexiſſet. Secunda eſt, quia oculi duæ

portæ

portæ sunt cordis nostri, quibus si dominetur diabolus, erit simpliciter Dominus corporis nostri, sicut qui habet portas alicuius castri, habet et castrū. Vnde Iob. Pepigi fœdus cū oculis, ut ne cogitarē quidē de uirgine. quā enim partē haberet in me Deus desuper, & hæreditatem ops excelsis. Vbi insinuat quod nil habet Deus in homine ubi oculos nō habet, sicut non est Dominus castri, q nō habet ingressū. Quartū est, colloquiū quod mul tū timendum est, ex hoc quod rete est. Vnde in Prouerbiis dicitur: In retiū cū multis sermonibus, & blāditiis labiorū protaxit illū, statim eam sequitur quasi bos ad uictimā & agnus lasciuiens & ignorans, & nescit, quod ad uincula stultus trahatur. Ecclesia. Colloquium enim illis quasi ignis exardescēs. Et si cōtigerit quemquam loqui cū muliere, non sit assiduus. quia sicut Isydorus dicit. Per assiduitatē enim cito peccat homo. nam sæpe quos uoluptas non potuit uincere, assiduitas superauit. Quintū est, auditus cantilenarum. Ecclesia. Cum saltatrice ne assiduus sis, nec audias illā. ne forte pereas in efficacia illius. Sextus est, tactus mulierū, ꝙ ualde

Iob. 31

Pro. 7.

Ecc. 9.

Isyd.

Ecc. 9.

Ecc.26 timendus est. Ecclesiasticus. Qui tenet illā quasi, qui apprehēdat scorpionem. Hier. Qui tangit carnem
Hiero. mulieris non euadet sine periculo animę suæ, &c.

Fornicatio in sacerdotibus, & clericis graue peccatum est propter sex.

PRimum, periculum est in participatione corporis, & sanguinis
1.Co.9. domini. Cor.9. Qui manducat & bibit indignè iudicium sibi manducat, & bibit, &c. Qui indignè sumit, idem est ac si se interficeret. Secundū est uoti fractio, quia castitatē promisit in ordinis susceptione, quā aufert deo cū fornicatur. Vnde Dominus dabit eis talem mercedē, Psal. Declinantes autē in obligatio
Psal.124. nē, adducet Dominus cū operantibus iniquitatē. Tertiū est scandalū & derisio populi. Vnde D. Hierony-
Hiero. mus. Clericus aut honestior est cæteris, aut aliis est fabula, & quia sapientiores aliis esse debēt, ideo aliis grauioribus subiacebunt pœnis. Et Gregorius. Vbi maius est donū sci-
Greg. entiæ, trāsgressor maiori subiacet pœnæ. Quartū est, quia ipsi decipiūt

populum, cuius eleemosynis uestiũtur, & nutriuntur, & pro quibus tenentur orare, & gratiã impetrare uitę sanctitate, quod non faciunt; qa ut dicit D. Gregorius. Cũ indignus ad intercedendũ mittitur, irati iudicis animus ad deteriora prouocatur. Et Bernardus. Qui ambulant in carne deo placere non possunt, & placere uelle præsumunt. Quintũ est, quia ministri dei sunt. Require in capitulo de ministris Ecclesię litera M. Sextũ est, quia sacerdos est angelus Vnde Malachias Propheta uocat sacerdotem Angelum Domini exercituum. in capite. 2.

Greg.

Bern.

Mal. 2.

Fornicationis siue luxuriæ remedia sunt quinque.

PRimum est, ut corpus tribulationibus affligat. Ecclesiasticus. Malitia horæ unius obliuionem facit luxuriæ magnæ. Hic exempla quàm plurima adduci possent. Secundũ ut homo subtrahat sibi de cibo & potu, ut uinũ forte, & acutos sapores. Vnde Isydorus. Nemo põt dominari cęteris uitiis nisi prius ingluuiem uẽtris restrinxerit. Tertiũ est, elongatio mulierum quàm

Eccl. 3

Isydo.

1.co.6. docet Apost. Fugite fornicationem, &c. Amb. Cum aliis uitiis potest expectari conflictus, sed hanc fugite, nec appropinquetis, quia nō potest

Hiero. melius uinci. Et Hieronymus. Crede mihi nō potest cum Deo habita-

Isydo. re, qui fęminarum accessibus deputatur. Et Isydorus. Tolle occasionē peccandi, aufer materiā delinquendi, si uis esse tutus à fornicatione.

Hiero. Quartū est, honesta occupatio. Hieronymus. Semper aliquid facito boni operis, ut semper diabolus inueniat te occupatum. Quintū est, consideratio mortis, uel status, in quo futura est caro post mortem. Vnde Gregorius. Nil adeo ualet ad domāda

Greg. da carnis desideria, sicut cogitare qualis sit futura post mortē. Et D.

Chris. Chrisost. Quid profuit illis, qui in luxuria corporis, & præsentis uitæ uoluptatibus usque ad diē ultimū permanserunt.? intuere nunc sepulcra eorū, & uide si est aliquid iactātiæ suæ uestigiū, si aliquod diuitiarū, uel luxurię signū cognoueris, require ubi nūc uestes, & adornamēta peregrina, ubi uoluptai, risus, & lętitia, quò abiit, quò abscessit, ubi illa nūc, ubi ipsi? Et notādū ꝙ tria solēt ī uitio fornicationis hominē decipere. primū est, sanctitas.

mulieris. Vnde Hieronymus. Feminam quam uideris bene cõuersantem, mente dilige, sed corporali nõ frequentes accessu. Quia sicut dicit Isydorus. Sæpe quos uoluptas non potuit uincere, assiduitas superauit. Secundũ est fiducia de propriis uiribus. Hieronymus. vide ne sub eodẽ tecto cum muliere manseris, nec in tua castitate confidas. Non enim Dauid humiliores, nec Sansone fortior, nec Salomone sapientior. Tertiũ est, cõsanguinitas. Hieronymus. Si generis gratia iudicas easdẽ nullo modo dimittere. Memento quod Thamar a fratre suo corrupta est. Hier. Isyd Hier. Hier. 2. Reg 13.

Fures spirituales sunt tres.

Primus est diabolus. Io. 10. Fur non uenit nisi ut mactet, & furetur, & perdat. Secũdus est adulator. Oseæ. 7. Fur ingressus est, spolians, latrũculus foris, fures intrinseci sunt. Adulatores domestici, latrones extrinseci sũt latrones extranei. Tertius est uanagloria. Vnde Greg. Quasi quidã latrũculus adiungit se in uia fauor human', & quos incautos reperit, expoliat. Idem. Deprædari desiderat qui thesaurũ pu Ioã. 10 Ose. 7 Greg. Idem.

blicè in uia portat; de his tribus di
Chris. cit Chrisostomus. Vnus solus fur
est, qui furatur thesaurũ positum
in cælis, uanagloria, dæmones furã
tur animas, adulatores puritatem
conscientiæ.

Filius Dei dignatus est assumere carnem potius, quàm angelicam naturam propter tria.

PRimo, ut per experientiam in-
Heb. 4 firmitatis carnis, carni compa
teretur, ueluti Paulus ait. Non ha
bemus pontificem, qui non possit
Ber. compati infirmitatibus nostris &c.
Et Bernardus. Puto iam me sperne
re non potest caro, de carne mea.
Secundo, ut carnem hominis esse à
Deo, & non a diabolo ostederet, q̃a
non assũpsisset eã uerè si esset à dia
bolo. Tertio ut palpabilis, & uisibi
lis esset cæcis, & simplicibus, ut nul
lus excusationem haberet.

Filiationẽ Dei auferunt quatuor.

Mal. 3 PRimũ, est in honoratio. Mal.
tertio. Si ego pater, ubi honor
Eccl. 3 meus? Ecclesiasticus N: glorie
ris in confusione patris tui. Secun

dum est,immunditia cordis,& corporis. Vnde ob hoc filius prodigus dicebat.Non sum dignus uocari filius tuus,&c. Et Paulus ad Ephesios.Omnis fornicatio,aut immunditia,aut auaritia quod est idolorũ seruitus,&c. Tertiũ est disciplinæ abiectio Vnde Paulus ad Hebræos. quòd si extra disciplinã estis, ergo adulteri,& non filii estis. Propterea in prouerbiis admonetur. Tene disciplinã,ne dimittas,&c. Quartum est peccati mortalis ꝑpetratio.Deu. Peccauerũt ei,& nõ filii eius in sordibus, &c. Et Ioan. in sua Epistol. Qui facit peccatũ ex diabolo est,&c.

Luc.15 Eph.5. Heb.13 Pro.4. Deut. 32. 1.Io 4.

Festa celebrare debemus propter quatuor.

PRimo propter dei iussionem. Exod. Memento ut diem sabbati serues. Secundo, propter dei promissionem. Isa.Quicunque custodierint sabbata mea,& elegerint quæ ego uolui, &. tenuerint fędus meum,dabo eis in domo mea,& in muris meis locũ,& illud erit sabbatũ ex sabbato. Tertio, propter dei cominationem. Num. Præcepit Dominus colligētē ligna in sabbato la

Exod. 20. Isa. 56. Nu.15

pidari. Quarto propter nostrā utilitatem, ut melius possumus uacare orationi, & contemplationi, non comessationi, & potationi, sicut multi faciunt, qui putant festorum domini celebritatem consistere in comessatinoum, & ebrietatū amplificatione, quod est magis festa uiolari. Vnde Tren. Viderunt eam hostes, & deriserunt sabbata ei[9]. Amos Odi, & proieci festiuitates uestras. quasi dicat, nō meas. Ideo dicitur in Luca. quôd Iesus amissus est in die festi, quia multi in festis diebus quando deberent se magis coniungere Deo per contemplationem, & orationem, amittunt Iesum idest salutem.

Tré.1.
amo. 5.
Luc. 2.

Fugere debemus quinque.

PRimo, Mundi uanitatem. Hier. Fugite de medio Babylonis, ut saluet unusquisque animā suā. Secundo mundi honores, sicut Dominus qui fugit in montem. Ioā. 6. Vnde D. Hieronymus. Fuge honores, quos sine honore tenere nō potes. sublimitas enim honorū, magnitudo scelerum est. Tertio uoluptatem carnis, sicut Ioseph derelicto palio fugit ægyptiacam. Require in

Hie. 51
Ioā. 6.
Hiero.
gē. 22.

capitulo de remediis fornicationis.
Quarto omne peccatum. Ecclesia- Ecc.21
sticus. Quasi à facie colubri fuge
peccatum. De hac materia require
in capitulo de peccato. Quinto, pec
catorũ occasiones. Gen. Dixit Aege
lus ad Loth. Noli respicere post ter- gen.19
gum, stes in omni terra circa regio
nē, sed in mōte saluum te fac, ne &
tu simul pereas. Num. Recedite à ta Nu.16
bernaculis hominũ impiorũ, & no
lite tangere quæ ad eos pertinent,
ne inuoluamini in peccatis eorum.
periculosum profecto est cum illis
qui praue conuersationis sunt, so-
ciari. propterea dicebat Gregorius. Greg.
Solus in illicitis non cadit, qui se ali
quando & à licitis cautā restringit;
sed quia multi differunt arripere
has fugas, ideo dicit Dominus, Vi-
dete ne fuga uestra fiat hieme uel
sabbato, idest in senectute, & in
morte. Matt. cap. 24. Matt. 24.

Gratias agere debemus Deo propter tria.

PRimo, quia nos de peccatis eri-
puit. Vnde Paulus. Gratias agē- Coll.1
tes Deo patri, qui nos eripuit de
potestate tenebrarum. &c. Secun-
do, quia nos ad suam gratiā uoca-

Coll.2 uit. Idem Paulus supra: Transtulit nos in partem sortis sanctorũ, &c. Tertio, qa nos uerbo suo instruit.

Th.2. Paulus ad Thessalonicenses ait Gratias agimus Deo sine intermissio- ne, quoniam cum accepissetis à nobis uerbum auditis dei, &c.

Gratiarum actiones docent quinque.

Eph 5 / The 5 PRimum est scriptura. Paulus. Gratias agentes Deo Thes. In omnibus gratias agentes, &c. Et

Bern. D. Bernardus. Disce in referendo gratiam nõ esse tardum, aut segnẽ. Disce ad singula dona gratias agere. Diligenter cõsidera quæ tibi apponuntur, ut nulla dei dona, debita gratiarũ actione frustrentur. Secundũ est, ipsum tempus in quo sumus, scilicet tẽpus gratiæ, cui nulla operatio magis cõgruere uidetur quam gratiarũ actio prou. Sermo

pro.15 oportunus optimus est. Tertiũ est, ꝙ gratiarũ actio multũ placet Deo.

Bern. Vnde Bernardus Gratiarum actionem magis, quâm dationẽ a nobis exigit dator gratiæ Dominus Deus noster; quia gratiarum actio operatio est, quæ exercetur in paradiso

Isa. Gaudiũ et lætitia inuenietur in ea gratiarum actio, et uox laudis. Isa. 51
Vnde bonũ est assuescere huic operationi, quam in futuro exercebimus, et addiscere officiũ ꝙ tãdiu facere oportebit. Quartũ est, duplex bonũ quod inde sequitur. Primum est quod hominem in tribulatione custodit, et dominũ ibi adesse facit ut figuratũ est Dan 3. In pueris qui Dan. 3
in fornace positis, gra tias ipsi agentes Deo; ab igne læsi nõ fuerunt, & quartus apparuit cũ eis similis filio Dei. Sic ignis tribulationis nõ lędit eos qui in ea gratias agunt Deo, q̃a dei societatẽ habẽt. Vnde Bernar Bern.
Quantum sæuia tribulatio, sed memineris scriptũ esse. Cũ ipso sum in tribulatione, &c Secundũ, quia gra Psa. 90
tiarũ actio diuinã largitatem prouocat ad dãdum. prou. Anima quę pro. 22
benedicit impinguabitur. Et Bern. Bern.
felix qui ad singula dona gratiæ redit ad Deum in quo est plenitudo omniũ gratiarum, cui dum pro acceptis nõ ingratos nos exhibemus. Locum in nobis facimus gratiæ, ut maiora adhuc accipere mereamur. Quintũ est, malum, quod prouenit ex ingratitudine. De hac materia require in litera. I. cap. de ingratitudine.

Gratiæ bona sunt tria.

Ro.3 PRimum est, quia ab omni macula mundat. Rom. 3. Iustificati gratis per gratiam ipsius. Secundum, quia ab omni miseria liberat.
Ro.6 Rom 6. Infelix ego quis me liberabit de corpore mortis huius, gratia dei per Iesum Christum, &c. Tertium est, quia in bono corroborat.
He.13 Heb. 13. Optimum est gratia stabilire cor, non escis, quæ non profuerunt, &c.

Gloriatio triplex.

Psa.51 Pro.2 PRima est diabolica, scilicet quando homo gloriatur de peccato, de qua Psal. Quid gloriaris in malitia. Prou. 2. Lętantur eum cum malefecerint, & exultant in rebus
Bern. pessimis. Et D. Ber. Quæ requies est in gloria tua? nõne plus anxietatis quam iucunditatis habet? dum uędicas, dum defendis, dum inuides, dũ aspiras, dũ ambis quod non habes? gloriatio ista talis, qualis si mulier gloriatur de hoc; quod peperisset buffonẽ, uel serpẽtem, sicut mulier

lier

lier naturaliter debet procreare hominem, non serpentem, uel buffoné, sic anima que naturaliter bona est, bona debet operari nõ mala. Secũda gloriatio est mũdana, de qũa dicit Hier. Nõ glorieť sapiẽtia sua, silicet mundana. In sapiẽtia enim mundana non debet homo gloriari, quia ipsa stultitia est apud Deũ. Cor. Sapientia enim huius mundi stultitia est apud Deum, &c. ipsa est enim uelut lumẽ lignorũ putridorúm quod de nocte apparet, & de die non apparet, idest in tenebris huius uitæ uidetur sapiẽtia, sed in futuro bene apparebit, quòd est in sipiẽtia. Et de fortitudine corporis nó debet aliquis gloriari, qa fortioribus fortior instat cruciatus. Sap. Neque de diuitiis, quia nõ ꝑderunt in die ultionis. Et quia gloriari de diuitiis suis, quas amat cõtra Deũ, est gloriari de hoc q̃ magnã malã habet ad collũ, ut demergatur in profundũ Tim. 6. Qui uolunt diuites fieri incidunt in tẽtatıonẽ & laqueum diaboli, &c. Et Bernardus. Væ autem his qui uanã gloriam de transitoriis quærũt, quia non poterunt trãsire trãseũtibus his. Tertia est Christiana, quæ multiplex est. Prima est de Dei cognitione. Hier.

Hie. 9

Sep. 6

1. T.

Bern.

Hier. 9

1.Co.1 In hoc glorietur qui gloriatur, scire & nosse me, &c. Cor. Qui gloriatur in domino glorietur, &c. Secunda est, gloriatio conscientiæ. Vnde
2.Co.1 Paulus. Gloria nostra hæc est, testimoniū cōſcientię nostræ Tertia in fructus profectione. Paul. ad Corinthios ait. Gloria uestra sumus, sicut & uos nostra, maiorē horū non habeo gloriā, quàm ut audiam filios meos in ueritate ambulare. Quarta est, in tribulationis exaltatione. Vnde Paulus ad Romanos ait. Gloriamur in tribulationibus, &c. et Ber.
Ro. 5 Gloria sanctorū est in præsenti cru
Bern. ciari & in æternum gloriari.

Gaudium sanctorum in cælesti patria prouenit ex quatuor.

Isa.33 PRimo â Dei uisione. Isa.33 Regem in decore suo uidebunt.
1 Io.3. Et Ioan. in sua cā. Videbimus eum sicuti est. Et nota, quòd in uisione regis, duplex gaudiū erit electis. Primū erit in uidendo faciē Dei secundū diuinitatē, quòd erit summum gaudium Ioan. Hæc est uita
Io. 17 æterna, ut cognoscant te uerū Deum, solum, & quem misisti Iesum

Christum,&c. psal. Faciem tuā domine requiram. Et Pater Augusti. videbimus te domine,& tāto unusquisque perspicacius, quāto hic uixit purus. Et D. Bernard. O quanta claritas, quanta suauitas, quantaq; iucunditas erit in illa uisione, quādo Deum facie ad faciē uidebimus, qui est lux illuminatorum, requies exercitatorum, patria redeuntium uita uiuentium. Secundo erit in uidendo humanitatem Christi. Bern. Plenū prorsus omnis suauitatis dulcedine uidere hominē hominis cōditorem, quæ cor hominis totū replens, & satians. Secūdo a loci amœnitate á quo proueniet triplex gaudium. primum erit à claritate loci. Apoc. Ciuitas illa nō eget sole, neque luna. Secundū à loci puritate. Apoca. Non intrabit in eā aliquod cōmune; psal. Non habitabit in medio domus meę qui facit superbiā. Et bene superbia coinquinat hominem, sicut dicit quidā philosophus. Inquinat egregios aduincta superbia mores. Tertiū erit à loci latitudine. Baruc. O Israel quàm magna est domus Dei, & ingēs locus.&c. Et Ioā. In domo patris mei mansiones multæ sūt. Tertio à societate, à qua pueniet triplex gaudiū. primū erit

psa. 26 Augu. Bern. Bern. Apoc. 21. Apoc. 22. ps 100 Bar. 4. Ioā. 24

Apo.7 ex multitudine. Apoca. Vidi turbã magnam quam dinumerare nemo poterat. Secundũ ex nobilitate illius societatis. In illa nanque societate erit beata uirgo,& omnes sancti,& sanctæ, & Angeli,& Archãgeli, qui omnes reges,& reginæ erunt.
Sap.8. Vnde filius Dei dicitur uenisse â regalibus sedibus. Tertiũ erit de unitate illius societatis, tãta erit charitas inter animas illas ꝙ gaudia aliorum sua reputabunt. Vnde D. Bernardus: Vna erit omniũ lingua, iubilatio indefessa, unus affectus, & ęternus amor. Gregorius. Propter magnam charitatẽ, hereditas illa, omnibus una est, & singulis tota.
Bern. Et Bernard. Quieta erit, & cõcors carnis, & spiritus suauitas, Angelorum & hominum unũ erit gaudiũ. Quarto à corporis glorificatione à qua prouenıet triplex gaudiũ. Primum ab eius pulcritudine. Matth.
Matt. 13. Fulgebunt iusti sicut, &c. Secundũ ab eius libertate, quia ubi uolabit spiritus, ibi erit protinus& corpus. Tertiũ ab eius impassibilitate,quia nullã molestia sustinebunt,sed magnam requiem habebunt, ut dicit
Bern. D Berna. Erit eis requies à laboribus, securitas ã solicitudinibus, & pax ab hostibus.

Gaudent iusti in quinque.

PRimum est, quôd gaudent in li bertate, siue in solutione à uin culo peccati. Ligatur enim pec cator à uinculo peccati,ut nō pos sit facere libere quod uult.pro. Ini quitates suę capient impium,&c.Et Pat. Augustinus. Suspirabā ligatus non ferro alieno,sed mea ferrea uo luntate,uelle meū tenebat inimi cus,& tamen mihi catenā fecerat,& constrinxerat quippe me ex uolun tate.Quando enim homo habet spi ritū sanctum habet libertatē. Vnde Paulus. Vbi spiritus domini,ibi li bertas. Secundo in puritate cōsciē tiæ.Paulus.Gloria nostra hæc est te stimoniū conscientiæ nostræ , &c. Tertio in spiritus sancti testificatio ne. Roma. Ipse spiritus testimoniū reddit spiritui nostro,&c. Quarto in boni operis operatione. psalm. In custodiēdis illis retributio mul ta. Ibi dicit Glossa. Nō tātū pro eis in futuro reddetur præmiū , sed & hic in eorū custodia magnū est gau diū.Vnde Beda.Panis q sudore acq rit,dulcis apparet agricolæ, & ope rationes quę ppter iustitiā fiūt,cor

pro.5. Aug. 2.co.3 Rom. 2. psa.18 Glossa Beda.

Ro.12 dis quietem, & lætitiam dei acqui-
Augu. rent. Quinto in spei remuneratione. Rom. spe gaudētes, &c. Et Augustinus ipsa spes nos gaudere facit inter dolores, &c.

Gaudium mundi fugiendum rationibus quatuor.

Luc.6. PRima est, quia ore Dei male dictū est. Vnde apud Lucā, diuitibus huius seculi minabatur dicēs. Væ uobis diuitibus qui habetis hic cōsolationē uestrā. Quis est, qui audiat gustare cibum ab aliquo sancto maledictum. Quomodo aliquis præsumet, gaudium in hoc mundo haurire ab ipso Deo maledictum? Propterea dicebat Da-
psa.76 uid. Renuit cōsolari anima mea. Secunda est, quia gaudium mundi fatuū est. quod pōt ostendi tribus rationibus, sicut gaudium mundanū in tribus consistit, primo, in cōgregatione diuitiarū, quod gaudiū fatuum esse ostenditur, in eo quod diuites omnia relinquūt, nihil secū, prēter ciliciū & peccata portantes. Vn-
Iob.1. de Iob. Nudus egressus de utero matris meæ, & nudus reuertar illuc. Et Apostolus. Nihil intulimus in hūc

mundū. Secūdo in acquisitione ho norum, quod gaudiū fatuum esse ostenditur in eo quòd ipse sub ter ra ponitur, qui super alios uoluit esse honoratus ab hominibus, & ut canis uel porcus cōculcatur. Tertio in delectatione delitiarū, quod gau diū et similiter fatuum esse demō strarur in eo q̄ a uermibus comedi tur, qui carni suæ delitias dedit, & dū in delitiis carnē suam nutrit, nil aliud facit, quàm carnē suam escā uermibus parare. Vnde illud. Cur caro lætatur, quia esca uermibus paratur? Tertia est, q̄a breue. Vnde Iob. Gaudiū hypocritę ad instar pū cti. Delitiæ (ait Chriso.) uelut um bra pertranseunt, pęnæ uero perpe tuæ manet. Quarta est, quia nō est purum gaudiū. Prou. 14. Risus do lore miscebitur, & extrema gaudii luctus occupabit, &c. Respersa est enim dulcedo felicitatis humanæ multis amaritudinibus. vnde P. Au gustinus. Mors ista uitalis licet mul tis respersa sit amaritudinibus, pro dolor, quā plurimos suis capit ille cebris, & quantos suis fal sis promissioni bus deci pit. Iob. 20. Cris. Pro. 14 Augu.

Gaudium annuntiatum fuit magnum propter quinque.

Isa.64 PRimo, quia diu optatum. Isa. Vtinam disrumperes cælos, & descenderes à facie tua montes defluerent. Secũdo, quia rarissimè
Isa.64 inuẽtum. Isa. Quis audiuit unquã
Hie.31 tale gaudium, &c. Et Hier. Nouum faciet Dominus super terram, &c. Et nota quòd tria noua fecit Dominus in die illo. Primũ, quia Deus factus est homo. Secundo, quia uirgo peperit. Tertio, quia natus est perfectus in naturalibus, & uirtutibus. Tertio, quia utilissimum fuit nostrę naturę, quòd ex hoc exaltata est super Angelos. Quarto, quia cõmune. Vnde dixit Angelus ad pastores, quòd erit omni populo, scilicet, Angelis, de reparatione ruinę eorũ
Luc.2 propter hoc facta est cum Angelis multitudo militię cælestis exercitus. Iudæis, de eo, qui natus est rex
Hest.8 de semine eorũ. Hest. 8. Iudęis noua lux oriri uisa est, gaudiũ, honor, & tripudiũ, honor qa de semine eorũ
Nu.24 natus est, tripudium quia redéptio eorũ. Num. 24. Orietur stella, &c.

Gentilibus de uenia peccatorum. Matth. 2. Videntes stellam Magi gauisi sunt, &c. Captiuis qui erant in limbo. Zach. Tu autem in sanguine testamenti, eduxisti uinctos de lacu, &c. Quinto, quia durabile. Matt. 16. Et gaudium uestrum nemo tollet à uobis, &c. Mat. 2. Zac. 9. Matt. 19.

Gulæ uitium fugiendum est propter quatuor.

PRimo, quia scripturæ docet. Rom. Curam carnis ne feceritis in desideriis, &c. Et illud Saluatoris. Attendite ne grauētur corda uestra crapula & ebrietate. Secūdo, qa necessarium est. Vnde Hieronymus In pugna Christi prius cōtra gulā agitur, quia nisi hæc prius refrenetur, frustra cōtra alia uitia laboratur. Et Isydor. Nemo pōt dominari cęteris uitiis, nisi prius uitiū gulæ restrinxerit. Nec potest spiritus immundos à seipso expellere nisi per abstinentiā gulæ. Et qui habet intus periculū frustra foris agitur bellum. Tertio, qa Deo multum displicet; propter tria; primo, quia uitium illud cōtumeliā Deo facit, quia deificat uilissimum creaturā, Ro. 13. Luc. 21 Hiero. Isydo.

Phil. 3 scilicet uentrem. Philip. 3. Quorum Deus uenter est, & gloria eorum in
Ose. 13 confusionem. Secundo quia obliuionē dei inducit. Vnde Oseę ca. 13. Adimpleti sunt, & saturati, & eleuauerunt cor suum, & obliti sūt mei.
Idē 4. Idem. Vinū & ebrietas aufert cor.
Greg. Et Gregorius. Sicut nubes operiūt lumen lunæ, ita & uapores uētris in anima sapientiam dei. Tertio, qa deū blasfemat in excedēdo modū.
Augu. Vnde pater Augustinus. Si modum naturę debitū in moderatione edacitatis excedas, & uinolentia te ingurgites, quātaslibet dei laudes lingua tua resonat, uita blasfemat, sicut formositas operis artificē laudat, sic eius deformitas eum quodā modo blasfemat: vnde male uiuēs creatorē suum blasfemare dicitur. Quarto, quia diabolo multū placet propter duo. primo, qa per hoc uitiū multos perdidit & cotidie pdit. Hoc uitiū in matre nostra Eua, occasio fuit omniū malorum. Christum in deserto temptauit. populū Israeliticū peremit, sicut dicit Da-
Psa. 77 uid. Adhuc escæ eorū, &c. pro exēplorū copia poteris officinā Testoris, & libellū uirtutū & uitiorū ui-
Mat. 12 dere. Secundo, quia hoc uitiū est requies demonum. Matt. Cum im-

mundus spiritus exierit ab homine, ambulat per loca arida & inaquosa quærés requiem & nõ inuenit, &c. Vnde legio dæmonũ dixit domino Si eiicis nos hinc, mitte nos in porcos. Postquã aliquis uitio gulæ subditur, porcus est, et bestia, & habitatio dæmonuũ. Vnde Gregorius. Nisi quis more porci uixerit, diabolus in eo potestatem nõ accipit. Et Hie. Qui post carnem suam ambulant, in uentré, & libidiné proni, quasi irrationabilia iumenta reputãtur, Quinto, quia homini sũmè nocet, sed sequere caput q̃ sequitur infra.

Mat. 8.

Greg.

Hiero.

Gulæ mala sunt sex.

Primum est, quia intelligétiam hominis obscurat. Et est sententia Diui Hieronymi et etiam Tullii. Secundum, quia inducit loquacitatem, & lasciuiam. Et est sententia Diui Gregorii. Et Exod. 32. Sedit populus manducare, & bibere et surrexerunt ludere, &c. Tertiũ est, luxuria. Hier. Saturati eos, et mœchati sunt, & in ædibus meretricis luxuriabantur. Vnde in deliciis castitas periclitatur, ait Hieronymus. Quartum est, quia ex hoc uitio pro

Hiero. Tul. Greg. Exo. 32.

Hier. 5

Hiero.

Amo. 6. uenit in misericordia. Amos.6. Bibétes in fialis uinũ, & optimo unguento delibuti nõ cõpatiebantur super contritione Ioseph. Et exem-
Lu.16 plũ habetur de diuite, qui pauperrimo Lazaro non est cõpassus. Quin-
Ec.27 tum est, infirmitas corporis. Ecclesiasticus. In multis escis nõ deest in-
Ec.27 firmitas. Sextũ est, quia sæpe mortẽ inducit. Ecclesiasticus. Propter crapulam multi obierunt. Vide quam plurima exempla in libro testoris de huiuscemodi materia.

Gulæ speties sunt quinque.

PRima est, cum quis horam co-
1.Re. 14. medendi præuenit, ut legitur de Ionatha. Talis potest timere
Ecc.10 maledictionem, quę habetur Ecclesiastici.10. Væ terrę cuius Rex puer est, et cuius princeps mane comedit. Terra hic intelligit homo. Rex est liberũ arbitriũ, quod habet animam regere. Princeps uero intelligantur quinque sensus. Sicut enim illi qui uerum Deo colũt, ab honore et obsequio diuino diem inchoare uolũt, primo quærẽtes regnum Dei, sic illi quorum Deus uẽter est,
Gen.3 primo quærũt regnum Dei sui, Re-

gnū Dei sui est esca & potus. Quid autem acciderit Euæ, quæ ad comedendum Adam non expectauit, nemini latet. Secunda est, quando aliquis, nimis delicata cibaria quærit: Vt exéplū de diuite quotidie splēdide epulāte habemus. Lu. 16 Tertia est, quādo aliquis nimis sumit, ut legitur de sodomitis. Eze. 19. Hæc fuit iniquitas Sodomæ sororis tuæ, saturitas panis, &c. Eze. 16. Quarta est quādo aliquis frequenter comedit. Talis auté nō humanā sed porcinam uitā ducit, ait Augustinus. Augu. Quinta est, cū quis nimis auide uel ardenter sumit. Ecclesiasti. Ecc. 38. Noli auidus esse in omni epulatiōe, neque effundas te super omné escam: Vnde P. Augustinus: Augu. Delitię quęlibet si absque desiderio percipiātur, nō offendunt, si uero inordinate sumantur, impediunt profectum abstinentiæ.

Gulæ remedia sunt quatuor.

Primum est, moderata occupatio. Ociosus enim, patitur famem uniuersalem. Aures enim esuriunt rumores. Oculi uanitates. Gula cibum, sed occupatio in magna parte sedat famem istam. Secū-

dum est, elongatio ab his, qui dant
Pr.23 occasionem huic uitio. prou. Noli
esse in conuiuiis potatorũ, nec in
comessationibus eorũ qui carnẽ co-
quunt ad uescẽdũ. Tertium est, ex-
cogitare qualis post mortẽ caro sit
futura, huiusmodi excogitatio, se-
cundũ Gregorii sententiam, mul-
tũ carnis desideria edomat. Et Ber.
Bern. Cur carnem tuam pretiosis rebus
ad ornas, et impinguas, quam post
paucos dies uermes deuoraturi sũt
in sepulcro. Quartũ est cõsideratio
penuriæ pauperũ, quę multũ debet
retrahere de superfluitate homines
quam in conuiuiis suis faciunt, cũ
cogitant paupertatem illorũ qui
uix possunt panem interdum habe-
re. Ob hoc Isaias dicebat. Carnem
Is.58. tuam ne despexeris, &c.

Humilitas triplex.

Humilitas in sacra scriptura in
triplici differentia reperitur.
Prima est humilitas culpæ, de
Ecc.19 qua dicebat Ecclesiasticus. Est qui
nequiter se humiliat, & interiora
eius sunt plena dolo. Secũda est hu-
Psal. militas pœnæ, de qua Psal. cãtat. De-
105. tribulauerũt eos inimici eorum, &c.

humilitati sunt sub manibus eorũ, &c. Tertia est gratiæ. De qua loquebatur Christus dicens. Discite à me quia mitis sum, & humilis corde. Mat.

Humilitatis incitamenta sunt quatuor.

PRimum est scriptura. Luc. 14. Recumbe in nouissimo loco. Et Pet. Omnes inuicẽ humilitatem infirmãtes. Secundum, quia nobis necessaria est. Matt. Nisi efficiamini sicut paruuli isti, nõ intrabitis in regnũ cælorũ. Gregorius, perit omne quod agitur si nõ solicite in humilitate custodiatur. Et Augustinus. Arborẽ attendite, figit radicem in humili ut uere tendat ad cęlum. Et Bern. Aude dicere, quia sine humilitate, nec uirginitas Marię Deo placuisset. Tertiũ est, quia Deo multum placet. Isydorus, apud dominũ non est quidquam humilitate sublimius. Ber. Sola placet ei siue in angelo siue in homine humilitas. De hac materia in sequenti capitulo inquire. Quartum est, quia homini multũ prodest. sed quo nã pacto, i. secũdo capite diffusẽ uide.

Luc. 14. 1. Pet. 5 Matt. 18. Greg. Augu. Bern. Isydo. Bern.

Humilitatem docuit Christus quinque modis.

Isai.9. PRimo, nascendo. Isa. paruulus natus est nobis, & filius datus est nobis, &c. Luc. natus est no
Luc.2. bis hodie saluator, qui est Christus
Bern. Iesus. Vnde D. Bernardus ait. Gaudeamus fieri, sicut paruulus iste. Discamus ab eo qui mitis, & humilis corde, ne magnus uidelicet Deus sine causa factus sit paruulus. Et Au
Augu. gustinus. Erubescat homo esse supbus, qa homo & humilis factus est
Isydo. Deus. Et Isydor. Cognosce qa Deus humilis uenit, sequere exẽplũ eius, imitare uestigia eius. Secũdo humi
Luc.1. lia eligẽdo. Elegit enim matrẽ humilẽ. Luc.1. Quia respexit Dominus humilitatẽ ancillę suæ, &c. Domum humilẽ, pannos humiles, & lectum
Luc.2. humilẽ. Luc.2. Pannis eũ inuoluit & reclinauit eum in præsepio, quia non erat ei locus in diuersorio. Di
1.Co.1 scipulos humiles. Paulus ad Corinthios ait. Infirma mũdi eligit deus, ut cõfundat fortia quęque. Tertio, uerbis docẽdo. Mat. 11. Discite à me
Mat.11 qa mitis sum & humilis corde, &c.
Phi.2. Quarto, mortẽ assumẽdo. parali.2.

Humiliauit ſemetipſum factus obe diens,&c.Et Eregorius. Quanta uir tus humilitatis propter quam uera citer edocendam,his qui ſine æxtimatione magnus eſt,uſque ad paſſionē paruulus factus eſt. Et quod in tertio loco dicī debeat,in cōuer sādo,idcirco nō ſolū parētibus ſub ditus fuit,ſed etiā cū publicanis & meretricibus uerſabatur dū in æta te perfecta fuerat,quod ſignū maximæ humilitatis eſt, dū ad infimos ac uiles declinaret,ob hoc iudęi ſcādalizabātur dicētes. Quare cū publicanis et peccatoribus manducat magiſter ueſter,&c.Humilitas Chriſti ſuperbiā iudæorū offendebat. Greg. Mat.2 Luc.5

Humilitati bona ſunt ſex.

PRimum, quia gratiam præparat. Vnde Petrus Apoſt., Deus ſuperbis,reſtitit,humilibus aūtem dat gratiam; et Salo. Quanto maior es humilia te in omnibus. Notabiliter dicit: Quanto maiores, Melius ſedet humilitas in maiorib. Vnde Bernar, In alto nō altū ſapere,ſed humilibus cōſētire,nihil Deo carius, nil rarius apud homines. Idē.In ueritata didici,nil æque eſ/ 1.Pet.4 & Ia.4 Bern. Idem.

ficax esse ad gratiam promerendã, retinendã, & recuperandam, quam si omni tempore corã Deo inueniaris nõ altum sapere, sed timere. Vnde Prou. Beatus homo qui semp est pauidus. Secundũ, quia uia est per quam itur ad Deũ. Iac. Humiliamini in conspectu Dei, ut exaltet uos, scilicet in uitam, sicut dicit Glossa. Et Pater Augustinus: Ambula per Christi humilitatem, ut uenias ad æternitatẽ. Et Ber. Per humilitatẽ ascẽde ad sublimitatẽ, quia hæc est uia, & nõ est alia præter ipsam, qui aliter uadit, cadit potius quàm ascẽdat. Tertiũ, quia ipsa facit hospitiũ Dei. Isa. Ad quem autem respiciam nisi ad pauperculũ? &c. Anima trãquilla & humilis sedes est Dei. Et. P. Augustinus. O quã excelsus es domine, & humiles corde sũt domus tuæ. Quartum est, quia orationem exaudiri facit. Psal. Respexit in orationẽ humilium, &c. Iudit. 9. Humilium, & mãsuetorũ semper placuit tibi deprecatio, &c. Eccl. 35. Quintum est, quia hominem à malo liberat, tam culpæ, quãm pœnæ. Vnde Psa. Humiliatus sum, & liberasti me &c. Et 3. Re. 21. Nõne uidisti Achab humiliatũ coram me? Quia humiliatus est nõ inducã malum istum

Pr. 28
Iac. 4
Gloss.
Bern.
Isa. 66
Aug.
Psal. 101
Iudit. 9
Ec. 35
Psal. 114
3. re. 21

in diebus eius: Paralip 12. Quia hũ miliati sunt auersa est ab eis ira domini, &c. Vnde Pat. Augusti. Humilitas custodit in omni temperatione. Sextum est, quia in futuro glorificat. Iob. 22. Qui humiliatus fuerit erit in gloria prou. Humilé spiritu suscipiet gloria. Matth. Beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum cælorum. pauperes spiritu sunt humiles corde. Ber. Quid humilitate ditius? quid prætiosius inuenitur, qua nimirum regnũ cælorum emitur, & gratia diuina acquiritur. Cuius natura est semper alta petere, sicut superbiæ ad ima ruere.

2. par. 12.
Augu.
Iob. 22
pro. 19.
Matt. 5
Bern.

Humilitatis causæ multæ.

MVltas causas humilitatis inuenire possumus, si diligenter attẽdamus ea quæ sunt infra nos, in nobis, iuxta nos, & supra nos. Infra nos est terra, in qua tres causas humilitatis inuenimus: prima est, si attendimus, quia in eam rouersuri sumus, put nobis dicitur: Terra es & in terrã reuerteris. Secũda, quãdo terrã aspicimus, possumus cognoscere sepulcrũ, & cimiterium nostrum esse. Vnde quidam

Gen. 3

ſapiens. Tali nanque domo, claudi
tur omnis homo. Tertia eſt, ſub pe
dibus noſtris, quãdoque futura eſt
ſuper caput noſtrum. In nobis etiã
tres cauſas humilitatis inuenimus,
ſcilicet ſi attendamus originem, ſta
Bern. tũ, & finem noſtrum. De his tribus
dicit Bernad. Vide unde ueneris, &
erubeſce. Vbi es, & ingemiſce, quo
uadis, & contremiſce. Iuxta nos eſt
proximus. Si attendimus multos de
fratribus noſtris eſſe leproſos, cæ-
cos, claudos, & mendicos, & diuer-
Iob. 5. ſis miſeriis afflictos, multas cauſas
inueniemus. Vnde Iob. 5. Viſitans
ſpetiẽ tuã, non peccabis. Supra nos
eſt Deus. In quo ſi attendamus tres
etiã cauſas humilitatis inueniemus
Bern. ſcilicet, attendẽdo eius humilitatẽ.
Humiliauit enim ſe formã ſerui ac-
cipiens, ſicut dicit Apoſt. Et Bern.
Quid magis admirandũ, quid am-
plius deterrendũ, quid grauius pu-
niendũ quàm quod uides filiũ Dei
ſummũ in regnocælorũ, & angelo-
rum, nouiſsimũ factũ in regno ho-
minũ, apponat ſe homo magnifica-
Pſa. 23 re ſuper terrã? Potẽtiã, qa cũ ſit for-
tis, & potẽs, nõ eſt dedignatus laua
re pedes diſcipulorũ. Vnde Ber. ad-
Bern. mirãs ait: O inextimabilis bonitas,
o noua & inaudita humilitas, chri-

ſtus de filiis, de pura & intemerata Virgine natus, rex regũ, & Dominus dominantium ſurgit a cena, ueſtimenta deponit, ſe linteo cingit, aquam in peluim mittit, ante diſcipulos reuerẽda genua flectit, humilis, & pro cliuis pedes diſcipulorũ lauit, qui de nihilo cuncta creauit, & ſapientiã quã ſi attendamus, magnam humilitatis cauſam inuenire poſſumus. Cum enim eſſet ſapiens in tantum quòd ſapientiæ eius nõ eſt numerus, noluit tamen nos docere, quomodo cælos fecit, & aſtra, ſed illud euangelicum. Diſcite à me quia mitis ſum, & humilis corde. Et ideo ſi uolumus peruenire ad celſitudinem Dei, oportet prius habere humilitatem. Vnde Pater Auguſtinus ait. Ambula p Chriſti humilitatem, ut peruenias ad æternitatem, &c. Pſ.146 Mat.11. Augu

Humilitatis ſigna ſunt ſeptem.

PRimum eſt, amor humiliũ perſonarum. Eccleſiaſticus Omne animal diligit ſimile ſibi. Secundũ eſt amor propriæ utilitatis, ſicut legitur de Dauide. Ludã (inquit) & Ecc.13 1. Re

Idē.16. uilior fiam. Idem.16. Dimitte eum
Act. 5. (inquit) ut maledicat me. Act. 5.
Ibāt. Apostoli gaudentes a conspe-
ctu cōcilii, quoniā digni habiti sūt
pro nomine Iesu cōtumeliā pati. Vn
de Bernardus. Verus humilis uilis
Isydo. uult reputari, & nō humilis prædi-
cari. & Isydor. Qui enim sibi est ui-
lis, ante dominum magnus est, & q
sibi displicet, Deo placet. Tertium
est si alieno cōsilio dicit, si se melio
rē nō crederet, nequaquam cuncto
rū cōsilia suæ deliberationi postpo
Bern. neret. Vnde Bernard. Quæ maior
superbia quàm unus homo toti cō
gregationi se præferat, tanquā ipse
solus spiritum Dei haberet? Quar-
Luc. 17 tum est, si de propriis uiribus non
cōfidat. Vnde Luc. Cū feceritis hęc
omnia, dicite serui inutiles sumus,
Greg. &c. Et Gregorius. Vt cuiuslibet fa-
cta digniora sint. necesse ē ut apud
se indigna semper uideantur. Iste
enim solus uincit diabolum. Vnde
quidā. Esto humilis nec de te præ/
sumes, & poteris uincere. Nā solus
uincitur, qui de se præsumit, solus
uincit qui de se nō præsumit, ait P.
Aug. August. Et Bernard. Qui de suis cō
fidit meritis, & ꝓpriis innititur ope-
ribus, cor illius nō intrat gratia, ni-
mium plenū est, nec in eo inuenit

gratia locum sui. Quintũ est, si contumelias, & iniurias, uel correctiones mansuetè & patienter audit. Vnde Ber. Qui nõ quærit gloriam, non sentit contumeliã. Nec timet confundi in cõspectu hominũ, qui solum gloriã quærit apud dominũ. Bern.
Et pater Augustinus facile est uelũ ante oculos portare, uiles uestes habere, demisso capite incedere, sed uerum humilem patientia probat illatæ iniuriæ. Nã qui in ueritate humilis est, patiendo iniuriã non turbatur, non excusat se super te, in qua iniuriã est perpẽssus. Sextũ est, si secretũ diligit. Psal. Omnis gloria eius filiæ regis abintus. &c. Et Ber. Solus uere humilis parcit animæ suæ, ne putet q nõ est, & semper quantũ in se est, uult nesciri q est. Septimũ est, si libẽter obedit. Vnde Glossa super illud Matt. 3. Ego à te debeo baptizari, & tu uis ut te baptizẽ, &c. Beata est (inquit) humilitas, quoniã non deserit comes obedientiã. Et notandũ quòd est humilitas sufficiens, habũdans, et superabundãs. Sufficiẽs est subdere se maiori; et se nõ perferre æquali, & hæc est omnibus necessaria. Abũdãs est subesse æquali, nec præferre se minori Superabũdãs ẽ, subesse minori. Hãc
Aug.
Ps. 44
Bern.
Mat. 3

Mat.3 obedientiā Christus adimpleuit, & sic impletur illud Matthæi. Sic decet nos implere omnem iustitiam, idest, omnem humilitatem.

Honorare debemus parentes propter quatuor.

Primo, quia scriptura docet. Eccl.7 Ecclesiasticus. Honora patrem tuum, & legis matris tuæ ne obliuiscaris. Tob.4 Tob. Honorem habebis matri tuæ, omnibus diebus uitę eius. Basil. Basilius. parētes nostros ut propria uiscera diligamus. Secūdo quia deo placet, quod docuit dupliciter. Primo, per præceptum. Exod. Honora Eo.x 10. patrem tuum & matrem tuam. Secūdo per exēplū, in eo quòd subditus fuit Ioseph & matri eius. Neque Luc.2 cum esset in angustia passionis, oblitus est matris suæ, immò curam ipsius habens Ioanni cōmēdauit. Et modo eam tantū facit honorari in Ioā.19 sancta ecclesia, ut multi uideantur deuotiores esse matri, quam filio, ꝙ credo ideo fieri, ut ostendatur quā tū sibi placeat, ꝙ parentes àfiliis ho Eccl.3 norētur. Vnde Ecclesiasticus tertio Qui timet dominuū honorat parētes, & quasi dominis seruiet his qui

se

se genuerunt in opere, & sermone,
Tertio quia homini prodēst multū
quatuor enim bona facit homini.
Primū est,quia uitam temporalem
auget.Ecclesiast Qui honorat patrē Eccl.3
& matrem suam, uita uiuet longa.
Secundū est,quia qui honorat pa/
rentes, honorabitur à filiis, & ab Ecc.3
aliis.Ecclesiasticus.Qui honorat pa Idē.3
trē iocundabitur in filiis, & in die
orationis suæ exaudietur.Idē.Glo-
ria enim hominis ex honore patris.
Tertiū est,quia honor parentū pur
gat peccata. Ecclesia Eleemosyna Ecc.3
enim patris,id est facta ꝑ parte,non
erit in obliuione.Nam pro peccato
matris, idest eleemosyna facta pro
peccato matris,restituetur tibi bo-
nū, & iustitia ædificabit tibi, & in
die tribulationis cōmemorabitur
sui, & sicut in sereno glacies soluē
tur tua peccata.Quartū est, qa qui
honorat parentes, benedictionē à
Deo consequetur. Eccle In omni Eccl.7
patientia honora patrē tuū,ut su-
perueniat tibi benedictio â Deo, &
benedictio illius in nouissimo ma-
net.Quarto debemus honorare pa
rētes propter duo mala, quæ acci/
dūt eis, qui in honorāt, & affligūt,
tribulātque parēte suos. Primū est, Eccl.3
qa in malā famā incurrūt.Ecclesia-

sticus. Quàm malę famæ est, qui de
Pro.19 relinquit patrē, & est maledictus à
deo qui exasperat matrē. Prou. Qui
affligit patrem, & effugit matrem,
Eccl.3 ignominiosus est, & infelix. Eccle-
siasticus. Ne glorieris in cōtumelia
patris tui, non est tibi gloria sed cō
Ex.21 fusio. Secundū est, quia mortē æter
nā acquirunt. Exod. Siquis percus-
De.27 serit patrem suum & matrem suam
morte moriat. Deut. 27. Maledictus
qui non honorat patrem suum, &
matrem suam, &c.

Homo amittit bonum, quod facit triplici ratione.

PRimo, iustum se putando. Vn-
de seruator loquens de phari-
Lu.31 sæo dicēte Non sum sicut ceteri
homines, raptores, adulteri, &c. di-
xit. Qui se exaltat humiliabit, &c.
Iob. 10. Propterea dicebat Iob. Si iustificare
me uoluero, os meū condemnabit
Ecc.8 me. Secūdo alios despiciēdo Eccle.
Ne despicias hominem auertentem
se à peccato. Et Gregorius. Noli
Greg. in eo despicere quicquid fuit, qui
iam cœpit esse quòd non fuit. Ter-
Lu.18 tio de bonis, quæ agit superbiendo
Idem exēplum habemus de phari-

seo superbo dicente. Ieiunio bis in sabbato, &c Et tamē dicebat Christus: Cum feceritis hæc omnia, dicite serui inutiles sumus, fecimus quod debuimus. Vnde Gregorius, Nemo autē se de opere, nemo de tēpore extollat, & si iam scimus quæ & quanta bona agimus, adhuc supernus iudex, qua subtilitate hæc examinet ignoramus. Luc. 17

Homini, qui uult Deum habere propitium, necessaria sunt tria.

Cordis humilitas: Luc 31: habetur exemplum de publicano à longe stante, & oculos suos ad cælum leuare non audente, sed pectus suum ipse percutiēs cordis humilitatem ostendebat. proue. Cor quod nouit amaritudinem animæ suæ, &c: psal. Cor contritum & humiliatum Deus non despiciet. Oris Confeßio. Idem publicanus dicebat. propitius esto mihi peccatori, &c. Et de hac habemus exemplū in libro 3: Reg 12. cū dixit Dauid, peccauit domino. Dixitq; Natham. dominus transtulit peccatum tuū. Vnde Glossa, Qui humiliter cōfitetur, pro. 14 psa 50 Luc. 31 3. Reg. 12. Glossa

Bern. cito ueniam consequitur. Et Bern. O felix humilitas pœnitentium, ò beata spes confitentium, quàm potens es apud omnipotentẽ, quàm facile uincis inuincibilẽ, quã cito tremendum iudicẽ cõuertis in piissimũ patrem, &c. Operis satisfactio; sicut faciebat publicanus, qui percutiebat pectus suũ, & sic nos debem⁹

Eccl. 7 percutere pectus nostrũ, & redimere peccata nostra eleemosynis. Ecclesiastic. propurgate cũ paucis, &c.

Aedificia claustralium, siue religiosorum debent esse honesta propter quatuor.

Coll. 3 PRimo, quia mortui sunt mundo, ideo potius deberent habere sepulcra quàm palatia. Apost. dicebat Mortui enim estis & uita uestra abscõdita est cũ Christo. secundo, qa solicitudo circa ista sol-

Bern. let se qui neglıgẽtiã. Vnde Bernard. quâm bene dicit. Video ꝙ non sine magno dolore debẽt uideri quosdã post aggressam Christi militiã, rursus terrenis cupiditatibus immergi secularibus implicari negociis, cum magna cura erigere muros, & negligere muros. Quid n pdest habere tẽ

pla & parietes deaurata, si desit spiritus, & charitas, & humilitas, & alia bona? Act Non enim habitat Deus in manu factis, sed in pauperculis spiritu per gratiam requiescit. Et Gregorius. Nõ prodest locus, si desit spiritus. In his enim non delectatur Deus, sed uult templa nostra, idest animas nostras ornari bonis operibus. Hier. Verum Christi templum, anima credentis est, illã exorna, illam uesti, illi offer donaria, in illa Christum suscipe; quæ utilitas parietes fulgere gemmis, & Christũ in paupere fame mori? Tertio, qa peregrini. Vnde D. Bernar. Obsecro in peregrinatione huius seculi nõ ædificemus nobis domos ad habitãdũ, sed tabernacula ad deferendum, ut pote cito euocandi, & migraturi in patriam cælestem; in castris quippe sumus, in alieno militamus. in alieno laboramus. Quartũ propter bonum exemplum. humiles enim domus & pauperes frenant cõcupiscẽtiã, & deberemus potius mirari in aspectu cæli, quàm tecti, & potius mirari opera Dei, quàm opera hominum.

Act.17

Grrg.

Bern.

Hominem impediunt quinque, ne approximet Deo.

PRimum est amor diuitiarum. Matth. Abiit tristis eò quòd ha-
Ma.19. beret multas diuitias. Secun-
dum est amor parentum. Matt. Di-
Ma.14. mitte me prius sepelire patrē meū. &c. Tertium est timor recidiuandi. Quartum est uerecundia cōfitēdi.
Ma.22 Quintum est, duplicitas animi. vn de Seruator Quid me tentatis hy-
pocritæ, &c. Et Ecclesiasticus. Ne ac
Ecc.21 cesseris ad eum duplici corde, &c. Vę homini duplici corde.

Iustitiæ incitamenta sunt quatuor.

IVstitia plura incitamenta habet. Primum est natura. Et hoc dupliciter: primo, per rectitudinem, quam dedit corpori humano, quæ quidē rectitudo mouet ad rectitu-
Eccl.7 dinē iustitiæ. Ecclesiast. 7. Hoc inueni quòd fecerit Dominus hominem rectum, & ipse se infinitis quæstionibus implicuit, &c. Hanc eādem sen-

tentiā D.Bernardus recitat dicens. Bern.
Rectus itaque Dominus hominem rectū fecit.Item.Rectum Deus homini staturam dedit,forsitā ut ista corporalis rectitudo hominē illum interiorem qui ad imaginē Dei factus est,spiritualis suę seruandæ rectitudinis admoneret,&c. Secūdò, qa ea quæ sunt iustitiæ,pro magna parte naturaliter in corde hominis scripta sunt. Vnde P.Augusti Fur/ Aug.
tū certe punit lex tua domine. Et lex scripta in corde hominū quam ne ipsa quidē delet iniquitas. Quis enim fur ęquo animo patitur furē? Psal.4
Secundū est scriptura Psal. Sacrificate sacrificium iustitiæ,&c. Sap.Di Sap. 1
ligite iustitiam qui iudicatis terrā. & Eccle.4
Tertium est,quia Deo multum placet.Psal.Iustus Dominus,& iustitiā Ps 118
dilexit,&c Prou. Quis sequitur iu/ & 10
stitiam,diligetur â Deo,&c Quar- pro.15
tum est, quia homini multū prodest. Sed uide infra.

Iustitiæ bona sunt quinque.

Primum est, quia à præsenti ma Dan.
lo liberat Vnde Daniel. Deus meus misit angelū suum & con

ciusit ora leonũ, & non nocuerunt
Pro.13 mihi, quia coram eo iustum inuen
tũ est in me. Prou. Iustitia custodit
innocentis uiam, impietas uerò pec
catorem supplantat, iustitia leuat
gentem, miseros facit populos pec-
catũ. Secũdum quam ultimam sen
tentiam apparet secundum bonũ
iustitię, quod est bona tẽporalia tri
Pro.14 buere. Tertiũ est, quia homini pa/
cem dat, & sic locum Deo parat in
Ps. 65 homine. Psal. Factus est locus eius
in pace, &c. Et Isa. Erit opus iusti/
Isa.32 tiæ pax Quartũ est, qa spe in morte
tribuit. Prou. Sperat iustus in mor-
Pro.14 te sua. Quintũ est, quia ęternam be
nedictionem parat. Psal. Tu benedi
ces iustum, &c Pro. Benedictio do/
Pro. 10. mini super caput iusti, &c. Ecclesia
sticus. Qui operatur iustitiam ipse
Ec. 20 exaltabitur, &c.

Ieiunii incitamenta sunt. quatuor.

Primum est, quia Deo placet. quod potest ostendi dupliciter, primo per eius. Præcepit enim ieiuniũ quadrupliciter. Primo per
Gen. 3 se, Adæ & Euæ in Paradiso quãdo præcepit abstinere à ligno scientiæ

boni & mali. Secundo per legẽ Moysis Leuit. 16. Sabbatũ enim requietionis, & afflictionis est. Tertio per prophetas, idest per Moysem, Eliã, Danielem, Ihoelem & huiusmodi. Sanctificare ieiunium, uocate cętũ &c. Quarto per Apostolos. Cor 11. In fame & siti, &c. Secundũ per ei⁹ exemplum, scilicet, quando ieiunauit quadraginta diebus, & quadraginta noctibus. Tertiũ est, quia diabolo displicet. Matt. Hoc genus dæmoniorum non eiicitur nisi in oratione & ieiunio. ieiunium enim cogit diabolum exire ab homine, sicut fames cogit lupum exire de nemore, quia ponit illum in sicco, ubi requiem non inuenit. Matth. Cum immundus spiritus exierit ab homine, ambulat per loca arida quærens requiẽ & nõ inuenit. Quartũ est, quia homini multum prodest. sed uide in sequenti capitulo.

Leu 16. Io. he. 2. 2. co. 11. Mat. 4. Mat. 14.

Ieiunii bona sunt quatuor.

PRimum est, quia ieiuniũ rectè factum misericordiam Dei impetrat. Ionæ. 3. Facto ieiunio misertus domin⁹ in inuitis. Ber. Bonũ ergo & salutare ieiuniũ, quo remit-

Ionæ. 3. Ber.

tuntur peccata, & ęterna supplicia redimuntur, & non solũ delet peccata præterita quæ cõmisimus, sed repellit futura, quæ cõmittere poterimus. Secundum est, quia ad intel
Dan.1 ligentiam & sapiẽtiam ualet. Dan. 1. Tollebat Manasar cibaria, & potus puerorum, & dabat eis legumina; pueris aũt his dedit Deus sciẽtiã & disciplinam in omni libro, & sapiẽtiam; Danieli autem intelligẽtiam omnium uisionũ, & somniorũ, &c. Tertium est, quia sæpe consolationem, & Angelorũ & Dei meretur.
Bern. Bernar. Nõ est magnum si ieiunat cum Christo, qui sessurus est ad mẽ
Luc.6. sam patris cũ eo. Luca. 6. Beati qui nũc esuritis, quoniã saturabimini. Quartum est, quia corpori prodest, & hoc triplici modo. primo refrænãdo. secundo sanando, tertio for-
1.co.9 tificando, de primo dicebat Paulus. Castigo corpus meũ, & in seruitutẽ
Hiero. redigo. De secundo dicebat D. Hieronymus Aegrotãti tibi nõ aliter sanitas restituitur, nisi tenui cibo potuq; castigato quæ dieta dicitur. De tertio dicebat Paulus, Cũ infirmor,
2.co.11 uidelicet per ieiuniũ & abstinentiã, tũc fortior sum. Infirmitas nanq; & debilitas corporis reddebat eũ fortẽ & promptũ ad dei obsequia. Ad hęc

dicta etiam additur, quod ieiunium tẽ poraliter liberat, silicet à periculis, & aduersitatibus huius seculi. Exẽ pla sunt in multis, qui ob reuerẽtiã Beatæ uirginis uel quorundã aliorum sanctorũ ieiunãtes, a plurimis huius mũdi periculis liberati fuere ieiuniũ quoq; tẽporaliter impetrat tẽporalia silicet beneficia, ut pluuiã tẽpore siccitatis, sanitatẽ tempore infirmitatis; serenitatem tempore imbriũ, pacẽ tempore bellorum, & huiusmodi ieiuniũ demũ spiritualiter glorificat. nã per illud ad cæleste possessionẽ introducimur. Sicut Helias post ieiuniũ in cælũ raptus est. 3.Re. 2.

Ieiunii species sunt tres.

PRima est ieiunare à peccato. Vnde Hieronymus. Tunc pręclara est apud deum abstinentia corporis, cum animus ieiunat à uitiis. Quid prodest tenuari corpus abstinẽtia, cũ animus intumescat superbia? Et Isydo. Qui á cibis abstinent & praua agunt, dęmones imitãtur, quibus esca nõ est, & nequitia semper est. Secunda est, à cibo. Hierony. Sint pura, casta, simplicia, & non superstitiosa ieiunia vestra, pura, ut sint Hiero. Isyd. Hier.

absq; peccato mortali, casta, ut tria
Isyd. tentatione fiant, simplicia, ut non
quærat homo dilitias Unde Isydo.
Spernitur ieiunium quod in uespe
re delitiis compensatur. Tertia est
Ps. 76 abstinere a gaudio corporali. Psal.
Renuit consolari anima mea &c.

Ieiunio necessaria sunt quinque.

Orig. PRimum est hilaritas. Unde Origenes. hilari animo, & limpido corde, non tristi uultu ieiunia fiant, qui nõ uolũtarie ieiunat, mercedem perdit. Secundũ est, omniũ peccatorũ ablutio, de qua nos docuit Christus, qui post baptismũ ieiunauit. Sic qui uult bene ieiunare debet per cõfessionẽ, & pænitentiã lauari. In quo arguũtur illi qui nolunt in principio quadragesimę cõ
To. 12 fiteri. Tertiũ est, oratio, Tob 12. Bo
Bern. na est oratio cũ ieiunio. Et Bernar. uide quemadmodũ sibi inuicem ieiuniũ & oratio societur, ieiunium gratiam promeretur orãti, ieiuniũ orationem roborat, oratio sanctificat ieiunium, & domino repræsen
To. 4 tat Quartum est, eleemosyna Tob. Si multũ tibi fuerit, multũ præbe,
Augu. &c Et P. Augustinus. Ieiunia uestra

eleemosynarum pinguedo cōmendet, quia tale est ieiunium sine eleemosyna, qualis sine oleo lucerna. Et Gregorius. Illud ieiuniū Deus ꝓbat, quod ad eius oculos manus eleemosynarum leuat. Quintū est, à fauoribus hominum elongatio. De quo docuit nos. Christus, q cū ieiunaturus esset, petiit desertū, sic cum ieiunamus, & bona operamur à laudibus hominū debemus nos, abscōdere. Matt. Cū ieiunatis, nolite fieri, sicut hypocritæ tristes, &c. Greg. Mat. 6

Imitari debemus Dominum in quatuor.

PRimo, in sanctitate Sic dicebat Dominus, Sancti estote, quoniā ego sanctus sum. Secundo in dilectione. Vnde Ioannes. In hoc cognouimus charitatem Dei, quoniā ille pro nobis animam suā posuit, & nos debemus pro fratribus animas ponere Tertio in misericordia Estote misericordes, sicut & pater uester cęlestis misericos est, dicebat Saluator noster. Quarto in māsuetudine. Matt. Discite a me quia mitis sum, & humilis sum corde. Leu. 11 1. Io. 3 Luc. 7 Mat. 11

Ira fugienda est propter tria.

PRimo, quia deo displicet. Quod potest ostendi tribus rationibus. Prima est, quia hospitium Dei turbat. Ephe. 4. Nolite cõtristari spiritũ, silicet Dei, in quo signati estis, &c. Et Gregorius. Dum ira animũ pulsat, spiritui sancto suam habitationẽ perturbat. Et P. Augustinus. Dum ira quietem mentis tollit, spiritus sanctus ibi nõ quiescit. Sicut pax est locus Dei, ita ira est locus diaboli. Secunda est, quia ira imaginem Dei in templo eius dissipat. Vnde P. Augusti. Omnis mãsuetudo imaginẽ Dei in uobis seruat, sed ira dissipat, quæ uirtutibus priuat. Et Gregorius. Dum per irã mãsuetudo amittitur, supernæ imaginis similitudo uitiatur. Tertia est, quia aufert dominum suũ in homine, & facit ibi dominari diabolũ. Homo iracũdus uult esse quasi Deus, uindictã usurpat sibi, quoniam Deus sibi retinuit, ut legit Mihi uindictã & ego retribuam, dicit dominus. Et Deut. Mea est ultio, & ego retribuã eis in tempore, &c. Secundo quia ira placet diabolo ꝑpter duo. Primo, quia per iram hominẽ cęcat diabolus nãque similis est coruo q

Eph. 4
Greg.
Aug.
Aug.
Greg.
Ro. 12.
Deu.
32.

ueniens ad cadauer primo eruit ei oculos Sic diabolus ueniens ad peccatorem, primo eruit per iram oculum intellectus, ut postea possit eũ in foueã peccati præcipitare ad suã uoluntatem. Vnde dicitur. Impedit ira animum ne possit cernere uerũ. Homo enim iratus ita legitur, q̃ nõ timet facere quodcunque diabolus præcipit, & suggerit in corde eius. nõ enim parcit uxori, nõ filiis, non matri, nec ipsi Deo. Vnde Greg. per irã sapiẽtia perditur, ut quid quove ordine agendũ sit, omnino nesciat. Tertio, q̃a p irã multũ lucratur diabolus, nõ solũ unũ hominẽ, sed etiã totã uillã, uel patriã. vnde homo iratus, est sicut serpens ignẽ ex ore uomẽs, & exurẽs eos, q sũt iuxta se. pro. vir iracũdus suscitat rixas, &c. Quarto, q̃a homini multũ nocet. Sed de hac materia uide i sequẽti capitulo Greg. pro. 15.

Ira mala sunt quatuor.

PRimum est, quia hominẽ excecat. Vnde Iob. Caligauit ab indignatiõe oculus meus, &c. psalm. Turbatus est à furore oculus meus, &c. Et Gregorius. Cum iracundia confusioni tenebras incutit, huic Deus radium suæ cognitionis abscondit. Iob. 17. psal 6.

Secundum est, quia misericordiam fugat. prou. Ira misericordiam nó
pro.11 habet,&c. Tertiũ est,quia possessio
Ecc.21 nes minuit. Ecclesiasticus obiurgatio, & iniuria annullabunt substã tiam. Quartum est quia omnia ma
Greg. la introducit. Vnde Gregori. Om
pro.29 nium uitiorum ianua est iracũdia: prou. 29. Qui ad uindicandum est facilis, ad peccandum erit pronus.
Glossa Vnde Glossa super illud, Vir iracundus, dicit. Ianua omnium uitiorũ est iracũdia, qua clausa, uirtutibus intrinsecus datur quies, aperta uero ad omne facinus armabitur animus.

Iræ alienæ remedia sunt tria.

Primũ est, mollis responsio pro.
pro.15. Responsio mollis frangit iram. Homo iratus est uelut olla bullies. Vnde prou. Os stultorũ ebullit
pro.15. stultitiã. Ideo aqua frigida, scilicet mollis responsio, superfundẽda est. Ecclesiasticus. Nõ ne ardorẽ refrigerat ros, sic uerbũ bonũ, &c. Dulce nanque uerbũ est sicut ros refrigerans irã. Secundum est, silentium. Nam cũ defecerint ligna, extinguitur ignis, uelut ligna sũt uerba quę respondentur iracũdo. unde ignis

iræ nutritur Vnde Ecclesias. Non li- Eccl.8
tiges cum homine linguato, & non
struas ligna in igne eius. Et Isydo- Isyd.
rus, Quamuis quisque irritet, quã-
tus criminetur, tu sile, tu tace, tu
dissimula, quia tacendo uincis. Ter-
tium est exemplũ Christi, qui iram
iudæorum patienter tolerauit. Vn-
de Isydorus. Disce à Christo tolerã- Isyd.
tiam, & nó dolebis iniurias, pro no-
bis nanque passus est, flagellis cæ-
sus, sputis derisus, clauis confixus,
cruce damnatus semper conticuit.

Iræ propriæ remedia sunt tria.

PRimum est silentium. Prou. 12 Pro. 12
Fatuus statim indicat iram suã, &c. Vnde Glossa, natura iræ est, ut prolata, magis ferueat, occultata uero languescat. Vnde prou. Pro.
Qui imponit stulto silentium miti- 27.
gat iras. Psal. Posui ori meo custo- Ps. 38
diam, &c. Secundum est consideratio diuinæ ordinationis. Nullũ malũ pœnæ potest inferri nobis, nisi diuina ordinatione. Nullũ aduersariũ homo haberet, nisi Deus potestatẽ dedisset, & uniuersa quę illi accidunt, absq; Dei uolũtate nõ ue-

Isyd. niūt, ait Isydorus. quā ergo magna cōsolatio debet esse fidelibus? quia
Greg. sicut dicit Grego. Scit cælestis medicus quid nobis daturus est ad cōsolationē, & qd subtracturus ad exercitationē. Tertiū est, cōsideratio priorū defectuū. Facilius enim quis portat aliorum defectus, quando
Pro. 19 considerat suos. Prou. Homo indigens misericors est, &c. Considerata profectò infirmitate propria, mala nobis ipsa excusat aliena.

Inuidia fugienda est propter duo.

Primum est, quia bonitati aduersatur Dei. Bonitas enim Dei larga est omnibus, de quo dolēt inuidi, sed uolunt eam sibi esse largā, dolent enim de bonis proximi sui absq; culpa eius. Vnde sapiētiā Dei sui, & bonitatē nequeūt cognoscere.
Sap. 6 Sap 6. Neque cum inuidia tabescēte iter habeo, quoniā talis homo
Sap. 2 nō erit paticeps sapiētiæ. Secūda, qa
Isyd. inuidus diabolo assimilat. Sapien. Inuidia diaboli, mors introiuit in orbē terrarum, &c. et Isyd. Inuidus mēbrum est diaboli, cuius inuidia mors introiuit in orbē terrarū dia

bonus parētes nostros seducere uoluit, q̄a inuidebat eis regnū cælorū quod perdiderat, & nunc facit similiter nobis, Inuidus enim socius est diaboli, quia per inuidiam fratres uendiderunt Ioseph, Cain occidit Abel, Iudęi Christum crucifixerūt. Et Augusti. per inuidiam Christus crucifixus est, ideo autem qui inuidet fratrē suū, crucifigit Christū. Augu.

Inuidiæ mala sunt quatuor.

PRimū est, quia cuncta bona exterminat. Vnde Isydorus. Cuncta bona uirtutum germina inuidia concremat. Isydo. Et Gregorius Nā cū inuidia mentem tabefecerit, cūcta quę inuenerit bene gesta cōsumit. Greg. Secūdum est, quia inuidū cruciat. Vnde Isydorus. Inuidia animi ut tineat sensū comedit, pectus urit mentem afficit, cor hominis ut quędā pestis depascit. Isydo. Inuidus uult potius carere bono, quàm sociū in eo habere, potius uult sociū habere in miseria, quā in felicitate. Tertiū est, quia aufert bona homini proximi, quæ essent sua si eū diligeret. Augustinus. pēsent inuidi quātū bonū est charitas, quę alienā bona sua facit. Augu.

Idem. Item. Tolle inuidiam, & tuum eſt quod habeo. Quartũ eſt, quia aufert homini proximum: Vnde ait Vgo. Vgo de ſancto Victore. Superbia aufert mihi Deum, inuidia proximum, ira me ipſum.

Inuidiæ remedia ſunt duo.

Greg. PRimum eſt, ut homo amet ea bona quæ poſſunt haberi à multis. Vnde Gregorius. Qui liuoris peſte carere deſiderat, illam hereditatem diligat, quam coheredũ numerus non anguſtat & omnibus una eſt, Idem. & ſingulis tota. Idem. Imminutio liuoris, eſt affectus ſurgens internæ dulcedinis, & plena mors eius eſt perfectus amor æternitatis. Idem. Vir Idem. iuſtus per hoc quod in terris nil appetit, alienis profectibus inuidere neſcit. Secundum põt eſſe cogitatio malorũ, quę ex inuidia oriuntur; ut eſt in præcedẽti capitulo uidere.

Ingratitudo tria mala facit.

Bern. PRimum eſt, quia Deus eã odit. Vnde Bernardus. Ingratitudo hoſtis gratiæ eſt, inimica ſa-

lutis. Dico enim uobis quoniã pro meo ſapere, nihil ita Deo diſplicet, præſertim in filiis gratiæ, in hominibus conuerſionis, quemadmodũ inuidia. Secundum eſt, quia bona iam à Deo accepta auferri facit. Vnde Pat. Auguſtinus. Quod Deus dederat gratis, tulit ingratis. Idẽ. Nemo eſt donis Dei Beatus, qui donãti extitit ingratus. Tertiũ eſt, q̃a impedit ea bona, quæ darentur homini, niſi fuiſſet ingratus. Vnde Greg. Nõ eſt dignus dandis, qui non agit gratias de datis Et Bernard. Ingratitudo eſt uentus urẽs, ſiccans fontem pietatis, rerũ miſericordiæ, & fruměta gratiæ. Idẽ. Vias enim obſtruit gratiæ, ubi fuerit illa iã gratia acceſſum non inuenit. Idem Nihil augetur ingrato, ſed quod acceperat ei reuertetur in pernitiem.

Augu.
Idem.
Greg.
Bern.
Idem.
Idem.

Inobedientia fugienda eſt propter tria.

PRimo, quia Deo diſplicet quod poteſt cognoſci tribus rationibus. Primo per mortem eius, q̃a ut ſanaret primam inobedientiam mori uoluit. vnde potius debemus timere inobediẽtiã quàm mortem.

Bern. exemplo eius. Vnde D. Bernar. Mementote fratres, Christus ne perderet obedientiam, perdidit uitam.
Idem. Idem. Non dabit inobedienti copiã sui tantus obedientiæ amator, qui maluit mori quàm non obedire. Secunda pót cognosci per hoc ꝙ homines magis obediunt rebus uilissimis, scilicet, diabolo, & carni, & mũ
Augu. do. Vnde pat. Augustinus in persona Dei loquitur dicẽs. Quid enim causa est, qa inimico meo, uestroq; magis seruire libet, quàm mihi? neque ille creauit uos, nec pascit, nec tempora uestra disponit, si parua hæc uidentur ingratis, non ille, sed ego redemi uos, & multi sunt, qui magis obediũt pecuniẹ, quàm Deo,
Ecc. io Vnde Ecclesiasticus. pecuniæ obediũt omnia, &c. Tertia pót cognosci per uindictas inobedientibus factas, sicut de primis parentibus. Si enim illi qui erunt in paradiso sũt eiecti propter hoc peccatũ, quõ credunt se ingressuros esse, qui inobedientes sunt? Secundo fugienda est inobedientia, quia diabolo placet, quia est causa nostræ mortis. Vnde
Bern. Bern. Inobediẽtia est causa mortis, oẽs experimur, oẽs morimur ꝑpter eam. Inter oẽs creaturas nõ sũt nisi duo inobediẽtes deo, scilicet, homi

nes, & dæmones. Vnde Iob. Habitēt in tabernaculo eius socii eius. Vnde inobedientes attinent diabolo, Sicut obedientes Deo. Vnde Matt. Quicunq; fecerit uoluntatē patris mei, qui in cęlis est, ipse meus frater soror, & mater est Sic etiam potest dicere diabolus. Tertio, quia homini multum nocet. Duo enim mala facit homini. Primum est, quia eius oratio non exauditur. Vnde Pater Augustinus. Qui à præceptis dei auertitur, quod in oratione postulat nō meretur. Prou. Qui declinat animā suam, ne audiat legē, oratio eius execrabilis erit. Secundū est, qa maledictiones Dei incurrit. psal. Maledicti, qui declinant a mandatis tuis, &c. Iob.17 Mat 12 Augu. Pr.28 Ps.118

Indeuotio oritur ex tribus.

PRimo, est indeuotio quædam arriditas spiritualis. Psal. Anima in ea sicut terra sine aqua tibi. Et Num. 11 Anima nostra arida est, nihil aliud respiciunt oculi nostri nisi māna. Prouenit autē ista ariditas ex trib⁹, Primo ex superbia quæ mōs appellat. Vnde. 2. Re. 1. Mōtes gelboe neque ros, neque pluuia Ps 142 Nu. 11 2. Rex.

ueniat super uos,&c. Vnde Bernar.
Bern. Superbia inuenta est in me,& Deus declinauit seruo suo in ira,non cópungor ad lacrymas, psalmos legere non libet, nó orare delectat, meditationes solitas non inuenio, ad opus manuũ piger; ad uigilias somnolentus; ad iram præceps,ad odiũ pertinax, linguæ & gulæ indulgentior,segnior,obtusiorque ad prædicationẽ,cũ omne montes in circuitu meo Dominus uisitat,ad me aũt nó appropinquat.Secundo ex defectu cibi spiritualis. Psal. Aruit cor
Ps.101 meũ; qa oblitus sũ comedere panẽ meũ. Tertio ex accidia. Cũ ceteræ creaturæ ex ocio impinguẽtur, ex labore attenuẽtur, anima uerò humana è contrario,ex labore impinguaẽ,& ex ocio, & deliciis attenuatur.
Pro.13 tur.Pro 13. Anima autẽ laborantiũ impinguabitur:Quod ideò fit quia bona opera,cibus sunt eorũ qui faciunt ea. Homines uero, qui patiuntur istã ariditatẽ,duri sunt frequẽter ad ea quæ sunt obedientiæ. Dura enim facilius frãgũtur quàm flectantur,nil spiritualis pinguedinis amittũt,quia nó gaudent, nec gratias agũt,sed statim ardent, & exurũt,& quæ aliis facilia sunt,uel iucũda,eis uidentur importabilia,

In iuditio sex erunt timenda.

IMmensa tribulatio. Matt. 24. Erit tribulatio tunc, qualis nũquam fuit ab initio mũdi usque modo neque fiet. Isa. Ecce dies domini ueniet crudelis, indignationis plenus &c. Et Gregorius. O quàm angustę erunt undiquereprobis uiæ, superiũs erit iudex iratus, subtus horrẽdum chaos inferni, à dextris peccata accusantia, a sinistris dæmonia infinita ad suppliciũtrahẽtia, intus cõscientia urẽs, foris mũdus ardẽs. miser peccator sic deprehẽsus quô fugiet? latere erit impossibile, apparere intolerabile. Vnde Apo. 6. Tũc dicẽt montibus, & petris cadite super nos, & abscondite nos ab ira agni. Vnde P. Augu. Mallẽt reprobi omne tormentũ sustinere, quã faciem iudicis irati uidere. Apo. 9. In diebus illis quęrent homines mortẽ & nõ inueniẽt, & desiderabunt mori, & mors fugiet ab eis, &c. Malorũ à bonis segregatio. Mat. Cũ uenerit filius hominis in maiestate sua, & omnes angeli eius cũ eo, tũc sedebit super sedẽ maiestatis suę, et cõgregabunt ante eũ omnes gẽtes, &

Mat. 24.
Isa. 13
Greg.
Apo. 6
Aug.
Apo. 9
Matt. 25.

separabit eos ab inuicē, sicut pastor
separat oues ab hœdis, & statuet
Eccl.9 oues quidē a dextris, & hœdos a si-
nistris, &c. Peccatorū denudatio. Ec
clesia. In fine hominis denudatio
Isa.48 operū illius, &c. Isa Reuelabit igno
minia tua & uidebitur opprobriū
tuū, &c. Et Naū. Reuelabo pudenda
Nau 3 tua in faciē tuā &c Et Eze. Nudabo
Eze.16 ignominiā tuā, & uidebūt homines
turpitudine tuā, &c Operū exami-
Ro.14 natio. Ro. oēs stabimus ante tribu-
nal Christi, ut referat unusquisq; p
ut gesſit in corpore suo siue bonū
siue malū &c. Et non solū mala exa
minabunt, sed etiā quæ iusta nobis
esse uidentur Vnde Psal Cū accepe
Psa 74 ro tēpus ego iustitias iudicabo &c.
Sap. 6 Et Sap 6 ipse cogitationes nostras
scrutabit unde Ber. Ibi ueritas scru
Bern. tat intētiones, & secretiſsimos reces
sus mētiū diuinus ille inuestigat in
Matt. tuit⁹ &c. Verba ociosa Mat De omni
12. uerbo otiōso, qđ locuti fuistis redde
tis rationē in die iudicii Et ēt tem
Bern. pus. Vnde D. Ber. omne tempus tibi
impensum requiretur qualiter à te
fuerit expensū, & sicut capillus nō
peribit de capite, sic nec momentū
Matt. de tempore æternæ sentētię defini
25. tio, quando dicet, ite maledicti in
ignē ęternū &c q̄ erit inreuocabilis

quia si beata virgo, & omnes sancti, & sanctæ rogaret in iudicio pro aliquo, qui tunc esset in peccato mortali, iudex non exaudiret eos. Vnde Chrisostomus. Tūc nec diuitiæ pro diuitibus, nec parentes pro parentibus intercedunt, nec angeli sicut solebāt pro hominibus faciūt uerbū. Chris.

Iudicium timendum est propter quinque.

PRimo quia impræmeditabile. Matt. De die illa, & hora nemo scit, neque angeli angelorum, nisi pater solus. Sicut autē in diebus Noe, ita erit & aduentus filii hominis. Secundo qa. ineuitabile. Cor. 5. Oēs enim manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque prout gessit &c. sap. tuā manū effugere imposibile est. Tertio, qa importabile ꝓpter nimiā angustiā & tribulatione. Matt. Erit enim tūc tribulatio magna qualis nō fuit ab initio mūdi usque modo neque fiet. &c. Arescētibus homini bus &c Et Apoc. in dieb' illis quærēt homines mortē & nō inueniēt, & desiderabūt mori, & fugiet abeis. Et Greg. O quā angustę erūt undiq; repbis uię &c. hāc auctoritatē uide i

Matt. 24.
2. Cor. 5.
sap. 16.
Matt. 24.
Lu. 10.
Apo. 9.
Greg.

præcedenti capitulo in principio: Quarto, quia erubescibile, qa omnia quæ modo fiũt in tenebris, erũt in lumine. Auctoritates uide in precedenti capitulo, ibi peccatorũ denudatio. Quinto erit incommutabile.
pro.6. prou.6. Zelus & furor uiri nõ parcet in die uindictę, nec acquiescet cuiusquam præcibus, nec suscipiet pro redemptione dona, &c.

In iudice tria sunt timenda.

EIus indignatio, siue ira. Tanta enim erit indignatio & ira eius ꝙ uirtutes cælorum commouebuntur, sicut dicit Lucas. Apocal.
Luc.21 Tunc dicent montibus & petris cadite super nos, &c.
Apo.6 Vnde Iob. Quis
Iob.31 mihi tribuat ut ĩ inferno protegas me, & abscondas me donec per trãseat furor tuus? &c. Et pat.
Augu. August. Mallent reprobi omne tormẽtũ sustinere, quàm faciẽ iudicis irati uidere, &c. Eius inflexio; nõ enim poterit mutari à iustitia pro. Zelus &
prou. 26. furor uiri nõ parcet ĩ die uindictę, nec acqescet cuiusquã prçcibus, nec suscipiet pro redẽptione dona plurima.
Chris. Et Chrisost. Tũc nec diuitiæ diuitibus, nec parẽtes ꝑ parentibus

intercedunt, nec angeli ſicut ſole/bant, pro hominibus faciunt uer/bum. Eius ſubtilis examinatio. scru tabor hieruſalem in lucernis, dicebat propheta. Iudicium enim turbant tria, ſcilicet, si fit ex defectu iuſtitiæ iuxta nanq; modum culpę debet eſſe menſura pœnæ propterea dicebat ſeruator. Nolite iudicare ſecundum faciem, ſed iuſtum iudicium iudicate. Nam in quo iudicio iudicaueritis, iudicabimini, & in qua menſura menſi fueritis, remetietur uobis, &c. secundo fiet ex defectu ſcientiæ: Vnde Paulus. Nolite ante tempus iudicare. Vnde pater etiā Auguſtinus ait. Iudicis magna iniuria eſt, ſi ante tempus ſeruo procedit ſententia. Tertio fit ex defectu auctoritatis. Vnde Paulus. Quid enim mihi de his qui ſunt for tis iudicare? Non ne de his qui intus ſunt uos iudicatis? Nā eos qui foris ſunt, Deus iudicabit. Auferte malum ex uobis ipſis, &c. Idē. Tu qs es qui iudicas alienum ſeruū? ſuo domino ſtat, aut cadit.

Ioā. 7.
Mat. 7.
i. co. 4.
Augu.
Iob. 29.
i. co. 5.

Laudi diuinæ insistendum est propter quatuor.

psa.49 PRimo, quia scriptura docet. ps.
Immola deo sacrificium laudis
Ecclesias.39. In omni corde &
Ecc:39 ore collaudate, & benedicite nomē
domini. Heb. 13. offeramus hostiā
Heb.13 laudis semper deo. secundo qa omnes creaturæ laudant eū. Vnde D.
Gregorius. Mirum est, quod homo
Greg. semper deū non laudat, cum quęlibet creatura ad eum laudandū semper inuitet. Et Casiodorus. Omnis
Casſi. creatura te tua bonitate collaudat.
Tertio, qa deo multū placet. psal.
psa 49 sacrificiū laudis honorificabit me &c. Ideo Deus dedit homini, ut eā laudaret, & qui deū nō laudat, quasi mutus reputandus est. vnde pat.
Augu. Augustinus Væ tacentibus de te, quonia loquaces muti sūt Quarto qa homini multū ꝓdest. vide infra.

Laus Dei quatuor bona facit.

PRimum est, qa malignum spiritum fugat. Vnde in libro Re-
Re.19 gum dicitur. Ecce spiritus do-

mini malus exagitabat te &c. Psal. Psa.17
Laudās inuocabo dominum & ab
inimicis salus ero. Et P. Augustinus
Psalmus dæmones fugat. Secundū Aug.
est, quia angelos ad adiutoriū inui
tat si cum alacritate fiat, quia ala-
critas diuinæ laudis, quæ fit in ter-
ra, repręsētat illā quę fit in cælis vn
de Ber. Nil in terris ita repræsentat
cęlestis habitationis statū sicut ala
critas laudantū deum. Idē. Ideo ala Bern.
criter domino assistatis, non pigri,
non somnolenti, non oscitātes, nō
parcentes uocibus, non præcidētes Idem.
uerba dimidia, non integrā transi-
lientes, nō fractis, & remissis uoci/
bus muliebre quidē balbadenare
sonātes, sed utili (ut dictū est) soni/
tu, & affectu, uoces sancti spiritus
depromentes & quod ad adiutoriū Aug.
ueniāt. Sententia est etiā P. Augusti
ni, Psalmū angelos ad adiutoriū in Beda.
uitare Et Beda. Angelici enim spiri
tus nobis adesse credēdi sunt, maxi
mè cum diuinis mancipamur offi- Bern.
ciis Et Bern Psallentibus dignāter
admisceri sancti Angeli solēt. Ter- Psa.70
tium est, quia hominē lętificat. Psā.
Exultabūt labia mea cū cantauero Iac.5
tibi. Et Iac. Tristatur aliquis in uo-
bis, oret æquo animo & Psallat. Vn
de Glos. Crebra psalmo die dulcedo Glos.

nociuam tristitiæ pestem de corde expellitur. Quartũ est, quia per præ
Psa. 83 sentẽ laudem uenitur ad æternam.
ps. 150 Psal. Beati qui habitãt in domo tua in seculum seculi laudabunt te. Itẽ laudate eũ in cordis & organo &c.
1. Co. 14. Tribus modis debemus laudare deũ. Corde, ore, & opere. De primo
Ps. 33 dicebat Pau. Psallam spiritu, psallã
Aug. & mente De secundo Psalmus. Semper laus eius in ore meo. De tertio ait P. Augusti nus. Nõ solum igitur uox tua sonet laudes dei, sed opera cõcordent cũ uoce tua, cum enim laudatur deus de bono opere tuo, tunc laudas deo. Igitur corde, ore, & opere dominũ, qui fecit omnia, laudemus semper.

Linguæ custodiã monet quatuor.

PRimum est, mala, quę ex lingua oriuntur, de hac materia require in sequenti capitulo. Secundum est, cõsideratio futuræ examinationis, quia ibi examinabuntur uerba, quæ sine utilitate proferũt. Vnde Mat. 12. de omni uerbo ocio-
Ma. 12 so ꝙ locuti fuerint homines, reddẽt rationẽ in die iudicii. Et Isydorus,
Isyd. sermo ociosus non est absque iudi

cio. Tertiū quod monet nos ad custodiendam linguam, sunt bona, quæ ex silentio oriuntur. De hac materia require in capitulo de silēcio Quartū est, quia nobis necessaria est, quia sine custodia linguæ non potest homo iustificari. Vnde Iob Nunquid uerbosus iustificabitur? Et Iac. 2. siquis putat se religiosum esse non refrænans linguā suā, huius uana est religio &c prouer. Mors & uita in manu linguæ.

Iob. 11 Iac. 2. pro. 17

Linguæ mala sunt quinque

PRimum est, quia ostendit hominem esse stultū. Ecclesiast. Stultus uerba multiplicat. unde Hieronymus, uos enim insipientis in multiplicatione sermonis est. Item. Canis infirmior magis latrat. secundū est, quia reddit hominē odiosū. Vnde Ecclesiasticus. 9. Terribilis est in ciuitate sua hō linguosus. Ideo porco asimulatur, q in omni spurcitia ponit os suum. Hoc confirmat D. Gregorius inquiens. Qui non timet inquinare linguē suam peccato, porcus uidetur esse, poti⁹ quàm homo, & est quasi canis macelli, qui labia sua solet habere sāguinolenta.

Ecc. 7. Hiero. Ecc. 9. Greg.

Tertium est, quia animam lædit, & maculat. prou. In multiloquio nõ deerit peccatum. Et Ecclesiasticus. Qui multis utitur uerbis lædet animam suam. Quartũ est, qa in præsenti hominem in multa mala ruere facit. prou. propter peccata labiorũ ruina proximat malo. Ecclesiasticus. Labia stulti præcipitabunt eum. & Isydor. Qui uerba nõ reprimit ad noxia cito transit. Quintũ est, qa in infernũ uir linguosus deducitur, & eius lingua illic cruciat. exemplũ habetur de diuite Epulone, q in inferno eleuans oculos ad Abrahã dicebat. Mitte Lazarũ. &c. Quia crucior in hac flamma. Cupiebat ipse ut eius lingua refrigeraretur, qa per eam maxime peccauit.

pro. 10 Eccle. 29. pro. 12 eccl. 10 Isydo. 12. Luc 16

Locutionis temerariæ speties sunt sex.

Prima est incertitudo eius de quo quis loquitur, propterea dicebat Iacobus. Sit autem omnis homo uelox ad audiendũ, tardus autem ad loquendum, & tardus ad iram: & Isydorus. In loquẽdo peritus esto, multũ autem delibera qd dicas, ne reuocare possis quod dicis.

Iaco. 1 Isydo.

Secunda est,temporis inconsidera- Ec.20
tio. Ecclesiasticus. Ex ore fatui re-
probabitur parabola,non enim di-
cit eam in tēpore suo. Idem Homo
sapiens tacebit usque ad tempus,la-
sciuus autem & imprudens nō ser-
uāt tēpus. Tertia est,usurpatio Quę
fit quando aliquis se ingerit ad lo-
quendum quod ad alium pertinet. Ec. 32
Ecclesiasti Loquere tu maior natu. & 34.
Quartum est,inutilitas locutionis
quæ fit ex defectu audientiū.Eccle- Ec. 32
siasticus.Vbi non est auditus ibi nō
effundas sermonem. Quintum est,
uituperandi intentio. Ecclesiasti: Ec. 11
Priusquam interroges, ne uitupe-
res quemquā,& cum interrogatus
fueris,corripe iustè. Sexta est,præci- Ecc.9.
pitata respōsio.Ecclesiasticus priusquam
audias ne respondeas uerbū. Pro.18
Prou. Qui prius respōdet quâm au-
diat,stultum se esse demonstrat, &
confusione dignum.Et Isydorus. Isyd.
Tace prius,& audi,tace usque quo
interrogeris.

Locutionis remedia sunt quatuor

PRimum est deuitare personas,
& loca in quibus peccari in
hoc solet. Vnde Isydorus. Pe- Isyd.

riculosum est cū his qui prauæ uolūtatis sunt sociari, melius est enim malorū odium habere quàm con-
Isyd. sortiū. Secundum est, omni uerbo aurē accōmodare. Isydorus. Claude aures tuas ne audias malum, respue sermones impudicos, qa unus sermo cito polluit mentē & facile agitur quod libenter auditur. Tertium est loqui raro. Vnde Philosophus, Ad summā perfectionis uolo te esse breuiloquū, rariloquū & sū-
Amb. missa uoce loquentē. Et D. Ambrosius. Tenendus est modus in loquēdo, & ab ipsis nonnunquā utilibus uerbis parcendū, quia sæpe contingit, ut dum multa bona uerba proferre uidentur, ad aliquid prauum deriuetur. Quartū est examinatio
Hiero. locutionis. Vnde Hiero. Prius sit ser
Ec. 21 mo ad limā, quàm ad linguā. Ecclesiasticus. Verba prudentium state-
Idē. 21 ra ponderabūtur. Idem, In ore fatuorū cor illorum, & in corde sapientiū os illorum.

Loquens triplex.

Primus est superborum iniquitas. In uia hac qua ambulabam
Ps. 141 absconderetur mihi. Secundus

est auarorũ cupidita Timo. 6. Qui uolunt diuites fieri, incidunt in tẽtationem & laqueum diaboli, &c. 1. Ti. 6
Tertius detractorũ peruersita est. Ecclesiasticus. 51. Liberasti corpus meũ a perditione, a laqueo linguæ iniquæ, & à labiis operantium iniquitatem. Ec. 51

Liber quadruplex.

PRimus est gloriæ, in quo legũt soli angeli, et sancti, qui sunt cum Deo. Vnica enim uisio huius libri reddit hominem scientem Vnde P. Augustinus. Habemus unũ doctorẽ in cælis, quem semel uidisse, didicisse est. De hoc libro legitur Lucæ. 10. In hoc nolite gaudere quia spiritus uobis subiiciuntur sed potius gaudere, quia nomina uestra scripta sunt in cęlis. Secũdus est gratię, iste liber ẽ Christus. Apo. 10. Et uide in dextera sedentis sup thronũ, liberũ scriptũ intus et foris. In hoc libro possunt legere omnes, silicet, mares, & feminæ, sciẽtes literas, et non sciẽtes. Vnde psal. In capite libri scriptũ est de me. Dicit Glossa In capite libri, idest, in consilio diuinitatis, quæ est caput meũ

Aug. Lu. 10. Ap. 10. Ps. 39 Gloss.

ſecundum quod huius qui ſum liber humani generis, in quo legant omnia ſibi neceſſaria. Et debemus in hoc libro legere intus & foris. Intus debemus legere tria, ſilicet humilitatē, charitatē & patientiā, de his tribus require in cap. ſingulorū. Foris ſimiliter debemus legere tria, ſilicet obedientiā, paupertatē, & perſeuerantiam. Tertius liber eſt creaturarū. In hoc libro poſsūt homines ſimiliter legere. Iſte nāque liber docet nos tria uidelicet, Cognoſcere Deū. Magnitudo.n. creaturarū docet nos cognoſcere potētiā Dei.
sap.13 Sap.13. à Magnitudine.n.ſpeciei, &
Idē.12 creaturæ cognoſcibiliter poterit creato r horū uideri. Idē. Si uirtutē & opera eorū mirati sūt, intelligat ab ipſis quoniā qui hæc conſtituit, fortior illis ē, & p magnitudinē uiſibiliū poſſum' cognoſcere magnitu
Ro.1 dinē inuiſibiliū. Vnde pau. Inuiſibilia.n. à creatura mundi p ea q̄ facta sūt intellecta cōſpiciunt, &c. Secundo docet laudare Deū. Pulchritudo n. et uarietas creaturarū docet nos laudare Deū. Plus.n. laudat Deū roſa una ſic ornat, quā aliquis explicare poſſet, et ſic aliȩ creaturæ. None artifex laudaſ ab opere ſuo, aut uituperaſ? ſic formatio creaturarū dei

& dispositio, monent nos ad laudā-
dum Deum. Vnde Isydorus. Sicut Isyd.
ars in artificem retorquet laudem,
ita rerum creatur per creaturā suā
laudatur & ideo pat. Augustin. ait. Augu.
Mirum est, quomodo homo semper
Deum non laudet, cum omnis crea
tura ad Deum laudandum inuitet.
Tertio docet nos amare Deum. vti-
litas enim creaturarum docet nos
Deum amare. Nullus modus effica
cior est ad quærēdū amorē alicuius
quàm donū, qa sicut dicit sapiens.
Beneficia enim feras māsuescere fa
ciūt. & bona huius mūdi donanda
sunt; cōstat ergo quod de eius amo
re nos doceāt: Vnde pat. Augustin. Augu
Domine cælum, & terra, & mare &
omnia quæ ī eis sūt, dicūt mihi un-
diq; ut amē te, nec cessāt dicere om
nib', ut sint inexcusabiles De quar-
to libro, scilicet scripturarū. Legi-
tur Ezec. 2. q in eo erāt scriptæ la- Eze. 2
mētationes, scilicet primi hominis,
carmē secundi, & væ diaboli, & mē
brorum eius. Iste enim liber docet
nos tria, scilicet, quid agendum, sci-
licet, lamentationes, siue pænitē-
tiam Iac. Miseri estote & lugete, &c.
& illud. Agite pænitentiā. & illud Iac. 4.
Hieremiæ. Luctū unigeniti fac tibi Hier. 6.
plāctum amarū, &c. Quid appetē-

Ma.25 dum. uidelicet, carmen. Matt.Veni te benedicti patris mei,&c.Quid fugiendum, scilicet, Væ, hoc est pœnas æternales.

Misericordiæ incitamenta sunt quinque.

PRimũ est ipsa natura,quia misericordia est secundum naturã, ut dicit pat. Augustinus. Naturaliter miseret frater fratri,& nos q fratres sumus in Christo, debemus inuicem misereri.Malach.Nunquid non unus pater omniũ nostrũ,nũquid nõ unus deus creuit nos? quare ergo despicit unusquisque proximum suũ? August. Nihil enim tã secundũ naturam, quàm iuuare consortem naturæ. secundũ est, quia scriptura docet. Deut. præcipio tibi ut aperias manũ tuam fratri tuo egeno, & pauperi. Luc.Estote misericordes,sicut & pater uester cęlestis misericors est.Et Paulus.Estote inuicem benigni misericordes &c. Tertiũ est,qa deo placet. Oseę.Misericordiã uolo & nõ sacrificiũ &c.pater August.Nõ est quòd ita deo nos faciat amabiles,ut pietas,quæ in tãtũ ei placuit, quòd ipsa de cælo cũ

Augu.
Mal.2.
Augu.
Deu.15
Luc.7.
Eph.4.
Oseę 6.
Augu.

deposuit,& pauperũ redemptorem Ps. 11.
se uẽdidit.Psa.Propter miseriam in-
opum & gentium pauperum nunc
exurgã,dicit Dominus.Et Ber. Pro
me pendẽs in ligno, quis huc te ad Bern.
duxit?sola misericordia.Quartũ est
quia diabolo displicet.Vnde P. Au- Aug.
gustinus. De nulla re alia sic uincit
inimicus diabolus sicut de miseri-
cordia. Quintum est quia homini
multũ prodest. De hac materia re-
quire in capitulo de bonis ecclesię.

Misericordiam adiuuant quatuor

PRimum est,ut homo ex propria
miseriam alienam intelligat.Ec- Eccle.
clesias. Attende quæ sunt pro-
ximi ex te ipso. Prou.Homo indi- Pro.
gens misericors est. Et Gregorios. Greg.
Ex uobis metipsis agnoscite quo-
modo oporteat uos aliis misereri.
Et P. Augu. Boni enim rectores ex Aug.
sua infirmitate aliorũ infirmitates
pensant.Secundũ est,ut cũ ei elee-
mosyna petitur,cogitat quis petat,
quoniam Deus.Matt.25. Quod uni Ma.25
ex minimis meis fecistis, mihi feci-
stis. Et Hierony. Quotienscunque Hiero.
manum pauperi extẽderis,Christũ
cogita.Tertium est,quia debet cogi

Augu. tare, quid petat Dominus, quoniã suũ. Vnde P. Augu. Omne enim bonũ nostrũ aut ipse est, aut ab ipso. Idē dicit tibi Christus, da mihi de eo quod dedi tibi. De meo quęro, et mihi nō donas de meo. Da & reddo habuisti me largiorē, facito debitorē. Quartũ est, quia ipse debet cogitare ꝙ ipse quãdoq; ab eo habet petere regnũ ęternũ, & q modo negat ei modicũ panis, negabit ei Deus regnũ suũ. Prou Qui obturat aurem suam ad clamorē pauperis clamabit ipse & nō exaudietur. Vnde qui dã sapiēs, ait Ne dubites cũ magna petas, impēdere parua. Hæc sunt ergo quę misericordiã adiuuãt, quã si habuerimus erga pauperes, et nobis etiã fiet misericordia. Beati misericordes, quoniã misericordiam &c.

Pro. 21

Mat. 5

Mansuetudinis incitamenta sunt duo.

PRimum est, quia Deo placet: Ecclesiasticus. Beneplacitum est Deo. fides, & mansuetudo, & hæc potest ostendi tribus modis. Primus est, quia ipse fuit mãsuetus Vnde Sopho. 3 Quærite dominum omnes mãsueti terræ, quærite iustũ

Eccl. 1

Soph: 3.

quærite mansuetū Et Matthæi. 21. Mat.21
Ecce rex tuus uenit tibi mãsuetus, &c. Secundus est, quia mãsuetos, exaudit Vnde Iudith 9 Humilium, Iudi.9
& mansuetorū semper tibi placuit depræcatio, &c. Tertius est, quia mansuetos saluat psal. Cum exurgeret in iudicium Deus, ut saluos faceret mansuetos terræ. Item mãsueti aūt hereditabūt terram: Secundum incitamentum est, quia gratiã proximi acquirit. Ecclesiasticus. In mãsuetudine opera tua perfice, &c. psa.75 psa.36 Eccl.6

Mansuetudo Christi in quatuor cognoscitur.

PRimo, in contumeliis uerborū ad quas fuit Christus mãsuetus: Io. Nonne benedicimus nos, quia samaritanus es tu, & dęmoniū habes? Vnde Christus respondit: Ego dęmonium non habeo, sed honorifico patrem meum. Et Pet. Cum maledicere tur, non maledicebat, &c. Secundo in rapinis rerum. Io. Acceperunt uestimenta eius, & fecerunt quatuor partes Tertio in iniuriis corporū Isa. sicut ouis ad occisionē ducetur, & quasi agnus corã tondēte se obmutescet, & appäruit Io.8. 1.pet.2 Io.19. Isa.53.

Hier.9 suum,&c. Et Hieronymus.Ego qua
si agnus mansuetus, qui portatur
ad uictimam, &c. Quarto in benefi
ciis inimicorum; ipse autem nō so-
lum malum pro malo alicui nō red
Ma.26. didit, sed & beneficus fuit.Matt.ser
uo principis sacerdotum auriculā
Lu.22. restituit Lu. pro crucifixoribus ora
uit dicens. pater ignosce illis, quia
nesciunt quid faciunt, &c.

Modestia duplex.

INterior. Quæ duo facit. primo
restringit superfluitatem cogita-
c.2. tionū, ad quam inducere debet
illud Micheæ. Væ qui cogitatis inu
tile. Secundo restringit superfluita
tem desideriorum, ad quam mone
i Ti.6. mur per Paulū dicentē. Habētes ali
mēta,& quibus tegamur, his cōtēti
simus. &c. Altera modestia est exte
rior quæ quatuor facit. Primò ca-
uet indecentiā in uerbo.pro: Qui
pro.17. moderatur sermones suos, doctus,
& prudēs est. Secundo,in risu,quia
Ecc.21. immoderatus risus ostēdit hominē
stultū. Stultus in risu exaltat uocē
suā,uir aūt sapiens uix tacitè ridet.
Vnde.D.Basilius.Nullū habebit suc
Basili. cessū cordis compunctio,ubi fuerit

immoderatus risus,& iocus. Tertio in motu corporis,& membrorū Vnde seneca ait. si continens es,& animi tui, & corporis motus obserua ne indecori sint. Et Isa. pro eò q̃ eleuatæ sunt filiæ syon, & ambulauerunt extento collo,&c. pro. Sex sūt quæ odit Dominus,& unū detestatur anima ei⁹, oculos sublimes, &c. Quarto in habitu. Vnde Hieronymus. Ornatus,& sordes pari modo fugienda sunt, quia alterū delitias, alterū gloriam redolet. Et Seneca. Nō splendeat toga, nec sordeat. Et Notandū quôd interior modestia, uel immodestia sępe per exteriorem cognoscitur. Ecclesiast. cor hominis immutat faciē illius siue in bono, siue in malo. Et Hieronymus. pro signo sunt interioris hominis uerba erūpentia. Gregor. Intus est custodia, quæ cōposita seruat exteritus membra: Et Xistus. Sermo uanus, conscientiæ uanæ index est, qualis sit homo in mentes uerbositas depingit in ore,&c Lasciua mens lucet in facie, & secrera cordis motu corporis,& gestibus indicantur ait. D. Hieronymus Item. Auaritiam latentè paruulæ rei cupido significat.

seneca
Isai. 3.
pro. 5.
Hiero.
seneca
Ecc. 13
Hiero.
Greg.
Xistus.
Hiero.

Munditiæ incitamenta sunt quatuor.

Heb.12 PRimum eſt, quia nobis neceſſaria eſt Heb. pacem ſequimini
Bern. cum omnibus, & ſanctimoniā, ſine qua nemo uidebit Deū. Et Ber
Augu nardus pura ueritas non niſi puro corde uidetur. Et pat. Auguſt. Mūdiſsimo domino mūda debetur habitatio. Secundum eſt, ſcriptura.
Leu.11. Leuit. 11. Sancti eſtote, quoniā ego
Deu 18 ſanctus ſum. Et Deu. perfectus eris,
petr. 3. & abſque macula cū Deo tuo. Et Petrus. Satagite immaculati inueniri,
Iſa 50. &c. Iſa. Lauamini mūdi eſtote, &c.
& 52. Et Hieremiæ. 4. Laua à malitia cor
Hier. 4 tuum Hieruſalem. Tertiū eſt, quia
Theſſ. Deo placet. Vnde Paulus Hæc eſt
4. uoluntas Dei ſanctificatio neſtra. Quartum eſt, quia homini multū prodeſt. de hac materia uide in ſequenti capitulo.

Munditiæ bona ſunt tria.

PRimū eſt, quia Deus citius mundos corde, & corpore exaudit.
Augu. Vnde pater. Auguſtinus. Munda

tamen cubiculum cordis, & intus est qui exaudiat. Secundũ est, quia per munditiam assimilamur deo. Leu. Sancti estote, quoniã ego sanctus sum, &c. Tertiũ est, quia ad mũditiã, & ad puritatẽ perducit Psal. Domine quis habitabit in tabernaculo tuo? aut quis requiscet in mõte sancto tuo? Qui ingreditur sine macula, &c. Et Matth. Beati mũdo corde, quoniã ipsi Deum uidebũt. Et D. Bernar. Amplectamur itaque sanctificationem, quoniã bona est, quoniam finis eius uita sine fine. Le. 10 Psa. 14 Mat 5 Bern.

Munditiam cordis faciunt & conseruant septem.

PRimum est uerbum Dei. Ioã. 14 Vos mundi estis propter sermonem meum, quem locutus sum uobis. Valet sermo Dei ad munditiam, quia ostendit maculas cordis Rom Per legem enim cognitio peccati, &c. Et Idem In capite quinto. Lex autẽ subintrauit, ut abũdaret. Vbi abundauit delictum, superabũdauit & gratia, ut sicut regnauit peccatũ in mortem, ita & gratia regnet p Iesum Christũ in uitã æternam. Quid ergo dicemus? permane Ioã 14 Ro. 3 Idem. Cap. 5

bimus in peccato, ut gratia abundet, absit. Qui enim mortui sumus peccato, quomodo adhuc uiuemus in illo? Sed peccatū nō cognoui nisi per legem, &c. usque reuixit. Secū dum est, compunctio cordis. Isydorus Sicut puluis nō potest stare ante faciem uenti, ita nihil malarum cogitationū in anima residere potest, ubi compūctio cordis affuerit: Sola enim est, quæ facit animā horrescere purpurā, desiderare cilitiū, amare lacrymas, fugere risum. ipsa sicut ignis omne animę uitiū perurit, & adimit. Et Sāctus Effren. Cōpunctio cordis, sanitas est animę, et illuminatio mētis, & nobis remissionē peccatorū cōquirit. Tertiū est, aqua lacrymarū de qua abluebat se Dauid, cum dicebat lauabo per singulas noctes lectum, & lacrymis stratū meū rigabo Bonū est lauare linteamina illius lecti per singulas noctes, in quo tantus hospes iacere debet, silicet Deus. Quartū est frequens cōfessio. Require in tractatu de cōfessione. Quintum est, moderata occupatio. Ociosus ueram munditiā habere non potest Bernardus omniū temptationū et cogitationū malarū sentina est ocium. Sextū est, obliuio uel dimissio pro-

Isyd.

Effre.

Psal. 6

Bern.

priæ

priæ iniuriæ. Septimum est, solicita custodia sensuũ, Ecclesiast. ori tuo facito ostia, & seras auribus tuis. Et Gregorius. Vt enim munda mens in cogitatione seruetur, a lasiuia uoluptatis suę reprimẽdi sunt oculi, quasi quidam raptores ad culpã. Et Bernardus. Te ipsum solicite cu stodi, & ut te ipsum custodias, ab omibus oculos auerte. Ec. 28 Greg. Bern.

Munditiam desiderare debemus propter quatuor.

PRimo, ut deo assimilemur. Vnde dicitur. Sancti eritis, quoniã ego sanctus sum. Et Bernardus. Amplectamur itaq; sanctificationẽ quoniam bona est, quoniam finis eius uita sine fine. Secũdo ne Christo, qui multo labore & expẽsis nos mundauit, iniuriã faciamus. Apoc. Qui dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris in sãguine suo. Et Pau. Qui dedit semetipsũ ꝑ nobis, ut nos redimeret ab omni iniqtate, & mũdaret sibi populũ acceptabile, &c. Tertio, ne ab ingressu cælestis ciuitatis ꝓhibeamur. Apoc. Nullũ coinquinatũ introibit in regnũ cælorũ. Et Paulus caro, & sãguis regnũ dei Leu. 19 Bern. Apo. 1 Ti. 2 Apo. 21. 1. Co. 15.

nō possedebūt,&c. Quarto,ut deū
Mat5. uidere meremur. Mat. 5. Beati mun
do corde,quoniam ipsi deum uidē
bunt. Et P. Augu Videbimur te do-
Aug. mine, & tanto unusquisque perspi
cius,quanto hic uixerit purius.

Ministris Ecclesiæ necessaria est munditia propter quatuor.

PRimum est, quia ipsi sunt mini
stri dei,& sicut ipse est immacu
latus, ita oportet eos esse im/
Psa. 17 maculatos. Vnde Dauid dicebat.
Ps. 100 Ero immaculatus cū eo Itē Ambu-
lans in uia immaculata,&c. Et Pau
lus. Elegit nos ante mūdi constitu-
Eph 1 tionem, ut essemus sancti & immā
culati,in cōspectu eius in charitate
Bern. &c. Et Bernardus Candor enim lu-
cis est sapientia,& candidā oportet
esse animam, in qua ipse habitare
elegit Secūdū est quia habent mū-
dare alios,ideo oportet eos esse mū
dos. Ecclesiasti. Ab immūdo quid
Ec. 33 mundabitur? Sicut nō est calidi fri
gefacere,nec frigidi calefacere, ita
non uidetur immūdus mūdare im
Greg. mundos vnde Gregorius Superie/
ctas sordes tergere nō ualet manus

quæ latum tenet. Machab 4. elegit Iudas sacerdotes sine macula uolũtatem habentes in lege dei, & mũda sancta erunt. Tertium est, quia sũt uasa electionis dei. sic dicitur de Paulo Vas electionis mihi est iste, ut portet nomen meum coram gẽtibus & regibus, & filiis Israel Sicut modica macula in sypho regis uinũ infusum abhominabile & inutile, quantũ ad potũ regis redigitur, ita sapientia in multis propter maculã uitę abhominatur a deo, & ab hominibus. Greg Cuius uita dispicitur, restat ut eius prædicatio cõtemnatur. Et Hierony. perdit enim auctoritatẽ docẽdi, cuius sermo opere destruitur. Et Isydo. Opprobriũ est enim arguere quidquam in alio, quod adhuc reprehendit in seipso. Quartum est, quia sunt oculi ecclesiæ. psal. Oculi mei languerunt prę inopia, inquã luminis; parua enim oculi macula in oculo magis inutilem reddit, quàm in cęteris mẽbris. Vnde Gregorius: Nequaquã maculam purè considerat oculus quem puluis grauat. Mac. 4. Act 9. Greg. Hiero. Isydo. psa. 18. Greg.

Mirum multiplex.

Luc.7. SVperbiæ. Luc.7. Videns autem Pharisęus qui uocauerat enim, dixit inter se; Hic si esset propheta sciret utique quę & qualis est mulier quæ tangit eum, quia peccatrix

Io.12. est. Est murmur auaritiæ. Io. 12.

Matt. 20: Quare hoc unguentũ, &c. Est murmur Inuidiæ. Matth. 20 Et accipiẽtes murmurabant aduersus patrem familias dicẽs, &c. Est murmur im-

Nu.11 patientię, uel laboris. Num. 11. Ortus est murmur populi quasi dolentiũ pro labore cõtra dominũ, quod cum audisset iratus est; & accesus in eos ignis domini deuorauit extremã castrorũ partẽ. Est murmur de bonis quæ conferimus. Ecclesiasti.

ecc 18. In bonis nõ des querelã, & in omni dato nõ des tristitiã uerbi mali, &c. De talibus argumentũ est quòd nõdum mortui sunt mundo. Nã quibus mundus mortuus est, hi sustinent aduersitates gaudenter; quib⁹ uero mũdus uiuit, hi nequeunt in-

Beda. iurias sustinere. Vnde Beda Tanto amplius quisque murmurat, & cõqueritur de præsentibus ecclesiæ laboribus, quãto min⁹ in se desideria

carnis extrinxit. est etiam murmur de malis, quæ patimur. sap. 1. Custo dite uos à murmuratione, quæ nihil prodest. Murmur contra ea quę Deus facit, nihil prodest homini, imò plurimum nocet. Nó enim pro pter murmur cessat tribulatio, sed quod potuit esse meritoriũ, propter murmur fit demeritoriũ, & destrui tur homo. Vnde debuit emendari. Vnde psal. Destruxisti eum ab emũ datione, uel emendatione. sap. 1. psa. 88

Murmur fugiendum est propter quinque.

PRimo, propter uerba sacræ scri pturæ. sap. Custodite uos à murmuratione. Et Paulus. Neque murmurraueritis, sicut quidã murmurauerunt, &c. & iterũ omnia facite sine murmuratione. secundo, ꝑpter uindictã, quã dominuũ sumpsisse in præsenti de peccato isto legi tur vnde Maria soror Mosi percussa fuit à Domino lepra propter murmur. Datã & Abirõ ꝑpter murmur absorti sũt à terra. propter hoc peccatũ, misit Dominus serpentes igni tos in filios Israel. ꝑpter hoc maior pars populi i deserto mortui sunt. sapi. 1. i. Co. i. Nu. 15 Nu. 14

Tertio propter exemplum Christi.
Isa. 53 Isa. Quasi agnus coram tondentē
se obmutescet, &c Quarto propter
exemplum sanctorum. De talibus
dicit Gregorius Non murmur reso
Greg. nat, non querimonia, sed corde ta
cito &c Quinto, quia regnum cæ-
lorum non dabitur murmuranti-
bus Gregorius. Regnum cælorum
Greg. nemo qui murmurat accipit.

Murmurare non debent claustrales.

PRimo quia claustralis murmu
rans de cibo uel potu, deficit
in ipso principio belli spiritua
lis, quod est cōtra gulā, sicut dicit
Hiero. Hieronymus. In pugna Christi pri⁹
contra gulam agitur, quia nisi hæc
prius refrenetur, frustra cōtra alia
uitia laboratur. Tales uero ad ignē
tribulationis crepant, sicut olla ua
cua ad ignem posita, uel sicut do-
liumi uacuū de facili sonat, uel sol-
uitur, plenū uero silet. Ex quo ap-
paret satis, ꝙ aqua diuinę gratię in
eis nō est. Isti quādo deberent deo
escam apponere cū grata salsa hila
ritatis, iusta uerbum Apostoli, Hi-
8, co. 6 larem datorē diligit deus, ipsi fel

apponunt murmurationis in cuius escā pro falsa. Vbi uere de eis Dominus dicere potest. Dederunt in escā meam fel, quasi non legerit de domino qui cum gustasset acetum felle mixtum noluit bibere. Secundo quia claustralis murmurans, omne bonum claustri dat pro modico sgno ad corpus iumēti sui. Omne bonū claustri est pax. Vnde super illud psalmi, pax super israel, dicit P. Augu. Omne bonū uno uerbo dat. Tertio, quia claustralis murmurās respicit retro cū uxore Loth, & in statuā uertitur. statua uidetur homo, & non est, sic talis uidetur religiosus & non est. Quarto quia claustralis murmurans dicitur rota nō bene uncta, scilicet unctione gratiæ & ideo murmurat sicut rota carri. Eccle. Precordia fatui sicut rota carri. Claustralis discipulus Christi, & Galieni factus est. Vnde D. Bernardus Dominus docet saluare animas, Galienus, & Hypocras saluare corpus cuius cōsilio potius acquiescis, eius citius uis esse discipulus. Itē Puta te monacū esse nō medicū nec de cōplexione iudicādū sed de professione. Quinto, quia claustralis murmurās est quasi fur, qa furat deo suo, & abbati suo. Claustralis

Ps. 124 Augu.

Ec. 32

Bern.

Idem.

non est suus, sed dei, & Abbatis sui, & sui Præpositi. Tali murmuranti dicitur illud Ioannis. Quid ad te, tu me sequere. Sexto quia claustra-
Ioã.21 lis murmurans, cæcum sibi ducem constituit, qui eum in foueã præcipitat frequēter. Ille cęcus est proprius sensus, qui in foueã peccati multos p̄cipitat. Iã claustrales ita æquè uolunt abũdare in uictu, & uestitu in pręsẽti, sicut illi qui nullã aliã retributionẽ expectãt in futuro, quasi pro nihilo reputãtes terrã desiderabilẽ, quæ eis ꝑ mercede danda est

Murmuris remedia sunt quinque.

Contra murmur auaritæ, est terrena contemnere. Contra murmur inuidiæ, est proximum diligere. nam qui proximum diligit, de bono eius nunquã dolet imò quasi de proprio hilarescit. Cõtra murmur impatiẽtię, est labores Christi, & sanctorũ cõsiderare. Nisi passio Christi (ait Gregorius) ad
Greg. memoriã reuocetur, nil adeo durũ est, quod non æquo animo toleret. Contra murmur de bonis quæ cõferimus, debet esse timor ne mercedẽ perdat. Quia quod fit cũ tædio,

& murmuratione perdit mercedé, quod aũt affectu, bono, hoc Deus accipit. ait Isydorus. Contra murmur de malis quæ patimur, est ꝙ debemus considerare quod Dei sumus ratione creationis, & redemptionis, & ideo murmurare nõ debemus quicqd de nobis faciat. Quia iuste uẽdicat nostrã uitam, qui pro nostra posuit suã. & siue uiuamus, siue moriamur, ait Paulus, domini sumus Qui ergo refugit ab eo corrigi, nõ uult ab eo, regi, sicut dicit pat. Augu. et licet nos flagellet, scit etiã ut pius & eruditus medicus, qd nobis sit daturus ad cõsolationem. Isydo. Augu.

Mandatorum Dei incitamenta sunt quatuor.

PRimum est, quia ad hoc factus est homo, ut mãdata Dei obseruet. Ecclesiasticus: Time dominũ & mãdata eius serua. Hoc est ois homo, id est ad hoc factus est ois homo, hoc est omnis homo, ergo siue hoc nihil est homo, nihil inquã ualoris, præterea dignus est morte. Vnde fuit. Ismia fuit illa sententia In quacũq; hora comederis morte morieris. Quia homo ad hoc fact⁹ erat Eccle. ultim.

ut mandata Dei seruaret, & nō obseruando dignus erat morte. Sicut quando aliqua res fit ad aliquod opus, & ad illud est inutilis, destruitur. propterea dicebat D. Bern. Dignus plane est morte, qui tibi domine Iesu recusat uiuere. Secundū est, quia obseruatio mandatorum deo multum placet; quod pōt uideri duabus rationibus. prima est, qa obseruatio mandatorum Dei, est signum amicorū eius. Io. 14. Si diligitis me, mādata mea seruate. Ioannes etiā in sua canonica epistō. ait: Hæc est charitas Dei, ut mandata eius custodiatis. Secunda est, qa obseruatio mandatorū gratissimū sacrificiū est deo. Vnde in libro Regū dicitur. Nūquid uult Deus holocaustū, aut uictimā, & nō potius obedire uoci eius? Ecclesiastic. Salutare sacrificiū est attendere mādatis, & discedere ab omni iniquitate. salutare uocatur qa causa est salutis æternæ. Tertiū est, qa mādata eius sunt leuia. Matt. Iugum enim meū suaue est & onus meū leue. Quartum est, quia sunt utilia. De ijs utilitatibus require in quinto libro cap. 17.

Bern. | Io. 14 | 1. Io. 5 | 1. Re. 15. | Ec. 35. | Mat. 11

Mendacii species secundum Augustinum sunt octo.

PRima est in doctrina religionis, quæ est contra fidē, uel bonos mores, quæ sūmè fugiēda est, ad quam nulla causa quisquam debet adduci. Secunda est, quæ nulli prodest alicui obest. Tertia est, prodest uni, & obest alteri. Quarta est, quæ fit in sola mentiendi, fallēdiq; libidine, quod est merum mēdaciū sicut dicit P. Augu. Quinta est, quę fit cupiditate fallēdi de suaui eloquio. Sexta est, quæ nulli nocet, & alicui prodest ad patientiā eius seruandam, septima est, quæ nulli nocet, & alicui prodest ad uitā corporis seruandā. Octaua est, quæ nulli nocet, & ad hoc prodest ut ab immūditia corporis aliquis tueatur. Tres primæ species sunt mortalia peccata, si cum deliberatione dicantur. Quinque aliæ sunt peccata uenialia, nisi adsit aliqua circunstātia, quæ eas faciat mortalia. Augu. Augu.

Mendacium fugiendum est propter quinque.

Eccl. 7. PRimo, quia scriptura docet. Ecclesiasticus. Noli amare mendaciũ aduersus fratrẽ tuum. Idem.
Idem. Ne accipias faciẽ aduersus faciem tuã, nec aduersus animã tuã mẽdacium. Faciem aduersus faciẽ suam accipit, qui ueritate expulsa à corde suo, quæ est Dei similitudo, falsitatẽ quæ est diaboli facies, assumit.
Exo. 23. Exod. Nõ suscipies uocẽ mendacij, nec iunges manũ tuam, ut pro impio dicas falsum testimoniũ, &c. Secundo, fugiendũ est, quia istud peccatum est diabolicũ quia ipse pri-
Gen. 3 mũ mendaciũ dixit Gene. 3. Nequaquã moriemini, sederitis sicut Dii scientes bonũ & malum, &c. Vnde
Ioã. 8 apud Ioannẽ dicitur ipsum esse mẽdacem & patrem mendacii, quia inuentor est, & ideo pater hominis mendacis, & homo mẽdax filius est diaboli mendacis per imitationem Vnde Io. Vos ex patre diabolo estis,
Ioã. 8 & desideria patris uestri uultis facere. Tertio quia hoc peccatum odit
Pro. 6 Deus. Prou. Sex sunt quę odit Deus & septimum detestatur anima eius

oculos sublimes, & linguam mēdacē. Quarto quia hoc peccatū ualde nociuū est Ecclesiæ Dei: facit enim ut uix alicui fides adhibeatur. Vnde D. Hieronymus Mendaces faciunt ut uera nō credatur. Vnde propter mendacia hominū, multiplicatur iuramēta & periuria. Quinto quia hoc peccatum occidit animam. Vnde Psal. Perdes omnes qui loquuntur mendacium. Hiero. Psal. 5

Maledictiones non sunt inferendæ propter tria.

PRimo, quia scriptura docet. Rom. 12. Benedicite, & nolite maledicere &c. Et Petrus. Non reddētes malum pro malo, nec maledictum pro maledicto, sed è contrario benedicētes. Secundo exemplo Christi & sanctorum. Petrus ait Cum malediceretur non maladicebat, &c. Et Paulus. Maledicimus & benedicimus, &c. Tertio ꝑpter duo mala quæ ex his sequuntur. Primū est amissio regni Dei. Paulus hoc asserit inquiēs Neque maledici regnū dei possidebunt, &c. Secundum est quia sæpe maledictio sup caput maledicentis reuertitur. Pro. Sicut auis Ro 12 1. Pe. 3 1. pe. 2 1. Co. 4. 1. Co. 6. Pr. 26.

nō possedebūt,&c. Quarto,ut deū
uidere meremur. Mat 5. Beati mun
Mat 5. do corde,quoniam ipsi deum uidē
bunt.Et P.Augu Videbimur te do-
Aug. mine, & tanto unusquisque perspi
cius,quanto hic uixerit purius.

Ministris Ecclesiæ necessaria est munditia propter quatuor.

PRimum est, quia ipsi sunt mini
stri dei,& sicut ipse est immacu
latus, ita oportet eos esse im/
maculatos. Vnde Dauid dicebat.
Psa.17 Ero immaculatus cū eo Itē Ambu-
Ps.100 lans in uia immaculata,&c. Et Pau
lus.Elegit nos ante mūdi constitu-
Eph 1 tionem, ut essemus sancti & immā
culati,in cōspectu eius in charitate
Bern. &c.Et Bernardus Candor enim lu-
cis est sapientia,& candidā oportet
esse animam , in qua ipse habitare
elegit Secūdū est quia habent mū-
dare alios,ideo oportet eos esse mū
dos. Ecclesiasti. Ab immūdo quid
Ec.33 mundabitur?Sicut nō est calidi fri-
gefacere,nec frigidi calefacere , ita
non uidetur immūdus mūdare im
mundos vnde Gregorius Superie/
Greg. ctas sordes tergere nō ualet manus

quæ latum tenet. Machab 4. elegit Iudas sacerdotes sine macula uolũtatem habentes in lege dei,& mũda sancta erunt. Tertium est, quia sũt uasa electionis dei. sic dicitur de Paulo Vas electionis mihi est iste, ut portet nomen meum coram gẽtibus & regibus,& filiis Israel Sicut modica macula in sypho regis uinũ infusum abhominabile & inutile, quantũ ad potũ regis redigitur, ita sapientia in multis propter maculã uitę abhominatur a deo,& ab hominibus, Greg Cuius uita dispicitur, restat ut eius prædicatio cõtemnatur.Et Hierony. perdit enim auctoritatẽ docẽdi, cui9 sermo opere destruitur. Et Isydo. Opprobriũ est enim arguere quidquam in alio, quod adhuc reprehendit in seipso. Quartum est, quia sunt oculi ecclesiæ psal. Oculi mei languerunt prę inopia, inquã luminis;parua enim oculi macula in oculo magis inutilem reddit,quàm in cęteris mẽbris. Vnde Gregorius: Nequaquã maculam purè considerat oculus quem puluis grauat. Mac.4. Act 9. Greg. Hiero. Isydo. psa 18. Greg.

Mirum multiplex.

Luc.7. SVperbiæ. Luc.7. Videns autem
Pharisęus qui uocauerat enim,
dixit inter se;Hic si esset prophe
ta sciret utique quę & qualis est mu
lier quæ tangit eum,quia peccatrix
Io.12. est. Est murmur auaritiæ. Io. 12.
Matt. Quare hoc unguentũ,&c.Est mur-
20: mur Inuidiæ. Matth.20 Et accipiẽ
tes murmurabant aduersus patrem
familias dicẽs,&c. Est murmur im-
Nu.11 patientię, uel laboris Num.11.Or-
tus est murmur populi quasi dolen
tiũ pro labore cõtra dominũ,quod
cum audisset iratus est;& accesus in
eos ignis domini deuorauit extre-
mã castrorũ partẽ. Est murmur de
bonis quæ conferimus. Ecclesiasti.
ecc.18. In bonis nõ des quęrelã,& in omni
dato nõ des tristitiã uerbi mali,&c.
De talibus argumentũ est quod nõ
dum mortui sunt mundo Nã qui-
bus mundus mortuus est, hi susti-
nent aduersitates gaudenter;quib⁹
uero mũdus uiuit,hi nequeunt in-
Beda. iurias sustinere. Vnde Beda Tanto
amplius quisque murmurat,& cõ-
queritur de præsentibus ecclesiæ la
boribus,quãto min⁹ in se desideria

carnis extrinxit. est etiam murmur de malis, quæ patimur. sap. 1. Custodite uos à murmuratione, quæ nihil prodest. Murmur contra ea quę Deus facit, nihil prodest homini, imò plurimum nocet. Nō enim propter murmur cessat tribulatio, sed quod potuit esse meritoriū, propter murmur fit demeritoriū, & destruitur homo. Vnde debuit emendari. Vnde psal. Destruxisti eum ab emūdatione, uel emendatione. sap. 1. psa. 88

Murmur fugiendum est propter quinque.

PRimo, propter uerba sacræ scripturæ. sap. Custodite uos à murmuratione. Et Paulus. Neque murmuraueritis, sicut quidā murmurauerunt, &c. & iterū omnia facite sine murmuratione. secundo, ꝑpter uindictā, quā dominuū sumpsisse in præsenti de peccato isto legitur vnde Maria soror Mosi percussa fuit à Domino lepra propter murmur. Datā & Abirō ꝑpter murmur absorti sūt à terra. propter hoc peccatū, misit Dominus serpentes igni tos in filios Israel ꝑpter hoc maior pars populi ī deserto mortui sunt. sapi. 1. i. Co. i. Nu. 15 Nu. 14

Tertio propter exemplum Christi.
Isa. 53 Isa. Quasi agnus coram tondente se obmutescet, &c Quarto propter exemplum sanctorum. De talibus dicit Gregorius Non murmur resonat, non querimonia, sed corde tacito &c. Quinto, quia regnum cælorum non dabitur murmurantibus Gregorius. Regnum cælorum
Greg. nemo qui murmurat accipit.

Greg.

Murmurare non debent claustrales.

PRimo quia claustralis murmurans de cibo uel potu, deficit in ipso principio belli spiritualis, quod est cótra gulā, sicut dicit Hieronymus. In pugna Christi pri
Hiero. contra gulam agitur, quia nisi hæc prius refrenetur, frustra cótra alia uitia laboratur. Tales uero ad igné tribulationis crepant, sicut olla uacua ad ignem posita, uel sicut dolium uacuū de facili sonat, uel soluitur, plenū uero silet. Ex quo apparet satis, ꝙ aqua diuinę gratię in eis nō est. Isti quādo deberent deo escam apponere cū grata salsa hilaritatis, iusta uerbum Apostoli, Hi-
2.co.9 larem datoré diligit deus, ipsi fel

apponunt murmurationis in eius
esca pro salsa. Vbi uere de eis Domi
nus dicere potest. Dederunt in escā
meam fel, quasi non legerit de do- 1:1 I02
mino qui cum gustasset acetum fel
le mixtum noluit bibere. Secundo
quia claustralis murmurans, omne
bonum claustri dat pro modico fe
no ad corpus iumēti sui. Omne bo
nū claustri est pax. Vnde super il- Ps. 124
lud psalmi, pax super israel, dicit P. Augu.
Augu. Omne bonū uno uerbo dat.
Tertio, quia claustralis murmurās
respicit retro cū uxore Loth, & in
statuā uertitur, statua uidetur ho-
mo, & non est, sic talis uidetur reli-
giosus & non est. Quarto quia clau
stralis murmurans dicitur rota nō
bene uncta, scilicet unctione gratiæ
& ideo murmurat sicut rota carri.
Eccle. Precordia fatui sicut rota car Ec. 33
ri. Claustralis discipulus Christi, &
Galieni factus est. Vnde D. Bernar- Bern.
dus. Dominus docet saluare ani-
mas, Galienus, & Hypocras saluare
corpus cuius cōsilio potius acquie-
scis, eius citius uis esse discipulus. Idem.
Itē. Puta te monacū esse nō medicū
nec de cōplexione iudicādū sed de
professione. Quinto, quia claustra-
lis murmurās est quasi fur, qa furat
deo suo, & abbati suo. Claustralis

non est suus, sed dei, & Abbatis sui, & sui Præpositi. Tali murmuranti dicitur illud Ioannis. Quid ad te,
Ioã.21 tu me sequere. Sexto quia claustralis murmurans, cæcum sibi ducem constituit, qui eum in foueã præcipitat frequẽter. Ille cęcus est proprius sensus, qui in foueã peccati multos ꝓcipitat. Iã claustrales ita æquè uolunt abũdare in uictu, & uestitu in pręsẽti, sicut illi qui nullã aliã retributionẽ expectãt in futuro, quasi pro nihilo reputãtes terrã desiderabilẽ, quæ eis ꝓ mercede danda est.

Murmuris remedia sunt quinque

Contra murmur auaritæ, est terrena contemnere. Contra murmur inuidiæ, est proximum diligere. nam qui proximum diligit, de bono eius nunquã dolet immo quasi de proprio hilarescit. Cõtra murmur impatiẽtię, est labores Christi, & sanctorũ cõsiderare. Nisi passio Christi (ait Gregorius) ad
Greg. memoriã reuocetur, nil adeo durũ est, quod non æquo animo toleret. Contra murmur de bonis quæ cõferimus, debet esse timor ne mercedẽ perdat. Quia quod fit cũ tædio,

& murmuratione perdit mercedē, quod aūt affectu, bono, hoc Deus accipit. ait Isydorus. Contra murmur de malis quæ patimur, est q̃ debemus considerare quod Dei sumus ratione creationis, & redemptionis, & ideo murmurare nō debemus quicqd de nobis faciat. Quia iuste uēdicat nostrā uitam, qui pro nostra posuit suā. & siue uiuamus, siue moriamur, ait Paulus, domini sumus Qui ergo refugit ab eo corrigi, nō uult ab eo, regi, sicut dicit pat. Augu. et licet nos flagellet, scit etiā ut pius & eruditus medicus, qd nobis sit daturus ad cōsolationem. Isydo. Augu.

Mandatorum Dei incitamenta sunt quatuor.

PRimum est, quia ad hoc factus est homo, ut mādata Dei obseruet. Ecclesiasticus, Tunc dominū & mādata eius serua. Hoc est ois homo, id est ad hoc factus est ois homo, id hoc est omnis homo, ergo sine hoc nihil est homo, nihil inquā ualore, præterea dignus est morte. vnde fuit istud tum illa sententia In quacūq; hora comederis morte morieris. Quia homo ad hoc fact⁹ erat Eccle. ultim.

ut mandata Dei seruaret, & nō obseruando dignus erat morte. Sicut quando aliqua res fit ad aliquod opus, & ad illud est inutilis, destruitur. propterea dicebat D. Bern. Dignus plane est morte, qui tibi domine Iesu recusat uiuere. Secundū est, quia obseruatio mandatorum deo multum placet; quod pot uideri duabus rationibus. prima est, qa obseruatio mandatorum Dei, est signum amicorū eius. Io. 14. Si diligitis me, mādata mea seruate. Ioannes etiā in sua canonica epistō. ait: Hæc est charitas Dei, ut mandata eius custodiatis. Secunda est, qa obseruatio mandatorū gratissimū sacrificiū est deo. Vnde in libro Regū dicitur. Nūquid uult Deus holocaustū, aut uictimā, & nō potius obedire uoci eius? Ecclesiastic. Salutare sacrificiū est attendere mādatis, & discedere ab omni iniquitate. salutare uocatur qa causa est salutis æternæ. Tertiū est, qa mādata eius sunt leuia. Matt. Iugum enim meū suaue est & onus meū leue. Quartum est, quia sunt utilia. De ijs utilitatibus require in quinto libro cap. 17.

Bern. | Io. 14 | 1. Io. 5 | 1. Re. 15. | Ec. 15. | Mat. 11

Mendacii species secundum Augustinum sunt octo.

PRima est in doctrina religionis, quæ est contra fidē, uel bonos mores, quæ sūmè fugiēda est, ad quam nulla causa quisquam debet adduci. Secunda est, quæ nulli prodest alicui obest. Tertia est, prodest uni, & obest alteri. Quarta est, quæ fit in sola mentiendi, fallēdiq; libidine, quod est merum mēdaciū sicut dicit P. Augu. Quinta est, quę fit cupiditate fallēdi de suaui eloquio. Sexta est, quæ nulli nocet, & alicui prodest ad patientiā eius seruandam, septima est, quæ nulli nocet, & alicui prodest ad uitā corporis seruandā. Octaua est, quæ nulli nocet, & ad hoc prodest ut ab immūditia corporis aliquis tueatur. Tres primæ species sunt mortalia peccata, si cum deliberatione dicantur. Quinque aliæ sunt peccata uenialia, nisi adsit aliqua circunstātia, quæ eas faciat mortalia. Augu. Augu.

Mendacium fugiendum est propter quinque.

Eccl. 7. PRimo, quia scriptura docet. Ecclesiasticus. Noli amare mendaciũ aduersus fratrẽ tuum. Idem.
Idem. Ne accipias faciẽ aduersus faciem tuã, nec aduersus animã tuã mẽdacium. Faciem aduersus faciẽ suam accipit, qui ueritate expulsa à corde suo, quæ est Dei similitudo, falsitatẽ quæ est diaboli facies, assumit.
Exo. 23. Exod. Nõ suscipies uocẽ mendacij, nec iunges manũ tuam, ut pro impio dicas falsum testimoniũ, &c. Secundo, fugiendũ est, quia istud peccatum est diabolicũ quia ipse primũ mendaciũ dixit
Gen. 3 Gene. 3. Nequaquã moriemini, sederitis sicut Dii scientes bonũ & malum, &c. Unde
Ioã. 8 apud Ioannẽ dicitur ipsum esse mẽdacem & patrem mendacii, quia inuentor est, & ideo pater hominis mendacis, & homo mẽdax filius est diaboli mendacis per imitationem Vnde Io. Vos ex patre diabolo estis,
Ioã. 8 & desideria patris uestri uultis facere. Tertio quia hoc peccatum odit
Pro. 6 Deus. Prou. Sex sunt quę odit Deus & septimum detestatur anima eius

oculos sublimes, & linguam mēdacē. Quarto quia hoc peccatū uald e nociuū est Ecclesiæ Dei Facit enim ut uix alicui fides adhibeatur Vnde D. Hieronymus Mendaces faciūt Hiero.
ut uera nō credatur. Vnde propter mendacia hominū, multiplicatur iuramēta & periuria. Quinto quia hoc peccatum occidit animam Vnde Psal. Perdes omnes qui loquuntur mendatium. Psal. 5

Maledictiones non sunt inferendæ propter tria.

PRimo, quia scriptura docet. Ro 12
Rom. 12. Benedicite, & nolite 1. Pe. 3
maledicere &c Et Petrus. Non reddētes malum pro malo, nec maledictum pro maledicto, sed è contrario benedicētes. Secundo exemplo Christi & sanctorum. Petrus ait 1. pe. 2
Cum malediceretur non maladicebat, &c. Et Paulus. Maledicimus & 1. Co. 4.
benedicimus, &c. Tertio ꝑpter duo mala quæ ex his sequuntur. Primū 1. Co. 6.
est amissio regni Dei Paulus hoc asserit inquiēs Neque maledici regnū dei possidebunt, &c. Secundum est quia sæpe maledictio sup caput maledicentis reuertitur. Pro. Sicut auis Pr. 26.

ad alta transuolans, & passer quolibet uadens, sic maledictum frustra prolatum in quempiam superueniet. Glossa. idest, proferentem.

Mali sustinebunt sex mala corporum in inferno.

Isa. 1 DEformitatem: Vnde Isa. Facies combustę uultus eorum,
Iho. 2 &c. Ihoel. Omnes uultus redigentur in ollam, &c. Naum. Facies omnium sicut iugedo ollę, &c.
Nau. 2
Zac. 2 Secundo, pōderositatem. Zach Iniquitas sedet super talentum plūbi, & semper descendit, submersi sunt
Bar. 2 quasi plumbum in aquis uehemētibus. Et Baruch. Facti sumus subtus & nō supra, quia peccauimus deo.
Isa. 13 Tertio, omniū membrorū infirmitatem. Isa. omnes manus dissoluentur, & omne cor hominis contabescet & conteretur, tortiones & dolores tenebunt, & quasi parturiens dolebunt. Quarto, æternam capti
Ap. 14 uitatem. Apoc. Et fumus tormentorum eorum ascendet in secula seculorum Et Bernar. Exultati à beati paradisi patria, cruciabuntur in gehēna æterna, nunquā lucem uisuri nunquā refrigerium adepturi, sed

millia millíũ in inferno cruciandi, nec unquam inde liberãdi, ubi nec qui torquet aliquando fatigatur, nec qui torquetur moritur. Quinto, mortis immortalitatem. Gregorius: erit miseris mors sine morte, finis sine fine, defectus sine defectu, quia & mors uiuit, & finis semper incipit, & defectus deficere nescit. sexto, diuersarum pœnarum acerbitatem. De hac materia require de pœnis inferni. Greg.

Mala, quæ sustinebunt animæ in inferno, multa.

ARdentẽ cõscientiam. Isa: Vermis eorum non morietur & ignis eorum nõ extinguetur. Et D. Hieronymus arguet te malitia tua, & aduersio tua increpabit te. secundo cordis nequitiã contra Deũ. Apoc. Blasphemauerunt Deũ cæli & terræ præ doloribus suis, & nõ egerunt pænitentiã ex operibus suis Tertio ad proximũ inimicitiã. Isa. Vnusquisque ad proximũ suũ stupebit. Quarto desideriũ carentiam. Apoc. Desideria animæ tuæ discesserũt à te. Et Bernardu. Quid tã pœnale quam semper uelle quod

Isa. ultimo. Hiero. Ap. 16. Isa. 13.

nunquã erit? & semper nolle quod nunquam non erit: nihil obtinebit, quod uult, & quod non uult nihilominus possidebit. Quid facient hi qui quærunt omnes consolationes suas, quando carebunt omni cōsolatione? sicut dicit Bernard. Quid

Bern. erit cũ se uiderit illa miseranda cōditio omni consolatione nudata? Quinto, inextimabilem angustiã, quæ tunc maxima erit, ut legitur

Apoc. 16. in Apoc. 16. et cum manducabunt linguas &c.

Munus triplex.

PRimum est oris; munus oris, est laus, uel præces carnales, secundum est manus. Munus manus est pecunia. Tertium est obsequii. Munus obsequii, est seruitium indebite impensum, uel acceptum.

Munera non sunt accipienda propter quinque.

Exo. 23 PRimum est, quia hominem excæcauit. Exod. Nō accipias munera, quæ excæcant etiã prudentes & subuertũt uerba iustorũ.

Deu. 16 Deu. Nō accipias persōna, nec mu-

neia, quia munera excæcant oculos, sapientū, &c. Secundū est, quia reddit hominem mutū. Ecclesiasticus. Exenia & dona excæcant oculos iudicum, & quasi mutus in ore auertit correctiones eorū. Vnde Gregorius Nō potest constanter argui a quo aliquid accipitur. Et Isydo. Acceptio munerū, præuaricatio ueritatis est. Tertiū est quia corrumpunt. Isa. Princeps tui infideles socii furū, omnes diligunt munere, secuntur retributiones, pupillo non iudicant, & causa uiduæ non ingreditur ad eos Et licet nō corrūpantur recipiendo, tamen creditur. Hieronymus. Præsumitur quod matrona non est casta, quæ cum rogatur, munera accipit. Ita nec iudex munus accipiens, a corruptione immunis iudicatur. Quartū est, quia in seruitutē redigūt. Vnde Paulus Omnia mihi licent, sed nō omnia expediunt, omnia mihi licēt, sed ego sub nullius redigor potestate. Pro. Qui accipit munus seruus est, &c. Quintū est, quia impediunt, siue priuāt hominem à melioribus bonis. Vnde Isa. Qui excutit manus suas ab omni munere, qui obturat aurem suam, ne audiat sanguinē, qui claudit oculos suos, ne uideat malū, iste

Eccl. 3
Greg.
Isyd.
Isa. 1
Hiero.
1. Co. 6
Pro. 22.
Isa 33

Isyd. in excelsis habitat. Vnde Isydorus. Excute manus tuas ab omni mune re si uis in excelsis habitare.

Magnanimitas in tribus consistit.

PRimo, in longitudine longanimitatis, per quam animus futura bona expectat, & presentia non curat. Psal. Expecta dominum & uiriliter age, &c. Per hanc se extendit animus semper anterius, Philip. Quæ retro sunt obliuiscens ad ea uero quæ sunt priora extendēs me ipsum, &c. Secundo in latitudine charitatis, per quā animus se extēdit ad dexterā, & ad sinistrā, idest ad amicos, & inimicos. Matt. 5. Diligite inimicos uestros, &c. Tertio in profunditate humilitatis, per quā animus descēdit infra se, & coram se. Luc. 13. Qui se humiliat exaltabitur, &c. Et in his tribus est magnitudo animi, de qua dicit Seneca. Magnus animus est cui magno nihil est magnum

Marginal notes: Psa. 26; Phil. 3; Mat. 5; Lu. 13; Sene.

Maria dicitur stella propter quatuor.

PRimo, quia cum magna esset ad modum stellæ modica apparebat per humilitatem. Secundo, quia sicut stella de nocte lucet, sic beata uirgo lucet his, qui sunt in tenebris peccatorum. Tertio, qa naufragantes huius mundi ad portū salutis dirigit Vnde ipsa dicit. Ecclesiasticus. In me omnis spes uitæ & uirtutis, &c Quarto, quia admodū stellæ radios ex se profert, scilicet bonorū exemplorum, qui sunt sex. primus radius est amor solitudinis, qui habetur ex hoc uerbo. Luc. 1. Ingressus Angelus ad eā dixit. Aue gratia plena dominus tecum. Non ex sola, sed dominus tecum. Secundus est, erubescentia, quæ insinuatur cū dicitur. Turbata est. Vnde Angelus dixit ei. Ne timeas Maria, &c. Bern. Solēt uirgines semper esse pauidæ, & ut caueant timenda etiā tuta pertimescere. Tertius est, modestia sermonis, ibi, cogitabat qualis esset ista salutatio. Quartus est amor castitatis, ibi, Quomodo fiet istud qm̄ uirū nó cognosco, idest me

Luc. 1
Ec. 24.
Luc. 1.
Bern.

cognituram propofui? Ideo dixit ei Angelus: Benedicta tu inter mulieres, idest super omnes mulieres.
Gen. 3 Omnes enim aliæ mulieres maledictæ fuerunt in matre sua Eua. Gen. 3. multiplicabo erumnas tuas, & cóceptus tuos, in dolore paries filios, & sub uiri poteltate eris, & ipse dominus tui, &c. Sed tu sola in mulieribus benedicta. Quintus est humilitas, ibi, ecce ancilla domini. Hieronymus. Dictū est ab Angelo gratia
Luc. 2. plena, & sic uacuos replet. Sextus est, obedientia, ibi: Fiat mihi secundum uerbum túum.

Mariam salutare debemus propter quatuor.

PRimo, quia per eam salutem inuenimus. Secundo quia ab ea multa beneficia accepimus, sci-
i. Co. 6 licet præcium nostræ redēptionis. Vnde Paulus. empti enim estis præ
ecc. 38 cio magno, &c. Medicamentū no-
Gē. 15. stræ ægrotationis. præmiū nostræ retributionis. Gen ego ero merces magna tua nimis. Tertio ꝓpter Angeli exemplū. Si uis uirginē salutare, oportet te esse Angelum. Require in litera N & C. Quarto propter

resalutationis lucrum. Nam si eam salutauerimus, non est tam rustica, ut nos sine salutatione dimittat. Ecclesiasticus.41. Erubescite à salutātibus de silentio. Videndū ergo est quomodo salutare debemus. Debemus eam salutare dupliciter, scilicet frequenter. Isa. Bene cane, frequenta canticum ut memoria tui sit. Ideo Bernard. Si insurgunt uēti tēptationū, si incurris in scopulos tribulationū, respice stella, uoca Mariam. In periculis, & angustiis in rebus dubiis, Mariā cogita, Mariā inuoca, nō recedat a corde, non recedat ab ore. Debemus salutare eam fideli ter, scilicet corde, ore, & opere, ne possit dicere illud Isaiæ. populus hic labiis me honorat, cor aūt eorū longe est à me Sed si uolumus ab ea resalutari, oportet his modis salutare. Vnde Berna Vt impetres orationis eius auxiliū, ne deseras conuersationis exemplum, ipsam sequaris, non deuias, ipsam rogans, non desperas, ipsam cogitans nō erras, &c.

Ecc.41

Isa.24

Bern.

Isa.29

Bern.

Magnificat homo Deum, siue laudat tripliciter.

Luc.1. Corde, sic Beata Virgo laudat dominum inquiens. Magnificat anima mea dominum. Vnde Glossa dicit. Quia tanto munere me Dominus sublimauit, ut nullos linguę officio explicare possim, sed totũ animi interioris affectũ in agendis gratiarũ laudes offero totũ quod uiuo, quod sentio, quod discerno. Magnificare ergo debemus corde, quia sicut dicit D. Bernard. parum prodest sola uoce cantare sine cordis intentione. Et pat. Augu. Si ore clamans, & corde fraudé cogitas, si lusisti a laude Dei, & quod grauius est in blasphemiã perexisti.

Glossa

Bern.

Augu.

Isa.29. Item, Ne nobis dicat illud Isaiæ. populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longé est à me. Secũdo debemus Deũ magnificare ore. Et hoc dupliciter, primo. Finis magnitudinem nuntiando psal. Magnificate dominũ mecũ; ipsum laudãdo psal. Magnificabo eum in laude. Ecclesiasticus. Benedicentes dominũ exultate illum, quã tamen potestis; maior est enim laude, quis magnifi

psa.33

psa 68.

Ecc.43

cauit eũ sicut est ab initio, gratias referendo Ecclesiasticus. Dāti mihi sapientiam dabo gloriam. Et demũ opere debemus deũ laudare. Vnde Matt. Sic luceat lux uestra corā hominibus ut uideāt bona opera uestra, &c Et P. Augusti. Non solum igitur uox tua sonet laudes Dei, sed & opera concordent cũ uoce, cum enim laudatur Deus de bono opere tuo, tunc laudas dominum. Ec. ul. Mat. 5 Augu.

Nobilitas duplex.

PRima est carnis, de qua nō est superbiendum propter tria. Primo, quia ut uidemus frequenter nobilitas carnis aufert nobilitatem mētis, quod indignum est. Vnde quidā. Multo indignius est mente seruire quàm corpore. Hi nāque non sunt dicendi nobiles, sed ignobiles, non sunt dicendi domini, sed serui. De ignobilitate legit̃ in libro Reg. 2. Dixit dominus ad Heli, absit hoc, sed quicunque honorificabit me, glorificabo eum, qui autem cōtemnũt me, erunt ignobiles, de seruitute. Rom. 6. Nescitis quoniā cui exhibetis uos seruos ad obediēdū, serui estis eius, cui obedistis, siue pec 1 Re. 2 Ro. 6

Io 8. cati ad mortē, siue obeditionis ad
Bern. iustitiā, et Io. Qui peccatum facit,
Remi. seruus est peccati Et Ber. An nō ser
uus cui dominaī iniquitas? Et Re-
migius. Qui enim seruiunt uitiis, &
diabolo, serui sunt uitiorū & dia-
boli. Secundo qa omnes sumus ex
eodē patre, & ex eadē matre, geniti
uel pcreati Nō legitur dominū fe-
cisse unū Adā argenteū unde homi
nes essēt nobiles, & unū de terra, un
de essēt gnobiles, sed unū tātū fe-
cit, & illū luteū, ex quo oēs exiui/
mus. Vnde siquis ex hoc solū nobi-
lis est, quia ex nobilibus parētibus
Mal. 2 ortus est, aut omnes nobiles erim⁹,
aut ignobiles. Vnde Mal. Nunquid
nō pater unus omniū nostrorum?
Nunqd nō Deus unus creauit nos?
quare ergo unusquisq; despicit fra
trē suū? Tertio, quia nobilitas ista
nil aliud est quàm antiquæ diuitię
Aug. sicut dicit P. Augustinus & Philoso
phus. Omnia ista longa ueritas mi
scuit, & sursū & deorsum fortuna
Aug. uersatur. Et P Augustinus Neminē
regē nisi ex seruis oriundū esse sci-
mus, neminē seruū nisi ex regibus.
Hiero. Secunda nobilitas est animi, & hæc
sola nobilitas est. Vnde Hierony.
Senec. Nobilitatē uerā esse animū genero
sum dicitur. Et Seneca. Quis est ge

nerosus

nerosus & ad uirtutes bene compositus? & hęc nobilitas dicitur gratuita, idest gratia Dei data, silicet, quãdo aliquis gratia Dei custoditur, ne mali turpitudini seruiat. Vnde Tul. Hic liber extimãdus est, ꝓ nulli turpitudini seruit: De hac enim gloriãdũ est. Vnde sapiens De illa nobilitate glorieris, quæ filios dei, & coheredes facit. Tunc ille nobilis est si peccata & uitia deserit, & uirtutes animi, inquantum potest, custodit. Tulli.

Nobilitatis ueræ signa sunt quinque.

PRimum est liberalitas. Vnde Deus, qui liberalissimus est, ideo liberalissimus, quia nobilissimus est, & quia nobilissimus est ipse est liberalissimus quia non solũ sua dedit, sed & semetipsum, nõ solum suis seruientibus, sed etiam hostibus. Matt. Qui solem suum oriri facit sup bonos & malos, & pluit super iustos, & iniustos. Si ergo liberalitas est signum ueræ nobilitatis, eius contrarium est rapacitas, ꝙ est signum magnę rusticitatis. ergo rusticissimi sunt qui auferũt bona pauperum. Secũdum est gratitudo

siue recognitio beneficiorũ, & per contrarium ingratitudo, siue beneficiorum non recognitio, signũ est rusticitatis. Vnde patet quod illi q nobiles reputãtur, qui deum inhonorant, qui eos præ ceteris honorificauit, rusticissimi sunt. Tertiũ est mansuetudo & misericordia in inferioribus. Vnde Seneca. Nullũ maius signum in omnibus quàm regẽ & principem decet clemẽtia. Vnde in signũ mãsuetudinis Reges Christiani inunguntur, per cõtrarium ergo crudelitas in inferioribus siue in subiectis, signum est rusticitatis.

Sene.

Quartum est, timere opprobrium seruitutis. Vnde D Hieronymus Nobilitas grauis est generosus animus Sed multi qui nobiles dicuntur nõ timent pessimã seruitutem uitiorum & dæmonum, in qua sæpe pro nihilo subiiciuntur. Vnde Remig. Qui enim seruiunt uitiis & diabolo, serui sunt uitiorum, & diaboli. Ex quo patet non nobiles, sed rusticos, non dominos, sed seruos esse.

Hiero.

Remi.

Quintũ est cordis magnitudo, quo quis modica cõtemnit, & magna appetit. Econtrario magna rusticitas est amorẽ suũ in modicis ponere, & magna negligere. Vnde patet dominas illas, quæ potius ponũt amorẽ

suum in uno misero milite quàm in rege gloriæ, uerè nobiles nō esse. sic & de milite, qui ponit amorem suum in misera muliere, uel in terra, contempto regno cælorum:

Negligentiam docet nos fugere tria.

PRimum est scriptura. Hieremias. Maledictus qui facit opus Dei negligenter, uel fraudolenter. Et Gregorius. Diabolus enim nō pōt appropinquare homini, uel ei tēptationes inferre, nisi se gesserit negligenter. secundum est, cura quam habent mali circa ea de qbus intēdunt, sicut legitur de Herode. Diligenter didicit tempus stellæ. & subditur. Ite, & interrogare diligēter de puero, &c. vnde Cassiodorus. Vtinam ita seruirent homines deo pro cælorum regno, sicut seruiunt homini pro beneficio terreno. Tertiū est sublimitas personarū corā q. bus negligentia talis cōmittitur, qa corā deo & angelis eius. Magna diligentia habenda est in psallendo, & in aliis operibus quæ spiritualiter fiunt corā deo. Vnde psal. Quoniā omnis terra deus psallat sapiē

Hiere. 48.

Greg.

Mat 4

Cassi:

psa. 46

ter, &c. ne psallendo immunda cogitemus, & tunc foetorem pro odore Deo offeramus. Vnde Bernard. Immunda & inutilia in corde uersando, foetorem horribilem aspectibus eius ingero. Item psallendū est sapienter propter præsentiā angelorum. psal. Angelis suis deus mandauit de te, &c. Auscultant tanquam amici Angeli psallentes. Vnde psal. In cōspectu angelorū psallam tibi, &c. Et Bernard. loquens de angelis dicit solicite discurrūt medii inter nos & deū, gemitus nostros fideliter portantes ad dominum, ipsius gratiam nobis deuotissimè reportantes, &c.

Bern.

psa. 90

ps. 137

Bern.

Negligentiæ remedia sunt duo.

PRimum est timor Dei. Ecclesiasticus. Qui timet dominum, nihil negligit secundū est amor, Gregorius. Amor Dei nunquam est ociosus, operatur enim magna si est, si autem operari renuit amor non est. Et Bernardus ait O bone Iesu, non est amor tuus ociosus qui te diligunt, non tepescant.

Eccl. 7

Greg.

Obedientiæ incitamenta sunt quinque.

PRimum est scriptura. Rom. 13. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Ephe. filii obedite parentibus. Heb. obedite præpositis uestris, & subiacere eis ipsi enim peruigilant quasi rationē reddituri pro animabus uestris. Et Bernar. Disce homo obedire, disce terra subdi, disce puluis obtēperare. secundū est creaturæ. Matt. Quis est hic, quia & uenti, & mare obediunt ei? Ambrosius. Nō est mediocris pudor animi, imperio Dei insensibilia elementa parere, & homines nō obedire, quibus sensus ab ipso tributus est. Tertiū est doctrina Christi, hanc enim docuit ueniens in mundum. Io. Descēdi de cælo (inquit) nō ut faciā uoluntatē meā, sed uoluntatē patris mei, qui misit me, &c. Itē Meus cibus est ut faciam uoluntatem patris mei, &c. Et hoc dixit manēs in mundo. Itē transiens in mundo. Matt. Nō sicut ego uolo, sed sicut tu. Io. sicut mādatū dedit mihi pater, sic facio. Christus igitur ne perderet obediē

Ro. 13 Ephe. 6. Heb. 13 Bern. Mat. 8. Amb. Io. 6. Io. 3. Io. 5. Matt. 26. Io. 15.

tiam, perdidit uitam. Quartũ est, bona quę ex obedientia oriuntur. de hac materiã, uide in sequẽti ca. Quintum est, mala quę ex in obe/dientia proueniunt. Et de hac materia uide in ca. de inobediẽtia,&c.

Obedientia quinque bona facit.

PRimum est, quia obedientia impetrat à deo quod postulat. Gre-
Greg. gorius si obedientes fuerimus præpositis nostris, obedit Deus ora-
Augu. tionibus nostris. Et pat Augustin. Citius exauditur una oratio obedientis, quàm decẽ millia contẽptoris. Io. si cor nostrum non repre-
1. Io. 3 hendit nos fiduciã habemus ad dominum, quôd quicquid petierimus accipiemus, &c. secundum, est quia obedientia hominem seruũ dei fa-
Matt. 7. cit. Matt. Non omnis qui dicit mihi domine, domine, intrabit in regnũ cælorũ, sed qui facit uoluntatẽ patris mei, &c. Magna securitas est habere deum omnipotentẽ. vnde
Amb. Ambrosius. Mori non timeõ qa bonũ dominum habeo. psal. Bea-
psl. 143. tus cui' est Dominus deus eius, &c. Tertiũ, quia de inimicis triũphat.
pro. 21 pro. Testis mẽdax peribit, uir obe-

dienſ loquetur uictorias. Teſtis mẽdax eſt qui profeſſus eſt obediẽtiã. & eam non ſeruat, qui in præſenti perit dum in bello ſpirituali ſuccũbit, in futuro peribit, quia æternaliter damnabitur. Quartũ eſt, quia animam cuſtodit & cõſeruat in bono ſtatu. Prou. Qui cuſtodit obediẽtẽ cuſtodit animã ſuã. Gloſſa. Obedientẽ merito cuſtodit Deus tãquã ſuum Eccleſiaſticus. Qui cuſtodit mandatũ, non patietur quidquã mali. Et Bernardus. Obedientia dirigit greſſus noſtros, & ſanctæ conuerſationis promeretur gratiam. Quintum eſt, quia liberat hominẽ à malis æternis. Prou. Verbũ cuſtodiens filius extra perditionem erit. Idem Qui autẽ me audierit abſque timore erit, & abũdãtia perfruetur. Pro 19 Gloſ. Eccl. 8 Bern. Pr. 29 Idẽ. 1

Obedientiæ gradus ſunt quinque.

PRimus eſt obedire libenter. Exod. 35 Iſte eſt ſermo quem præcipit deus, omnis uoluntarius & pro animo offerat primitias domino. Eccleſiaſticus. In omni dato hilarem fac uultũ tuum, &c. Nã hilarem datorẽ diligit deus. Et Bernard Nubiloſa corporis cõpoſitio, & facies triſtitiæ turbinis obfuſcata Ex. 35 Ec. 35 1. Co. 9 Bern.

deuotionem ab anima recessisse significat. Secundus est, obedire simpliciter, idest non cauté intendere

Bern. ad ea quæ sibi placent. Vnde Bern. Quisquis occultè satagit ut quòd uult ipse hoc ei prælatus iniungat, ipse se seducit, si forte sibi quasi obedientia blãdiatur, neque enim in ea ipse prælato, sed magis ei prælatus obedit. Ad simplicitatem obedientiæ pertinet nõ iudicare, quid uel quare, sed esse sicut monet. Psa. Auditu auris, obedit mihi, &c. Tertius est uelociter obedire, ad exem-

Ps. 17. plũ Petri, & Andreæ, qui continuo relictis retibus, & naui secuti sunt dominũ. Nã uelociter currit sermo Dei, & uelocem desiderat habere se

Ps. 142 quenté. Fidelis obediens nescit moras, dicit D. Ber. Quartus est, uiriliter adimplere mãdata Vnde D. Ber. Super illud, Manum tuam misisti

Bern. ad fortia, ait Agendũ est instanter,

Bern. & constanter obediendum. Psal. uiriliter age confortetur cor tuũ, &

Ps. 26 sustine dominũ. Quintus est humiliter obedire. Luc. Cũ feceritis om-

Luc. 17 nia quæ præcepta sunt uobis, &c.
Et P. Augustinus. Obedientia nisi humilium

Aug. esse potest.

Obe-

Obedientiæ aduersantur duo.

PRimum est proprius sensus. Vnde exemplum relinquendi proprium sensum dedit nobis Christus a matre sua in templo inuentus. Descendit cum eis, & erat subditus illis. Bernardus. Quis nó erubescit obstinatus esse in cõsilio suo, quando suum sapientia ipsa deseruit? secundum est propria uoluntas. De hac materia require in cap. de propria uoluntate. Luc. 2 Bern.

Orationis incitamenta quatuor.

PRimum est scriptura, Ecclesiasticus. Non impediaris orare semper. Hieronymus. Clama ad me & exaudiam te. Luc. petite & dabitur uobis. Et pater Augu. ait. Nó tantũ hortaretur ut peteremus, nisi dare uellet, erubescat humana pigritia, plus uult ille dare, quàm nos accipere, plus uult ille misereri, quàm nos a miseria liberari. secundum potest esse exemplũ sanctorum & Christi, Tertiũ debet esse Ecc 18 Hie 33 Luc. 6. Augu.

dignitas angelorũ, orationes nostras deo offerentium; sicut angelus Thobiæ dixit. Quando orabas cũ lacrymis, & sepeliebas mortuos per noctem, ego obtuli orationem tuam domino, &c. Vnde D. Berna. Credimus sanctos angelos astare orationibus offerre deo præces & uota hominum, ubi sine ira, & disceptatione leuari puras manus p-spexerint. Quartum bona quæ ex oratione proueniunt. de hac materia require in sequenti capitulo.

Tobi. 12.
Bern.

Orationis bona sunt tria.

PRimum est quód oratio sanat infirmitatem animę & corporis. Ecclesiasticus. Fili in tua infirmitate ne despicias te ipsum, sed ora dominũ & curabit te. Habetur exẽplũ de Ezechia, &c. Iac. ultimo. Oratio fidei saluabit infirmum. Et Hieronymus oratione pestes mentis sanantur. Et Isydorus. Frequens oratio uitiorum impugnationem extinguit. secundũ est, quia dęmones fugat. Matt. Hoc genus dæmoniorũ non eiicitur nisi in oratione & ieiunio, &c. Ambrosius, psalmi & orationes dæmones fugãt. Et Isydor.

Ecc. 18
Iac. ultimo.
Hiero.
Isydo.
Matt. 17.
Mar 9.
Amb.
Isydo.

Dæmones oratione uincũtur. Tertium est, quia confortat. Luc. Positis genibus orabat dicẽs, pater, &c. subditur. Apparuit autem illi angelus con fortans eum. Luc. 22

Orationis impedimenta sunt septem.

PRimum est peccatum orantis. Isa. Cum multiplicaueritis orationes uestras, non exaudiam. manus enim uestrę sanguine plenę sunt. Psa. Iniquitatẽ si aspexi in corde meo, non exaudiet & dominus. Gregorius. Qui â præceptis dei uertitur quod in oratione postulat nõ meretur. Secundum est, orantis dubietas. Iaco. 1 postulet in fide nihil hæsitans, &c. Bern. Indignus benedictione cælesti esse conuincitur, qui deũ dubio quęrit affectu. Et Isydorus. Inaniter oramus, si spei fiduciam nõ habemus. Tertium est terrenarum occuppatio. vnde Grego. Fit autẽ sæpe ut qui terrena substãtia occupatur, orationi non quãtũ deberet inuigiliet. Et Isydo. Longe enim a deo est animus qui in oratione cogitationibus seculi fuerit implicatus. Quartũ est indignitas

Isa. 1 | Psal. | Greg. | Iac 1 | Bern. | Isyd. | Greg. | Isyd.

Hier.7 &c 11. eius pro quo oratur Hiero: Tu ergo noli orare pro populo hoc, nec assumas pro eis laudem & orationē & non obsistas mihi, quia nō exaudiā te. Idem. Si steterit Moyses & Samuel coram me nō est anima mea ad populum istū Quintū est duri- ties. q̄ duplex est, prima est in pauperes Prou. Qui obturat aurē suam ad clamorē pauperū, & ipse clamabit & non exaudietur. Secunda ad eos qui offendunt Cum aliquis nō uult dimittere ei. Ecclesiasti. Homo homini seruat iram, & à deo quærit medelam. In homine similem sibi nō habet misericordiā, & de peccatis suis deprecabitur. Ipse dum caro sit reseruat irā, & propitiationē petit à deo Quis orabit pro delictis illius? Idem ait. Relinque proximo tuo nocenti tibi, & tunc deprecāti tibi peccata soluentur. Isydorus. Qualē uis erga te ipsum esse deum cum delictorum ueniam poscis, talē te exibere debes his qui deliquerunt in te Sextum est prauitas desiderii. Vnde P. Augusti. Seruat tibi Deus quod nō uult cito dare, ut tu discas magna magnè desiderare, dilatio desiderii rē desideratā cōmendat. Idem P. Augusti. Si aliquando Dominus tardius dat cōmēdat da-

Idē.15

Pro.21

Ec. 29

Idē.28

Isydo.

Augu.

ri, nō negat. Diu desiderata dulcius obtinētur, cito autē data uilescūt. Septimum est, defectus perseuerantiæ in orando. Luc. 11. Et ille si perseuerauerit pulsans, dico uobis, & si nō dabit illi surgēs eò quòd amicus eius sit propter improbitatē tamen eius, surget & dabit illi quotquot habebit necessaria. Et P. Aug. Si non est amota oratio securus est de misericordia dei. Lu. 11. Lu. 11 Augu.

Orandum est quadrupliciter.

Primo attentè: Petrus Apostolus hoc docet. Vigilate in orationibus. Super quibus uerbis dicit Glossa. Ne animus cogitet preter id solum quod precatur. Pótius orandū est corde, quàm ore tantū. Exemplum est de Anna, quę corde suo loquebatur, & uox illius penitus non audiebatur. Isydor. ad hāc sententiā benedicit. Oratio cordis est, non labiorum, neque uerba deprecantis deus intendit, sed orātis cor aspicit. Vnde Saluator orare nos instruens dicebat Orantes aūt nolite multū loqui, &c. Propterea dicebat P. Augusti Quando oras dominum, pietate opus est, nō uer- Pe. ul. Glos. 1. Re. 1. Mat. 6 Augu.

bositate. Multum loqui ethnicorum est, quibus non uult seruator
Mat. 6 nos assimilari, ne in multiloquio nos exaudiri arbitremur, cum sciat Pater noster cælestis, quid opus sit nobis antequã petamus. Secundo
Deu. 4 cum desiderio. Deut. Cũ quæsieris dominum deum tuũ, inuenies eũ si tamẽ eum toto corde quæsieris.
Hiere. Hiere. Cũ quæsieris me in toto corde uestro inueniar à uobis. Vnde
Greg. Gregorius æternã uitam si ore petimus, nec tamẽ corde desideramus, clamantes tacemus. Magnitudo de
Aug. siderii est clamor quem deus exaudit Et P. Augustinus. Nemo de pietate dei diffidat, quoniã maior est misericordia eius miseria nostra, et quisquis ad eum toto corde clamauerit, exaudiet eum, quoniam misericors est Tertito cum gemitu & la
Isa. 38 crymis. Isa. 38. Audiui orationẽ tuã
Exo. 2 & uidi lacrymam tuã. Exo. Audi
Isa. 38 ui gemitus eorum. Et Psal. Auribus percipe lacrymas meas. Vnde
Bern. Glossa dicit. Quę lacrymæ uiolẽtæ sunt in præcibus. Et Ber. O humilis lacryma tuũ est regnum, tua est potentia, aspectũ iudicis non uereris inimicis accusãtibus silentiũ imponis, sola intras ad regẽ, sed nõ sola recedis, uincis inuincibilẽ, & ligas.

omnipotentem. Quarto orandũ est pl.101.
humiliter psal. respexit in orationẽ
humilium. sicut legitur de publica
no, & de Cananęã catello se compa
ranse. Vnde Iudith. dicebat Neque Iudit.
superbi ab initio placuerunt tibi, 9.
sed semper tibi placuit humiliũ &
mansuetorũ deprecatio. Et Eccle. Ec. 35.
Oratio humiliantis se nubes pene-
trabit, &c. Sed hodie cõtrario mo-
do mulieres agũt, cum enim ad ec-
clesiam uadunt, studiosius se or-
nant, cum tunc se magis humilia-
re deberent, sicut Iudith, & Hester,
& Niniuitę fecerũt, qui se saccis in
duerunt. Vnde D. Ambrosius. Qui Amb.
enim uult audiri, inclinare se de-
bet amota pompa, ut misericordiã
dei puocet. Habitus enim superbus
nec impetrat, nec recta de se facit
credi.

Oranti duo sunt necessaria, ut exaudiatur.

PRimũ est ut beneuiuat. Et ut
aliquis beneuiuat, tria necessa
ria sunt. primo, ut opere cõ- Io. 9.
pleat, quæ Deus præcipit. Io. 9, Sci-
mus ꝙ Deus peccatores non exau-
dit sed si quis dei cultor est, & uo-
luntatem eius facit, hunc exaudit.
Et Isydor. si id quod deus præcipit Isydo.

facimus, id quod petimus sine dubio obtinebimus. secundo, ut mũditiam cordis diligat. Io. 3. si cor
1.Io.3 nostrũ nõ reprehenderit nos fiduciam &c. Et pat. Augustinus, Munda tuũ cubiculum cordis, & intus
Augu. est qui exaudiat. Et Hieronymus.
Hiero. Intellige ô homo, quia nisi pura cõscientia depræceris, à deo prorsus nõ exaudieris. Tertio, ut affectus suos puros custodiat. Vnde pa. Augustinus. Nihil ita deũ inclinat ad
Augu. pietatẽ & misericordiã quemadmodũ pius mentis affectus. secundum quod est necessariũ, est ut iustã petat. Tria nanq; petere debemus primũ est à præteritis peccatis ueniã.
Eccl.5 Ecclesiasti. Ne adiicias peccatũ sup. peccatũ, sed de pristinis depræcare ut tibi dimittãtur. secũdũ est à præsentibus malis tutelã. Matt. Vigilate
Matt. 27. & orate ut nõ intretis in tentatione. psal. Custodi me ut pupillã oculi tui, &c. Tertiũ est à futuris periculis cautelã. Luc. vigilate omni tẽpore orantes, ut digni, &c.
psal.16.
Luc.21

Oratio facit sex bona.

Diabolum fugat, de hac materia uide supra in secũdo, cap. de oratione. secundo Veniam

impetrat. 2. Reg. 12. Dixitq; Dauid. 2.Re.
Peccaui domino, cui dictũ fuerat. 12.
Dominus transtulit peccatum tuũ
nõ morieris, &c. Ecclesiasticus ora Ec. 35
tio humiliantis se nubes penetrat.
&c. Vitam ad perpetuam prolõgat
Isa. Audiui orationẽ, &c. Tollit op- Isa. 38
probrium. Tob 3. Ad hanc uocem Tob 3.
perrexit, &c. usq; ut ab isto impro-
perio liberaret eam. Impetrat gra/
tiã ad benefaciẽdũ. Sic publicanus Luc.
per humilẽ orationem, descendit
iustificatus in domum suam. Pius
enim mẽtis affectus inclinat deum
ad pietatem & misericordiam. Ora
tio docet quid faciendũ. Vnde Pau Ro 8.
lus. Nam quid oremus sicut opor- Remi
tet. dicit Remigius. Plerũque dum
uolumus bona petere, petimus cõ-
traria. Sicut Paulus qui petebat au
ferri stimulũ carnis, si enim exaudi
retur forsitam in reuelationũ ma-
gnitudinẽ se extolleret, & in lapsũ
caderet. Sed ipse spiritus sãctus po-
stulat pro nobis gemitibus inenar-
rabilibus. Dicit Ambr. Qui si quan Amb.
do fideles aliquid petũt cõtra salu-
tẽ suã per ignorantiam non per ia-
ctãntiã, spiritus sãctus q unius sub-
stãtię est cũ patre & filio, interponit
se in medio inter nos & deũ patrẽ,
& postulat pro nobis quę utilia sũt

nō cum pulſu aeris,neque cum ſo-mnu,uel ſtrepitu uocis, ſed inenarrabiliter ſicut conuenit eius diuinitati,quia æqualis & conſubſtantialis eſt deo patri.

Ornatus ſuperbus , & curioſus fugiendus eſt propter quinque.

PRimo , quia ſacra ſcriptura docet. Eccleſiaſticus. In ueſtitu ne glorieris unquam nec in die ortus tui exultabis. Et Petrus etiā docet quomodo debeant eſſe mulieres , non nimis ornatæ &c. Pau. etiam ait.Habentes alimenta,& quibus tegamur his contēti ſimus. Vnde Gloſſa contenti tegumēto non debemus quærere ornamentum.Et P.Auguſtinus. Veſte purpurea tibi circūdetur nō ad pulcritudinē ſed ad neceſſarium tegumentū, ne, dū exquiſitis ueſtris alteram turpitudinem aſſumas.Et Cyprianus. Serico & purpura indutæ,Chriſtum induere non poſſunt,auro & magaritis & monilibus ornatæ, ornamēta cordis & corporis pdiderūt. Secundo,qa deo diſplicet. Et hoc oſtēdit in plaſmatione hominis Voluit.n.

Ecc 11
Pet. 3
Tim. 7
Gloſ.
Augu.
Cypri.

Dominus præciosum spiritum sub uili sacco carnis abscondere. Vnde non est uerisimile quòd uoluerit corpus quod est uile, præciosum tegumentum habere. ideo parētibus nostris post peccatum tunicas pelliceas fecit. Vnde D. Bernardus. Bern. Quęritur, non quod utilius, sed quod subtilius inuenitur, nō quod frigus expellat, sed ꝗ superbire cōpellat. Tertio qa diabolo placet, & hoc potest ostēdi duabus rationibus. Prima est, quia ornatus superbus, est signum diabolicæ subiectionis. Vnde Gregorius. Euidentissimū signū reproborū est superbia, humilitas electorū. Greg. secunda est, qa mulier bene ornata, est esca & hamus diaboli. Vnde Ecclesiast. Inueni amariorē morte mulierem. Ecc. 7. sanctus Ambrosius. Forma feminea laqueus est diaboli. Amb. Quarto, quia magna stultitia est acquiescere huic uitio. De hac materia require in capitulo quarto. Quinto, propter culpam quæ ex superbo prouenit. Vide in sequenti capitulo.

Ornatum superbum culpabilem reddunt quatuor.

Lu. 11 PRimum est præciositas. Luc. Habetur exemplum de diuite purpurato. Vnde Glossa. super illud ait. si cultus præciosarū uestiū culpa non esset, sermo domini nō tā uigilanter exprimeret, ꝙ diues purpura & bysso indutus apud inferos torqueretur. Gregori. Nemo
Greg. præciosa uestimenta nisi ad inané gloriam quærit, ut honorabilior cęteris uideatur. secundum est moli
Mat. ii ties. Vnde Matt. Ecce qui mollibus uestiuntur in domibus regum sūt.
Bern. Vnde etiam Bernard. Erubescibilis est uiro religioso manifesta curiositas, quæ etiam caputiarū appetit ne uilescat. Quid ad nos de magnis caputiis, uel cucullis albis, si mentes non de albemus? certe dicet nobis Dominus. Væ uobis hypocritæ, qa similes estis sepulcris de albatis. Qui enim splēdida diligit, humiles cogitationes habere nō pōt. mollia nanque indumēta indicant etiā animi molitiē. Tertiū est extranietas, scili
soph. i cet, ut sint aliis dissimiles. sopho. visitabo super omnes qui induti sūt

ueste peregrina Quartum est super fluitas, quæ duplex potest esse, scilicet quo ad magnitudinem; ut in longis caudis terram induentibus, & uiam scopantibus & de nuditate Christi in pauperibus nó curātes, quibus caudis pulices colligunt, & puluerem hominibus mouent: secundo quo ad multitudinem; contra eos, qui uolunt habere diuersa paria uestiū,& potius uolunt eas à tineis comedi, quàm Christum in pauperibus indui vnde Iacobus ait contra istos. Agite nūc diuites, plorate ululantes in miserijs uestris quæ aduenient uobis; diuitiæ uestræ putrefactæ sunt, & uestimenta uestra a tineis comesta sūt; aurū & argentū uestrū eruginauit, &c. De hoc uide ī capitulo de auaritia. Isa. 5.

Ornatum lectorum dissuadent nobis tria.

PRimum est maledictio quæ daturi per prophetam Amos Væ qui dormiunt in lectis eburneis. secundum est consideratio lecti domini, scilicet, crucis. vnde pa Augustinus Lectum suum dimisit Christus discipulis suis, cum illo in Am. 6 Aug.

isto iacet lecto, moriatur in cruce, si uult crucifixum placatũ uidere, crucem intelligo totam uitam eius cruciatu plenam. si ergo Christi lectus est sancta crux, superbus profecto minister est, cui non sufficit lectus domini sui. Tertium est timor
a.14. lecti infernalis. Vnde Isa. sub ter te sternetur tinea, & operimentũ tuũ erunt uermes. Qui non possunt sustinere pullices, quomodo sustinebunt uermes? Qui timet pruinam
Iob.6. irruet super eum nix, dicit patientissimus Iob.

Oratus superbi stultitiæ sunt quatuor.

Prima est, quia exteriora sua uilia, interioribus, quæ præciosa sunt præponunt. similes illis qui paraturam pomi, ipsi pomo præferunt; & coopertaram torselli ipsi torsello. isti nanque magis exteriora quàm interiora habere cupiunt Et tamẽ diabolus nõ curat de exterioribus sed de interioribus de qbus illis non est curæ. Da mihi
Gẽ. 14. animas cętera tolle tibi, dicit in Genesi: secũda est, qa cũ morte dãnati sint, & iam ad illam ducãtur, plus

cogitant tamē de ornatu corporū quā de liberatione animarū. Quod omnes ad mortem quotidie curramus, prçter rei experiētiā infinitæ sunt doctorum sentētiæ quāuis ne sciamus quādo, & ubi, aut quomodo, certissima est mors, sed eius hora nos latet, uerū est, quòd nos ubique expectat, ut cū ceteris nostrum diē claudat ultimū. Tertia est, quia ipsi turpitudinē suā detegunt, quā do eam tegere deberent. Vident superbū eorū ornatū, malam opinione habent de is. Vnde Glossa super illud Tim.2. Non in tortis crinibus &c. superbus habitus nō recta de se facit credi Ecclesiasticus. Amictus corporis, & risus dentiū, & ingressus hominis nuntiant de illo, quia gestus corporis signum est mentis corruptę; sicut nux si relinquat corticē ante tēpus, signū est interioris corruptionis, sic Christianus si nō habeat exterius habitū, quem Christiana religio requirit; signū est ꝙ uirtus alicuius peccati intus lateat. Quarta est, quia ipsi præferunt sapiētiā suā sapientiæ dei, uolentes facies suas contra naturam mutare, quā eis naturaliter dominus dederat. Imò ꝙ plus est, facies peccatorū quæ sunt façies dæmonū, superin-

1.Ti.2

Ecc.19

Eccl.4 dunt.Psal.facies peccatorum sumitis. Non attendentes illud Ecclesiastici. Non accipies faciem aduersus faciem tuam.Hi nanque imaginem
Mat. 25. dei contemnunt, alias assumentes imagines.Et merito Deus eos despiciet,& in die necessitatis nō agnoscet eos dicens.Amē dico uobis nescio uos.Vnde sup illud Psalmi Domine in ciuitate tuā imaginem ipsorum ad nihilū rediges,&c dicit Glossa Merito imaginē illorum ad nihilū rediget Deus in cælestis ciuitate,quia illi imaginem ipsius ad nihilum redigerūt Qua ergo fiducia rogat quis dominum, si eum deus
Isydo. non agnoscit Qua fiducia(ait Isy.) ad cælos erigit uultus quos conditor non agnoscit?

Ps.27

Ociositas fugienda est propter quatuor.

PRimo,quia ociū est locus diaboli Sic dicit, reuertar in domum
Ln 14 meam unde exiui Propterea dicebat Paulus.Nolite locū dare diabolo,&c Apud hominem occupatum non habet diabolus locū, ubi
Eph.4
Senec. possit esse, quia sicut dicit Seneca. Res perfecte occupata nō habet lo

cũ alterius rei, nec illius eſt capax. Propterea dicebat D. Hieronymus. ſemper aliquid boni operis facito, ut te diabolus inueniat occupatũ. Ex hoc enim qui aliquis diabolo locũ facit, iam omni loco indignus eſt, præter inferno, qui proprius locus ocioſi eſt, ſicut diaboli. Quòd ſit poteſt oſtendi. Cõſtat ꝙ ocioſus in cælo non recipitur, quia cęlũ eſt merces eorum tantum, qui operantur. Sicut dicitur. Voca operarios tuos, & redde illis mercedem, &c. Ocioſus indignus eſt & in mundo iſto eſſe. Propterea in Euangelio figuraliter dicitur de ficulnea Succide eam, ut quid enim terram occupat? reſtat ergo quòd ſolo inferno digni ſint. Secũdũ eſt, quia ocioſus brutis animalibus inferiorem ſe ponit, quia eis licitum eſt comedere, ꝙ non eſt ocioſo ſine labore. Vnde dicebat Paulus. Siquis nõ uult operari non manducet. Ad hanc intẽtionẽ loquebatur Eccleſiaſti. Melior eſt canis uiuus leone mortuo. Leo mortuus eſt aliquis magnus ſuperbus, q per totũ diẽ ſtat ocioſus, cui præualet canis uiuus ideſt aliquis ſtrenue operãs. Tertio, q ocioſus ſe exponit ſine defenſione hoſtibus ſuis. Eſt. n. ſicut caſtrũ ſine muro.

Hiero. Mat. 20. Lu. 13 Teſſ. 3 Ec. 10

Ezec. Ascendam ad terram absque muro, Veniam ad quiescentes, & habitantes securè. Verbum est diaboli, homo uerò occupatus est uelut
Aug. castrũ bene clausum. Vnde P. Augustinus Non facilè capitur à tẽtatione, qui bono uacat exercitio. Quarto propter multa mala quæ ex hoc
Ec. 33
Bern. uitio oriũtur. Vnde Ecclesia. Multa mala docuit ociositas. Et Bernard. Omnium temptationum & cogitationum malarum & inutilium sentina est ocium, in sentina nauium recipiũtur sordes, sic cor ociosi quasi omnes sordes uitiorum recipit. Sed uide sequentia.

Ociositatis mala sunt quatuor.

PRimum est Luxuria. Exemplũ Dauidis habetur, qui dum occupatus fuit bellis, continẽs fuit, tempore uero ocii adulterium cómisit. Vnde Quidã Poeta ait. Quærit Egistus quare sit factus adulter? in promptu causa est, desidiosus erat.
Eze 16 Et Eze Hæc fuit iniquitas Sodomæ sororis tuæ Superbia, saturitas panis, & abũdãtia, & ociũ ipsius Secũ
Bern. dum est uerbositas & curiositas, & etiam nugæ. Bernardus. Ociositas

est mater nugarum. Tertiũ est, egestas. prou propter frigus & pigritiã arare noluit, mendicabit ergo æstatem, &c. Idem. egestatem operata est manus remissa, manus uero fortis, &c. Quartum est mortificatio conscientiæ prou peragrum hominis pigri transiui, & peruineã uiri stulti, & ecce totum repleuerãt urticæ, & operuerant superficiẽ eius spinæ, & materia lapidũ destructa erat. vnde sapiẽs. Ocia nullus amet, nisi sint cõiuncta labori; nã nimia requie mortificatur homo. Quæcũque potest manus sua instãter operare, &c dicit Ecclesiasticus. Quinta est superbia. psal. In labore hominum non sunt, &c. Vnde sequitur. Ideo tenuit eos superbia.

pr. 20.
Idẽ. 12
pr. 24.
Ecc 9.
psa. 72

Obseruatio mandatorum dei quinque bona facit.

PRimũ est, quia obseruatio mãdatorum dei amicitiã & societatem dei acquirit, quam diu aliquis mandata dei custodit, & obseruat, deum habet secum, & etiam in se ipso. Io. Qui diligit me, sermonem meum seruabit, & ad eum ueniemus & mansionẽ apud eũ facie-

Io. 14.

Idē.15. mus. Idem. Vos amici mei estis si fe
ceritis quæ præcipio uobis, &c. Se/
cundū est, quia orationes exaudire
1.Io, 3 facit. Io. carissimi si cor nostrū nō
reprehenderit nos, fiduciam habe-
mus ad dominum, & quicquid pe/
tierimus ab eo, accipiemus, &c.
Ideo nō uult deus hominem audi-
re in oratione, quia homo nō uult
eū audire in mandatorū obserua-
prou. 29. tione. prou. Qui declinat aurē suā
ne audiat legem, oratio eius execra
Isydo. bilis eris, &c. Et Isydorus. si enim
id quod Deus præcipit faciamus, id
quod petimus sine dubio obtinebi
mus. Tertiū est, quia hominē à ma
lo custodit, scilicet culpæ & pœnæ.
Ecc. 8. Ecclesiast. Qui custodit præceptū,
non experietur quicquā mali. Vn-
prou. 40. de pat Augustinus: Morte mala mo
ri nō pōt qui bonā duxerit uitam.
Ecc.12 Quartū est, qa hominē à morte ęter
Augu. na defendit Io. si quis sermonem
Io.8. meū seruauerit mortē nō gustabit
in æternū. Quintum est, qa homi-
Mat.19 nem ad cælestem uitā introducit.
Luc.11 Matt. si uis ad uitā ingredi, serua
psa.18. mandata Luc. Beati qui audiunt
uerbum dei, & custodiunt il-
lud. psal. In custodiendis
illis retributio mul-
ta, &c.

Onus qui culpæ.

PRimum eſt, onus culpæ. pſa. Quoniam iniquitates meę ſupergreſſæ ſunt caput meũ, ſicut onus graue grauatæ, ſunt ſuper me. Verè onus qui nec firmamentum pótuit ſuſtinere. Luc. Videbam ſatanam ſicut fulgur de cælo cadentem, &c. Vnde Paulus. Deponentes omne pondus, &c. Hæc onera imponunt dæmones. Exod. Item ad onera ueſtra luti, & lateris, &c. Hoc onus tripliciter portatur, ſcilicet, oratione ſicut dixit Saul ad Samuelem. Nunc quæſo porta peccatum meũ. Num. Tu & filii tui, & domus patris tui, portabitis iniquitatem ſanctuarii, &c. Leuit. Cur non cómeditis hoſtiam pro peccato? quod de prælatis intelligitur. Item Compaſsione uera. Vnde Paulus. Quis infirmatur, & ego non infirmor? &c. Itẽ Cóſolatione Gal. si præocupatus fuerit homo i aliquo delicto, uos qui ſpirituales eſtis huiuſmodi inſtruite in ſpiritu lenitatis, &c. secũdũ eſt, onus pœnæ. Mat. Alligant enim onera grauia & importabilia, digito aũt ſuo nolũt ea

pſa 37
Luc. 10
heb. 12
Exo. 5
Re. 15
Nu. 18
Leu. 10
1. co. 11.
Gall. 6
Matt. 23.

mouere, &c. Hæc onera portat pro
Christo charitas, quę omnia suf/
fert. Hęc onera portantur pro de-
functis, ut pro illis satisfaciant, si/
i.pet.2 cut & Christus onera nostra porta-
uit. Vnde petrus: peccata nostra,
idest pœnā pro peccatis pertulit in
corpore suo super lignū. Tertiū est
onus morum incōpositorū. Matt.9.
Mat.9 O generatio incredula usquequo
Hie.23 patiar uos? Hieronymus. Vos estis
onus meum, proiiciam quippe uos.
Quartū est, necessitatis, quod est pau-
peres suscipere, egenos pascere, infir
mitates fratrum patienter sustine-
re. Quintum est solicitudinis idest
onus prælatorū, qui sunt uelut iu-
menta spiritus sancti portātes one
ra fratrū & cōgregationū suarum
amore spiritus sancti, in quo onere
debemus & nos adiuuare eos. Vnde
Nu.11 Num 11. Et auferā de spiritu tuo,
tradamq; eis ut sustentet tecū onus
populi, & nō tu solus graueris, &c.

Pacem debemus habere cum tribus.

PRimo, cum deo. Io. 16. In mun
do præsurā habebitis, in me aūt
Io.16. pacem. Ad quam habendā tria

ſunt neceſſaria. Primo ut deum ti/ Ecc. 1
meat, Eccleſiaſticus. Corona ſapien
tiæ, timor dominum replens pacẽ, Idẽ. 1
ſalutis fructum. Item in eodem.
Timor domini expellit peccatum,
&c. Secundum eſt, ut in deum totã
ſuam ſpem habeat. Iſais. Facies pa/ Iſa. 26
cẽ nobis, qui in te ſperauimus. Ter-
tium eſt, ut mandati eius obediat.
Iſa. Vtinã attendiſſes mandata mea Iſa. 44
facta fuiſſet quaſi fluuium pax tua
Et Iob Acquieſce ei, & habeto pacẽ.
Secundo debemus habere pacẽ cũ Io. 22
proximo. Rom. Si fieri poteſt cum
omnibus pacem habentes. Ad quã Ro. 12
habendam tria ſunt neceſſaria Pri
mũ eſt ut nihil terrenũ appetat. Qui
enim terrena, & honores quærunt, Bern.
pacem habere nõ poſſunt. Bernar.
Dum quærunt homines gloriam,
pacem turbant. Nihil ergo appeta-
mus in hoc ſeculo ſi uolumus ha-
bere pacẽ cum Chriſto, ſicut dicit Greg.
Gregori. Si homo in hoc ſeculo nil
appetat, nihil eſt, quod charitati ꝓ-
ximi contradicat. Secũdũ eſt ut nul
li iniuriam facit. Cor. Nemini dan- 2. Co.
tes ullam offenſionẽ Pſal P ax mul 2.
ta diligentibus legem, & Lex domi Pſ. 118
ni eſt, ut quæ uolumus fieri nobis,
aliis faciamus. Tertiũ eſt, ut omni-
bꝰ benefaciat. Ro. Gloria, honor, et Ro. 2

pax homini operanti bonum. Tertio, debemus habere pacem cũ nobis ipsis Ad quam habendam quatuor sunt necessaria. Primũ est ut uoluntatẽ suam diuinæ uoluntati studeat conformare. Luc. In terra
Luc.2 pax hominibus bonę uolũtatis, qui enim uolũtati dei subiectus est, subiecta habet omnia. Vnde P. Augu.
Aug. Qui iugo dei subiectus est, subiecta habet cetera, & nõ laborat, quia nõ resistit quod subiectum est. Secundum est, frequẽtatio humilis confessionis. Isa. Creauit fructũ labio-
Isa.57 rũ pacem. Tertiũ est, ut nõ se intro mittat de non pertinentibus ad se,
Berr. quia sicut dicit D. Bernardus. Dila-
pr.18 tio solet habere scissurã Prou. Quis se iactat & dilatat iurgia concitat. De dilatione reprehenditur Petrus
Io.nl. à domino dicẽte Quid ad te tu me sequere. Quartũ est, ut sensus suos diligenter custodiat. Ecclesiasticus.
Ec. 28 Ori tuo facito ostia, & seras auribus tuis. Isa. Claude ostia tua super
Isa 26 te. Discipuli domini ostia habeant clausa, quando dominus dixit eis pax uobis.

Pacis incitamenta sunt quatuor.

PRimum est scriptura. Rom. quę pacis sunt sectemur, & quæ ædificationis sunt in inuicem custodiamus. Idem. 12. Si fieri potest quòd ex uobis est cũ omnibus pacem habentes. Ephe. soliciti serua te unitatem spiritus in uinculo pacis: secundum, fuerunt angeli; Lu. Gloria in altissimis deo, & in terra pax hominibus bonæ uoluntatis. Tertiũ, Christus; Matt. Intrantes domum salutate eam dicentes pax huic domui. Et Io. pacem relinquo uobis, pacem meã do uobis Quartum est, quia homini multum prodest. Vide in sequenti capitulo.

Ro. 14
Ro. 12
Eph. 4
Luc. 2.
Matt. 10.
Io. 13.

Pacis bona sunt quatuor.

PRimum est, quia qui habet pacem, omnia bona habet. Vnde super Israel dixit Glossa. Vno uerbo omnia bona dicit, quia uerò pacem non habet infelix est. psa. cõtritio & infelicitas in uiis eorũ, & uiam pacis non cognouerunt. secũdũ est, quia Deus habitat in quo est psa. 13

psal. In pace factus est locus eius,& habitatio. Et paulus. pacem habete & deus pacis erit uobiscum. Idē. Nō est discensionis deus, sed pacis. Tertium est, quia mentē hominis illuminat,ut clarius se cognoscat, quod pōt cognosci per eius opposi tū, sicut dicit Gregorius. Aqua turbata nō reddit imagines, sic cor turbatū nō clare uidet. pat. Augustin. pacem diffiniens dixit q̄ pax est societas dei, tranquillitas animi, & serenitas mentis. Quartū est, q̄ pax præsens arra est futuræ pacis. Isa. ultimo erit sabbatū ex sabbato &c.

ps. 65. 2.Cor. ultim. i.co.14 Augu. Isa.ul timo.

Pacis incitamenta sunt tria.

PRimum est, occupatio terrenorum. Tim. Nemo militans deo implicat se negociis secularibus. Isydorus Nunquam mentis requiem habet, qui curis terrenis se subdit. secundum est, familiaritas multorum. Vnde Hieronymus. Abscide a te familiaritates multorum, ne mens tua in perturbatione fiat, & quietem dissipet, &c. Tertiū est, ambitio honorum. Vnde D. Bern. Dum usurpant homines gloriam, turbantq; pacē, quia dicit Dominus:

2.Ti.2 Isydo. Hiero. Bern.

Gloriam meam alteri nō dabo. Idē O ſtulti filii Adam qui cōtemnitis pacem, gloriam appetentes, pacem & gloriam perditis. Et Iſydorus. Si uis eſſe quietus, nihil ſeculi appetas & ſemper requiem mentis habebis. Iſydo.

Patientiæ incitamenta ſunt tria.

PRimum eſt, admonitio ſacræ ſcripturæ. Ephe Obſecro uos in domino, ut digné ambuletis uocatione qua uocati eſtis cū omni humilitate, & patentia. Theſ. Patiētes eſtote ad omnes. Tim. Homo dei ſectare patiemtiam. Iac. Patientes eſtote ad omnes fratres uſq; ad aduentum domini, &c. Secūdum quia homini neceſſaria eſt. Vnde Pau. ad Heb. ait. Patientia uobis neceſſaria eſt, ut uoluntatem dei faciētes reportetis promiſsionem, &c. Et eſt neceſſaria proprer tria. Primo, quia patiētia armatura noſtra eſt in bello ſpirituali, qa ſicut homo in bello materiali indiget armis, ſic in bello ſpirituali. vnde Eph. 5 Induite uos armatura dei, ut poſsitis ſtare aduers⁹ inſidias diaboli, &c. Secūdo, qa ipſa ē radix oīum uirtutū vn̄ dicit Glo. ſup ilud Lu. In patien

Eph. 4 Theſſ. Tim. 6 Iſa. 5 He. 10 Eph. 5 Lu. 21

tia uestra posſidebitis animas ue-
ſtras. Patientia eſt cuſtos, & radix
omniũ uirtutũ. Ideo dicitur radix,
quia ſicut radix plantã portat cum
ramis ſuis, & in fructu, ita patiẽtia
portat omnia onera, quę ſibi impu-
nũtur. Tertio, qa ualde efficax eſt
Hiero. ad quęrendũ cælum. Hierony. Non
niſi patientia impletur quod dici-
tur regnũ cælorum uim patitur, &
uiolenti rapiunt illud. Vnde cũ in
aliis beatitudinibus fiat promiſsio
in futuro, patiẽtibus tantũ in præ
ſenti. Matt. Beati qui perſecutionẽ
Mat. 11 patiuntur propter iuſtitiam, quo-
niã ipſorum eſt regnum cælorum.
Tertium incitamentum eſt, bona
quæ ex patientia oriuntur. Sed de
hac materia require in ſequenti ca-
pitulo. ubi bona ſex notantur.

Patientiæ bona ſunt ſex.

Pr. 25 PRimum eſt, quia ira dei & pro-
ximi mitigat. Prou. 25. In pa-
tiẽtia lenietur princeps, lingua
molis cõfriget duritiam. Prou. Vir
iracundus prouocat rixas, qui au-
tem patiẽs eſt mitigat ſuſcitatas. Se
cundũ eſt, quia hominẽ quaſi mar-
tyrem facit. Gregorius. Sine ferro,

uel flāmis martyres esse possumus, si patientiā in animo ueraciter conseruamus. Tertium est, quia patiētia sapientiā hominis probat. Prou. Doctrina uiri per patientiā noscitur. Prou. Qui patiens est, multa gubernatur sapientia. Gregorius. Tanto quis ostendit minus doctus, quāto minus patiens cōuincitur. Quartū est, quia ipsam animam perficit. Iac. Patientiā opus perfectū habet, dicit Glossa. Cuius patiētia nō uincitur, perfectus probatur. Gregori. De patientia perfectio nascitur, quā patientia uitam hominis feliciter consumat, & facit ne uir iustus in tormētis deficiat. Quintū est, quia dæmones fugat. Exemplū habetur de quodam eremita, quòd cum quidā homo malo spiritu arreptus, eū fortititer in maxilla percussisset, & senex mox alteram præbuisset, diabolus statim reccesit. Sextum est, quia regnū cælorum parat. Matt. Beati qui persecutionem patiūtur propter iustitiam quoniam ipsorū est regnū cælorum. Et Augu. Pacificus homo consortiū merebitur angelorū. Inuidus aūt particeps efficitur dæmoniorū. Ber. Quanto quis fortior fuerit ad iniurias sustinendas, tāto potētior cōstituetur in regno

Pro. 19
Pro. 14
Greg.
Greg.
Mat. 5
Augu.
Bern.

Patientia adiuuant sex.

PRimum est, oratio. Vnde Dominus, appropinquante paßione, discipulos monuit ad orandũ.
Matt. 26. Matt. Vigilate & orate ne intretis in tentationem, &c. Isa. Clamabunt
Esa. 19 ad dominum à facie tribulantis, &
Iá. ul. mittet eis saluatorem. Iac. ultimo. Tristatur aliquis uestrũ oret ęquo animo & psallat. Secundum est exẽplũ malorum, qui tot & tãta patiũtur, ut peccata sua perficiãt, qui cotidianis cruciatibus merẽtur æter-
Ecc. 1 num cruciatum. Ecclesiasticus. Via peccantiũ complantata lapidibus & in fine illius inferi, & tenebræ, &
Sap. 5 pœnæ, & Sap. Lassati sumus in uia iniquitatis, & perditionis, & ambulauimus uias difficiles &c. libenter ergo debent sustinere boni pro uita bona, quæ sustinẽt mali ꝑ pęna æterna. Tertiũ est, exemplũ illorũ, qui pro terrenis lucris, uel pro sanitate corporis tot & tãta sustinẽt. Ia.
Iác. 5 5. Ecce agricola expectat præciosũ fructum terræ, patienter ferens donec accipiat tẽporaneũ & serotinũ patiẽtes estote & uos cũfirmate corda uestra, quoniã aduẽtus domini appropinquabit. Vnde Chri. sicut
Chri. n. tẽpestates pelagi ſnautis, ulnera

militians, frigora & glacies agricul
toribus leuia & portabilia sũt, pro-
pter spem præmii temporalis, mul-
to magis cum cælum placeat debet
sentiri periculum. Item pro sanita-
te corporis. dicit pat. Augustinus.
Cum pro ista temporali uita ac sa-
lute multa horrẽda homines mira- Augu.
biliter sufferunt, satis nos admo-
neat, quãta sufferenda sint pro ui-
ta ista, ut etiã postea possit esse ęter-
na. Quartũ est exemplũ bonorum.
Iac. 5. Exemplũ accipite exitus ma-
li, & longanimitatis laboris & patiẽ- Iac. 5.
tiæ, propter ipsos qui locuti sunt in
nomine domini, ecce beatificamus
eos, qui sustinuerunt, sufferentiam
Iob audistis, & finem domini uidi-
stis. Vnde Grego. Facta præcedentiũ
patrum cõsideramus, & non erunt Greg.
grauia quæ toleramus. Nullus enim
sanctorũ absque patientia corona-
tus est. Quintũ est, exemplũ Chri-
sti. patientia enim Christi est quasi
quoddam scutũ cordiũ nostrorũ.
Trẽ. 3 Dabis eis domine scutũ cor-
dis laborẽ tuũ. Vnde Heb. 12. Reco- Trẽ. 3.
gitate eũ q talẽ sustinuit à peccato- Heb. 12
rib⁹ aduersos semetipsũ cõtradictio
nẽ ut nõ fatigemini animis uestris.
Et Ber. vide ne ꝑ ipatiẽtiã ꝑ eas, sed
uniuersa sustine ꝓ deo, qa maiora Bern.

pro te ſuſtinuit. sextum eſt, ſi con-
Gē. 42 ſideremus ea, quæ facimus. Vnde
Gene. Merito hæc patimur qa pec/
cauimus in fratrem noſtrum. sic di
Mic. 6. cebant fratres Ioſeph· Miche. 6. Irã
domini portabo, quia peccaui ei.
Greg. Cregorius. Tunc illata cõuicia be-
ne toleramus, cum in ſecreto men-
tis ad mala perpetrata recurrimus,
& nõ ſolũ ea quæ fecimus, ſed etiã
ea quæ meruimus. Vnde Iſydor. co-
Iſydo. gitãs hoc dicebat. penſo malũ quod
geſsi nõ eſt tantũ quod patior, gra-
uior eſt culpa quã feci, minor uin-
dicta quam perfero Et notandum
ꝙ aliquis moleſtè portat quæ non
meruit dicens. si meruiſſem nõ ſu-
ſtinuiſſem nec ſuſtinerem moleſtè.
Dico qa talis potius uult eſſe ſimi-
lis latronibus quàm ſanctis. latro-
nes enim patiuntur ea quę ſuſtinēt
propter culpã ſuã. ſancti uero ſine
culpa. Vnde petrus. Hæc eſt gratia
1. pet. 2 ſi propter cõſcientiã ſuſtinet, quis
triſtitiã patiens iniuſtê; quæ enim
gratia eſt, ſi peccantes, & colla phi-
zati ſuffertis? ſed ſi patiēter bñfaciē
tes ſuſtinetis, hæc eſt gratia apud
Idē. 4. Denm. Idem. 4. si exprobramur in
nomine Chriſti beati erimus. Idē
1. idē. 4 Nemo noſtrum patiatur ut homici
da, aut fur, aut maledictus, aut ali-

enorum appetitor, si autẽ ut Christianus non erubescam, &c.

Patientia tribus cognoscitur.

PRimo in contumeliis uerborum, in quibus benè patientia cognoscitur, sicut Gregorius dicit. Qualis quisque intus lateat, illata contumalia probat. Quæ tolerandæ sunt tribus de causis. Prima est, quia tunc magis uituperat facientẽ contumeliam. Vnde Hieronymus. Apud Christianos non est miser qui patitur contumeliã, sed qui facit. Secunda est, quia tunc maculæ illius q maledicitur p linguã detractoris obstergũtur. Vnde Gregorius. Id circo Dominus linguas detractorum in electos laxat. ut si quid in eis elationis surrexerit, lingua detractoris eradat. multũ uilipẽdit Dominus malos, quando de lingua eorũ facit absterforiũ sordiũ bonis. Prou. 11 Qui stultus est seruiet sapienti. Tertia est, qa sæpe mala in bonis opprobria in honorẽ cõuertũtur, sicut legiť de Dauide. Dixit Dauid cũ semel ei malediceret, dimitte eũ ut iuxta pceptũ domini, si fortè respiciat Dominus af

Greg.

Hiere.

Greg.

pr. 11

2. Reg. 16.

flictionē meam,& reddat mihi Dominus bonū pro maledictione hac hodierna Vnde Glossa super hoc dicit.Qui uerborum contumeliis ꝑpessus uirtutem patientiæ seruare nō sufficit, factum Domino ad memoriā reuocet. Et Matt. Beati eritis cū maledixerint uobis homines, & dixerint omne malū aduersum uos mentientes,&c.Secūdo in molestiis corporum. Matt.siquis percusserit te in dexterā maxillam tuā, præbe ei & alteram.Tertio in damnis rerū Mat Qui uult contēdere tecum, & tunicam tuam tollere, præbes ei & palium.De hac patientia Apostolus commendat quosdam ad Heb. dicens.Rapinā bonorum nostrorū cum gaudio suscepistis, cognoscentes uos habere meliorem, & maiorem substantiam,&c.

Glos. Mat.5 Matt.5 Matt.5 Heb.10

Patientia duplex.

PRima est seruilis, quando aliquis timore disciplinæ,uel causa erubescentiæ sustinet asperitatē & discsplinā religionis, & non amore dei Et hæc non est patiētia, sicut dicit Greg. Patiētia uera est, q̄ & ipsū amat,quē portat, nā tolerasse,& odisse nō est uirtus māsuetudi

Greg.

nis, ſed uelamen furoris,& hæc ſolet eſſe cum murmure propter defe ctū unctionis gratię,ſicut rota plauſtri murmurat cum uncta non eſt. Eccleſiaſticus. 33. præcordia ſtulti quaſi R. C. Secunda patientia eſt, libera,ſcilicet quæ libenter ſuſtinet omnia amore dei. vnde paulus Tribulationē patimur, ſed non angu/ 2.co.4 ſtiamur, ſcilicet per impatientiam. Act.5. Ibant Apoſtoli gaudentes à Act.5. conſpectu concilii,&c.Et hæc eſt uera patientia de qua dicebat paulus ad Heb.patientia enim uobis neceſſaria eſt, &c. Hebr. 10.

Perſeuerantiæ bona ſunt quinque.

PRimū eſt,quôd impetrat à deo quod poſtulat. Luc.Si perſeuerauerit pulſans, & ſi nō dabit Luc.11 ei, eo ꝙ amicus eius ſit,propter improbitatē tamē eius ſurget & dabit ei quot quot habet neceſſarios. Gregorius. Quæſiuit Maria Magdalenę prius, & minime inuenit,perſeuerauit ut quæreret,unde cōtigit ut inueniret.secūdū eſt,ꝙ perſeuerantia Greg. bona acquiſita cuſtodit,ſicut imp/ ſeuerātia deſtruit.pro.Qui mollis & diſſolut⁹ eſt ĩ opere ſuo,frater ē ſua pro.18

opera dissipantis. Vnde Gregorius.
Greg. Incassum quippe bonum agitur, si ante terminũ uitæ deseratur. Et ꝙ bona acquisita custodiat, pa. Aug.
Augu. dicit. perseuerantia magnũ donũ dei est, quo dona cętera conseruantur. Tertium est, quôd difficilia & aspera, suauia & facilia facit. Bern.
Bern. subito procedenti de umbra ad solem, de ocio ad laborem, graue esse cernitur quod incipit, sed postquã ab his dissuescere cæperit, usus tollit difficultatem, inuenitque facile esse quod impossibile esse putauit. Quartũ est ꝙ sola perseuerãtia meretur coronã uitæ æternæ. Apoca.
po. 2 Esto fidelis usque ad mortẽ & dabo tibi corona uitę. Et D. Bern. stude
Bern. perseuerantiæ quæ sola coronatur.

Paupertatis incitamenta sunt quatuor.

PRimum est, qa Deus eã amat. Et hoc potest ostendi quinque rationibus. prima est, qa Deus eam elegit uoluit enim esse pauper in natiuitate, sicut dicit Luc. Et pã-
Luc. 2. nis eũ inuoluit, & reclinauit eũ ĩ pꝛesepio, qa non erat ei locus in diuer-

rium. Vnde D. Bernard. Hāc ita- Bern
e filius dei concupiscens, descen-
: ut eā eligeret sibi, & nobis quo
e sua existimatione faceret præ-
ssam In uita quoq; pauper fuit.
ut Legitur in Matthæo. Qui mi- Mat. 18
ad piscandū pro tributo soluen
. Vnde dicit ibi Glossa. Tantæ Glossa
t paupertatis ut unde tributum
ret, nō haberet. In morte etiam
t pauper qa ꝓpriis uestibus expo
tus. Vnde dixerat. Vulpes foueas
habent, & uolucres cæli nidos, fi-
lius autē hominis nō habet ubi re- Luc. 9.
clinet caput suū, &c. vnde D. Bern. Bern.
Volue & reuolue omnē saluatoris
uitā ab utero uirginis, usque ad pa
tibulū crucis, & no inuenies in eo
nisi stigmata paupertatis. secunda
quia propter pauperes uenit in mū
dū. psal propter miseriā inopum & psa 11
gemitū pauperū nunc exurgā dicit
Dominus. Et Luc. Euāgelizare pau Luc. 4.
peribus misit me. Tertia qa societa-
tem pauperum elegit. Iac. 2. Nō nē
elegit deus pauperes in hoc mūdo? Iac. 2.
Vnde Gregorius. Hos eligit Deus, Luc. 4.
quos despicit mundus. Et ideo sal- Greg.
uator paupertatē cōmēdare uolēs,
& paupertatem profiteri ostendens Luc 1
dixit. Omnis qui nō renunciauerit
omnibus, quæ posidet, non potest

psal. In pace factus est locus eius,&
ps. 65: habitatio. Et paulus. pacem habe-
2.Cor. te & deus pacis erit uobiscum. Idē.
ultim. Nō est discensionis deus, sed pacis:
i.co.14 Tertium est, quia mentē hominis illuminat, ut clarius se cognoscat, quod pōt cognosci per eius oppositū, sicut dicit Gregorius. Aqua turbata nō reddit imagines, sic cor turbatū nō clare uidet. pat. Augustin.
Augu. pacem diffiniens dixit q pax est societas dei, tranquillitas animi, & serenitas mentis. Quartū est, q pax præsens arra est futuræ pacis: Isa.
Isa. ultimo. ultimo erit sabbatū ex sabbato &c.

Pacis incitamenta sunt tria.

Primum est, occupatio terrenorum. Tim. Nemo militans deo
2.Ti.2 implicat se negociis secularibus. Isydorus Nunquam mentis re
Isydo. quiem habet, qui curis terrenis se subdit. secundum est, familiaritas
Hiero. multorum. Vnde Hieronymus. Abscide a te familiaritates multorum, ne mens tua in perturbatione fiat, & quietem dissipet, &c. Tertiū est, ambitio honorum. Vnde D. Bern.
Bern. Dum usurpant homines gloriam, turbantq; pacē, quia dicit Dominus:

Gloriam meam alteri nō dabo. Idē O stulti filii Adam qui cōtemnitis pacem, gloriam appetentes, pacem & gloriam perditis. Et Isydorus. Si uis esse quietus, nihil seculi appetas & semper requiem mentis habebis. Isydo.

Patientiæ incitamenta sunt tria.

PRimum est, admonitio sacræ scripturæ. Ephe Obsecro uos in domino, ut dignè ambuletis uocatione qua uocati estis cū omni humilitate, & patentia. Thes. Patiētes estote ad omnes. Tim. Homo dei sectare patiemtiam. Iac. Patientes estote ad omnes fratres usq; ad aduentum domini, &c. Secūdum quia homini necessaria est. Vnde Pau. ad Heb. ait. Patientia uobis necessaria est, ut uoluntatem dei faciētes reportetis promissionem, &c. Et est necessaria proprer tria. Primo, quia patiētia armatura nostra est in bello spirituali, qa sicut homo in bello materiali indiget armis, sic in bello spirituali. vnde Eph. 5 Induite uos armatura dei, ut possitis stare aduers⁹ insidias diaboli, &c. Secūdo, qa ipsa ē radix oīum uirtutū vñ dicit Glo. sup ilud Lu. In patien Eph. 4 Thess. Tim. 6 Isa. 5 He. 10 Eph. 5 Lu. 21

tia uestra possidebitis animas ue-
stras. Patientia est custos, & radix
omniū uirtutū. Ideo dicitur radix,
quia sicut radix plantā portat cum
ramis suis, & in fructu, ita patiētia
portat omnia onera, quę sibi impu-
nūtur. Tertio, qa ualde efficax est
Hiero. ad quęrendū cælum. Hierony. Non
nisi patientia impletur quod dici-
tur regnū cælorum uim patitur, &
uiolenti rapiunt illud. Vnde cū in
aliis beatitudinibus fiat promissio
in futuro, patiētibus tantū in præ
senti. Matt. Beati qui persecutionē
Mat. ii patiuntur propter iustitiam, quo-
niā ipsorum est regnum cælorum.
Tertium incitamentum est, bona
quæ ex patientia oriuntur. Sed de
hac materia require in sequenti ca-
pitulo. ubi bona sex notantur.

Patientiæ bona sunt sex.

Pr. 25 PRimum est, quia ira dei & pro-
ximi mitigat. Prou. 25. In pa-
tiētia lenietur princeps, lingua
molis cōfriget duritiam. Prou. Vir
iracundus prouocat rixas, qui au-
tem patiēs est mitigat suscitatas. Se
cundū est, quia hominē quasi mar-
tyrem facit. Gregorius. Sine ferro,

uel flãmis martyres esse possumus, si patientiã in animo ueraciter conseruamus. Tertium est, quia patiẽtia sapientiã hominis probat. Prou. Doctrina uiri per patientiã noscitur. Prou. Qui patiens est, multa gubernatur sapientia. Gregorius. Tanto quis ostendit minus doctus, quato minus patiens côuincitur. Quartũ est, quia ipsam animam perficit. Iac. Patientiã opus perfectũ habet, dicit Glossa. Cuius patiẽtia nô uincitur, perfectus probatur. Gregori. De patientia perfectio nascitur, qa patientia uitam hominis feliciter consumat, & facit ne uir iustus in tormẽtis deficiat. Quintũ est, quia dæmones fugat. Exemplũ habetur de quodam eremita, quòd cum quidã homo malo spiritu arreptus, eũ fortititer in maxilla percussisset, & senex mox alteram præbuisset, diabolus statim recessit. Sextum est, quia regnũ cælorum parat. Matt. Beati qui persecutionem patiũtur propter iustitiam, quoniam ipsorũ est regnũ cælorum. Et Augu. Pacificus homo consortiũ merebitur angelorũ. Inuidus aũt particeps efficitur dæmoniorũ. Ber. Quanto quis fortior fuerit ad iniurias sustinendas, tãto potẽtior côstituet in regno

Pro. 19
Pro. 14
Greg.
Greg.
Mat. 5
Augu.
Bern.

Patientia adiuuant sex.

PRimum eſt,oratio. Vnde Domi
nus, appropinquante paſsione,
diſcipulos monuit ad orandũ.
Matt. Matt.Vigilate & orate ne intretis in
26. tentationem, &c. Iſa. Clamabunt
Eſa.19 ad dominum à facie tribulantis, &
Ià. ul. mittet eis ſaluatorem. Iac. ultimo.
Triſtatur aliquis ueſtrũ oret ęquo
animo & pſallat.Secundum eſt exẽ
plũ malorum,qui tot & tãta patiũ-
tur,ut peccata ſua perficiãt, qui co
tidianis cruciatibus merẽtur æter-
Ecc.1 num cruciatum. Eccleſiaſticus Via
peccantiũ complantata lapidibus
& in fine illius inferi,& tenebræ,&
Sap.5 pœnæ, & Sap. Laſſati ſumus in uia
iniquitatis,& perditionis,& ambu-
lauimus uias difficiles &c.libenter
ergo debent ſuſtinere boni pro ui-
ta bona, quæ ſuſtinẽt mali ꝑ pęna
æterna.Tertiũ eſt, exemplũ illorũ,
qui pro terrenis lucris,uel pro ſani
tate corporis tot & tãta ſuſtinẽt. Ia.
Iãc.5 5. Ecce agricola expectat præcioſũ
fructum terræ,patienter ferens do
nec accipiat tẽporaneũ & ſerotinũ
patiẽtes eſtote & uos cõfirmate cor
da ueſtra,quoniã aduẽtus domini
appropinquabit. Vnde Chri. ſicut
Chri. n.tẽpeſtates pelangi nautis, ulnera

militians, frigora & glacies agricul toribus leuia & portabilia sũt, propter spem præmii temporalis, multo magis cum cælum placeat debet sentiri periculum. Item pro sanitate corporis. dicit pat. Augustinus. Cum pro ista temporali uita ac salute multa horrẽda homines mirabiliter sufferunt, satis nos admoneat, quãta sufferenda sint pro uita ista, ut etiã postea possit esse ęterna. Quartũ est exemplũ bonorum. Iac. 5. Exemplũ accipite exitus mali, & longanimitatis laboris & patiẽtiæ, propter ipsos qui locuti sunt in nomine domini, ecce beatificamus eos, qui sustinuerunt, sufferentiam Iob audistis, & finem domini uidistis. Vnde Grego Facta præcedentiũ patrum cõsideramus, & non erunt grauia quæ toleramus. Nullus enim sanctorũ absque patientia coronatus est. Quintũ est, exemplũ Christi. patientia enim Christi est quasi quoddam scutũ cordiũ nostrorũ. Trẽ. 3 Dabis eis domine scutũ cordis laborẽ tuũ. Vnde Heb. 12. Recogitate eũ q talẽ sustinuit à peccatorib⁹ aduersos semetipsũ cõtradictionẽ ut nõ fatigemini animis uestris. Et Ber. vide ne ꝑ ipatiẽtiã p eas, sed uniuersa sustine ꝑ deo, qa maiora

Augu. Iac. 5. Greg. Trẽ. 3. Heb. 12 Bern.

pro te sustinuit. sextum est, si con-
Gē.42 sideremus ea, quæ facimus. Vnde
Gene. Merito hæc patimur qa pec-
cauimus in fratrem nostrum. sic di
Mic.6. cebant fratres Ioseph. Miche. 6. Irā
domini portabo, quia peccaui ei.
Greg. Gregorius. Tunc illata cōuicia be-
ne toleramus, cum in secreto men-
tis ad mala perpetrata recurrimus,
& nō solū ea quæ fecimus, sed etiā
ea quæ meruimus. Vnde Isydor. co-
Isydo. gitās hoc dicebat. penso malū quod
gessi nō est tantū quod patior, gra-
uior est culpa quā feci, minor uin-
dicta quam perfero Et notandum
ꝙ aliquis moleste portat quæ non
meruit dicens. si meruissem nō su-
stinuissem nec sustinerem moleste.
Dico qa talis potius uult esse simi-
lis latronibus quàm sanctis. latro-
nes enim patiuntur ea quę sustinēt
propter culpā suā. sancti uero sine
culpa. Vnde petrus. Hæc est gratia
1.pet.2 si propter cōscientiā sustinet, quis
tristitiā patiens iniuste; quæ enim
gratia est, si peccantes, & colla phi-
zati suffertis? sed si patiēter bn̄faciē
Idē.4. tes sustinetis, hæc est gratia apud
Deum. Idem. 4. si exprobramur in
nomine Christi beati erimus. Idē
1.idē.4 Nemo nostrum patiatur ut homici
da, aut fur, aut maledictus, aut ali-

enorum appetitor, si autẽ ut Christianus non erubescam, &c.

Patientia tribus cognoscitur.

PRimo in contumeliis uerborum, in quibus benè patientia cognoscitur, sicut Gregorius dicit. Qualis quisque intus lateat, illata contumalia probat. Quæ tolerandæ sunt tribus de causis. Prima est, quia tunc magis uituperat facientẽ contumeliam. Vnde Hieronymus. Apud Christianos non est miser qui patitur contumeliã, sed qui facit. Secunda est, quia tunc maculæ illius q maledicitur p linguã detractoris obstergũtur. Vnde Gregorius. Id circo Dominus linguas detractorum in electos laxat. ut si quid in eis elationis surrexerit, lingua detractoris eradat. multũ uilipẽdit Dominus malos, quando de lingua eorũ facit absterforiũ sordiũ bonis. Prou. 11 Qui stultus est seruiet sapienti. Tertia est, qa sæpe mala in bonis opprobria in honorẽ cõuertũtur, sicut legit de Dauide. Dixit Dauid cũ semel ei malediceret, dimitte eũ ut iuxta pceptũ domini, si fortè respiciat Dominus af

Greg. Hiere. Greg. pr. 11 2. Reg. 16.

flictionẽ meam,& reddat mihi Dominus bonũ pro maledictione hac
Glos. hodierna Vnde Glossa super hoc dicit. Qui uerborum contumeliis ꝑsus uirtutem patientiæ seruare nõ sufficit, factum Domino ad memo
Mat. 5 riã reuocet. Et Matt. Beati eritis cũ maledixerint uobis homines, & dixerint omne malũ aduersum uos
Matt. 5 mentientes,&c. Secũdo in molestiis corporum. Matt. siquis percusserit
Matt. 5 te in dexterã maxillam tuã, præbe ei & alteram. Tertio in damnis rerũ Mat Qui uult contẽdere tecum, & tunicam tuam tollere, præbes ei & palium. De hac patientia Apostolus commendat quosdam ad Heb.
Heb. 10 dicens. Rapinã bonorum nostrorũ cum gaudio suscepistis, cognoscentes uos habere meliorem, & maiorem substantiam,&c.

Patientia duplex.

PRima est seruilis, quando aliquis timore disciplinæ, uel causa erubescentiæ sustinet asperitatẽ & discsplinã religionis, & non
Greg. amore dei Et hæc non est patiẽtia, sicut dicit Greg. Patiẽtia uera est, q̃ & ipsũ amat, quẽ portat, nã tolerasse,& odisse nõ est uirtus mãsuetudi

nis, ſed uelamen furoris,& hæc ſolet eſſe cum murmure propter defectu unctionis gratię,ſicut rota plauſtri murmurat cum uncta non eſt. Eccleſiaſticus. 33. præcordia ſtulti quaſi R. C. Secunda patientia eſt, libera,ſcilicet quæ libenter ſuſtinet omnia amore dei. vnde paulus Tribulationē patimur, ſed non angu/ 2.co.4
ſtiamur, ſcilicet per impatientiam. Act.5. Ibant Apoſtoli gaudentes à Act.5.
conſpectu concilii,&c.Et hæc eſt uera patientia de qua dicebat paulus ad Heb.patientia enim uobis neceſſaria eſt, &c. Hebr. 10.

Perſeuerantiæ bona ſunt quinque.

PRimū eſt,quôd impetrat à deo quod poſtulat. Luc.Si perſeuerauerit pulſans, & ſi nō dabit Luc.11
ei, eo ꝙ amicus eius ſit,propter improbitatē tamē eius ſurget & dabit ei quot quot habet neceſſarios. Gregorius. Quæſiuit Maria Magdalenę prius, & minime inuenit,perſeuerauit ut quæreret,unde cōtigit ut inueniret.secūdū eſt,ꝙ perſeuerantia, Greg.
bona acquiſita cuſtodit,ſicut imp/ſeuerātia deſtruit.pro.Qui mollis & diſſolut⁹ eſt ī opere ſuo,frater ē ſua pro.18

opera disſipantis. Vnde Gregorius.
Greg. Incaſſum quippe bonum agitur, ſi ante terminũ uitæ deſeratur. Et ꝙ bona acquiſita cuſtodiat, pa. Aug.
Augu. dicit. perſeuerantia magnũ donũ dei eſt, quo dona cętera conſeruantur. Tertium eſt, quôd difficilia & aſpera, ſuauia & facilia facit. Bern.
Bern. ſubito procedenti de umbra ad ſolem, de ocio ad laborem, graue eſſe cernitur quod incipit, ſed poſtquã ab his diſſueſcere cæperit, uſus tollit difficultatem, inuenitque facile eſſe quod impoſsibile eſſe putauit. Quartũ eſt ꝙ ſola perſeuerãtia meretur coronã uitæ æternæ. Apoca.
Apo. 2 Eſto fidelis uſque ad mortẽ & dabo tibi corona uitę. Et D. Bern. stude
Bern. perſeuerantiæ quæ ſola coronatur.

Paupertatis incitamenta ſunt quatuor.

PRimum eſt, qa Deus eã amat. Et hoc poteſt oſtendi quinque rationibus. prima eſt, qa Deus eam elegit uoluit enim eſſe pauper in natiuitate, ſicut dicit Luc. Et pãnis eũ inuoluit, & reclinauit eũ ĩ pſepio, qa non erat ei locus in diuer-
Luc. 2.

sorium. Vnde D. Bernard. Hāc ita- Bern.
que filius dei concupiscens, descendit ut eā eligeret sibi, & nobis quoque sua existimatione faceret prætiosam In uita quoq; pauper fuit. sicut Legitur in Matthęo. Qui mi- Mat.18
sit ad piscandū pro tributo soluendo. Vnde dicit ibi Glossa. Tantæ Glossa
fuit paupertatis ut unde tributum daret, nō haberet. In morte etiam fuit pauper qa ꝓpriis uestibus expoliatus. Vnde dixerat. Vulpes foueas habent, & uolucres cæli nidos, filius autē hominis nō habet ubi re- Luc.9.
clinet caput suū, &c. vnde D. Bern. Bern.
Volue & reuolue omnē saluatoris uitā ab utero uirginis, usque ad patibulū crucis, & no inuenies in eo nisi stigmata paupertatis. secunda quia propter pauperes uenit in mūdū. psal propter miseriā inopum & psa 11
gemitū pauperū nunc exurgā dicit Dominus. Et Luc. Euāgelizare pau Luc.4.
peribus misit me. Tertia qa societatem pauperum elegit Iac. 2 Nō nē
elegit deus pauperes in hoc mūdo? Iac. 2.
Vnde Gregorius. Hos eligit Deus, Luc.4.
quos despicit mundus. Et ideo sal- Greg.
uator paupertatē cōmēdare uolēs,
& paupertatem profiteri ostendens Luc 1
dixit. Omnis qui nō renunciauerit omnibus, quæ posidet, non potest

psal.9 meus esse discipulus. Quarta est,qa pauperes exaudit psalm. Et Deside
Ec.22 rium pauperum exaudiuit Domin' Eccle, Depræcatio pauperis ex ore usque ad aures perueniet. Quinta
psa.71 est,qa eos saluat. psal. parcet paupe ri, & inopi, &c. Et in Regū libro po
2.Reg pulū pauperem saluū facies. secun
22. dū incitamētū est, quia paupertas
Greg. est expedita. Vnde Gregor.liberius ad patriā tendimus,quia quasi pon dere in uia caremus. Diuitiæ enim
Greg. pondus sunt sicut dicit idem ponti fex Grego. Terrena nanque substā tia æternæ uitę cōpraata,pōdus est
Augu & non subsidium. Vnde pat. Augu. Qui mihi onus diuitiarū abstulit, me ad currendum citius expediuit.
Greg. Tertiū est,qa paupertas secura est. Vnde Grego. Qui nihil in mūdo ha bet quod perdat, nihil est in mūdo quod pertimescat. Magna trāquilli tas & securitas mentis est, nihil in mundo possidere,quàm trāquillita tē facit paupertas, quę uoluntarié sustinetur. Quartū est, qa ad diui-
Mat.5. tias æternas perducit. Matth. Beati
Mat.19 pauperes spiritu qm̄ ipsorum est regnū cælorū,&c. Idē seruator dicebat ad discipulos suos. Vos q reliq stis oīa,& secuti estis me,cētuplum accipietis,& uitam æternā posside-

bitis. Vnde Bernardus. Meritò relinquentes omnia propter Christum, sicut & ipse relinquit omnia ꝓpter ipsos, sequũtur eũ quocunque ierit. Bern.

Prudentiæ incitamenta sunt quinque.

PRimum est scriptura Matt. Estote prudentes sicut serpentes, &c Et Petrus. Estote prudentes & uigilate in orationibus. Prou. Acquire prudentiam quia præciosior est auro. Secundum est animalia irrationabilia, uelut serpentes, & formicæ Vnde Seneca. Non pigeat ab animalibus exiguis trahere mores Et ut dictũ est modo supra dicebat seruator Estote prudẽtes sicut serpentes Et Prou. Vade ad formicam piger, &c. Tertium est, quia dominum lętificat. Prou. filius sapiens lętificat patrem Idem. Acceptus est regi minister intelligens. Ecclesiasticus Homo prudens placebit magnatibus. Quartum est, quia hominem in bono conseruat. Prou. si intrauerit sapientia cor tuum, & scientia animæ tuæ placuerit, consilium custodiet te, & prudentia seruabit te.

Marc. 10. Matt. 10. 1. Pe. 4 Senec. Mat 5 Pro. 6 Pro 10 Pro. 14 Ec. 20 Pro. 2

Prudentiæ ſpeties ſunt quatuor.

Bar. 2 PRima eſt terrena, quæ pertinet ad diuitias. Baruch. 2. filii Agar quærunt prudentiam quæ de terra eſt. Secũda eſt carnalis. Rom. Ro. 8 Prudẽtia carnis mors eſt Ideſt, cau Gloſ. ſa mortis ęternæ. Vnde dicit Gloſſa Prudentia carnis eſt, cum quis ſtudioſius implet quæ carnis ſunt Tertia eſt diabolica pertinens ad malitiam, uel ad honores. Diabolus primũ diuinitatẽ appetiti, poſtea maligne homini inuidit. Hier. ſapientes Hie. 4 ſunt ut faciãt mala, benè autẽ facere negligũt De his tribus ſpetiebus tãgit Iacobus dicens. Non eſt ſapiẽ Iaco. 3 tia iſta de ſurſum deſcẽdẽs, ſed terrena, animalis, diabolica, &c. Sapiẽtia enim huius mundi ſtultitia eſt apud deũ. Et nota quòd mors oſtẽdit ſapientiam iſtã eſſe ſtultitiam triplici ratione Prima eſt, cum ille qui tantum in congregatione diuitiarum laborauit, nudus in terra Iob. 1 ponitur. Iob Nudus egreſſus sũ de utero matris meæ, & nudus reuertar illuc. Secunda eſt, cũ caro delitiis enutrita, uermibus in eſcã daſ. Tertia cum ille, qui uoluit eſſe ſup

alios,

alios, ſub terra ponitur, & ab hominibus, & beſtiis conculcatur. Quarta ſpecies prudentiæ, eſt ſpiritualis. de qua Chriſoſtomus dicit. Eſt ſapientia ſecundum eloquia dei uiuere. Et Iob. Timor domini eſt ſapientia, & recedere à malo intelligẽtia. Chriſ. Io. 28

Præſumptionis ſpecies ſunt quatuor.

Prima eſt, quãdo aliquis coram ſuis maioribus, uel æqualibus. ſiue melioribus præſumit, quod illi non præſumunt. Eccleſiaſticus. Audi tacens, & pro reuerentia accedet tibi bona gratia. Idẽ. Adoleſcẽs loquere in cauſa tua uix, ſi interrogatus bis fueris, habet caput tuum reſpõſum. Idẽ loqui in medio magnatorum non pręſumas, & ubi sũt ſenes, non multum loquaris. Secunda eſt, quando quis præſumit de quo præſumendũ non eſt. Vt cum aliquis p̃ſumit de uiribus ſuis, uel de amicis carnalibus, uel de diuitis uel de aliqua gratia. Conſcriptũ ſit. Prou ultimo. Fallax gratia & uana eſt pulcritudo, &c. Fallax gratia ſimulatorũ, qui laudẽ quærũt, et uana eſt pulcritudo, ideſt uan' decor Ec. 32 Idẽ. 32 idẽ. 32 Pr. ul.

operis stultorum, qui se hominibus ostentare intendunt. Nō debet superbire de gratia aliqua, qa homo potest bona naturalia, siue accidentalia habere tā ad malum quàm ad
Hie. 17 bonū suum. Vnde Hier. Maledictus homo qui confidit in homine, & ponit carnē brachiū suū, & domino recepit cor eius. Tertia est, quando aliquis præsumit ante tēpus, ut qui præsumit de uictoria, qui ad-
3. Reg. 20. huc est in pugna 3. Reg. 20 Ne glorietur accinctus æque ut discinctus & uocat gloriā accinctū illū qui adhuc est in armis, & in acie, discintū uero qui uictor est, iam arma deposuit. Ad hanc speciem pertinet quādo quis præsumit de perfectione, qui adhuc est in inchoatione, quātūcunque enim quis profecerit, debet putare se incipiētē Sicut Apost.
phi. 3 qui dicebat. Quę retro sunt obliuiscens ad anteriora me extēdo: Vn-
Greg. de Greg. Si autem à bonis inchoatis nolumus lassescere, necesse est ut sē per credamus ea nos inchoare. Nemo ergo de se, antē se de opere, nemo de tēpore extollere debet, qa si iam ad fidē uocatus est, utrū pereñi regno dignus sit nescit. Quarta est, quādo quis p̄sumit quod est sup uires, sicut cū præsumit quod exi-

bit de peccato quādo uoluerit, quę promiſsio multos perdidit. Eccleſiaſticus. Repromiſsio nequiſsima multos perdidit dirigentes, & cōmouit illos quaſi fluctus maris. vnde Gregorius. Quiſque de ſe minime præſumat. quid enim ſit hodie aſpicimus, ſed quid cras futurū ſit, unuſquiſque neſcimus. ecc. 29 Greg.

Præſumptio fugienda eſt propter tria.

SEd primo uidendū eſt, quid ſit præſumptio. Præſūptio eſt, quādo aliquis in cogitatione ſua ratione æqua aliis ſe preponit. Et hęc eſt ſuperbia, quæ uenit ex ignorantia ſui. Vnde Ber. Dei ignorātia tua uenit in te ſuperbia; ſic autē ſuperbia parit tibi ignorātiā, cū meliorē quàm ſis, decepta deceptrix tua cogitatio te eſſe mentitur. Quod deceptrix cogitatio taliū ſit decepta, poteſt cognoſci per ſigna dicta à quodam Sancto dicente. ſigna extollentiū ſe in uiribus ſuis, sūt iſta; Bern.

Indignari citò.

Velle ſtatuere propriā uolūtatem.

Litigare ī ſermonibus. Quod uitiū fugiendū eſt propter tria Primo qa

præſumenti de ſe,auxilium dei ſub
trahitur;quo ſubtracto in bono nõ
proficit, & tandem in malum cor-
Iudi.6 ruit. Iudith. 6. Domine Deus cæli
& terræ intuere ſuperbiam illorũ,
& reſpice noſtram humilitaté,& ſã-
ctorũ faciem attende,& oſtende qa
nõ derelinquis præſumentes de te;
& præſumentes de ſe,& de ſua uir-
tute gloriantes, humilias. Ideo ſæ-
pe Dominus permittit cadere uiros
ſanctos, & in aliquod graue pecca-
tũ & manifeſtũ,ne de ſe præſumãt.
Vnde pat. Auguſtinus. Audeo dice
Augu. re, utile eſt ſuperbo cadere in ali
quod mortale peccatũ apertum &
mani feſtũ,unde ſibi diſpliceãt, qui
ſibi iã placendo ceciderũt. ſalubri⁹
enim petrus quãdo fleuit ſibi diſpli
cuit,quàm quando placuit cũ præ-
ſumpſit. ſecundo, qa quãto magis
i.Re.15 ſe præſuntuoſus appræciat,tãto mi
nus appræciatur à deo. Exẽplũ ha
betur de saule,ad quẽ dixit samuel
Non ne cũ paruulus eſſes in oculis
tuis,caput in tribubus Iſrael factus
es:&c & ſequitur.pro eo ergo quod
abiecisti ſermonem domini,abiecit
Greg. te dominus ne ſis rex. Vnde Grego.
Quãto eris glorioſior ĩ oculis tuis,
tãto corã deo & angelis eris uilior.
Tertio,qa iste qui deſpicit proximũ

ſuum aliqua ratione, deſpicit deũ. prou. Qui calumniatur egentem, exprobrat factori eius, &c. sicut diſplicet artifici cũ deſpicitur, opus ſuum. pro.14

Præſumptionis remedia ſunt tria.

PRimum eſt incertitudo, quãm habent homines in præſenti de bonitate ſua, uel aliena. Ecc.9. Eccle. Neſcit homo utrum amore, an odio dignus ſit Idem Vidi impios Eccl.8 ſepultos, qui cũ adhuc uiuerent, in loco ſancto erant Vidit Salamõ impios ſepultos in inferno, qui in mũdo iſto ſancti tenebantur, & credebantur unde Bern. Nolite cõparare maioribus, noli minoribus, noli aliquibus, nõ dico præponas, ſed nec comparare præſumas: quando enim accidit homini qui de ſe ſolo bonã habet opinionẽ, ſicut Aman qui credebat, ꝙ à Rege eſſet honorandus, cũ ab eo eſſet ſuſpẽdẽdus. Bern. Heſt. 4. ſecundũ eſt frequens meditatio ſui ſtatus. Bern. Qui perfectè ſemetipſum examinando intelligit, ſuo peccato nullius peccatũ par eſſe exiſtimat. Et pat. Auguſt Qui ſe ipsũ cõſiderat, nõ habet, quod in aliis reprehendat. Gall.6. Opus aũt ſuũ Bern. Augu. Gall. 6

unusquisque probet, &c. Tertium est, meditatio propriæ imbecillitatis. psa Ipse fecit nos, & nõ ipsi nos. Exemplum habemus de uiris fortibus qui corruisse dicũtur, sicut Petrus Dauid, Samson, Salomõ, & huiusmodi. Vnde Grego. cadente nemo superbiat. nemo enim de tẽpore, uel de opere præsumat, dicens tãtũ, & tantũ in pænitentia steti, qa ignorat quid uentura pariat dies.

psa. 36

Greg.

Peccata fugienda sunt propter tria.

PRimo, quia dæmonibus placet Vnde Bernardus loquẽs de diabolo dixit. Cui nullum desiderium aliud, nullum studium, nullũ negotium nisi fundere sanguinem animarum, quod patet ex assidua temptatione. Sicut dicit. D. Gregor. Assidua tẽptatiõe diabolus tẽptat, ut scilicet alterã tædio saltim uincat. Secũdo qa deo sumẽ displicet. Gregori. scimus quia quotiẽs actu, quotiẽs cogitatione delinquimus, deũ contra nos totiens irritamus. Quod patet triplici ratiõe prima est qa illud quod uidet maxime odire, est diabolus, quẽ nisi ratione peccati

Bern.

Greg.

Greg.

eorum quę fecisti, quod intelligendũ est, nisi peccatũ adiunctũ esset. Secunda est quia deus non habet ita bonũ amicũ nec in cælo, nec in terra quod non odiret ad mortem si inueniret in eo peccatum mortale. Tertiũ est, quia in tãtũ odiuit, quòd filiũ eius cũ eo crucifigi uoluit. P. August. Cum innocens occiditur, peccatũ crucifigitur. Isa. Propter scelus populi mei percusi eũ, &c. Tertio quia homini sũme nocet. Diabolus nil potest nocere homini nisi per peccatũ. vnde solum sibi caueat homo ab hoste isto, & nõ sunt ei timẽdi alii hostes, silicet, nec diabolus, nec malus homo, nec infirmitas, nec mors, nec aliqua aduersitas. Vnde Grego. nullà nocebit aduesitas, si nulla dominetur iniquitas. Et Ecclesiasticus. Qui custodit præceptum nõ experietur quid quam mali. Aug. Isa. 53 Greg. Ecc. 8

Peccatum mortale septem modis perpetratur.

PRimo, per delactionem, quando silicet anima de illicitis cogitando delectatur. Sap. 1. Peruersæ cogitationes separant à deo, Sap. 1

probata autem uirtus corripit insi
pientes Secundo per malam uolun
tatem, quãdo uidelicet anima dele
ctationi uoluntatis cõsentit. Vnde
Mat. 5 seruator dicebat. Qui uiderit mu-
lierem ad concupiscendam eam in
Chris. corde suo iam mœcatus est. Et Chri
sostomus. Affectus tuus finẽ operi
tuo imponit. Tertio per illicitã ope
rationem, siue exerceatur ore, siue
Iac. 1 alia corporis parte. Iac. Peccatum
cum consummatũ fuerit, generat
mortẽ. Quarto, per peccati defen-
Gen. 3 sionẽ. Gene. 3 Mulier quàm dedisti
mihi, dedit mihi de ligno, & come-
di. Peccatũ quippe peccato adiicit,
Hiero. qui malè gesta etiã defendit. Hiero
nymus quicquid. n. mali patimur,
peccata nostra merentur. Quinto
Prou. 2 per peccati gloriationẽ. Prou. lętan
tur cum malè fecerint & exultant
in rebus pessimis. Sextũ per nimiũ
contẽptum, & consuetudinem. Se-
Gen. 4 ptimum per desperationem Gen. 4
dixit Caim. Maior est iniquitas mea
Ex. 32 quàm ut uenia merear. De his sep-
tẽ modis legitur in Exo. De primo
dixit. Inimicus, idest diabolus loquit
nobis suggerendo, & ad noxiã dele
ctationẽ trahẽdo. De secundo perse
quar. Tũc persequit, quando homo
per malã uoluntatẽ peccato cõsẽtit

De tertio, & comprehendam. Tūc comprehendit, dum post uolunta tem ad peccatum operis perducit. De quarto diuidam spolia. Tūc diuidit spolia, dum homo de peccato se defendit. De quinto, implebitur anima mea. Tunc anima eius impletur, dū de peccato gloriatur. De Sexto, euaginabo gladiū meū. Tunc gladium euaginat, dum peccatorem ad contemptum, & cōsuetudinem perducit. De septimo, & interficiet eos manus mea. Tūc demum interficit, quādo de uenia desperatur. Et tunc miser homo in aquis uehementibus quasi plumbū submergitur, & claudit super eum puteus os suū, quia claudit ipse os proprium, dum peccatum nō cōfitetur. pat. Augustinus. peccatum est appetere quod Christus contempsit, & fugere quæ sustinuit. Augu.

Peccati mala sunt quinque.

PRimum malum est, quia excæcat. Sapi.2. Excæcauit eos malitia eorum. Et Ioannes in sua Epistola canonica. Omnis qui peccat, non uidet deum, nec cognouit eum. Secundū, est, quia cor pecca- Sap.2. Io. 3.

torís indurat. Iob. 41. Indurabitur
Iob.41 cor eius quasi lapis, &c. Tren. 1. sub
Tren.1 uersum est cor meũ in me metipso,
&c. Tertium, quia facit hominẽ fi-
Io.8. lium diaboli. Io. Vos ex patre dia-
1.Io. 3 bolo estis, &c Et Io. in sua canoni-
cã ait. Qui facit peccatum, ex diabo
lo est. Quartum est, quia aufert ui-
pro.2. tam æternam. prou. Impii de terra
perdentur, & qui inique agunt, au-
ferentur ab ea. Quintũ est, quia ho
minem dat in escam diaboli. Vnde
Iob. Iob loquens de Behemoth ait. Fœ-
40. num quasi bos comedet. Hominẽ
esse fęnum nullus ignorat, cũ pro-
Isa;40 pheta dicat. Omnis caro fęnũ, &c.
Dixit etiam Dominus serpenti. Ter
ram comedes cunctis diebus uitæ
tuæ. Hominem terram esse unicui
Gen.3 patet, cum dominus ex ore pro-
prio dixerit. Memento homo quia
terra es, & in terram ibis.
Gen.3

Peccatum comparatur lapidi propter quatuot.

PRimo, quia lapidis frigidus est.
Sic peccatũ reddit hominẽ fri-
Hier.6 gidum, iuxta illud. Sicut frigi
dam facit cisterna aquam suam, sic
frigidam facit malitiam suam. Se

cundo, quia infructuosus, sic pecca-
tum est. Qui nobis (inquit sapien- Sap. 5
tia) posuit superbia, aut quid diui-
tiarũ iactantia contulit nobis? trã-
sierunt omnia illa tanquã umbra.
Rom. 6. Quem fructũ habuistis tũc Ro. 6
in illis, in quibus nunc erubescitis?
Tertio quia durus, sic peccatũ red-
dit cor hominis durum. Iob. Indu-
rabitur cor eius quasi lapis, &c. Zac. Io. 14.
cor suum posuerunt, adamantem, Zac. 7
ne audirent legẽ. Hiere. Indurauerunt
runt facies suam super petram & Hier. 5
noluerunt reuerti. Quarto, quia
ponderosus, unde Gregorius. Om- Greg.
ne enim peccatum graue est, quia
nõ permittit animam ad sublimia
leuari, &c.

Peccata uenialia timenda sunt propter tria.

Primo, quia pro talibus ad iudi- Mat. 12
cium Dei sumus trahendi. Mat.
De omni uerbo ocioso quod lo
cuti sunt homines, reddituri sunt
rationẽ in die iudicii, &c. Secũdo, ti
mendũ est, ne per uenialia ita debi
litetur hõ, quòd in aliquod morta Ec. 19
le cadat, Eccle. Qui spernit modica

Greg. paulatim decidet. Gregorius. Si ista minima negligimus insensibiliter
Isyd. subducti audacter maiora perpetramus. Hac eandē sententiam sequitur Isydorus inquiens. Iudicio autem diuino in reatum nequiorē labuntur, qui distinguere sua facta minima cōtemnunt. Tertio timēdū est ne multa leuia, unum grande efficiāt sicut solent ex paruis & minutissimis guttis, immēsa flumina crescere. Vnde P. Augusti ista leuia no
Aug. li cōtemnere, si contemnis quando apprehendis, expauesce quando
Bern. numeras. Bern. Qui delicta sua existimat esse parua, cadit in deteriora prioribus. Timeamus igitur peccata uenialia, ut etiam mala quæ oriri possunt caueamus, &c.

Peccata dicuntur tenebræ tripliciter.

Primo, quia non perpetrantur
1.Io.2 nisi ab his qui sunt in tenebris, & cæcitate mentis inuoluti. Io.
Pro.4 Qui odit fratrem suum in tenebris est, & in tenebris ambulat, &c. Pro. Via impiorum tenebrosa, nesciunt ubi corruant, &c. Secundo, quia tenebrosa q̄runt, qui peccare uolūt,

Io. Qui male agit odit lucem. Idē. Ioa. 4
Hoc est iudiciū, quia lux uenit in Ioā. 3
mundū, & dilexerunt homines magis tenebras quàm lucem. Triplici ratione solet aliqua creatura tenebras q̄rere. Primo propter debilitatē uisus, sicut noctua, quia uisū habet debilē, lumē diei sustinere non potest, sic peccator qui uisū cordis habet debilē, lumē diuinæ sapiētiæ quod ostendit ei quomodo regnū cælorū lucrari possit, sustinere nō ualet. Vnde Boetius Nequeunt.n. oculos tenebris assuetos ad lucem Boet.
perspicuè ueritatis attollere, similesque auib' sunt quarū intuitū nox illuminat, dies cęcat. Iob. Qui dicūt Iob. 21
deo recede â nobis scientiam uiarū tuarū nolumus. Secūdo quia aliquid erubescibile habet, & hac de causa peccator tenebras quærit. nil enim erubescibilius peccato quod patet in primis nostris parentibus. Tertio, aliqua creatura tenebras quęrit q̄a peccata exosa sunt deo. Ideo Bubo, & noctua tenebras q̄runt, quia aues lucis eas odiunt. Sic & peccatū super omnia exosū est deo, sicut legitur in capitulo de peccato. Tertio peccata dicūtur tenebræ, quia ducunt ad tenebras æ- 228
ternales, sicut legitur in Euāgelio,

ligatis manibus & pedibus proiicite eum in tenebras exteriores, &c.

Peccatum non potest inuenire Deum, quatuor de causis.

Bern. Prima est, quia non quærit eũ ubi est, silicet in paupertate, & tribulatione. sic D. Bernardus dicebat ipsum nullibi inuenire nisi in cruce, & totam eius uitã esse
Io. 28 stigmata paupertatis. Iob.28. sapiẽtia uerò non inuenitur, & quis est locus intelligentiæ? nescit homo p̃cium eius, nec inuenit in terra sua in terra uiuentium,&c. Secũda est,
Isa. 55 quia non quærit eum in tẽpore cõ-
Gall. 6 stituto. Isa. Quærite dominum dũ inueniri potest,&c. Gall. 6. Dum tẽpus habemus operemur bonũ, &c. Tertia est, quia non quærit eo modo quo debet, silicet, cum lacrymis.
Luc. 2. Ego & pater tuus dolentes quærebamus te, &c. Quarta est, quia non quærit perseueranter. Require in cap. de perseuerantia.

Pœnæ inferni sunt tria.

PRima est uermis. Isa. Vermis eorum non morietur, &c. Secunda est ignis. Idem. Et ignis eorum non extinguetur. Iudith. Dabit eis ignem, & uermes in carnes eorum, ut utantur & sentiant usq; in sempiternum. Ecclesiasticus. vindicta carnis impii, ignis, & uermis. Matth. discedite à me maledicti in ignem æternum, &c. Tertia fętor Isa. Erit pro suaui odore fætor. Idē Interfecti eorū proiicientur, & de cadaueribus eorum fætor ascēdet. Quarta erit frigus. Matth. ibi erit fletus, & stridor dentium. Iob. 24. Ad nimium calorem trāsibunt ab aquis niuium, & usque ad inferos peccatū illius. Quinta erit fames. Isa. 65. Ecce serui mei comedent, & uos esurietis, &c. Sexta sitis. Ibidē. Ecce serui mei bibent. & uos sitietis. Ecce serui mei lætabuntur, & uos confundemini. Ecce serui mei præ exultatione cordis laudabunt & uos præ dolore cordis clamabitis, & præ contritione spiritus ululabitis. Habetur etiam exemplū de

Isa. ultimo. Ibidē Iud. 16 Ecc 8. Matt. Isa. 3. Ibidē Matt. 13. 22. 24. Iob. 24. Isa. 65 Ibidē

diuite. septima erit horror tā loci, quàm dæmonum. Iob. Vbi nullus

Iob.10. ordo, sed sempiternus horror inhabitat. Idem. Vadant, & ueniant super eum horribiles. Octaua erunt

Matt. 22. tenebræ. Matt. Ligatis manibus & pedibus proiicite in tenebras exteriores, &c Nona erūt Vincula. Ibi etiam erit fletus & stridor dētium

Matt. 22. iuxta saluatoris sentētiā apud Matthæum. cap. 22.

Proprium à claustralibus fugiendum est propter duo.

Gē. 19. PRimū propter exemplū Loth. Quæ respiciens retro uersa est in statuā salis. Claustralis post se respicit, quando diuitias mundi, quas reliquit, concupiscit; statua salis corpus eius efficitur, cū claustralis in claustro suo corpore cōuersatur. statua enim similitudinē hominis habet, sed nō est homo, sic talis similitudinem habet monaci, & cœnobitæ, si est Monacus, uel cœnobita. Statua salis est, quia exēplo suo

Luc. 17. cōdit alios, & sibi utilis nō est. Hoc exemplo reuocat ad memoriā Do-

minus dicens Memores estote uxoris Loth. Ad hoc est illud Petri. Nemo mittens manũ ad aratrum & respiciẽs retro aptus est regno dei. 1.Pe.2
Secundo, propter illud quod legitur in Iosue de Achor, qui furatus est de anathemate Ierico palliũ coccineũ bonum, ducentos Siclos argẽti, regulãque auream. Ierico quę interpretatur Luna, mundum significat, qui mutabilis est ad modũ Lunę, qui debet esse anathema religiosi, in illis tribus quæ furatus est Achor. Triplex proprietas intelligit in palio coccineo, exterior conuersatio est habens peccatũ. In coccino peccatũ intelligitur. Isa. Si fuerint peccata uestra ut coccinum, quasi nix de albabuntur. Palliũ ergo coccinũ furatur, quando aliquid retinent de exteriori conuersatione secculari, uel in habitu, uel in morib*. In argento uero proprietas rerũ temporaliũ, quas etiam prohibitas post abrenunciationẽ habere uolũt. In regula aurea proprietas interior, scilicet sensus & uoluntatis designat. Regula quæ à regendo dicitur, pertinet ad uoluntatẽ, q̃ habet regnũ & imperium in homine. In hac auctoritate quatuor sunt notabilia. Primũ est, q; Dominus dixit Nõ ero

ultra uobiscum, donec conteratis eum qui huius sceleris reus est. In quo innuitur, quod Dominus contra totā unam abbatiam, uel cenobium regularē obseruantiam profitens, iratus sit propter unū proprietarum., unde omnes debent persequi illum. Secundū est illud quod ibi legitur, Anathema in medio tui Israel, non poteris stare coram hostibus tuis donec deleatur qui hoc scelere cōtaminatus est. In quo patet quod propteer hoc peccatum Diabolus habet potestatem precipitandi eos in multa mala & peccata Tertiū est illud, quod dixit Iosue,

Iosu.7 Quia turbasti nos, exturbet te Deus in die hac. In quo notatur quod ꝓpter turbationem eorum non debet dimitti, quin eis auferat. Quartum est, quod subditur. Lapidauit eū omnis Israel, & cūcta quæ illius erant igne combusta sunt. In lapidibus increpationes intelliguntur, è quibus lapidandus est proprietarius. In igne intelligitur zelus, quem debent habere claustrales contra hoc uitium.

Pœnitentibus quatuor misericordias debemus exhibere.

PRimo, supportationem. Vnde Paulus ad Gallatas dicit. Alter alterius onera portate, &c. D. Bernardus. studeas supportare nō solum patienter, sed & libenter infirmitatem fratrum tuorum tā morum, quàm corporū. secundo orationem. Iac. 5. Orate pro inuicem ut saluemini. Tertio instructionē, & correctionem. si præocupatus fuerit homo in aliquo delicto, uos qui spirituales estis huiusmodi instruite in spiritu lenitatis,&c. dicit Paulus ad Gallatas. Et Matth.21. Si peccauerit in te frater tuus, uade & corripe eū inter te,& ipsum, &c. Quarto, ueniæ donationē. Matth. Accedens Petrus ad dominū dixit. Quotiens peccauerit in me frater meus, dimittā ei usque septies? dixit ei Iesus. Nō dico tibi septies, sed usque septuagies septies. Ecclesiast. Ne despicias hominem auertentem se à peccato, neque improperes ei, memento quoniam in corruptione sumus.

Gall.6 Bern. Iac. 5. Gall 6 Matt. 21. Matt. 21. Ecc.8.

Prouidere debemus bona coram deo, & hominibus.

COram deo tripliciter, scilicet, corde, ore, & opere. Corde super omnia ipsum amãdo. vnde ipse in Exodo de decem præceptis loquens ait. Non habebis deos alienos coram me. Contra quod præceptum facit quis tripliciter. Primo qa alii magis quàm deo credit, sicut Eua quæ magis credidit diabolo, quàm domino. Et illi qui potius carni suę uel mũdo, quã deo credũt. secũdo qa plus cõfidit in homine quàm in deo Hier. Maledict⁹ homo, qui cõfidit in homine, & ponit carnẽ brachiũ suum, scilicet in nẽ fragilem uirtutẽ suã, Tertio qa amat plus aliquid terrenũ, ut diuitias, & delitias quàm deũ. Ephe. 5. Auaritia est Idolorũ seruitus, &c. super quibus uerbis dicit Glossa. Auari deus, est munus. Et super illud Philippésiũ 3 Quorũ deus uẽter est, &c. dicit pat August. Hoc ab homine colitur, quod prę cęteris diligitur. Ore, idest nil cõtra deũ iniustũ loquẽdo. Vnde posuit secundũ præceptũ dicẽs: Nõ assumes no-

Exod. 20.
Hie. 16
Eph. 5
Glossa
Phil. 3
Augu.

men Dei tui in uanũ Contra quod facit quis quadrupliciter.
Primo, cum quis iurat pro nihilo.
Secundo, cum quis iurat mẽdaciũ.
Tertio, cum iurat iniustum.
Quarto, cum iurat in contumeliã dei, sicut blasphemantes deum.
Opere, idest nihil iniustum operando. Vnde posuit tertiũ præceptum dei. Memento ut diem sabbati sanctifices. Cõtra quod facit quis tripliciter. primo quia opus terrenum plus amat propter aliquod lucrũ, quam honorẽ solemnitatis. Vnde sequitur. Nõ facies in eo omne opus tuum, & filius tuus, & filia tua, iumentũ, & aduena, qui est intra portas tuas. secundo, quia festũ inquinat munditia alicuius peccati. vnde dicitur. Memento ut diem sabbata sanctifices, idest sanctorum cõserues, diligenter in eo à peccato cauẽdo. Tertio, cum in peccato primũ commisso perseuerat. Vnde Hiere. 17. Nolite pondera portare in die sabbati. Nõ bene festum obseruat, qui pondus diaboli in eo portat. Exod. 20. Hie. 17
Coram hominibus dupliciter. primo facere eis, quæ uolumus nobis fieri; iuxta præceptũ seruatoris. pro ut uultis ut faciãt uobis homines, facit & illis. Ad quod pertinet quar- Luc. 6.

ctum præceptum Honora patrem tuum, & matrem tuam. Secundo, non facere aliis, quod nolumus no
Tob.4 bis fieri.Tob. 4. Quod ab alio odis fieri tibi, uide ne aliquãdo tu aliis facias. Ad quod possunt pertinere sextum & ultimũ præceptum. Vnde notandum quod tripliciter potest quis iniuriari proximo suo. Scilicet, facto, & hoc tripliciter.

Vel quãtũ ad ipsam personã, quod prohibetur ibi. Non mœchaberis. uel quantum ad sua, quod prohibetur ibi Non dices falsum testimonium contra proximum tuum. uel quantum ad suos, quod prohibetur ibi. Non mœcaberis. Verbo, quod prohibetur ibi Non dices falsum testimoniũ contra proximum tuũ.Volũtate, quod prohibetur in duobus sequentibus, scilicet, Nõ cõcupisces proximi tui domum, Nec desiderabis uxorem eius, Nõ seruũ Non ancillam, Non ouem, Nõ bouem, Non Asinum, Nec omnia quę illius sũt.Hoc pacto igitur debemus facere bona coram deo, & hominibus.

Prælatus in præceptis quadrupliciter peccata.

PRimo, si superbè, & cum austeritate præcipit. Vnde Eze. Væ pastoribus Israel qui pascebāt semetipsos, non ne greges pascuntur à pastoribus? lác comedebatis, & lanis operiebamini, & quod crassum erat occidebatis, gregē autem meū non pascebatis quod infirmū fuit nō consolidastis, & quod ægrotū non sanastis, quod perierat non quæsistis, sed cū austeritate imperabatis eis, & cū potentia. Secūndo, si nimia & grauia præcipit. Alligant enim onera grauia & importabilia idest imponūt sup humores hominū, digito autē suo nolūt ea mouere, dicebat saluator. Vnde Bernar. Quid super eos iugū uestrū aggrauatis, quorū onera potius portare debetis? Quod fratrū est nō alligatis, &c. Dicebat Heliseus ad Heliam: Pater mi, Pater mi, currus Israel, & auriga eius: Prælatus debet esse auriga, ut subditos regat, curr⁹ ut onera portet. Propterea aliud est quod qui nimis emungit, & elicit sanguinem. Sed prælati debent esse sicut

Ez. 34
Matt. 23.
Bern.
5. Re. 2
Pr. 30

Mater lac dulcendis subditis propinando. Tertio, si in præcipiendo se sum suum uoluntati dei, & conso
Mat.15 lationibus fratrum anteponit. Cótra tales dicit Dominus. Irritum fecisti mandatum dei propter traditiones uestras. Quarto, si in præcipiendo proprium utilitatem quæ sunt & non fratrũ suorum sicut dicebat Paulus Omnes quę sunt quæ sunt, & non quæ Iesu Christi.

Pænitentiam agere debemus propter quinque.

PRimo, quia & à sacra scriptura, & ab omnibus sanctis ad hoc hortamur. Vnde prędicatio Christi, & beati Ioannis Baptistæ à pænitentia incipit. Secundo, quia nisi pænitentiã agamus, omnes pe-
Psal. 7 riclitamur. Psal. Nisi conuersi fueritis, gladium suum uibrabit, &c.
Eze.18 Tertio quia per pænitẽtiam ab omnibus peccatis mundamur. Ezech. Si uir impius egerit pænitentiã ab omnibus peccatis suis, & cetera quę sequuntur. Vnde D. Chrisostomus. Pænitentia cor emundat, & sensus
Chris. illuminat, animã sanctificat, & ad susceptionem Christi præparat.

Quar-

Quarto, quia angelos lętificat. Luc. 15. Gaudiũ eſt angelis dei ſup uno peccatore pænitentiam agẽte, &c. Quinto, quia per pænitentiã de pænis inferni liberamur. Vnde Berna. Credat mihi crucis amator, iam nõ lædetur a morte ſecunda ſi in hac uita uſus fuerit tali medicina, ſilicet pænitentiæ. Lu.15 Bern.

Quærendus eſt Dominus tribus modis.

PRimo, cum intentionis ſimplicitate. Sa. 1. In ſimplicitate quærite illum. Secundo, cum feſtinatione, antequam tranſeat tẽpus, in quo poteſt inueniri. Ideo dicebat Iſaias. Quærite dominum dum inueniri poteſt, &c. Tertio cũ pſeuerantia ſine ceſſatione Pſa. Quærite faciem eius ſẽper. Vnde Bern Nihil aliud expectat, nihil quærit deus, niſi ut ſedulè, & cũ deſiderio q̃rat Sap.1 Iſa.55 Pſ.104 Bern.

Quidam non audiunt Dominum clamantem propter quatuor.

AVt, quia longe ſunt per deſperationem. Ideo in Canticis Canticorum monetur ad Can.6

reuersionem. Reuertere, reuertere Sunamitis, ut intueamur te, &c. Aut quia nimis securè dormiunt p

Pro. 6 præsumptionem. Prou. Vsque quo dormis piger, &c. Aut quia obturatæ sunt aures eorũ per abundantiã

Psal. 57. diuitiarum. Vnde Psal. Nõ exaudiet uocẽ incantãtiũ, & uenefici incãtãtis sapienter. Aut quia sunt mala so

Eze. 3. cietate sociati. Ezec. filii hominis increduli & subuersores sũt tecũ, &c.

Relinquere debemus tria.

Luc. 18 Primo, res temporales. propterea dicebat Dominus. Siquis non reliquerit omnia, quæ possidet, non potest meus esse discipulus, &c Secundo, Parentes. Matt. decimo. Siquis uenit ad me, & non odit patrem suum, & matrem suã, &c. Tertio, propriam uoluntatem. Luc. nono. Qui uult uenire post me, abneget semetipsum & tollat crucem suam & sequatur me. &c. Vnde D. Gregorius. Qui perfectè deo placere desiderat, sibi de se nihil derelinquat.

Mat. 10

Luc. 9.

Greg.

Religionem destruunt tria.

PRimum est nimietas præceptorum in claustris. De hoc argumentum habemus in prima religione, scilicet in paradiso terrestri. vbi tantum duo pręcepta data sũt, & tamen contrarium factum est. sæpe enim accidit quòd prælati tot & tanta præcipientes subditis potius salutem impediant, quàm augeant. quot enim eis præcepta faciunt, tot laqueos eis imponũt. Vnde accidit, quod quando non strangulat unus laqueus, strangulat alius, & quẽ diabolus non capit uno, capit alio. Secũdum est singularitas; exemplũ habemus de religione superna, à qua lucifer propter hoc peccatum electus est. Sedebo (dicebat) in monte testamenti, in lateribus aquilonis, &c. Alij ministrabant iuxta illud Danielis. Millia millium ministrabãt ei, &c. Tertiũ est, amor temporalium. Exemplum habetur in actibus apostolorum de Anania, & Saphira ei⁹ uxore. Qui de abbatia & conuentu Petri, amore temporalium perierunt. Isa. 14. Dan. 7. Act. 5.

Spei bona sunt quinque.

Ro. 5. PRimum est quia hominem in aduersitatibus lætificat. Ro. 5: Gloriamur in spe gloriæ filiorũ Dei, non solum autem, sed & gloriamur in tribulationibus. Et pat.
Augu. Augustinus. Ipsa nanque spes nos
Ambr. gaudere facit inter dolores. Et Ambros. Quisquis enim meliora sperat, nunquã leuioribus frangitur. Secundo, qa firmat & roborat psa.
ps. 55. In deo speraui nõ timebo quid faciat mihi homo. spes enim quæ dicit.
psa. 17 Dominus firmamẽtũ meũ & refugiũ meũ. si spes proiicit se in deũ, nõ est ita crudelis, ut se subtrahat, & speranter in se cadere permittat. sicut dicit pat. Augu. Quare domi
Augu. nus sibi moneret, si supportare nos nollet, non est illusor Deus, ut non se ad supportandũ offerat, & nobis nitentibus ei in ruinã nostrã se sub
Ro. 5. trahat. Rom. spes aũt non cõfun
psa. 70 dit. psal. In te domine speraui non cõfundar in æternũ, &c. Tertiũ qa de tribulatione hominẽ liberat, ut pa
Dã. 13. tet ori susanna. quæ flens suspexit
psal. 11 in cælũ. erat enim cor eius fiduciã habens in domino. psal. In te spera

uerunt patres nostri & nō sunt cōfusi, in te sperauerunt & liberasti eos. Quartum est, quia hominem in præsenti beatificat. Psal. Beatus uir cuius est nomē domini spes ei⁹, &c. Pro. Qui sperat in domino, &c. Isa. Beati omnes qui sperant in eū, &c. Quintum, quia in futuro glorificat Psalm. Quia saluos facit sperantes in se. Prou. Qui sperat in domino saluabitur. Rom. Spe enim salui facti sumus, &c.

Ps. 29.
Pro.16
Isa.30.
Psa. 16.
Pro.28
Ro. 9.

Spem adiuuant tria.

PRimum est amor directē in deum. Et potest diuidi in tres species. Prima est in eo quôd naturaliter amat artifex op⁹ suum, ita ut uix posit audire quôd ei detrahatur. Vnde uerisimile est quôd creator amat opera sua, & specialiter hominem quem creauit ad imaginem suam. Sap. Diligis omnia quæ sunt, & nihil odisti eorum quæ fecisti. Sperare debet homo de eo qui dedit ei ut sit, quôd paratus sit dare ut bene sit. Secunda est in eo in quem dominus est. Naturaliter homines amāt quę sua sunt, & conseruant ea, & si ea perdiderint, gaudent, cum ea recuperant. Vnde

Sap.11

uerisimile est, quòd De⁹ uelit serua-
re eos, qui boni sunt, & peccatores
quos perdidit uel t recuperare. si-
Luc. 15 cut apud Lucam habetur parabola
de recuperatione ouis; gaudiũ erit
in cælo angelis dei super uno pecca
Sap. 11, tore pœnitentiã agente,&c. Sap. Par
cis omnibus quæ tua sunt. Tertia
est cõsideratio diuinę misericordię.
Deus enim cũ sit summè misericors
nõ uult min us miseros à miseria li-
berare, quàm ipsi miseri liberari. vn
Augu. de Pat. Augu st. loquens de illo uer-
bo, Petite, & accipietis, ait. Nõ tãtũ
hortaretur ut peteremus, nisi dare
uellet. Erubescat humana pigritia,
plus uult ille dare, quàm nos accipe
re, plus uult ille misereri, quàm nos
Augu. à miseria liberari. Idẽ Pat. Auusti.
Tardius siquidem illi uidetur omni
peccatori ueniã dare, quàm omni
peccatori accipere. sic enim festinat
absoluere reum Dei misericordia à
torméto cõscientiæ suæ, quasi plus
cruciet ipsũ cõpassio miseri, quàm
ipsũ miserũ cõpassio sui. Secũdum
est circa, ea quæ pro Deo agimus, &
diuiditur in duas species. Prima est
circa bona quæ agimus. Bona enim
quæ facimus cõsiderata iuuãt spẽ.
Psal. 4. Psal. Sacrificate sacrificium, & spera
Greg. te in domino. Vnde Gregorius. Cũ

opus crescit, primum fiducia profi cit. Io. Si cor nostrum non reprehẽderit nos, fiduciam habemus ad do minũ, & quicquid petierimus acci piemus ab eo, quoniã mãdata eius custodimus, & ea quæ sunt placita corã eo faciemus. P. Augu. Ille sperat, qui conscientiã bonã gerit, quẽ uero pungit sua cõscietia retrahit se à spe. Secunda est circa mala quæ pro Deo toleramus. Gregorius: Bonorum mens quò duriora pro ueritate tolerat, eò æternitatis præmia citius sperat. Tertium est circa Dei beneficia, quę sunt quatuor. Primũ est, carnis abdicatio, & incarnatio Christi. quæ magnã spem præbet peccatoribus. Vnde Bernardus. Puto iam spernere menò poterit Christus, os de ossibus meis, & caro de carne mea. Et P. Augustinus. Sumus membra eius, & caro eius, ipse quoque caput nostrũ, ex quo totũ corpus, nemo unquam carnem suam odio habuit, sed fouet & diligit eã. diligit ergo carnem suam, & membar sua. Hæcq; mihi spes ualida, omnisq; fiducia est. Secundum est Christi, & matris interpellatio. Vnde P. Augustinus. Meritò, inquit, mihi ses est ualida in Christo, qui sanabit languores meos per eum, qui

1. Ioã. 3.

Augu.

Greg.

Bern.

Aug.

Augu.

ſedet ad dexterā tuam, & te inter/
Bern. pellat pro nobis,alioquin deſpera-
rem.Bernardus.Exaudiet utique fi
lius patrem, & exaudiet filiū pater
filioli hæc peccatorum, hęc tota ra
tio ſpei meæ. Tertium eſt mortis re
Ro.8 ceptio.Rom.Qui proprio filio non
pepercit ſed pro nobis omnibus tra
didit illū quomodo nō etiā cū illo
omnia nobis donauit:Quartū eſt,
angelorū protectio.Pſal.Angelis ſuis
Pſ.90 Deus mandauit de te, &c. Vnde D.
Bern. Bern Super hoc uerbo dicit.Quan-
ta debet tibi hoc uerbum inferre re
uerentiam,affere deuotionem, con
ferre fiduciam? reuerentiā pro præ
ſentia, deuotionem pro beneuolen
Hiero. tia,fiduciam pro cuſtodia. Et Hier.
Magna eſt dignitas animarum ut
unaquæque habeat ab ortu natiui
tatis ſuæ in cuſtodia ſua angelū de
legatū.Propterea concludebat Ber.
Bern. Quid ſub tantis cuſtodibus timea-
mus,nec ſuperari, nec ſeduci poſſe?
fideles ſunt,prudentes ſunt.Quid ti
meamus? quid trepidans? tantum
ſequantur eos, adhereamus eis,
& in protectione Dei cęli
commorabi-
mur.

Spes duplex.

PRima est detestabilis, quæ triplex est. Prima est maledicta, quæ Deum in Deo offendit, qui de magnitudine misericordiæ eius confidit. Bernard. est infidelis fiducia, solius itaque maledictionis capax; cũ uidelicet in spe peccamus, hic peccat in bonitate dei. Rom. An diuitias bonitatis eius, & patiẽtiæ, & longanimitatis contemnis? Secũda est falsa, scilicet, cum aliquis sperat se facturum pœnitentiam cum noluerit, promittens sibi longã uitam. Ecclesiasticus. Repromissio nequã multos perdidit. Isa. Posuimus mendaciũ spẽ nostra. Tertia est uana, cũ fiducia ponenda in creatore in creatura ponatur. Hier. 17. Maledictus homo q cõfidit in homine. Vnde. Psal. Bonũ est cõfidere in domino quàm cõfidere ĩ homine, &c, Secũda spes est cõmẽdabilis, quæ in duob' cõsistit. Primo si in solo deo spes ponatur. Hest. 14. Exaudi uocẽ illorũ, qui nullã aliam spem habent. Secũdo si in tribulatione spes nõ deficiat, sed uires suas ostendit. Iob. Etiam si occiderit me, in ipso

Bern.

Ro. 2.

Ecc. 19

Isa. 28

Hie. 17.

Psa. 117

Hest. 14

iob. 13.

Ps.26. sperabo. Psal. Si. exurgat aduersum me castrum, uel prælium, non timebit cor meum, &c.

Securitatem inducunt quatuor.

PRimum est puritas cōscientiæ. Conscientia pura meritò securè est, cum à peccato purgata sit, propter quod solum timēdum
Bern. est. vnde Bernard. O uita à peccato secura ubi absque formidine, & excipitur cū deuotione. Secundū est
Greg. diuturnitas pænitentiæ. Gregorius. In pænitente cū longa mæroris anxietate fuerit formido consumpta, quædam iam de præsumptione ueniæ securitas nascitur. Tertium est
Greg. contemptus boni transitorij. Greg. Mira securitas cordis, aliena nō quęrere. Et Pat. August. Nemo securus
Augu. in his bonis, quæ pōt inuitus amittere. Idem. Qui bona transitoria contemnit, mala pœnæ transitoria non metuit. Quartum est integer amor interni, & æterni boni.

Securitas reprehensibilis.

REprehensibilis securitas est eorum, qui ita sunt securi quia si
Eccl.8. iam triumphassent. Ecclesiast.

Sunt impij qui ita sunt securi, quasi iustorũ facta habeat. Adcuius de testationem duo faciunt. Primum est scriptura. Non glorietur accinctus æque ut discinctus. Et Ber. Nusquam est securitas fratres mei, neque in cælo, neque in terra, neque in paradiso, multo minus in mũdo in cælo cecidit angelus sub præsentia diuinitatis, Adã in paradiso uoluptatis, Iudas in mũdo de schola saluatoris. Et P. Augu. Nemo securus in uita ista, quæ tota tẽptatio est, & nominatur. Et Hieronimus. Nulla est securitas uicino serpente dormire. qui habent hanc securitatem, facile à diabolo uincuntur. Secundũ est, mala siue pericula quæ ex hac securitate procedunt sicut testatur D. Grego. Prou. Qui cauet laqueos, securus erit. Quæ mala sunt duo. Primum malum est, quia inducit pigritiam. unde Gregorius. Mater negligentię solet esse securitas. Secũdũ est, quia causam tentandi diabolo tribuit. Iudicum 18. Dicunt dæmones. Surgite, & ascendamus ad eã, uidimus enim terram ualde opulẽtã, & uberrimam, nolite negligere, nolite cessare, eamus & posideamus eam, nullus erit labor, intrabimus ad securos, &c.

3. Re. Bern. Augu. Hier. Greg. Pro. 11 Greg. Iud. 18

Sobrietatis incitamenta sunt quatuor.

PRimum est scriptura. Thess. 5. Vigilemus & sobrij simus. Tit.
The. 5 4. Ministerium tuum imple, so-
Tit. 4. brius esto. Et Petrus. Sobrij estote &
uigilate &c. Secundũ est exẽplũ san-
1. Pet. 5 ctorum, sicut Ioãnis Baptistæ. Mat.
3. Danielis primo. Dicunt pueri
Mat. 3 bonæ indolis, dentur nobis legumi
Dan. 1 na ad uescendum. Tertium, bona
quæ ex sobrietate proueniunt, quæ
sunt duo. Primum est quia ualet
ad sobrietatem animæ, & corporis.
Ec, 31 Ecclesiasticus. Sanitas est animæ &
Chris. corporis sobrietas. Vnde Chrisosto-
mus. Nihil sic salutem, nihil sic sen-
sum acumẽ, operatur, nihil sic ęgri-
tudinem fugat, sicut moderata re-
fectio. Secundum est, quia ad iucun
ditatem & corporalem & spiritua-
Ec. 31 lẽ ualet. Ecclesiasticus Exultatio ani
mæ, & corporis uinũ moderatê po-
Greg. tatum. Et Gregor. si à carne quodli
bet abscidimus, mox in spiritu quod
delactat inuẽnimus. Quartũ est, ma-
la quæ ex defectu sobrietatis proue
niunt. De hac materia uide in capi-
tulo de malis gulæ.

Superbia fugienda est propter quatuor.

PRimo, quia deo multũ est odiosa quod probatur tribus rationibus. Prima est, quia superbia deum impugnat, in omni loco. Fornicatio autem nunquam aut raro in sacro loco committitur, sed superbia magis quàm aliquod uitium. Vnde Gregorius. Cum omnia uitia fugiãt à deo, superbia deo se opponit. Secũda est, quia Deum impugnat in omni tempore. Multa sunt peccata à quibus cauent homines in præcipuis festis, sed tunc maximè superbia exercetur. Tertia est, quia deum impugnat in omni persona. Multæ nã que sunt personæ, quę formicari dedignarentur, quę tamen peccatũ superbiæ recipiunt. Bernardus superbiæ uitium peccatũ est maximũ quod deo proprio magis insultat. Secũdo superbia fugiéda est, qa deus multũ odit superbos. Quod potest cognosci quinq; rationibus. Prima est, quia Deus superbos humiliat & deponit. Psal. Deposuit potentes de sede & exaltauit humiles. Habetur etiã exéplũ de angelo su-

Greg.
Bern.
Ps. canticum Mariæ

perbiente,& de alto cælo deposito, & eiectio, quando magis nos qui sumus terra,& cinis, si superbia tumẽtes erimus, â facie dei, & à sede cælesti preijciemur? nam deus(ait Ber/
Bern. nar. nõ pepercit angelis, nec nobis parciturus erit) non est cõtrarius sibi ipsi nec personarũ aceptor, nec nos splẽdidiores sumus in terra, nec altiores quàm primus angelus in cęlo. quôd si ille de tanta sublimitate per superbiam cecidit, quo modo ad tantã celsitudinem superbiẽtes de imis conscendemus? Secunda q̃a abhominatur Deus superbos. Prou.
Pro.15 Abhominatio dei omnis arrogans.
Lu. 15 Luc. 15. Quod altũ est hominibus, abhominatio est apud deũ. Et Gre-
Greg. gorius. Quanto coram hominibus eris gloriosior, tanto coram deo & angelis uilior. Tertia quia deus resistit superbis, & humilibus dat gratiã, teste Iacobo. Quarta, quia eos
Iac. 5. Ecc.10 odit. Odibilis est corã deo, & hominibus superbia, ideo nec superbis parcet. Quinta quia paradisi aditũ
Ps. 100 superbis claudit. Psal. Nõ habitabit in medio domus meę, qui facit superbiã, &c. Et Bernardus scimus autem
Bern. superbis non esse partem uel societatem in sorte sanctorũ. Tertio fugiẽda ẽ superbia q̃a diabolo multũ

placet, propter duo. Primo qa ipsa est signum quo, diabolus discernit filios suos ab alijs. Gregorius. Euidē-tissimū signum superbia est reproborum. Secundo, quia est initium totius perditionis. Ecclesiastic. Initiū omnis peccati est superbia, &c, Et causa totius perditionis, addit D. Bernard. Quarto, quia homini multū nocet. quatuor enim mala facit homini. Primum est, quia mē-tē hominis obscurat, ut seipsum nō cognoscat. unde Bernardus. Superbia oculū mentis obscurat, ueritatem obumbrat, ita ut si occupauerit mētem, iā tu te uidere qualis es, uel qualis esse potes, non possis sentire, sed qualē te amas, talem te esse putas, uel speras fore. & hoc nobis accidit, qa nō putamus nos infirmos in hac parte esse. Vnde P. Aug. Nemo insanabilior eo, qui sibi sanus uidetur. Et Seneca. Ideo difficulter sanamur, quia nos ægrotare nescimus. Secundū est, quia gratiā Dei, & alias uirtutes ab homine expellit sicut dicit D. Bernard. & Gregorius. Sicut humilitas omnia eneruat uitia, omnesq; uirtutes colligit, & roborat, sic superbia omnes uirtutes destruit & eneruat. Tertiū est, quia iurgia & lites cōcitat. Pro.

Greg.
Ecc.10.
Bern.
Bern.
Augu.
seneca.
Bern.
Greg.
Pro.13.

Vbi fuerit ſuperbia,ibi & contume
Ecc.10. lia &c. Quartum eſt, quia maledictionem inducit. Eccleſiaſticus.I nitiū omnis peccati eſt ſuperbia, qui tenuerit erit eā, adimplebitur maledictis. Iſa Dies domini ſuper om-
Iſa. 2 nem ſuperbum, & excelſum, & ſuper omnem arrogantem.

Superbia remedia ſunt ſex.

PRimum eſt conſideratio melio-
Greg. ris. Vnde Gregorius. Sicut incentiuū elationis eſt reſpectus deterioris, ita cautela humilitatis eſt conſideratio melioris. Secundū eſt cohabitatio humiliū. Sicut qui
Ecc.25 communicat ſuperbo, induet ſuperbiam, ſic qui communicauerit humili, induet humilitatem. Tertiū eſt conſideratio uilitatis corporalis. Micheas. Humiliatio tua in me
Mic. 6. dio tui. Quartū eſt exemplū Chriſti. Auguſtinus. Medicina tumoris
Augu. hominis, ē humilitas Chriſti. Quintū eſt, conſideratio uilis ſeruitutis, in qua ſuperbus eſt, quia ſeruus diaboli eſt, ſicut dicit Iob. ipſe eſt rex
Iob.41. ſuper omnes filios ſuperbiæ. Sextū ē, cōſideratio diſtricti iudicij quod ſpecialiter erit ad humiliandū ſu-

perbos. Isa. Dies domini super omnem superbum, & arrogantem, &c. Isa. 2
Psal. Retribuet abundanter faientes superbiam. Ps. 30

Somnus quinque habet in se reprehensibilia

PRimum est, nimietas somni. Vnde in Prouerbijs arguitur somnolentus his uerbis. Vsquequo dormis piger, &c. Secundum brutalitas, silicet, quādo aliquis dormit ut porcus. Bernardus. Caue serue Dei inquantum potes, ne sit somnus tuus non requies lassi, sed sepultura corporis suffocati. Idem. Carnalis somnus & brutalis, & sicut dicitur lethæus, abhominandus est seruo Dei. Tertiū est tristitia in surgendo. Hora surgendi nō te tristes, &c. Quartum est pigritia. Pro. Sicut uertitur ostiū in cardine suo, sic piger in lectulo suo. Quintum est importunitas somni, silicet, quàdo aliquis dormit, quando nō esset dormiēdū sicut tēpore oratiōis. Cōtra id dicebat Petrus. Sobrij estote, & uigilate ī orationibus, uel in sermone, uel in aliquo opere. Et nota quòd duo sūt necessaria homini, ut debito modo

Pro. 6 — Bern. — Idem — Ecc. 31 — Pro. 26

dormiat. Primum ut uigilando laboret. Ecclesiasti. Dulcis est sobrio
Ecc. 5 cibo & potu utatur. Bernardus. So
briũ cibum, sobrium sensum, so-
Bern. brius sequitur somnus.

Seruire Deo debemus propter quinque.

PRimo, quia ad hoc de nihilo nos fecit, unde Eccle. Time deũ
Ecc. 12 & mãdata eius obserua. hoc est omnis homo. idest ad hoc factus est omnis homo. Iob. Homo natus est
Iob. 5 ad laborem, &c. Et hæc est sentẽtia Chrisostomi, quòd homo ad hoc creatus est, ut deo seruiat, & deo placeat. Secundo quia seruire deo, magna dignitas & nobilitas est. Et
Amb. est sẽtẽtia D. Ambrosij. Tertio, quia
Mat. 11 seruitium eius leuissimum est. Mat. Tollite iugũ enim meũ super uos, &c. Iugum enim meum suaue est, & onus meũ leue. Et Ioannes asserit
1. Io. 5 mandata dei non esse grauia. Quarto, quia seruire deo magna utilitas est. quia seruiũt ei in præsenti, erũt cũ eo in futuro in regno suo. Io. 17
Io. 17 volo pater ut ubi ego sum, ille sit & minister meus, &c. Et tunc transiẽt

ministrabit illis, &c. Quinto quia Luc.12
seruiuit nobis. seruiuit enim tripliciter nobis. Primo per suos, scilicet angelos, prophetas, apostolos, & sanctos doctores ecclesiæ. Secundo, per sua, scilicet per cælum & terrã per Solem, & Lunam. Matt. Qui Solem Mat.10
suum facit oriri super bonos, & malos, &c. Tertio per se, scilicet nobis prædicando, pro peccatis nostris moriendo, Isa. Seruire me fecistis Isa.43
in peccatis uestris.

Spiritus sanctis præparatio multiplex.

Prima est à peccatis per ueram compunctionem, & humilem confessionem purgatio. Non enim habitat spiritus sanctus in corde immundo: Vnde legitur in Gen. Gen.8
de columba quę figura erat spiritus sancti, quæ cum nõ inueniret ubi requiesceret pes eius, reuersa est in archã. aquæ enim erãt super uniuersam terram. Non immergit se colũba in aquis, nec spiritus sanctus intrat ubi est diluuiũ peccatorũ. Secũda ratio est; sicut enim aliquis libẽter declinat in hospitiũ, in quo scit desiderari aduẽtũ suum, præcipue

Et. pat. Augustinus. Qui biberit de fluuio paradisi, cuius gutta una maior est Oceano, restat ut in eo sitis huiusmodi extincta sit. Secundum est in tribulatione nulla murmuratio. Vasa enim plena, percussa, nō resonant. Vnde sanctis cātatur. Nō murmur resonat, nō quærimonia, sed corde tacito, mens bene cōscia, &c. Tertiū signū cognoscitur per exteriora. Ecclesiastic. sapiens in uerbis producit seipsum. prou. In facie prudentis lucet sapientia. Augu. Ecc.19 pro.17

Spiritus sanctus docet nos tria.

PRimo, ueritatem cognoscere. Ioan: Cum uenerit spiritus ille ueritatis docebit uos omnē ueritatem secundo utiliter orare. Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. idest postulare facit, uel docet nos qūo debem' postulare. Tertio carnales uoluptates despicere. Gregorius gustato spiritu desipit omnis caro. Bern. Mentem quam replet spiritus sanctus replet in amaritudinem temporalium. & dulcedinem æternorum monet. Io. 16 Ro 9. Greg. Bern.

Tob.4 *Sollicitudinem nostram in Deum debemus proiicere propter tria.*

i.Pe.5. PRimo, quia scriptura docet Petrus ait. Omnem sollicitudinē uestram proiicientes in eum, quoniam ipsi curæ est de uobis. Ps.
Psalm. Iacta cogitatum tuum in domino, & ipse te enutriet, &c. Secundo, qa nullus sperans in eo, derelictus est.
Eccl.2. Ecclesiasticus. Scitote quia nullus sperauit in domino, & cōfusus est,
Augu. &c. Pat. Augustin. Proiicite in deū non est ita crudelis, ut se eripiat, & te cadere permittat. Tertio qa ipsi curæ est de nobis. Et notādū est, ꝙ triplex cura est deo de nobis Prima est prouisionis, quæ duplex est, scilicet, iure paternitatis, & dominij. de iure enim narurali ad patrē pertinet filijs suis prouidere, nisi culpa eorū hoc impediat. Matt. Nolite sol-
Mat.6. liciti esse dicētes qd manducabim⁹, aut qd bibemus, &c. Sequitur. Scit enim pater uester, qa ijs omnib⁹ indigetis. Ad dominū etiā pertinet necessaria ꝓuiderē eis, qui sibi debito modo seruierūt. Seruorū enim est cogitare, ut uoluntatē dominorū

ſuorum impleant, dominorum ue rô eſt cogitare, ut ſeruis neceſſaria prouideantur. Secunda eſt cura ſanationis. ſollicitus eſt enim curare omnes infirmitates noſtras, ſi eas p confeſſionē oſtẽderimus. P. Augu. Aug.
Sanat te dominus, confitere tamen Pſa. 6.
peccatum tuum. Ideo Propheta dicebat. & 29.
Sana me domine & ſanabar, &c. Tertia eſt cura defenſionis, de- 1. Co. 10.
fendit enim nos ab hoſtibus noſtris, nec permittit nos tẽtari ab eis ſupra id, quod poterimus ſuſtinere Pſ. 17.
nam ipſe eſt protector omniũ ſperantium in ſe Et Bern Quid enim Bern.
timendum nobis, ſi adeſt qui portat omnia? & quid nocere poterit eorum quæ ſub cælo ſunt eis quos Deus cęli protegere, & conſeruare uoluerit? Vnde Pſaltes Dominus il- Pſ. 26
luminatio mea, & ſalus mea, quem timebo? Dominus protector uitæ meæ a quo trepidabo? &c.

Serpentis prudentia in quatuor cognoſcitur.

PRimo, quia caput ſuum cuſtodit, pro eo totum corpus exponẽdo, ſic ſancti uiri p Chriſto, qui eſt, caput noſtrum, & eorũ

ſe,& ſua exponere non timent. Ad
hoc propoſitum in prouerbiis dici
Pro.12 tur . Qui negligit damnū propter
amicum iuſtus eſt.Et Paulus. Quæ
Phil.3 mihi fuerunt lucra,hæc arbitratus
ſum propter Chriſtum detrimēta.
1.Ma/cha.7 Nec miru ſi ſancti omnia pro Chri
ſto exponunt,quia eo ſaluo,omnia
ſunt eis ſalua.Secuudo,quod in alto
foramine ſe ponit,ut pellem ue
terē deponat, ſic prudens in arcta
uia pœnitētiæ ſe ponit,ut pellē uete
ris hominis deponat.Vnde paulus.
Deponite uos ſecundū priſtinā cō
uerſationem ueterē hominem, qui
Eph.4 corrumpitur, ſecundum deſideria
erroris eius,&c.Iterum Deponētes
Idem. uos ueterem hominem cū ſuis acti
bus,induite nouū hominē,&c. Ter
tio,quia ſerpens unam aurem ter/
ra obſtruit,& aliam cauda,ne uocē
incantatoris audiat ſecundū illud.
Pſa.57 Pſal.ſicut aſpidis ſurdæ & obturan
tis aures ſuas,&c.ſic ſancti uiri unā
aurem obſtruunt memoria moris,
& aliam cōſideratione propriæ fra
gilitatis,ne ſuggeſtioni diaboli ac
quieſcant.Quarto qa ꝓpter inimici
tias quas habet cū homine, habitat
in deſerto,uel latet ī ſpinis,uel her
bis.Sic sācti uiri agnoſcētes inimici
tias quas habet mundus cū eis, fu/
giunt

giunt eum.

Seruire Deo debemus quadru pliciter.

Primo, cum hilaritate. Exod. 35. Exo. 35.
Idest est sermo quem præcepit Dominus dicēs. Separate apud uos primitias domino, omnis uolūtarius, & proni animi offerat eas domino. quia hilarem datorē diligit Deus, sicut dicit Paulus. 2. Co. 9 Et Chrisost. Chris. Voluntas facit opus remunerabile, non opus uoluntatem. Secundo cū iustitia. sicut enim homo cū uniuersis mēbris seruit peccato, sic cum uniuersis mēbris debet seruire deo. Ro. 6. Vnde Paulus sicut exhibuistis mēbra uestra seruire iniustitiæ ad iniquitatē, ita nunc exhibete membra uestra seruire iustitiæ in sanctificationem, &c. Tertio cum mūditia. He. 12. Heb. Pacem sequimini cum omnibus, & sanctimoniam, &c. Le. 20. Leuit. Sanctificamini, & estote sancti. quia ego sanctus sum. Quarto cum perseuerantia. He. 12 Heb. In disciplina perseuerare, &c.

Semen Christi quod tripliciter tollitur à diabolo.

Mat.13 PRimum est uerbum dei. Mat. Semen est uerbum dei. Hoc semẽ tollũt dæmones, errorem in corde hominis seminando. Secundum
2.Co.9 est iustitia. Vnde Paulus. Qui parce seminat, parce & metet, &c. Hoc semen tollunt dæmones ad iniustitiã pertrahendo. Tertium est bonum
Psal.125 opus. Psal Euntes ibant & flebant mittentes semina sua, &c. Vnde .P.
Augu. Augusti. semina nostra sunt quicquid boni operis fecerimus. Hoc semẽ tollunt dæmones faciendo homines de bonis operibus gloriari.
Mat.6. Vnde Mat. Cum facis eleemosinam noli tuba canere ante te, &c.

Sanguis Christi fecit nobis quinque bona.

PRimo fuit redemptio. Apoc, 5.
Apo.5 Redemisti nos deus in sanguine tuo. Et Petrus. Scientes quod
1.Pet.1 non corruptibilibus auro, uel argẽto, redempti estis, sed præcioso sanguine quasi agni, &c. Secundum est

peccatorum ablutio. Apoc. Qui dilexit nos & lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo, &c. Hebr. vt sanctificaret per suum sanguinē populū extra portā passus est. Tertiū est ianuæ cęlestis apertio. Heb. Habentes itaque fratres fiduciā in introitu sanctorū in sanguine Christi, qui initiauit nobis uiam nouā. Quartum est, continua ad deū oratio. Clamat enim continuè sanguis Christi ad patrem. Heb. Aeccesfistis ad sanguinis aspersionem melius loquentem quàm Abel, sanguis Abel clamauit uindictam, sanguis Christi clamat indulgentiam. Quintū est sanctorum de inferno eductio. Zach. Tu autem in sanguine tuo eduxisti unctos de lacu, in quo nō est aqua.

Apo.1 Heb.12 Heb.10 Heb.12 Zac.9.

Sermo Dei habendus est in aure, in ore, in corde, & in manu.

INn aure habendus est per frequētem ipsius auditionē. Isa. 55. Inclinate aurem uestram & uenite ad me, audite & uiuet anima uestra. Matt. Qui habet aures audiendi, audiat. In ore per iugē cū deo locutionē. Ps. In labijs meis pronūciaui omnia iudicia oris tui, &c. Vnde

Isa.55. Mat.13 Psa.118

Augu. dicebat Pa. Augustinus. Da mihi lumen in corde, uerbũ in ore, ut cor meditetur gloriam tuam, & lingua mea cantet tota die laudes tuas. In
Ps. 118. corde habẽdus est per iugem recordationem. Psa. In corde meo abscõ
Deut. 4 di eloquia tua, ut non peccem tibi.
& 11. Deut. Audi Israel mandata mea, & ea in corde tuo quasi ĩ libro scribe.
Ps. 120. In manu habendus est, per continuã operationẽ. Psal. leuaui manus meas ad mãdata tua, quę dilexi, &c.

Sermo sapientis debet habere quatuor.

PRimo, debet examinationem. Ecclesiasticus. Verba pruden-
Ecc. 21. tium statera ponderabuntur.
Pro. 17 Prou. 17. Qui moderatur sermones suos, doctus & prudens est, stultus
Isydo. si tacuerit, sapiens reputabitur. Isydorus. Prius sermo ad limam quàm
Hiero. ad linguam. Et Hieronymus. In loquendo peritus esto multũ, ante delibera qd dicas, ne reuocare nõ possis quod dicis. Secundo temporis
Ecc. 20 oportunitatẽ. Ecclesiasticus. Homo sapiens tacebit usque ad tempus, la
Isydo. sciuus autem & imprudens nõ seruabit tempus. Isydorus ait. Intende

oportunitatem temporis & loquendi tempus proferēdi sermonis. Ideo dicebat Ecclesiasticus. Tempus loquendi, & tempus tacendi, &c. Tertio debet habere puritatem, ut sit purus à falsitate. Prou. Testis falsus non erit impunitus, & qui mēdacia loquitur, nō effugiet, scilicet, à proximi nocumento, & à contumelia dei. Quarto debet habere lenitatē, ut sit dulcis sine clamoris asperitate. Ecclesiastic. Verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos. Prou. responsio mollis frangit iram, sermó durus suscitat furorē.

Eccl. 3
Pro. 19
Eccl. 6
Pro. 15

Silentii bona sunt septem.

PRimum est quia facit hominē fortem. Isa. In silentio & spe erit fortitudo uestra. Et abbas pastor dixit. Omnis labor quicunque euenerit tibi ex taciturnitate superabitur. Secundum est, quia reddit hominem pacificum. Isa. Erit opus iustitiæ pax & cultus iustitiæ silentium. Sicut enim ex nimia loquacitate frequenter sequitur iniuria tā dei quàm proximi, sic ex silētio iustitia nutrit, ex qua uelut ex quadā arbore, fructus pacis colligitur.

Isa. 30.
Pastor
Isa. 32.

Vnde cum claustralibus pax necessaria sit, ualde necessarium est eis silentiū, unde pax sequitur,& multę
Pr. 26. lites & iræ remanent. Vnde Pro. 26. Qui imponit stulto silentium minuit iras. Tertium est, quia reddit hominem amabilem. Vnde quidam philosophus interrogatus quō quis hominibus placere posset, inquit. Si gesseris optima, & locutus fueris pauca. Quartum est quia ostendit ho-
Pro. 17 minem sapientē. Prou. stultus si tacuerit, sapiens reputabitur. Quintum est, quia est signum spiritualis perfectionis Tren. 3. Sedebit solita-
Trē. 3. rius & tacebit, qui leuauit se super se. Homo qui iam leuauit se supra statuū hominū, qui habet deū consolatoriè & colloquutoriè, pōt esse solitarius & tacere. ex quo enim habet deū pro socio, nō curat de con
Seneca sortio humano. Vnde Seneca. Primū argumentū cōpositæ mētis existimo posse secū cōsistere,& secum morari. Et Bernar. Cū quo est deus,
Bern. nunquam est solus, &c. Bonum est
Trē. 3. prestolari cum silentio,&c. Sextum est, quia reddit hominem perfectū Iac. Si quis in uerbo non offenderit,
Iac. 3. hic perfectus est,&c. Septimum est, quia ad æternam uitā perducit. Psa. Quis est homo qui uult uitā diligit
Psa. 33

dies uidere bonos. Prohibe linguā tuam à malo, &c.

Signa eorum qui credunt habere bona sua à se, sunt quatuor.

PRimum est, quia ille qui utitur hoc uitio, de bonis suis in corde suo gloriatur. Contra talem dicit Paulus. Quid habes quod non accepisti? &c. Secundum est, quia de bonis suis se iactat. Iob. Si obscu latus sum manum meam, &c. quæ sequuntur. Tertium, non habentē similia bona contemnit, q; est stultum. Vnde Bern. loquens de pharisæo dicit. Frustra inflaris aduersus publicanum, ideo quia non habet ut tu, quia non accepit ut tu, gratias agendo, probas te nihil tibi tribuere ceteros aspernendo, prodis q; in ore & corde locutus sis ut iudicares publicanū contemnendū per te, siue præ isto honorandum te cē seres. Quartum est, quia deo renuit seruire, & de bonis sibi à deo datis, deo in pauperibus homo tribuit, ideo bona sua à deo non recognoscit, quia sicut dicit sapiens, Verissima recognitio domini est redditio census, uel seruitij.

1. Co. 4

Iob. 31

Bern.

Signa, quæ apparebunt in creatu risante iudicium, sunt sex.

Lu.20 PRimo, ut boni non terreantur. Luc. 20. Cum audieritis prælia & seditiones nolite terreri, &c. Vnde Gregorius. Minus enim iacu-
Greg. la feriunt, quæ præuidentur. Et Isy
Isydo. dorus. Expectata mala tolerabiliter feruntur. Secundo, ut ad bene ope
Lu.21 randum animētur. Luc. His autem fieri incipientibus respicite, & leuate capita uestra, quoniā appropinquat redemptio uestra. Tertio, quia Deus proditor reputaretur, si subi-
Psal. to. & ex improuiso percutere, & ut malis timorē incureret. Ps. Dedisti ti
Sap.6. mētibus te signum ut fugiant, &c. Quarto ut homo p creaturas in q-bus peccauit terreatur & affligatur
Chris. Sap. 6. Per q̄ peccata homo, per hæc & torquetur. Greg. Dignū est, ut qui in cunctis delinquimus, in cūctis feriamur. Quinto ut uniuersale iudiciū, uniuersalis præcedat citatio, ut inde peruersi sine excusatione pereāt, nnde electi exēplū capiant, ut uiuāt. Sexto, ut per terrorē uisibili-
Heb.11 um, appareat quātus sit terror inuisibilium. Heb. Quāto magis deterio

ra putatis mereri supplicia, &c. Vnde Gregorius. Vltima tribulatio, multis tribulationibus præuenitur, & per crebra mala, quæ præuenitur, indicantur perpetua, quæ subsequentur. Greg.

Sponsus spiritualis, scilicet, Christus magis diligendus est, quàm carnalis, quinque rationibus.

PRima est, quia nunquam separatur à nobis. Matt. Ero uobiscum usque ad consummationem seculi, &c. Secunda est, quia frequenter recipit reuertentem. Hier. Tu autem fornicata es cum amatoribus multis, reuertere tamē & ego suscipiam te, &c. Tertia est, quia nō quęrit dotem, sed potius dat. Dedi eis frumentum, uinum, & oleum, argentum, &c. Quarta est. qa affectuosè diligit eam, scilicet animam sponsam eius. Vnde Paulus. Viri diligite uxores uestras, sicut & Christus dilexit uos, &c. Quinta est, quia pulcherrima dat dona. Apoca. 12.

Ma. ultimo. Hier. 3 Osee. 2 Eph. 5 Colos. 3. Apo. 12

Seminator quadruplex.

Luc.8. PRimus est Christus. Luc.8. Exiit qui seminat seminare semẽ suũ, &c. Seminat quoque duplex semen scilicet, timoris, timor est semen à quo nascitur pænitentia & Isa.26. salus æterna. Isa. A timore tuo domine cõcepimus & peperimus spiritum salutis. Et amoris, hoc proijcit in cordibus amicorum. Hier. Seminabo domum Israel, & domum Iuda semine, &c. Secundus seminator est uir iustus. Oseæ, Seminate uobis in iustitia. In statu enim iũstitiæ sunt opera misericordiæ, & maximè eleemosina, quia in modica cõparatione fructus. Cor. Qui seminat in benedictionibus de bene dictionibus metet uitã æternã. Tertius seminator est diabolus, qui cotidie seminat scãdala inter fratres. Matt.18. Væ mundo à scãdalis, &c. Quartus seminator est peccator, q seminat peccata, & metet mortem. Cor.10. Qui seminat in benedictionibus, &c. Qui seminat in carne de carne metet corruptione.

Margin notes: Hie.31. Oseæ.10. 2.Cor.10. Mat.18. 2.Cor.10.

Sequentes Dominum, omnia dere linquere debent propter quinque.

PRimo, propter Dei consilium. Matt. Si uis perfectus esse, uade & uende omnia quæ habes, & da pauperibus, &c. Secundo propter dei promissũ. Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te, &c. Et sequit. vos qui reliquistis omnia & secuti estis me, cẽtuplum accipietis, &c. Tertio, ut expeditius post eum currant. Vnde Bernar. super illud, Ecce nos reliquimus omnia, &c. dicit. Recte Petre fecisti, quia currentem nó poteras sequi oneratus. Quarto, ut in eo omnem sufficientiam ostendant quia est ipse omnia in omnibus. Augusti. Diues est christiana religio, quę in omniũ possessore omnia possidet. Bernar. Non est inutilis cõmutatio pro Christo omnia reliquisse, nam cum eo donantur omnia. Quinta ut cum diabolo expeditius pugnent, quia diabolus nudus est.

Mat. 19. Mat. 19. Bern. 1. Cro. 15. Augu. Bern.

Sollicitudo triplex.

Pro. 5. PRima est spiritualis. Et hæc præcipitur Prou. Vade ad formicam &c. Secunda est temporalis necessitatis, & hæc conceditur. Gen. in sudore uultus tui uesceris pane tuo, &c. Luc. Martha Martha solicita es, &c. Tertia est superfluitas cupiditatis, & curiositatis. Hæc prouenit ex amore inordinato terrenorum, & diffidentia æternorum. Prou. Expectatio sollicitorum peribit. Et hæc prohibetur multis rationibus. Prima est, quia suffocat uerbum. Matth. Sollicitudo huius seculi suffocat uerbum. Secunda est quia impedit fructum boni operis, sicut spinæ in agro. Vnde Hier. Nouate uobis nouale & no. se, &c. Tertia est quia retrahit mentem à spiritualibus studiis. Tim Nemo militās deo implicat secularibus, &c. P. Augus. Amor rerum temporaliū, uiscus est alarū spiritualium.

Gen. 3

Lu. 20

Pro. 11.

Mat. 13

Hier. 4

2. Ti. 2

Augu.

de hac materia requi re in capitulo de malis aua ritiæ.

Timoris bona sunt sex.

PRimum est, quia misericordiā dei impetrat. Psal. oculi domini super timentes eum. Idē. Quomodo miseretur pater filiorū, &c. Secundum, quia peccatum fugat. Ecclesiasti. Timor domini expellit peccatum. Gregorius. Praua mens si non prius per timorē euertitur ab assuetis uitijs nō emendaт Tertiū est, quia gratiam dei meretur, & conseruat. Vnde Bern. In ueritate didici nil efficax esse ad gratiam promerendam, retinendā, & recuperādā, quàm omni tēpore inueniaris non altum sapere, sed timere. Quartum est, quia hominem ad mala præsenti uitæ intrepidū reddit, & fortem. Ecclesiasticus. Qui timet deū nihil trepidauit, nec pauebit, quoniam dominus spes eius est. Gregorius. Anchora mentis est pondus timoris. Pro. In timore domini fiducia fortitudinis. Psa. firmamentū est dominus timentibus eū &c. Greg. in uia domini timor operatur fortitudinē, in uia seculi debilitatē. Quintū, quia in præsenti beatificat. Psal. Beatus uir qui timet

Psa. 32 | Idem 102. | Ecc. 1. | Greg. | Bern. | Ecc. 34 | Greg. | Pro. 14 | Psa. 24 | Ps. 111

Pro.28. dominuū &c.Prou, Beat. homo qui
Ec, 25. semper est pauidus., Ecclesiasticus
Beatus cui donatum est habere ti-
moré domini.Sextum,quia in futu
ro glorificat.Psa.Timētes autem do
Psa:14 minus glorificat. Psal. Dedisti here-
Psa.60 ditatem timentibus nomen tuum
domine &c.Iudit. ultimo.Qui timēt
Iudit. te domine, apud te magnifici erūt.
ultim,

Timorem incutiunt sex.

PRimum est consideratio culpa bilitatis nostræ; Si tantum timet aliquis cum scit se reum esse unius criminis in curia alicuius terreni principis, quantū timere po test qui tot et tantorum criminū scit se reum esse apud districtum iudicem? Secundū est, si cōsideremus quod Deus semper, & ubique actus
Heb.4. nostros conspicit. Heb. 4. omnia nu
Augu. da & aperta sunt oculis eius P.Aug. Qui uult deum timere, illum cogitet omnia uidere. Et de seipso etiā loquens ait. Cum illum mihi ubique præsentem, & omnia uidētem intueor, timore pariter, & ingenti rubore confundor. Tertium est incertitudo ueniæ. Ecclesiastic. Sunt
Eccl.9. iusti & sapientes & opera eorum in

manu dei, & tñ nescit homo utrū amore, an odio dignus sit. Grego. Sæpe sordet in conspectu æterni iudicis quod in intétione fulget operantis. Idem. Sæpe enim opus nostrum causa damnationis est, & profectus putatur esse uirtutis. Propterea in omni opere nostro semper timendum est, sicut dicitur Iob. Verebar opera mea. & Isa. Quasi pan⁹ mulieris menstruatæ iustitiæ nostræ. Vnde si placere deo ueraciter cupimus, ipsa etiā in nobis benegesta timeamus. Et Bernard. Cū adest gratia, time, ne indignè opereris ex ea. Quartū est sollicitudo æterni iudicij, de quo Iob dicebat. Quid faciam cum surrexerit ad iudicandū Deus? & cum quæsierit quid respōdebo ei? Idem Quis mihi hoc tribuat ut in inferno protegas me & abscondas me donec pertrāseat furor tuus? Hieronymus. Siue comedam, siue bibā, siue aliquid aliud faciā, semper insonare uidetur aurib⁹ meis illa terribilis tuba, surgite mortui uenite ad iudiciū. Quintū est facilitas pereūdi & corporaliter & spiritualiter. ꝓpter quod umbra mortis dicimur esse. Isa sedētibus in tenebris, & umbra mortis &c. Sextū ē consideratio pœnę inferni. De hac

Greg.
Greg.
Iob. 9.
Isa. 64.
Bern.
Iob. 31
Idē. 14.
Hiero.
Isa. 9.

materia require in cap. de malis peccatorum, & in capitulo de pœnis inferni.

Tepiditatem fugere debemus propter quatuor.

Apo.3. PRimo, quia uomitũ deo prouocat. Apoc. Vtinam frigidus esset, aut calidus, sed quia tepidus incipiam te euomere. Secundo, qa diabolo fiduciã temptãdi tribuit. De multis enim uitiis tẽptat diabolus hominem tepidũ, de quibus nõ audet temptare feruentem. Olle feruenti muscæ non insident. Tertio, qa reddit hominẽ quasi impotentẽ, & contractum, ut patet in illis qui cũ ualde fortes sint, tamen non possunt quartam partẽ pænitentiæ facere, quã facit uetula una quod accidit propter tepiditatem, quoniam paruum habent desiderium agendi pænitentiam. vnde tepiditas dicitur esse paruus amor boni. Bernar. Forsitan omnino nõ

Bern. possumus, quia nõ multum uolumus. Quarto, quia homo tepidus nõ impetrat quod ĩ oratiõe postu-

lat. Sæpe enim accidit quòd aliquis uiginti annis non accipit quod in oratione postulat, quia tepidè quęrit. Vnde P. Augustinus. Seruat tibi deus quod nō uult citò dare, ut tu discas magna magnè desiderare. Et Bern. Si incipis, incipe perfectè, si in profectu es, hoc ipsum iam perfectè age. Augu. Bern.

Tarditatis uitium dissuadent nobis tria.

Tardus, enim differt inchoare opus quod facturus est, & tardus procedit in opere iam inchoato. Primo, est uelocitas, & strenuitas, quam mali habēt in eis, quæ sibi utilia esse credunt. Prou. Pedes eorum ad malum currunt, & festināt ut effundāt sanguinē. Ber. Magna cōfusio, ardētius seculares perniciosa quā uos utilia, alacrius currūt ad mortē, quā nos ad uitam. Vnde cum imminente passione domini, ceteri apostoli somnolēti erāt ut legitur Matt. solus Iudas somno nō opprimebatur, sed ꝓcurabat ut eos adduceret, qui dominū cōprehē Pro. 1. Bern. Matt. 26.

derent. Secundo, est magna offensa Dei, quæ ex tarditate ista incurritur, de qua Prou. Sicut acetum den-
Pro. 10 tibus, & fumus oculis, sic piger his, qui miserũt eum. Acetum molestũ est dentibus, & fumus oculis, sic Deus molestatur in nimia tarditate
Greg. eorũ qui sibi seruiũt. Tertio est magna gratia. Gregorius. Quoniã habet apud Deum seruientes ei uelo-
Pro. 22 citer, & strenuè. Prou. Vidisti uirum uelocem in opere suo, corã regibus stabit, nec erit coram eo ignobilis.

Tribulationis bona sunt quatuor.

Tré. 3. PRimũ est, quia illuminat. Tré. 3. Ego ubi uidens paupertatẽ
Isa. 28. meam in uirga indignationis eius. Isa. Sola uexatio intellectũm
Greg. dabit &c. Et Gregorius oculos quos
Apo. 3. culpa claudit, pœna aperit. Secundum quia est signũ dilectiõis. Apo.
Heb. 12 Ego quos amo arguo, & castigo &c. Heb. Quẽ diligit dominus castigat,
Idẽ. 12 flagellat autẽ omnem filium quẽ recipit, &c. Idem. Si extra disciplinam estis, iam nõ filii, sed spurii estis, &c.
Aug. P Augustinus. Si exceptus es à passione flagelorum, exceptus es à nu-

numero filiorum. Tertium est, quia in excitat ut Deum requirat. Isa. Domine in angustijs exquisierũt te. Oseę. In tribulatione sua mane cõsurgẽt ad me. Gregorius. Mala quæ nos hic præmunt, ad Deum ire compellunt. Quartum, Quia uitam æternam præstat. Cor. 4. Id enim quod in præsenti est momentaneum, & leue, &c. Luc. Beati qui nunc flectis, quoniam ridebitis &c.

Isa. 27. Oseę. 6 Greg. 1. Cor 4. Luc. 16

Tribulationis causæ sunt quinque.

PRima est ut tentet. Deut. Tentat uos Deus uester, ut palam sciat utrum diligatis eum an non. Ecclesiasticus. Vasa figuli probat fornax &c. Gregorius. Pœna quippe interrogat, si quietus quis ueraciter amat. Secunda est, ut peccata purget. Pat. August. Quod flagellum grano, quod lignum ferro, quod fornax auro, hoc facit tribulatio iusto Io. 15. Omnẽ palmitem qui a facit fructum purgabis eũ &c. Et de paralitico legitur. Remittuntur tibi peccata tua. postea dixit. tolle grauatũ tuũ &c. Greg. Ignẽ tribulationis admouet, ut ĩ nobis ru-

Deut. 13. Ecc. 27. Gre. Augu. Io. 16. Io. 5. Greg.

biginem purget. Amb. Aegritudo in
Ambr. sto carnis peccatum repellit. Tertia
est, ut sollicitet, ne per superbiam,
Greg. uel securitatem se erigant. Grego-
rius. Dum mens seuera redditur, in
2. Co. torporem laxatur. Cor. Ne magni-
12. tudo reuelationum extollat me, da
tus est mihi stimulus carnis meæ,
&c. Et Isydorus. Valde necessarium
Isydo. est, iustum in hac uita & uitijs tem-
ptari, & uerberari flagello, ut dũ ui
tijs pulsatur, de uirtutibus nõ su-
perbiat. dũ uerò aut animi, aut car
nis dolore atteritur. à mundi amo
re retrahatur. Quarta est, ut Deus
inde glorificetur, sicut de cæco na
to, & de Lazaro. Quinta potest esse,
ut hic incipiant tormenta sustine-
re, quod post modum sine fine su-
stinebunt, sicut Herodes, qui à uer
mibus fuit consumptus, &c.

Tribulationis remedia sunt tria.

PRimum est societatis Dei cõsi-
deratio. De⁹ enim socius est in
tribulatione. Psalm. Cum ipso
Psa. 90 sum in tribulatione, &c. Psal. Iuxta
Psa. 33 est Dominus his, qui tribulato sunt
Bern. corde, &c. Vnde D. Bernardus. Bo-

num mihi in tribulatione magna amplecti, te ĩ camino habere te me cũ, quàm esse sine te uel in cælo. Secundum est æternæ pœnæ euasio. cũ homo ab his præmitur, tunc ab his liberabitur. Gregori. Durũ non æstimes esse quod pateris, dũ exterius cruciatibus ab interna passione liberaris. Tertium remediũ est, æterni præmij remuneratio. Greg. Consideratio præmij minuit uim flagelli. Isydorus. Qui uitæ futuræ præmia diligenter excogitat, mala omnia uitæ præsentis æquanimiter portat. Greg. Greg. Isydo.

Temptari permittit Deus hominem quinque de causis.

Prima est, ut homo ad eum redeat. Isa. Domine in angustia requisierunt te, &c. Psalm. Imple facies eorum ignominia, &c. Greg. Tribulationes, quæ nos hic præmunt, ad deum nos ire compellũt. exemplum de columba, que nõ inueniẽs ubi requiesceret pedes eius, reuersa est in archã. Secunda, ut de peccatis suis amplius doleat. Gene. Dixerũt fratres Ioseph; Meritò hæc Isa. 16 Psa. 82 Greg. Gen.

patimur, quia peccauimus in fratrem nostrum, & tunc leuius pœnā portat cum considerat malum pro
Isydo. quo portat. Isydorus. Vnusquisque autem tūc leuius portat quod patitur, si sua discusserit mala, pro quibus illi infertur retributio ista. Ter-
Greg. tia ut imperfectionem suam melius cognoscat. Gregorius. Qui foris exire per laudes potuit, compulsus contumeliis ad se rediit. Nam siquis adiutorem fortem habet in opere, eo sublato melius cognoscit suam imperfectionem. Gregorius. Magna
Greg. perfectio est suæ imperfectionis cognitio. Vnde Psal. Ego dixi in abū-
Psa.29 dantia mea non mouebor in æternum &c Sed vt te mihi ostenderes, auertisti faciem tuā à me, &c. Quarta est, ut homo de suis meritis non præsumat. Cor. 12 Ne magnitudo
2. Cor. 12. reuelationum extollat me &c. Hie. 3. Castigabo te in iudicio, ut nō ui-
Hier.3. dearis tibi innoxius. Quinta est, ut hominem erudiat. Hier. 31.
Hie.31. Castigasti me & eruditus
Deut.8 sum. Deut. 8. Sicut erudit homo filium suū, sic Dominus deus erudit, &c.

Turba duplex, scilicet mala, & bona.

MAla, multiplex est. Prima est tumultuans, quæ cupidorũ est, uel auarorum. Mat. Cum uidisset Iesus tibicines & turbã tumultuantem, dixit, recedite, &c. Isti dicuntur turba quia turbantur in se. Prouer. 15. Turbat domũ suã, qui sectatus auaritiã, &c. Secũda turba dicitur strepens, quæ interius est, silicet cogitationũ & desiderium. Lu. Turbæ cõprimunt te. Tertia est inquietãs, quæ est exterius, silicet curarum & sollicitudinum. Luc. Martha Martha sollicita es, &c. Iob. Semen eorum &c. Quarta est impediens quæ est carnalium desideriorũ, de qua dicitur Luc. Zacheos nõ poterat &c. Bona autẽ turba triplex est. Prima est doloris, de cõsideratione peccatorũ. Isa. Decogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meę, &c, Ps. Irascimini & nolite peccare &c. Secũda est timoris, ex cõsideratione diuinorũ iudiciorũ. Psa. A iudiciis. n. tuis timui. Hier. Siue comedã, siue bibã, semp in aure mea tuba iudicii canit, surgite mor

Mat. 9. Pro. 15 Luc. 8. Luc. 10 Iob. 21. Luc. 19 Isa. 38. Psal. 4 Psa. 118 Hiero

tui uenite ad iudicium. Tertia est amoris ex recordatione beneficiorum. Tre. Memoria memor ero, & tabescet,&c.

Tré.3

Transitus triplex.

Primus est de uitijs ad uirtutes, de stato peccati ad pœnitentiã. qui figuratus est per transitum filiorum Israel de Aegypto per mare rubrum in desertum. Mare enim rubrum significat contritionem & confessioné, per quæ transitur ad satisfactionem. Mare est amaritudo quæ est in contritione. Rubrum est erubescentia, quæ est in confessione. Secundus est de uirtute in uirtuté. Hic est trãsitus de mari rubro per desertũ usque ad Iordané Iordanis qui interpretatur humilis descensus, significat morté, per quam oportet transire antequam ueniatur ad terrã promissionis. Tertius est de mũdo ad patriã. Hic est transitus de deserto per Iordanem ad terram promissionis.

Can.8 Cant. Quæ est ista, quæ ascédit de deserto, &c.

Vnitas triplex.

PRima est intellectum per fidei identitatem. Secunda est unitas affectuum per perfectam, & concordem uoluntatem. De his duabus loquitur Paulus ad Philippēses. Idē sapiatis, ad primam, eandem charitatem habentes, ad secūdam. Tertia est unitas conuersationis per uniformē morum honestatem. Psal. Deus qui habitare facis unius moris in domo. De his tribus Act. Multitudinem credētium erat cor unum, quò ad unitatē fidei, & anima una, quò ad unitatē uolūtatis, et erant illis omnia communia quò ad unitatem morum.

Philip 2.

Psal. 67.

Act. 4.

Vnitati necessaria sunt quinque.

PRimā est humilitas, ne alter alteri se præponat, quæ est causa discordiæ. Prou. Inter superbos semper iurgia sunt. Secundum est māsuetudo, ne alicui iniuriā faciat quod est causa dissentionis. Tit. Ostendentes māsuetudinē ad omnes ho

Pro. 13.

Tit. 3.

mines.Tertiũ eſt patientia, ut iniu rias illatas patiẽter ſuſtineat, & per patientiã fratres reuocat ad cõcor-
1.Te.5 diam. Teſſa Patientes eſtote ad om nes, uidete ne quis malũ pro malo reddat, ſed sẽper quid bonũ eſt ſe-ctamini inuicem & in omnes.Quar
Gall.6 tũ eſt ut mores graues ſociorũ ſup portet. Gall. Alter alterius onera portãtes.&c Quintũ eſt charitas,ꝑ quam ſibi inuicem ſeruiãt. Mutua ſeruitia nutritiua ſunt charitatis.

Verita: triplex.

CORdis, oris, et operis. Cordis,ut illa loquatur & agat homo,ſicut habet in corde,non contra conſcientiam, non contra mẽtem, ſunt enim qui ueritatẽ habent in corde, ſed uolunt eã profiteri ore, aũt propter erubeſcentiã, aut timore,aũt amore,quod quidẽ
Zac.8. peccatum eſt. Zach.loquimini ueritatẽ unuſquiſque cũ proximo ſuo.
Augu. Et P. Auguſtinus. Quiſquis metu cuiuslibet poteſtatis ueritatem occultat, iram dei ſuper ſe prouocat. Oris,ut uera loquatur,et uera ſint quæ loquitur. Sunt enim aliqui qui ueritatẽ habent in ore, ſed nõ

in corde. De quibus Ecclesiasticus. Væ duplici corde, et labiis scelestis. Labia scelesti sunt labia excõmunicata, quæ a corde separãtur, silicet, quãdo aliud sonat in ore quã sit in corde. Ideo Matt. Sit sermo uester est, est, non, non. Sicut est in corde, sic proferatur in ore, alioquin peccatũ esset. Isydorus. Omne quod a ueritate discordat, peccatum est. Operis, ut iã ostẽdat in opere, sicut loquitur in sermone, uel sicut ostẽdit in habitu, sũnt enim qui ueritatem non habent in opere, sed dicunt ore. uel ostendunt habitu. Ecclesiasticis. Anima uiri sancti, annũciat uera, &c. Ecle. 2 Matt. 7 Isydo. Ecc. 37

Voluntas propria tria mala facit.

PRimũ est, quia hominẽ in quo est propria uolũtas, furẽ facit. Ille enim qui est in religione, debet propriam uoluntatẽ abnegare, alioquin non sequeretur dominũ. Matt. Siquis uult uenire post me abneget semetipsum. &c Luc. Qui nõ renunciauerit omnibus quæ possidet &c. Ergo qui propriam uolũtatẽ sequitur, seipsum deo subtrahit, Mat. 21. Luc. 14.

ſequere uel eum per curtiſsimā uiā humilitatis. Idem per humilitatem aſcende ad ſublimitatem, qua hæc eſt uia, & non eſt alia præter ipſā. qui aliter uadet, cadit potius, quàm aſcendit. Secunda uia, de utero uir ginis in mundum, & hæc fuit pau pertatis. Luc. Inuenietis eum pan nis inuolutum & pôſitum in præ ſepio, &c. Cor. Cum diues eſſet pro pter nos egenus factus eſt, &c. Ter tia, de mūdo in crucem, & hęc fuit charitatis. Io. Maiorem charitatem nemo habet, ut quis pro amicis ani mam ſuam ponat, &c. Auguſtinus. O immenſa pietas, o inæſtimabilis charitas, ut liberares ſeruum, filiū tradidiſti. Gregorius. De his fru ſtra meliores uias quærimus, quas præceſsit, ſi per eas non eamus.

Bern. Luc. 2 2. Cor. 8. Io. 15. Augu. Greg.

Via hominis quadruplex.

PRima eſt naturæ, per quam am bulat homo ad mortem. Iob. Et mitam per quam ambulem nó reuertar &c. Et P. Auguſt. Nil aliud eſt tempus pręſentis uitę quàm cur ſus ad mortem. Secūda uia eſt cul pę, per quā homo ambulat de malo in malum. Timothe. Mali autem

Iob. 16 Augu. 2. Ti. 3.

Ec.20. homines,& seductores proficiũt in
peius. Ecclesiasticus. Fili ne adiicias
peccatum super peccatum, &c. Ter-
tia est gratiæ, per quã homo ambu
Gē.17 lat de bono in melius, Gen. Ambu-
la coram me, & esto perfectus, &c.
Psa.83 Psal. Ibunt de uirtute in uirtutem
&c. Quarta est gloriæ, per quam am
bulant sancti, post Christum eun-
do. Apoc. Ambulant mecum in al-
Apo.3. bis, qui digni sunt, &c.

Verbum dei quinque bona facit.

Ps.118 ILluminat. Psal. Declaratio ser-
monum tuorum domine illumi
Pro.6. nat, &c. Pro. Mandatum lucerna
Sap.15 est, & lex lux, &c. Sanat. Sap. Non
herba, nõ malagma sanauit eos, sed
sermo tuus domine qui sanat om-
nia. Psal. Misit uerbum suũ et sana-
Ps.106 uit eos. Mundat. Io. Iam mundi estis
Io. 15. Propter sermonem meum, &c. Læti
ficet. Hier. Factum est uerbum domi
Hie.15 ni in gaudium, & lætitiam cordis
mei, &c. A morte æterna liberat.
Io. 9. Io. Siquis sermonem meum
seruauerit mortem non
uidebit in æter-
num, &c.

Vana gloria fugienda est propter tria.

PRimo, quia scriptura docet. Gall. Non efficiamur inanis gloriæ cupidi. Philip. Nihil per contentionem, neque per inanem gloriam, &c. Hier. Non glorietur sapiens in sapientia sua, &c. Ecclesiasticus. Noli te extollere in faciendo opere tuo, &c. Bernardus. Non quæras gloriam, & non dolebis cum inglorioſus fueris. qui laudem non appetit contumeliam non sentit. Secūdo quia deo displicet, ideo quia uanagloria deificat creaturam, cōtempto uero deo, silicet quando de operibus factis gloriatur, quasi ea à se haberet, cum nullum bonū habeat nisi à deo. Cor. Quid habes quod non accepisti? &c. P. Augustinus. Quid habes quicquam tuū, te enim homo cōstituit proximum finem suum, dum opera sua facit, ut uideat ab hominibus, & sic idolatrat. Vnde Io. Quomodo potestis in deum credere, qui gloriam ab inuicem accipitis, etiam gloriam quæ à solo deo est, nō quæritis? &c. Quod deo displicent, pōt cognosci in duæ.

Gall. 5
Phi. 2.
Hier. 9.
Ecc. 10
Bern.
1. Co. 4.
Augu.
Io. 5.

bus rationibus. Prima est per eius exempla. Exemplo enim suo docuit uitare uanam gloriam, sicut legitur Matt. vbi duobus cæcis illuminatis dixit. Videte nequis sciat, &c. Luc. Dixit leproso curato, Nemini dixeris, &c. Secūda ratio per eius uerba. Matt. Attendite ne iustitiam uestrā faciatis coram hominibus, &c. Matt. Cum facis eleemosynā noli tuba canere ante te, &c. Et Iterum. Cū oratis nō eritis sicut hypocritæ, &c. Tertio quia homini summè nocet. Quatuor enim mala facit. Primum est, quia aufert homini bona tēporalia, de hoc uidemus sæpe quod principes & milites expēdunt quicquid habere possunt propter eam: Secundū quia aufert spiritualia. Vnde quidā senex. Sicut non potest fieri, ut simul herba nascatur & semē, ita impossibile est, ut laudem & gloriā secularium habētes simul faciamus fructum cæleste, cū pro bono opere laus trāsitoria quæritur, res æterne retributione digna, pro uili præcio uendit, sicut legitur in Mattheo de Hypocritis, receperunt mercedem suam, &c. Ideo multum timenda est uiris religiosis. Vnde Hieronym. prima uirtus monachi, est iudicia hominum contemnere. Et

Mat.11 Luc.8. Matt.5 Matt.6 Matt.6 Matt.6 Hiero.

Pro-

Prosper. Cũ omnia uitia homo superauerit, manet periculũ, ne mens bene cõscia sibi, potius in se, quã in domino glorietur. Tertiũ est, quia sæpe ex uana gloria contentiones, & inuidiæ oriuntur. Gall. Non efficiamur inanis gloriæ cupidi, inuicẽ prouocantes, inuicem inuidi. Quartum est, quia ostendit hominẽ stultum. Non ne magna stultitia est habere uanã gloriam, quę sicut puluis est, sicut dicit Isydor. Gloria enim humana in puluerem redigitur, & honor eius extinguitur super terrã uelle ipsam præponere æternæ gloriæ. Vnde stultum ualde est, inde trãsitoria quærere, unde possumus æterna habere. Item. Nõ ne magna stultitia est, quia uanagloriosus nõ curat qualis sit, sed qualis dicatur. Vnde Chris. Hypocrita ut quid non uis esse laudabilis, q uis ut lauderis? Prosp. Gall. 6 Isydo. Chris.

Vanæ gloriæ remedia sunt quatuor.

PRimum est absconsio. Legitur in uitis Patrum. Sicut thesaurus manifestus cito minuitur ita & uirtus quælibet deperit publicat. Greg. Deprædari desiderat, qui Greg.

thesaurum publicā in uia portat.
Quod figuratū est in manu Mosi, q̄
Exo.4 extracta de sinum facta est leprosa,
Isydo. in sinu uero reuersa, est ibi facta sa
na. Vnde Isydo. Qui se intelligit ad
hæc amore laudis pulsari facta bo-
na agat in occulto, ne forte q̄ ege/
Psa.33 rit perdat. Secundum est descensio,
licet, ut homo descēdat ad propriā
Isydo. infirmitatem. Vnde Isydorus. Sēper
suam aspiciant fœditatem, qui ua-
na gloriæ fauores diligunt. Homo
nāque si seipsum reprehendit ubiq̧
potest consistere, si autem se magni
ficat nusquā stat. Tertium est consi
Greg. deratio æternæ gloriæ. Gregorius.
Vilescūt temporalia, cum desiderā-
tur æterna: et specialiter uilescit ua
na gloria, si cōsideretur uera. Quar
tum remedium est, quod quando
Ps.113 [illegible] homini gloria, ipse offerat
o[illegible] gloria. Sicut ait Propheta, Nō
[illegible] nobis domine non nobis, sed nomi
ni tuo da gloriam, &c. Et Paulus.
Regi seculornm immortali &
inuisibili soli deo honor &
gloria in secula se
culorum amen.

Viæ rectæ proprietates sunt quinque.

PRima ne ſit tortuoſa per obliquam intentionem. Iſa. Hæc eſt quia ambulare per eã; neq; Iſa.30
ad dexteram, neque ad ſiniſtrã declinatis Et iterum. Parate uiam domini rectas facite ſemitas eius, &c. Idẽ.40
Secunda ne ſit mõtuoſa per ſuperbiã,& ambitionem. Iſa. Præparate uiam populo, planũ facite iter, &c. Iſa.57
Tertia ne ſit lapidoſa per impatiẽtiam uel detractiones. Hier. Tollite Hier.
de uia lapides. Eccleſiaſticus. Via 50.
peccantium cõplantata lapidibus. Eccl.
Quarta ne ſit lutoſa per luxuriã. 32.
Pſal Eripe me de luto, ut non infingar, &c. Abacuch. Viã feciſti in ma Pſal.
ri equis tuis, in luto aquarũ multa 68.
rum, &c. Quinta ne ſit ſpinoſa Aba.3
per auaritiã uel pigritiam.
Prou. Per agrum hominis pigri tranſiui, &c. Pro. 24.

Vestis duplex, scilicet mala, & bona.

Isa.11 Mala, triplex est. Prima est immundæ affectionis. Isa. Vestimentum mixtum sanguine. Hoc est mēs polluta carnali
Deu. 22. affectione, erit in cōbustionem. Secūda est duplicitatis, quæ prohibetur Deut. Non indueris uestimento
Mat. 6. quod ex lana, linoq́ cōtextum est. Tertia est simulatę sāctitatis. Matt. Veniēt ad uos in vestimētis ouiū, &c. Bona uestis quadruplex est. Prima est charitatis quæ operit turpitudinē peccatorū. Secūda est puri-
Iob. 40. tatis ex parte mētis. Iob Esto speciosus, et gloriosis induere uestib'. Gloriosæ uestes sunt puræ, et mūdę cogitationes, et affectiones, quæ ani-
Eccl. 9 mam ornant, et speciosam faciūt. Vnde dicitur; Omni tēpore sint uestimenta tua candida. Tertia est ca-
Apo. 11. stitatis ex parte carnis. Apoc. Qui non inquinauerūt uestimēta sua. Quarta uestis est honestatis, ex par-
Po. 31. te cōuersationis De, qua Prou. Ad commēdationē animæ sanctæ stra

gulatam

gulatam sibi uestem fecit: strangulata uestis dicitur triangulata. Nostra enim conuersatio ita debet esse honesta, ut sit ad cōsolationem sui, ad edificationem proximi, & ad laudē Dei. Et tunc erit triangulata.

Vinea quadruplex.

PRima est cælestis patria. Isa. Vinea meri cantabit ei. Ego dominus seruo eam. Merum dicitur uinum, quod est sine mixtione fæcis. Agricolæ sunt angeli. Ex ista uinea est uinum exultationis, de quo Psal. Vinū lætificat cor hominis &c. Secūda est mūdus. Isa. Et uinea Sabama degentium exciditur. Sabama interpretatur sinistra, & significat mūdū, sicut ē contra dextra, cœlum, agricolæ, homines. Ecclesiasticus. Et mundum tradidit dispositioni eorum. Tertia est ecclesia Isa. Vinea domini exercituū domus Israel est. Psal. Vide & uisita uineam istā. Agriculæ sunt prælati. Multi possūt dicere illud Cant. Posuit me custodem in uineis, &c. Quarta uinea est anima. Hier. Ego plantaui te uineā electam. Agricolę huius uineæ sunt singuli homines, qui debēt eam co-

Isa. 25
Ecc. 40
Ps. 103
Isa. 18
Ecc. 3
Isa. 5
Psa. 79
Cat. 1
Hier. 2

Vigilate & orare. Quinto, quia uigilãtibus promittitur merces. Luc. Beatus ille seruus, quem cum uenerit dominus inuenerit uigilantem, &c. Sexto, quia incertum est de aduentu furis, idest mortis. Luc Si sciret pater familias qua hora fur ueniret, uigilaret utique, &c. Vnde P. Augustinus. Nil certius morte, & nil incertius hora mortis. nam nescimus quando aut quomodo, aut ubi moriemur, quoniã mors ubique expectat nos. Idcirco nos omnes debemus esse parati, ut cum corpus reuertetur ad terram, de qua scriptum est. Spiritus redeat ad dominum q creauit illum, & cætera. Luc.12 Luc 12 Augu.

Visitator in uisitatione debet facere quatuor.

PRimo, uerbum Dei annunciare. Psal. Visitasti terram & inebriasti eam, &c. Vnde Glossa. Verbo scilicet prædicationis Secundo excessus subditorum corrigere. Psal. Visitabo in uirga iniquitates eorum, &c. Tertio pusilanimes cõsolari. Isa Cõsolabitur Domin⁹ syõ, & cõsolabitur ruinas eius, &c. vnde Iob. Visitabo, &c. Quarto causas Psa.64 Glossa Ps. 88. Isa. 5. Iob 1.

Psa.64 audire, & eas decidere. Isa. Ponam
uisitationem tuam pacē, & præpo-
Iob 1. sitos tuos iustitiam. Iac.1. Reli-
gio munda & immacula-
ta apud Deum,
&c.

FINIS. Et Deo omnis honor
& gloria in secula secu-
lorum. Amen.

Pro. XV.
Labia sapientum dissеminabunt
scientiam.

Ecclesiast. XX.
Scientia absconsa, & thesaurus in-
uisus quæ utilitas in utrisque?

7-2-1

